Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

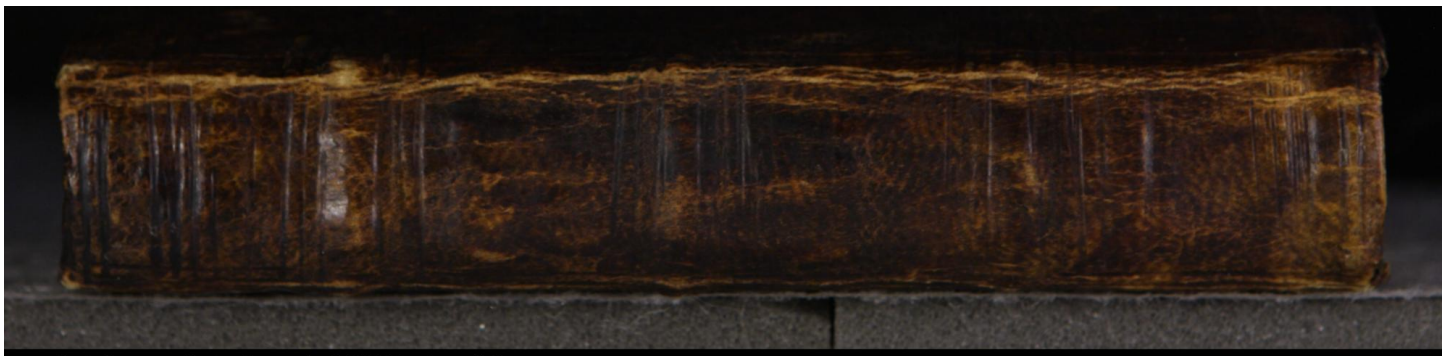

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

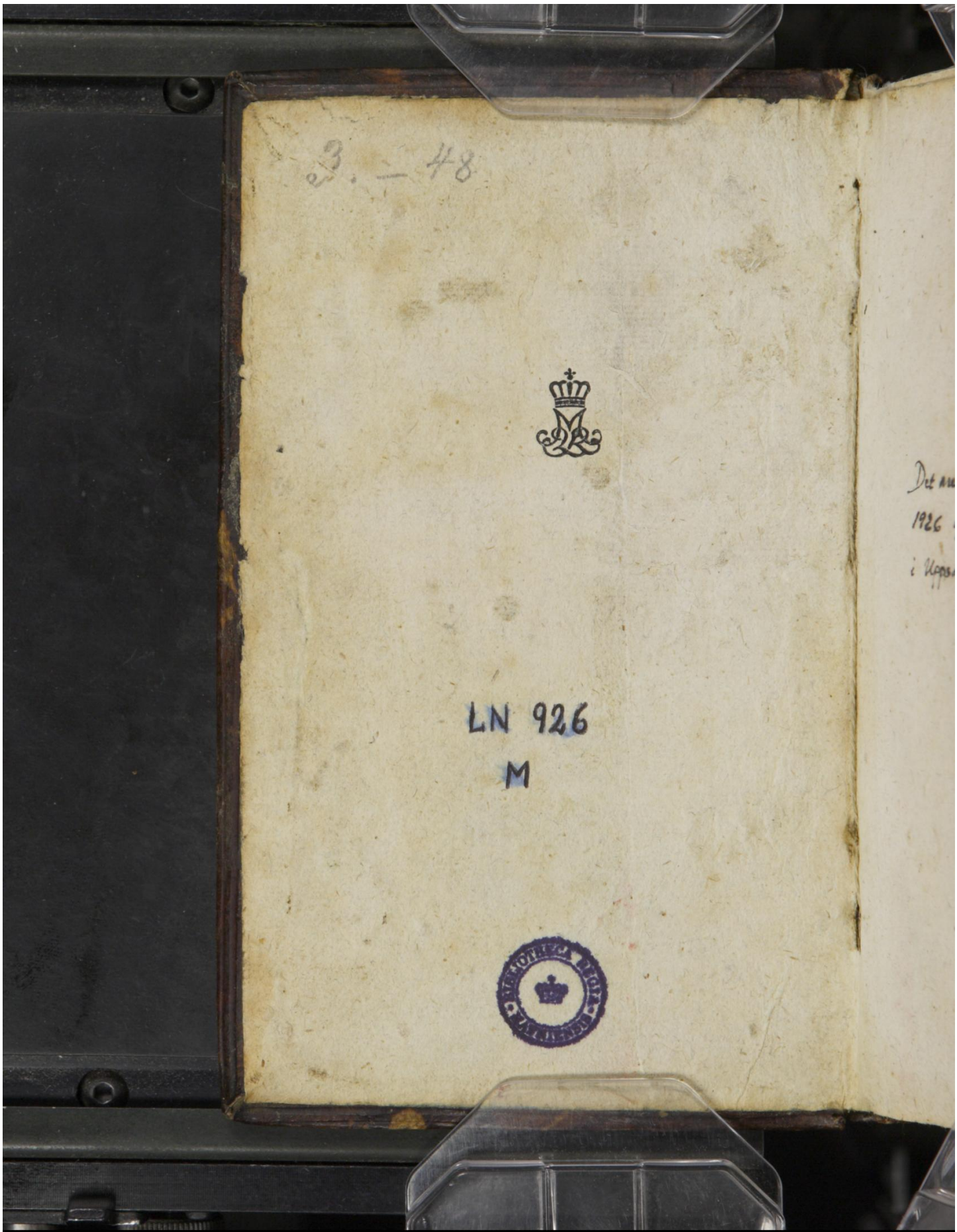

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

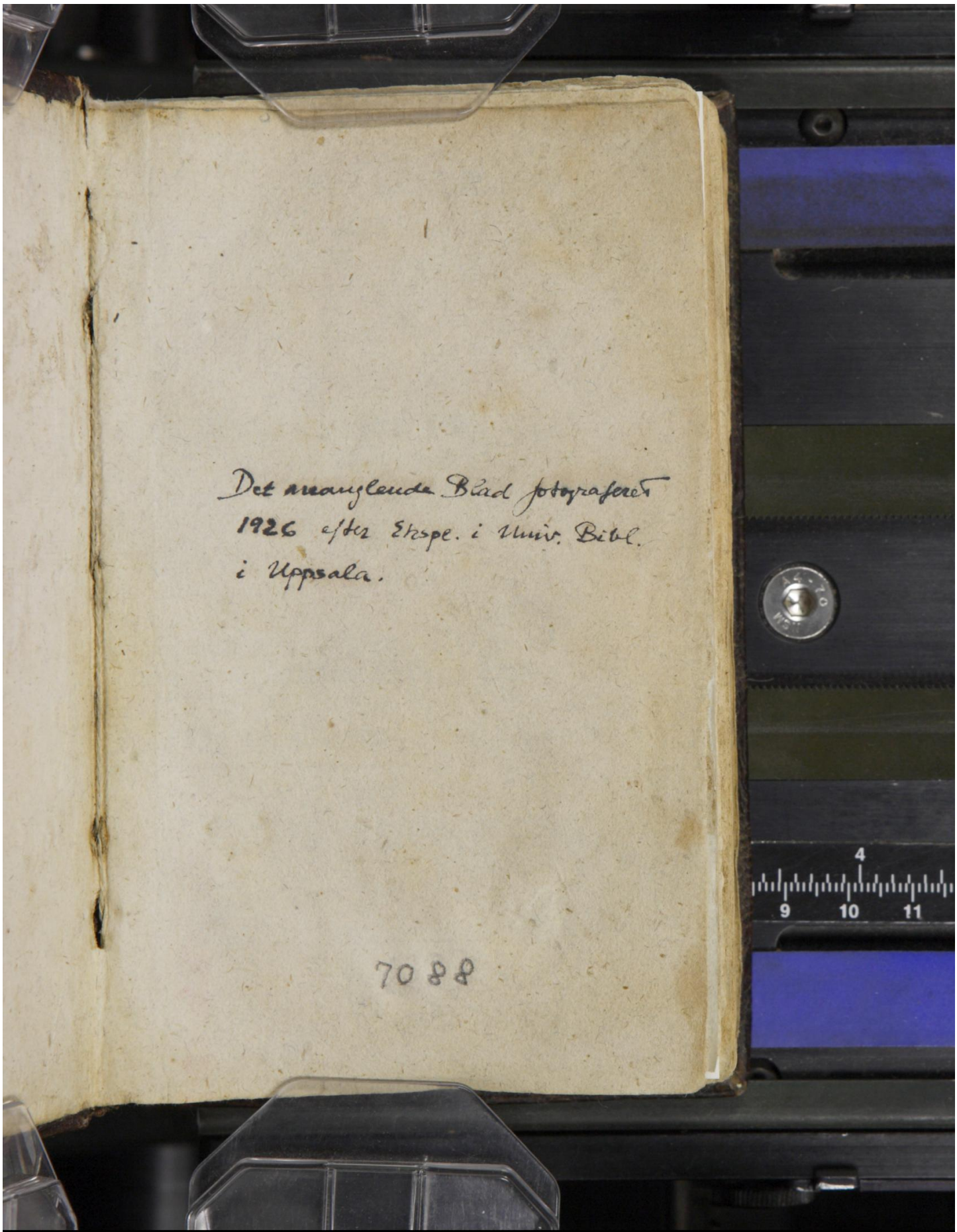

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

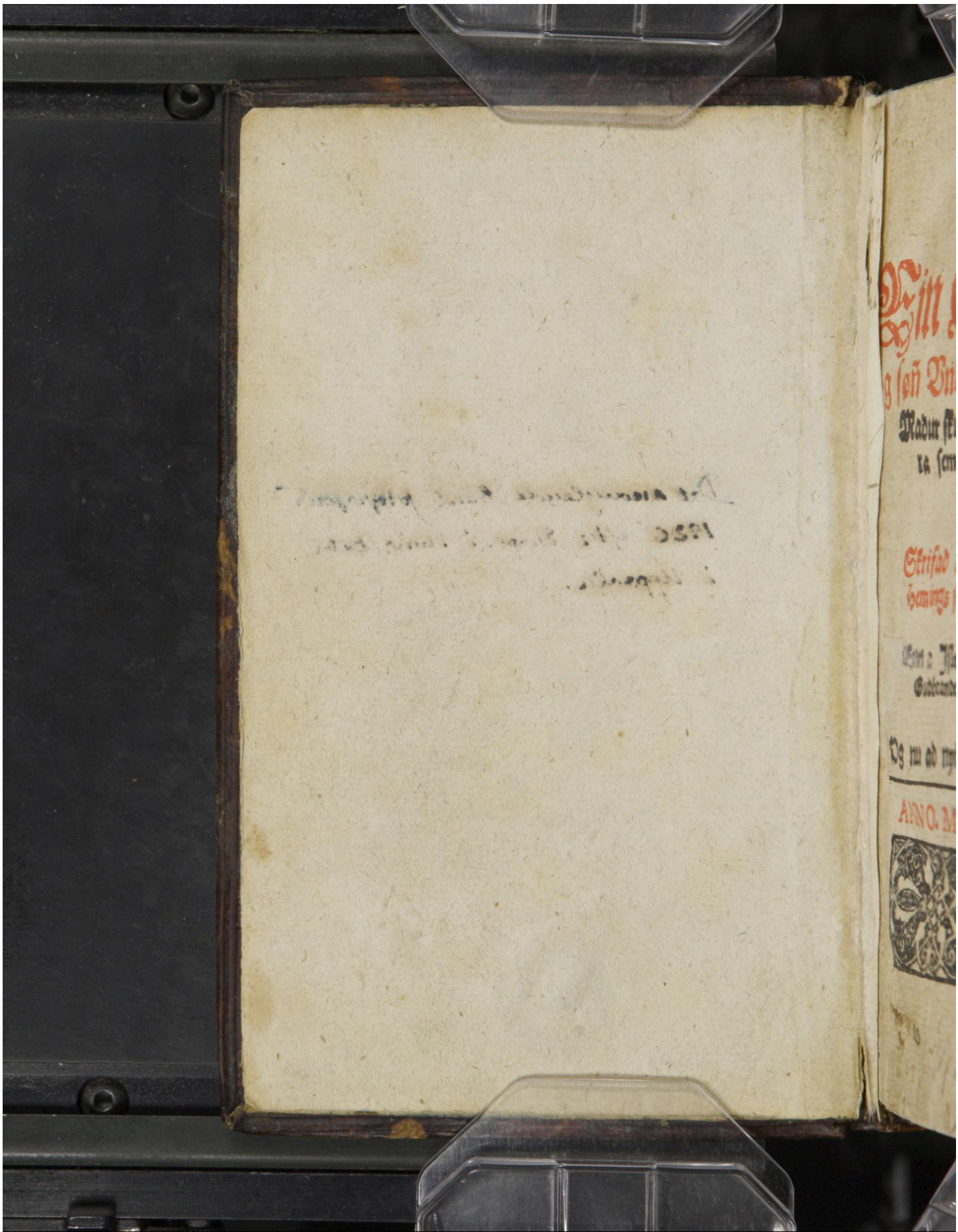

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Lijfs Wegur.
Þad er.

Ein Christeleg

g søñ Vnderuijssan/ Huad sa

Madur skule vita/ trua/ og gio-
ra sem ódlast vill eiliifa
Sæluhialp:

Skrifad af Doct. Niels
Hemings syne Año 1570.

Ein a Jslensku vtlögd af
Gudbrande Thorlaks Syne.

Og nu ad nyiu prentud a Holum.

ANNO. M. D. XC. IX.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Formæle.

AEdrei kuñum vier ad fulla
þacka Gude vorū Himneska Föd
r/þyret sitt Heilaga Ord/huórt
hañ hefur oss giefed/nu a seinas
ta Heimsins Alldre/og a þessum
ysta Veralldariñar Vrkalka/ þuiad þesse Gæ
þan hun ypergeingur allt þañad sem j Heim
enum er/ huórsu gott og elskulegt/ þagurt og
þrýdt sem þad verda kañ. Tyrkiar/ Heiding
iar hafa ad sönu stora Heimsins Dyrd/ Magt
og Rykedæme/og alla Vellysting/eñ allt er þad
stundlegt/ þanytt og þalluallt/ huórra Hluta
Endalok ad er Vpphaf eilyfra Kuala/ Hinn
ryke Madur (vm huórn Lucas skrifar) lifde
j Lyst og Glede/ og hiellt sem være öll hans
Lucka og Farsæld þar j þolgen/eñ þesse hans
Farsæld hafde eñ hryggelegan enda/ Var j
giegn/hiñ þataka Lazarus/þyrerliten af Mön
ónum/hafde syna Glede og Huggan af Gu
Orde j synu Hiarta/ huór Glede og Huggan
dyrmætare var eñ öll Veralldareñar Audæfe/
og Vellystingar/þuiad hañ hiellt sier og hug
gade sig vid Guds Ord/vitande þar vt af sig
ad ve ra Guds Barn/ Guds Mustere/ og ad
Gud munde hönum ei þra sier skwfa/huad og
skiede/ad Einglar baru hans Sæl j Fadm A
brahams. Var slyk Huggan ecke betre eñ Heim
sins allt þrial og Audæfe: Ad sönu/ Huór er
sa

sa ad ei oskar sier helldur ad lyda huórskyns Mein og Motgang med Lazaro/ og bihalldа Guds Orde j synu Hiarta/helldur eñ ad lifa j allskyns Bilyfe og Vellystingum med Tyrkium Papistum og Heidingium/ sem ei hafa Guds Ord edr fad fyrerlyta. Hier fyrer oskar Da/ uid sier j peim 88. Psalm. Ad vera helldur Dyraudrur j Guds Mustere far sem Guds Ord hliomar og Heilög Nadareñar Teikn og Sacramenta hanteraſt/helldur eñ ad hafa all/ skyns Veralldar Glede/ hia peim sem ei hafa Guds Ord medferdis. Fuiad lyka so sem(med einu Orde ad seigia) far alleina er Christelig Kirkia/sem Guds Heilaga Ord hreint og kla/ rt an Manna Lærdoms og Villu medteked verdur/og huar Sacramenten riettelega tyd/ kast/ eñ huörge añarstadar/ So hafa og aller peir sem j fessare Chirstelegre Kirkiu eru/ og Guds Ord medtaka/fa sönu Von eilyfs Lyfs fyrer Jesum Chirstum/far hiner adrer sem ei hafa fetta Guds Ord/ eru j Myrkrum vnder Dödsins Valldi og eilyfre Fyrerdæmningu/ Fui huar Guds Ord er og verdur medteked/ far er Christus med öllum synum Gæfum og sine Forfienan/ Huar Guds Ord er ecke/ far eru eilyf Myrkur/far er Daude/far er Hreil/ ing og Fyrerdæmning ad eilyfu.

Hier af er merkianda huilyft Teikn gud/ legrar Reide fad er/nær Gud sniptir synu Or/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

de þra Mönönum/og lætur þ ad ecke kiennaſt
edur predikaſt/ Þar þuert a mote/ huad Föd-
urlegt Guds Elſku Teikn þ er/ ad haþa Guds
Ord hreint og omeingad/ j huöriu ad Gud ſig
og ſiñ Vilia allañ hefr j lioſe latet þyrer oſſ/
huörn Velgiörning ad vier þa meigum eñ hell-
dur med þæklæte vidurkieña/ef vier ſaman be-
rum þetta Guds Ord ſem nu höfum vier/ vid
þañ Lærdom Villumyrkurſins og Mannanna
Ri.ninga ſem voru j Pauadomenum/ Huöriar
Villur ad eñ þo ei verde allar vppreikñadar/
þa vil eg þær hinu ſierliguſtu og helldſtu hier
þrañ ſetia/ So ad eiñ og ſierhuör þeirra ſem
nu vpp alaſt/ vite og ſkynie j huilyku Myrkre
vær vorum j þañ tyma/ og huör miſmunur ad
ſie j mille Paualærdomſins og Euangely Lær-
doms/ huörn Gud hefur oſſ nu a þeſſu Nad-
artyma giefed.

3 J þyrſtu medkieñum vier/ ad Jatn'ng
Chriſtelegrar Truar/ vm þær þriar perſonur
Guddomſins/ er eins a mzal papiſtaña og vie
ad eiñ ſie Gud Almattugur/ eñ þo þriar per-
ſonur/ Faderen/ Sonuren/ og Heilagur Ande/
Allt ad einu/ þa þar kiemur/ ad Menn ſkulu
tala vm Embætte Chriſti/ Huar þyrer hañ ſie
komen j þ.ñañ Heim/ Huörier ad ſieu hñs Vel-
giörningar oſſ til Handa/ er z. Þa þegar er
þar ſtor Miſmunur a mille papiſtaña Lær-
doms og þeſſ ſem nu j Chriſteligre Kirkiu er

tydkadr

tydkadur/ Þuiad þeir kiẽna/ ad Chriſtur hafe ad ſõnu pynſt/Mañkynenu til Endurlausnar/ eñ þessa Gloseran leggia þeir hier a/ad hann med ſynum Dauda og ſiñe Verdskulldan hafe opnad Himerykis Dyr/huẽriar þyrer fall Adams voru aptur lucktar/og ad hañ hafe þa Mæd vtuegad/ad þeir sem þar girnast jnn ad ganga/þeir skulu þad þa þyrer þeirra Goodverk/ og seigia þeir so. Fides ducit in Viam Vitæ. Spes deducit. Charitas vero jntroducit. Þad er/ Truen vyſar a þañ saña Veg til Lyfsins/ Vonen leider Mañen so ad hañ ei afvega villist/ Eñ Kiærleikuren/ þad er Verken good/ þau leida Manneñ jnn j eilyft Lyf. Hier þuert a mot kiennr Christelig Kirkia/ Ad þyrer Verdskulldan Dauda og Pynu Christi/ þaum vier til þess eilyfa Lyfs komist/eñ ecke þyrer vor nockur Verk eda Forbienan/þuiad so seiger Christus/ Eg em Vegurenn/Sañleikuren og Lyfed/ Eingen kiemst til Fodursins nema þyrer mig/ Johañ. 3.

2 Papistar kiẽna so/ ad Chriſtur hafe med ſiñe Pynu og Dauda bitalad þyrer vppruna Syndena/ sem kallast Originale Peccatum/ Eñ þyrer giöranlegar Synder skule Maduren ſialfur bitala og bæta med ſynum goodum verkum/huõr Verk þeir kalla/ Opera jndebita, vel opera ſupererogationis/ þ þyder oſkylldu Verk/ huõr vppurlegre være/eñ þau sem j

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Bodordum Guds standa/ so sem er Klaustra Lifnadur/ Mwka Hreinlyfe/ Tydalesningar/ Messur/ Vigiliur/ Pilagryms göngur til Heilagra Stada/ Liosakueikingar og þess hattar pleire Godverk/ Heilagra edur Klaustramanna/ huör verk ad Menn attu ad kaupa sier med peningum/ ablats Briefum og pauans Nadum (sem Menn kalla) og bæta so fyrer Synder sijnar þar med.

Þar j gegn kenest nu og læres j Heilagre Kirkiu ad Christus med sijnum Dauda og sine Pijnu hafe bitalad fyrer allar Synder/ bæde þær giöranlegu og vpprunandlegu. Sia (seigr er Johañes) Lamb Guds sem burt tekur allar Heimsins Synder/ Joh. 1. Item/ Bloded Jesu Christi hreinsar oss af öllu Ranglæte/ 1. Johañes 1.

En þar Papistar tala vm þau oskyldu verk/ lijka sem hefde Gud opullkomed Lögmæl vtgieped/ eda so sem villdu þeir setia Gude fyrer nöckur þau verk sem hönum mynde betur lijka/ en þau sem hañ sialfur boded hefur (med þui þar stendur þo skrifad/ Forgiefens dyrka þeir mig/ kienande Lærdoma og Setninga Mañana/ Item/ Hvad eg bifala (seiger Drotten) þad skalltu giöra/ Deut. 12. Item/ Ganged þram j mijnum Bodordum/ en ecke ydara Forfedra/ Ezech. 12. Cap.) Nu ma sañlega af þessu Epne merkia/ huör eda hvilkur

sa

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

sa Antachristur er sem paulus talar vm til Tessal. 2. Cap. Sa sem setr sig yper bad allt sem Gud nefneſt/ bad er sa/ hañ helldur meir af sijnum Setningum enn Guds Lögmæle og Bodordum/ þuiad þetta er so j Sañleika/ Sa sem a medal Papista vegur Mañ/ hooraſt edur añad huilikt adhefst/ hañ þar sijna Sök bætta ad þrañtöldu þiegiallde/ En sa hañ talar eitt einasta Ord j mote vauanum af Rom/ edur j mote hans Skipan/ etur Kiöt a Friadag/ hañ kann ei fyrer Fiegialld þrials ad verda/ helldur hlytur hañ med Blodenu ad bitala. Er eige af sliku augliost þad pauen helldur meir af sijnum Setningū en Guds Bodordum?

3 Papistar kiena/ ad Bodorden edur Guds Lögmæl vtkrefie ad eins þrar ytre sidsemdar verkana/ og bañe ad eins openber Afbrot og Glæpe/ huar af þad kiemur ad þeir hallda ad Mēn kuñe Bodorden vpp ad fylla/ og verda Riettlæter af Lögmalsins verkum.

Enn hier a mote stendur öll Heilög Ritning/ og þesse Meining er hin hædūgarsamlegaſta j giegn Christo og hñs þijnu/ huörs Verdskuldā/ Daude og þijna til onytis vxre/ ef vier er gixtum Lögmæled vppfyllt.

En huar fyrer eingen giete Lögmæled fullkōmnad og vppfyllt/ þad verdur hier i þessare Bok setrna augliosligar beuijsad.

4 Papistar kiena/ Dubitationem. Þad er

 Ef a

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Epasemd/ peir vilia ad Madurenn skule vera japnan ottabiten og epasamr vppa Mad Gudz og kalla þ Præsumptionem/ þad er Optraust Nær Maduren þorlætur sig vppa Christum alleina til Sæluhialpar/ eñ ei a sjn Verk/ So sñ samþyckt var j þui Concilio til Trient Añ. 1547. huar so var samteked milli annara Greina. Huer hañ helldur Mañenum til þyrgiepningar Syndaña ad vera naudsynlegt/ þ hañ hape Truna þar a æn nöckrar Epasemdar/ ad hönum mune Syndernar þyrergiepnar verda/ sie sa böluadur/ et c. Þar þyrer/ Nær Maduren epter Idranina þiñur sig ei ad hapa sialpur good Verken nogu mörg/ helldur er miz Angre og Epasemd/ þa skal hañ leita og vpp sækia þau Goodu verken sem kallast Indebita þ er/ oskylldu verk/ og þar vppa sig þorlæta/ þetta hallda papistar.

Hier i mote lærer og kieñer Christelig Kirkia/ ad alleina Truen su hin saña og lipande a Jesum Christum/ hun audleste Syndaña þyrergiepning/ og giöre Mañen rittlætan æn Verkaña/ Abacb. 2. Fyrer syna Tru liper sa hiñ Riettlæte/ Item. Sæler eru aller þeir sem setia sitt trunadar Traust a hañ/ Psalm. 33. Item j vorre Truarjatningu stendur so/ Credo Remissionem Peccatorum/ Eg true Fyrergiepning Syndanna.

s Þeir kieña/ ad nær nöckur hepur ei þullkom-

Til Lesarans.

Komlega þau Goodverken stalþur/ei helldr þær hañ þau aþ ödrum keypt/þa hallda þr ad þar sie hreinsunar Elldur þyrer Höndum eprer Daudan/j huörium allar Synder þær Madur/ en hier i Heime þieck ei bættar / þær hreinsest og aþ þægest med beyskum skirslu Ellds bruna. Og vppa þad ad ei kuelieſt Sælernar þar til leingdar/ sia/ þa er þar boot til þunden hia papistum/ sem er/ Sælumessur/ Sælutyder/ Artyder/ Aulmösur/ Liosakueikingar/ Paualigt aplat/ et 2. Huöriar Messur og Aplæt þar vrdu med storu penings giallde ad kaupast/ til þess ad leysa og þrelsa Sælernar/þar med wr þeim hreinsunar Ellde.

En su sæna Christelega Kirkia veit eckert aþ þessu purgatorio og skyrslu Ellde ad seigia. Þuiad Heilög Ritning avyssar/ad þeir sem i Tru til Guds og Bæna akalle hiedan þara/ þeirra Sæler sie i Hende og geymslu Drottins huar ed þær kienna öngrar Pynu/so sem þar stendur j vyssinda Bokenne 3. Ca. Og i Openberanar Bok Joha. 14. Cap. Sæler eru þeir sem deyia i Drottne/Sal Lazari þlutteſt ecke i Purgatorium/helldur i Abrahams Skaut/ og i sama stad seigest/ad mykel oþæra sie i mille þeirra sem eru i Abrahams Skaute og hinna sem eru i Kualastödum. Þar a mot avyssar Heilög Ritning vm hina Fyrerdæmdu/ad þra Sæler sie i Helvyte og Diöpulsins vallde

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

ñ til Domadags/ og þa skulu þær samteingdast a tur synum Lykdmum/til ad lyda eilyþar Kualer med Diöplinum og hans Englum.

6 J morgan handa mæta þa vanuirda Papistar þad Heilaga Kuölldmaltydar Sacramentum/ Huad eg vil ad eins med þæm Ordum vppreikna.

Fyrst taka þr þañ añañ parten þar i þra/ sem er Kaleiken/i mote Christi Jñskickan/þar hañ seiger/ drecked aller hier af/ og vmbreyta so Christi Testamento/ þar paulus þo seiger/ Ad eins Mans Testamentum er ei hæpelegt ad riufa.

Þar næst kieña þeir/ad þa nær Braud og Vyn verdr helgad j Messuñe/þa vmskipteſt þ og breyteſt j Hölld og Blod Christi/Mutatis Substantijs Panis & Vini jn substantiam Corporis & Sanguinis. Þad er/ad Vera og Vnderstada/ Nattura Braudsins og Vynsins vmbreyteſt/og verdur ad Hollde og Blode/ og slyk Vmbreytne hun skie og verde þyrer Magt og Krapt þessara Orda/ Hoc est Corpus meum/og so añara þra Teikna er yþer Braudenu giöroſt med Krossum/vpplyptingum/ af blæstre og Signingum.

Þar i mot kiæñer Christelig Kirkia ad Elementa edur ytre Teiknen/ sem er Braud og Vyn/bliþe Braud og vyn samt sem adur/Eñ allt ad enu veriteſt þar og giepeſt vnder Mynd

Brauds

Til Lesarans.

Braudz og Vijnz/edur i Braude og Vijne/edur med Braude og Vijne/sañarlegt Hollð Christi og hans Blod osynelega oransakanlega/epter hans Ordum/ Pad er minn Lykame/ Pad er mitt Blod.

Pad pridia/epter pui pad Brauded er nu sem ædur var sagt/ epter Helganena sem peir kalla(eda Canalesningiñ)ecke leingut Braud/ heldur vmuendad og snued j Christs Lykama/ pa verdur pad j hia papistum geymt j Monstrantijs/ tilbeded dyrkad og er vegsamad/so sem være pad Christus sialfur personulega/og er bored j kring vm Tun og Akra mz veglegre pylgd og processiu. Petta allt helldur su sanna Christeliga Kirkia pyrer hæstu Villu og hina stærstu skurgoda dyrkan/ Puiad pesse epterpylgiande Regla er einn stadfastur sañleiks Grunduóllur. Nær Sacramenten edur Elementen Heilagra Sacramenta tijdkast ecke med peim hætte/ og par til sem Christus hefur pau jnnsett/ pa eru pau ei leingur Sacramenta. (Heldur eru höpd til añars) Til Eptirdæmis ad taka/ Christur gaf sin Lykama vnder Braude og Vijne til Neytslu og Dryckiar i Sacrament enu/ til ad mijnast par med hans Dauda og pijnu. Par pyrer nær eingen etur edur drecker ur par

ur þar aþ/þa er þad ecke Sacramentum/helldur einþallt Braud/ hefr alla Natturu añars Brauds/þad mettar Manneñ/þad myglar og þunar/þ verdr(eþ illa er geymt)opt aþ Mus/um eted/og tyneſt og glataſt. Huór hann vill nu þetta Braud tilbidia/edur helldur þad ſie Chriſtus ſialfur/ Huad er þad annad enn ein ſkurgoda dyrkan þyrer Gude?

Jtem paulus kallar Vatzſkýrnena Endur þædingarlaug i Helgum Anda/ ſkyllde nu þar þyrer einn Tyrke og Heidinge/eþ hañ þuær ſig i ſama Skýrnaruatne hreinſaſt edur endurþædaſt? Nei/ecke/Hier aþ er auglioſt/ad þ Meſſu Braud ſem geymiſt og þoruaraſt j Monſtrantiu edur añarſtadar til ad tilbidia/ þad er ecke Lykame Chriſti helldur einþallt Braud.

4. Aþ þeſſare Villu kiemur enn þiorda og hin hrædelegaſta i hia Papiſtum/ Fyrſt ſo er ad Brauded ſkal vmbreytaſt til Hollds og Blods Chriſti i Hondum Preſſins/ huórn Chriſtum Gud og Mann krofſþeſtan og vpp vaken aþ Dauda Preſturen þikeſt haþa þar nu Handa a mille ¡mneluckañ i þa Forn og Brauds Oplatu/ þa ſkyllde Chriſtus nu ſo ſem ad nyiu pynadur og lyþlæaten/oþþraſt ſynum Himneſka Fódur/ſem ónur hrein og ſaklaus Forn/til ad ſtilla hans Reide/þyrer Syndernar/ bæde þeſſ ed meſſade og añara/ Og halda Papiſtar ad ſo mykell Mættur/Kraptur og Heilagleike þyrge þeſſu

Til Lesarans:

ge þessu Oppre og Embættisgiörd/ Ex Opere Operato/ Það er/ Fyrer Verked sialfst og soddan þionustugiörd/ ad það stode til Syndana fyrergiefningar og Sæluhialpar bæde lifendum og daudum þeim sem þessar Messur kaupa. Og þetta er ad sönnu Grunduöllr alls þauadomsins/huar med þeir hafa nalega öllum Heimsins Audæfum komed vnder Klaustur og Kirkiur. Þesse er og söken huar fyrer Kienemenn skylldu af sier suerta Hiuskaparband/ so þeir vxre þss hreinne og Heilagre ad handtiera slykt Stormerke. Allt þetta Messuprial og Oppur helldur Heilög Kirkia ad vera a mote Guds Orde og Christi Kuöllomæltydar Innsetningu/huör ed giefed hefur sin Lykama og Blod til ad eta og drecka i Sacramentenu/enn ecke til ad oppra þ fyrer lifande og dauda/þr hann hefur (so sem Postillen seiger til Hebreos 9. 10. Cap) med einu SJNV SJALFS Oppre a Krossins Galga fullkominad og helgad þa vtuöldu.

8 Papistar hafa og halldа ad þar sie siö Sacramenta/sem þr so reikna. Fyrst er Skyrnen/ Annad er primsigningen/ Pridia Kuölldomæltyden/ Fiorda Joranen/ v. Smurningen/ vi. Klaustraheit/ vii. Hiuskaparbanded.

Af þessum siö höllдum vier einasta tuö/ fyrer þau riettu Sacramenta/sem er Skyrnena og Kuölldomæltyd Drottins/ Þviad þesse

tuö

tuð haꝑa Guds Biꝑalning/ſyneleg Teikn eður Elementa/ og Mædarennar Fyrerhiet/ huðrt Fyrerheit ꝑar hlytur med ſañre Tru medteked ad verda. Eñ huðriu giegner/ ad papiſtarner halldа Hiuſkaꝑarbanded eitt Sacramentum/ eñ ꝑo mærtu preſtarner ecke ꝑeſſa Heilagra Sacramentis niotande verda/ helldur var ꝑeim ꝑad ꝑyrerboded?

9 Papiſtar kieña Bæn og Akall til Heilagra Manna ꝑramlidna/ og ad ſóñu til Dumbra og daufra Likneſkia/ og giöra ꝑa ad medalgöngðrum mille Guds og ſyn.

Eñ Chriſteleg Kirkia helldur ꝑad Bæna akalled ſie ſu Pionuſtugiörd ſem Gude einum veitaſt ſkal eñ ðnguñ ðdrum/ Deut. 6. Math. 4. Drotten Gud ꝑin ſkalltu tilbidia og hönum einum ꝑiona/ Eſa. 42. Seiger Gud/ Mina Dyrd giek eg ei ðdrū/ og ei mitt Loꝑ skurgodum/ Eſa. 63. Abraham pecker oſſ ei/ Iſrael veit ei aꝑ oſſ/ Þu Drottñ ert Fader vor og Frelſare/ eilyꝑt er ꝑitt Nafn.

10 Peir hallda ad pauen j Rom ſie Grundvöllur og Höfud allrar Chriſtneñar/ og hönum eige aller ad hlyda huad hann bydur og biꝑalar/ ꝑuiad hañ ſie Chriſti og S. Peturs Vicarius/ og Vmbods madr/ og tuñe ei ad vilaſt i Truareñar efnum.

Eñ Chriſtelig Kirkia helldur/ ꝑad Chriſtus ſie ſialfr höfud allrar ſiñar Chriſtne/ Eph.

5 Og

5. Og hönum byrie oss ad hlyda epter Guds Födurs skipan/ Hlyded hm̃/ Eñ pauañ i Kom/ helldur hun ecke Höfud Christnennar helldur þñ sana Antachtist vm huörn i Heilagre Ritningu stendur vm skrifad/ huörn Gud hefur nu a sydasta Tyma openberad fyrer sitt Heilaga Ord og Euangelij Lærdom.

Margar adrar rangar Kienïngar/ Afguda yrkianer/ onytsamlegar skickaner og Ceremoniur voru i pauadomenum sem oplangt er vpp ad reikna/ Eñ þessar þær Greiner hefg þui hier vpp taldar / ad nær vier so samanberum þad Villumyrkur kienïngarleysesins og Manañasetninga pauadomsins/ vid þ nædar/ somlega Euangelij Ljos sem oss nu giefed er/ þa mættum vier til packlætis vid Gud vppuekiast/ og betra vorn synduga Lyfnad mz sorꝛ̃ og þrahuarfe Syndaña alla vora Lyfdaga

Petta sama Guddomlega Ord er nu i þessu Lande eige alleinasta munlega kient og predikad/ helldur og so eirnen i mörgum goodum Fræddebokum a vort Mæl auglioslegt orded/ fyrer alla þa sem nökra Elsku og Astundan þar a hafa/ a medal huörra Fræddebota/ mier virst hefur þesse Bæklingur hins diuptlærda Mans Doct. Nicolai Hemings Sonar ad vera harla nytsamlegur/ öllum þeim sem girnast ad þa sannañ Stilning a Gude og hans Vilia/ huar med þeir komast kuña wr þui Antachristz

kachriſtz Ryke jſñ i Guds nædar Ryke/ puka hier j þeſſare Bok verdur þramſettur og þyrer lagdur viſſ og ſañur Grunduöllur Chriſtelig rar Truar a Jeſum Chriſtum/og þad ſama er aþ Heilagre Ritningu ſaman leſed/ſo ad huör hañ ei kann hier vt aþ ad þa Skilning a ſinne Sæluhialp/ þeim veit eg ei rad til ſannlegs Skilnings. J ſiuttu Male ad ſeigia. Titell þeſſarar Bokar vyſar lioſlega/huad hun hep ur jnne ad hallda/ſem er/ Huörn Skilning ſa Madur ſkule haþa a Gude/edr huörnen Mad ur a ad þeckia Gud/Og huilyk vera ſkal þeſſ Mans Trua/ Lyþ og Lipnadur og Framþerde ſem girneſt ad verda Sæluholpen/ og þa eis lyþt Lyþ.

Og nu mz þui ad marger haþa oſkad þeſſa Bæklings ſem elſka Guds Ord og ſyna Sælu hialp/ þa hep eg nu þeim til vilia latid prent ta þeſſañ Bækling vpp aptur ad nyiu/ þeim til gagns ſem þad þiggia vilia. Gud Almattuga ur þyrer ſiñ Son Jeſum Chriſtum/ hñ virdi eſt ad vardueita ſitt Heilaga Ord hia oſſ/ og ad þad mætte þæra auöxt i vorum Hiörtum Gude til Lops/ enn oſſ til eilyþrar Sæluhialpar.

Amen

Erlegum Edlabornum Vijssum og Gudhræddum Mañe Biorn Raes til Strarup/Danmarks Rýkis Radzher ra og Hófuds mañe vpp a Malmeyiar Slot/ ꝛ hans Erligu Edalboreñne Hreinferdugre ꝛ Gudhræddu Hvs- fru Christinu Niels Dottur/ osk ar Niels Hemings Son Nas dar ꝛ Fridar af Gude Fó- dur fyrer vorn Drotten Jesum Christum.

Ad allra best[illegible] Oyrnaba- ta og nytsamlega[illegible] Heimenum vera kann/ pad er petta/ Ad hafa sañan Skilning a[illegible] de/ ad vita hans Vilia/ og þionu[illegible] Þriad allt þ añad sem i Heimenu[illegible] husrsu sem þ vera kañ/ vegleg[illegible] ꝛ prydelegt/ pad er allt samañ sam[illegible] forgeingelegt/ alyka so sem þ Ne[illegible] sialfur er forgeingelegur/ sem vier [illegible] lega sialfer reynum/ ef vier [illegible] Heimen forblinda oss/ Enn [illegible]

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

sañañ Skilning a Gude/ vita hans vil-
ia og hegda sier par epter/ Þ sama blÿ-
fur z varer ad eilÿfu. Þar fyrer seiger
Christus hia Johañe xvij. C. Þetta er
Þ eilÿfa Lÿf/ ad peir vidurkieñe þig ad
vera sañañ Gud/ og Jesum Christum
pañ þu hefur vtsent. Og j ødrum stad
seiger Christus/ Huad batar pad Mañ
eñ þo hañ viñe allan Heimen/ enn lÿde
skada a siñe Saluz Þar fyrer vrskurd-
ar Daunid þtta næsta merkelega/ par hñ
so seiger/ j peim lxxxiij. Psal. Drotten/
eitt Dagur er betre j þÿno Nwse/ eñ añ-
arstadar Þusund/ Eg oska helldur ad
vera Dyrausrdur j Nwse Guds miñs/
eñ ad bua j Hølluni peirra Ogudlegu/
þuiad Drotten Gud er Sol og Skiold-
ur/ Drotten giefur Nad og Vegsemd/
hñ lætr þa Gudhræddu eckert gott vanta.

J þssum Ordū gisrer Daunid grein-
armun a mille peirra sem eru þyrer vt-
an christelega Kirkiu/ og hinna añgra
sem þar jñe eru/ z hafa sañañ skilning

a Gude

a Gude z hans Orde. Dauid setur hier fram sim Hlute miog merkelega/ huar sie ad pesse greinar munz folgen er sem er a mille Guds Barna/ z þra Ogud-legu huorier ed fyrerlysta Gud og hans signada Ord. Og er hier af merkianda huad farsæl Guds Børn og rietttruader eru/par puert a mote/huorsu aumer z vesæler ad peir Ogudlegu eru en þo hr sie mykler og megtugier hier i Heime.

Su fyrsta Farsælld/ Gagn og Nyt-seme/sem Guds Børn/pad er/Rietttru-ader/haþa af Guds Orde/þad er þtta/ Ad Gud er med þm sm ein klar z skyn-ande Sol/ þuiad lysta so sem ad Solen a Himnum hun vermer/vpplyser/z lysf-gar allar Skiepnur j Heimenu/so gief-ur Gud(sem er Sol sinar Thristne)aþ sier Skin og Birte/þ er/ skiæran Kun-ugleika a Gude/ han giefur z Verma/ þad er/breñande Tilhneigingar z gud-legar Girnder Von z Kiærleika/ Og Lysfgan/þad er/margbættadar Hugga-

 ner

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

ner af husrium ein truud Sæl lÿfgast/ gledst og endurnæreſt / Og lÿka eins ſm̃ pad þesse Sol hun kallast vpp ad reña j þeirra Nisrtum sem ottast Gud/ so kallast/ ad hun gange vnder hia þeim ollum sem Gud fyrerlÿsta/ og j holldlegu ottaleyse lifa/ þar fyrer er radlegt ad þr sem Guds Børn vera vilia/ læte ei þssa SOL j þeim formyrkuast/ af Lete og þorsoman þeirre/ ad þeir vilia ecke lesa huxa nie heyra Guds Ord/ huar iñe ad þsse eilÿfa Solen skÿn/ þuiad lÿka sem þad skier/ Nær siukan Mann dreymer ad Solen formyrkuast/ edr felst j Sky- ium/ þa merker þad (seiger Hypocrates) vissulegann Dauda þess hins Siuka- So lÿka geingur þad til/ eirnen hier/ Nær GVD/ sem er Sælareñar Sol/ formyrkuast med oss/ fyrer vorrar gleym sku saker edur ogudlegs Lÿfernis/ þa er ei añars ad vænta eñ eilÿþra Myrkra/ eilÿfs Dauda/ Enn ef vier hølldum j Nisrtum vorum þessare Solu/ sem er

Gud

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Gud med ſijnu ſignada Orde/ þa er vijſt ad hun leider oſſ hiedan/ og jnn j þad eilijfa Lijf.

Nier þaꝛ er huꝛanda/ huad aumar allar Pioder þær eru/ huoꝛium þeſſe guddomlega Sol j Guds Orde ecke ſkijn/ Þær falma z þreiþa i hinu ſtærſta myrkre Fauiſkuñar/ ſo þær eru blindar Gud ad þeckia/ Þær ſkielþaſt eirnen i ſijnu Hiarta/ vegna ſinnar ſynda þungrar Samuiſku/ Og enn þo ad Samuiſkan margra ſie orden nœſta dauf/ ſo þad hũ kieñer ecke þar til Syndareñar/ þa mun hun þo vm ſijder vakna vpp (verde þad ecke fyrre eñ j Daudans tijma) og dregur hun þa Mañeñ til ꝛuulnunar/ ſem er ſu beyſkaſta Hiartans Hrelling/ vm huoꝛia eingen þær noglega huꝛad/ ſo þ Maduren villde giarnan alldrei hafa vered ſkapadur.

Su ꝛñur Gagnſeme er þeir fa ſem Gud þeckia/ og vita hans Vilia/ z giꝛa hañ/ hun er þeſſe/ ad Gud er þeirra

Skiolldur/huar med aller Gudhrædder verndast vardueitast/ og frelsast fra Myrkrana/ pad er Diofulsins Ryke. Vm peñan Verndarskiolld talar Dauid j þm v. Psal. seige de/ Þeir s vona a þig/þeir skulu fagna z verda glader/þeir munu hrosa sier/aller þr ed elska þitt Nafn/þuiad þu giefur þm Riettlata Blessan/ þu vmkringer oss mz þyñum Skillde/huor ad er þyn god Giedþocknan(Aast z Elska)Og i þeim viss Psal. seiger Dauid/ Þu giefur mier þin Saluhialpar skiolld/og þyn hægre Hond hun helldur mier vid. Ad sønnu/er þad Gude giedfellt z hañ vill giarna vera þeim skiolldur til eilyfrar Saluhialpar.

S. Paull skrifar til Ephe. vj. seigande Medtaked Truareñar Skiolld/mz huorium þier kuñed vt ad slockua aull elldleg Skeyte hins Nreckuyssa/þar med vill hañ oss kient hafa/ad þa hefum vier Truarennar Skiolld þegar ad vier af

riett-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

rieffre kyñingu Guds/ forlætum oss vpp
a Guds Myskunseme j Christo/ z høll-
dum eirnre godre Samuisku/ Eñ Guds
Dviner / þ eru vantruader sem ecke ha-
fa peñan Skiolld/ þeir eru blaberer og
nakter/ so ad ei kuña þeir neina Mot-
stodu Diofflenum ad veita. Þar fyrer
rekur hañ þa fra eirne Synd til añar-
ar/ allt þangad til hañ fær þeim fyrer-
komed/ huad kañ ad huxast hørmuleg-
ra og hryggelegra?

Su hin þridia Gagnseme sem Mad
uren hefur þar af/ ad hañ þecker Gud
og oftast hañ/ þad kallar Dauid hier
Gratiam/ Þad er/ NAD edur Mys-
kun. Þesse Nad er su goda Guds El-
ska j Jesu Christo/ til ad fyrergiefa oll-
um þeim Syndernar sem trua a hañ/ z
ad tilreikna þeim Christi Rietflæte/ fy-
rer huorr þr eru rietflater j Guds aug-
lite/ so sem hefdu þeir sialfer Logmæled
vppfyllt/ Enn hiner adrer sem þar eru
fyrer vtan Guds Christne/ þeir verda

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

ecke þ essarar Nadar hluttakarar/helld-
ur eru þeir vnder Syndeñe/Guds Rei-
de og Fyrerdæmningu.

Su fiorda Gagnseme sem þr haf a/
er þeckia Gud og ottast/þad kallar Da-
uid hier Gloriam/ þad er Heidur Veg-
semd/ þesse Vegsemd og soddan Heidur
er j þui komen/ad þeir eru fyrer Chris-
tum ordner verdugier til ad kallast og
vera Guds Børn/og ad vera Mustere
Guds/þar sa hiñ Helge Ande vill jnne
byggia og ad vera Erfingiar Himna-
rikis j Jesu Christo. Nier þuert a mo-
te/aller þeir sem ecke þeckia Gud/ þeir
eru Diofulsins Børn/Diofulsins Ad-
setur z Erfingiar eilifs Dauda z oend
anlegrar Pijnu j Helusiptis Afgrunde.

Su fimta Gagnseme huoria Dauid
til leggur þm Gudhræddu/er þesse/ Ad
þa sk eckert gott vanta sem ottast Gud.
Þetta er agiætt Fyrerheit/ad þr Riett-
ferdugu skulu aungan brest hafa a nei-
nu godu/ Þad er ad skilia/ þeir Gud-

hræddu

hræddu sem Gude hlyda vt af Truñe/ þeim skal allt gott yfirflotanlega veitaſt/ þui skal ei fra þeim burt suipt verda/ þeir skulu og eige helldur þurfa ad vænta nøckurs jlls/ Enn þo ad Guds Børn hliote ad lyda Kross j Neime þessum/þa eru þau sannt fullumſs vppa þad hid goda/sem þeim lofad er/ ꝛ þau vona nu epter hier j Neime/ eñ skulu sa og vdlaſt j Nimerÿke eilÿflega/ Nier þuert a mote/ þeir sem ecke peckia Gud af hans Orde/ eige vita hans Vilia/ eige ottaſt hañ/ þa mun alldrei skorta Suiuirding/Sorg ꝛ Pÿna/þuiad þeir munu eilÿflegā verda Diøflenum vnder giefner fyrer siña Synda saker.

Vt af þessu ma nu liosleg sia og merkia sañleika þſſ Mals/sem eg fram setta j fyrstu/ Ad þ allra besta/ dyrmæt aſta og nytsamlegaſta sem er j Neimenum/sie þad/ ad hafa sañan Skilning a Gude/og a hans Vilia/huørn Skilning vier hreppum af Guds signada

Orde/j husriu hañ hefur sig z siñ Vil-
ia fyrer oss j liose latted z openberad.

Nu vppa pad eingen verde af Diof-
lenum edur hans Limum a talar dreig-
en/pa vite pad nu aller Menn/ ad eige
byriar añarstadar epter Guds Orde ad
leita/ enn j Bokum Mosis/ Spamañ-
aña/Gudspiallamañaña/z Postul aña
husrium Gud Almattugur hefur sinn
Vitnisburd giefed/sa ad er Sañleikur-
en/z ecke kañ ad liuga/sem Paall Post-
ule seiger.

Ja/ meinar margur (pott ei mæle
fram) Ef eg vissa fyrer full Sañinde/
ad pad være Gudz Ord/sem Meñ kalla
hans Ord/pa være pad ad sønnu gott/
Eñ nu helldur hier a mote mestur par-
tur Heimsins/og fæst af Mañum med-
tekur petta Orded/og po enn færre peir
sem lifa par epter/ Ad vissu/sa er mar-
gur hañ medgeingur inz Muñenum/ad
pad sie Guds Ord/ eñ afneitar pui inz
Verkum z Framferde/husrt ad er Or-

denu

denu þuert a moke / af huørtu þeir þo hrosa sier ei allÿted.

Þesse er æn efa su Freistne/mz huør-re Diofulleñ freistade vorra fyrstu Fo-relldra/ huar mz hann z eirnen fieck þa suiked. Þessare sinne gamallre List og Slægd gleymer hañ enn eige/ad suÿkia þar med Meñena/þar fyrer liggur øll-um christnū Mønum þar storleg ma-gt a/ ad stadfesta sÿn Hiørtu mz styrk-uum og oraskanlegum Argumentis og Beuÿssingum/ vppa Sannleika Guds Ords/ sem oss er framsett j hinu gamla og nyia Testamentinu.

Huør eru þa þau føstu og obrigdan-legu Argumenta edur Beuÿssingar/mz huørium þ beuÿsast/ad þad sie æn alls efa þ sañna Guds Ord/sem j hinu gam-la og nyia Testamentenu verdur oss fram sett?

Andsuar.

Tueggia handa Vitnisburde høfū vier þar til/huørier noglega biuÿsa/ad þad Ord/sem skrifad stendr i þui gam-

la z

la z nyia Testamentēu/ſie Guds ſialfs eigēlegt Ord/ Sa þyrre Vitnisburdur- eñ kallaſt hinn Ytre/ſa annar/ Innre/ j huørs og eins christins Mans Hiarta. Huør er þa ſa ytre Vitnisburduriñ?

Sa ytre Vitnisburduren vt af Sañ- leika Guddomlegs Ords hann ſundur- deiliſt j ſex Greiner/ og ſierhuør þerra er nogleg Beuñſing vpp a Sannleika Guds Ords.

I.

Su fyrſta Grein/ er Guds Openbe- ran/ þad hann hefur Mañeſkiunne ſig ſialfan openberad/ og af ſiñum eigenn Munne kunngiørt ſiñ vilia / bæde vm Løgmæled z Euangelium/ Nu þo Gud hafe optſiñis ſig openberad/ z a ymſū tiñmum/ og aualt þann ſama Lærdom fram ſett/ þa vil eg ei vtan fær einar Openberaner hier vpp telia.

J fyrſtu openberade Gud ſig fyrer Adam epter Synda falled/ z framſette þa þeñan tueggia handa Lærdom/ ſem

er

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

er Løgmæled z Euangeliũ/hñ straffa-
de Syndena z yfertrodslu sinna Bod-
orda/huort Straff ed var Løgmælsins
Predikan/hñ gaf z Fyrerheit vm Kuiñ-
uñar Sæde/ þ sem Nøggormsins Høf-
ud skyllde j sundur knosa/ petta Fyrer-
heit var Euangelij Predikan.

Par næst openberade sig Gud fyrer
Noha z framsette peñan sama Lærdõ/
sem er Løgmæled og Euangelium/ep-
ter Løgmælenu straffade hann þa van-
truudu Verølld/z epter Euangelio hial
pade hñ þeim rietttlæta Noha sialfum
attunda/ Huad allt ed var Figura og
Fyrermyndã þss okomna Doms Dags/
a huørium sa store Mañfiølde/ sem hę-
fur fyrerlited og forsmæd Guds Ord/
skal nidur dreckiast j Helusstis Afgruñ.
Enn sa litle Hopur sem ad er j Noha
Ørk(þad er ad skilia)þeir sem þundner
verda j vorum Herra Jesu Chresto/inz
eirnre lifande Tru/ þeir munu verda
Sæluholpner.

Gud

Gud openberadest Abraham tiu sinn-
um/ ꝛ jafnlega sette hann fram þann sa-
ma Lærdom/ sem modur hafde hann fram
sett Adam/ vt af þui blessada Sædenu
Jesu Christo/ fyrer huorn aller Trua-
der skylldu verda Sæluholpner/ Gud
birtest ꝛ so Isaac tueim sinnū/ og Jacob
sex sinum/ og framsette onguan annan
Lærdom en þann sama/ vm Sæde Kuin-
unnar/ sm er vor Frelsare Jesus Christ-
us/ Somuleidis openberade Gud sig
fyrer Mose j Egipta lande/ ꝛ mz sjn-
um dasemdar Verkum/ stadfeste hann
pennan huorutueggia Lærdom/ sem er
Logmaled og Euangelium/ Logmal-
ed j þui/ ad hann nidur dreckte þeim o-
gudlega Pharaone j Hafed med ollum
sjnum Selskap/ Enn Euangeliū j þui
ad hann frelsade Mosen ꝛ hans Lyd/ j
fra þeim Egiptalands þraldome/ huad
ed var ein Fyrermyndan þess til koman-
da Domadags/ a huorium Gud fordæ-
ma mū Diofulen/ ꝛ alla hans tilheng-
endur

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

endur/ Enn giefa þeim Sæluhialp/og leida þa jnn i Himerijke alla sem hall-da sier til Christum mz lifande trunad-ar Trauste/ Þesse same eilijfe Gud hef-ur og openberad sig yfer Christo/ z vijs-ar oss til hans/ ad vier skyllum honum hlyda/ huor ad er þad Kuinnunar Sæ-de sm hann hafde j sinduerdu Fyrerhei-ted ad koma skyllde til ad sundur meria Nøggormsins Høfud/ Þ er/ ad yferuinna Syndena/ Diofulen og Helujste/ og giefa þeim øllum Sæluhialp sem a hñ trua/ Allar þssar Openberaner/ j huor-ium þad sama Guds Ord bodast oss/ þa skulum vier setia/ j mote Diofflenum og øllum ogudligum Mønnū/ Tyrkium/ Gydingum og Heidingium/ og eirnen j giegn vorre eigin Skynseme z holldle-gū Skilninge/ z giefa Gude þa Dyrd/ ad hann sie Sannleikurenn.

II.

Su ønnur Grein þess ytra Vitnis-burdarins/ mz huoriū Sannleike Guds

Ords

Ords ſtadfeſteſt/ þa eru Guds guddom-
ligu Jardteikner/ þer/ þau Guds Verk
ſem eingen Skiepna giøra kann/ Þeſſ-
ar Jardteikner villde Gud verda lata/
fyrer ſaker vors Veykleika/ Ad nær vi-
er ſæū þeſſ hættar Jardteikner og Gudz
daſemdar Verk/ þa ſkyllde oſſ vera hux-
anda/ ad ſa Lærdomr er alleina Gudz/
huør med ſlyku Jardteiknū er ſtadfeſtr.

Þuilykar Jardteikner ſm ſkied hafa
j fra vpphafe Neimſins/ allt til Daga
Poſtulanna/ z nøckur ar þar epter/ þær
eru margar og marghættadar/ huøriar
allar a ſamt ødru ſtadfeſta þennann
Lærdom.

J þui hinu gamla Teſtamentinu
høfū vier Jardteikner/ fyrer Nohaflod/
vm Floded/ og epter/ a Egiptalande/ og
þa Iſraels Syner gengu vt aþ Egip-
ta lande/ j Eydemørkunne vm fiørutiu
ar/ a Døgum Joſue/ og annara Dom-
ara og Konunga/ Item. j Babilon z a
Døgum þeirra Machabeorum/ huør-

iar

tar allar Jardteikner pessan sama Cær-
dom styrkia og stadfesta.

I þui hinu nyia Testamentinu/ giør-
de Christur margar Jardteikner/ vm
huøriar hañ so talar til Gydinganna/
Vilie þier ecke trua mier/ þa trued mꝰ-
num Verkum/ Item Vppriſan Chriſti
ꝛ hans Vppſtigning/ j augsyn fimhūd-
rud Maña/ huar med hañ vppfyllte þ
fyrſta Fyrerheit er hñ gaf Adam. Oll
þesse daſemdar Verk/ jæa ad sønnu/ eitt
af þm ætti oſſ ad fullnægia/ so vier tryd
um Guds Orde/ Eſñ Gud af siñc miſk-
illi Giæsku hefur med so mørgum hæt-
tum viliad vorū Veykleika vidhialpa.

III.

Su pridia Grein hins ytra Vitnis-
burdarins/ med huørium Guds Ords
Sañleike biuꝛſaſt/ þa er þsse/ ad huad
hellſt Guds Prophetar hafa fyrerſpad
þad er allt framm komed/ og vppfyllt/
huør Spæſagnanna vppfylling ad er
vitne þar til/ ad Gud hafe fyrer þeirra

Munn talad/ Nær vier siæ allar þ̃ſſ-
ar Spæsagner/þ er allt huad Moses/
Daud/ Daniel z adrer Spameñerner
hafa skrifad vm Messiam(sem er Chr-
istus)verda samhliodanda Gudspialleg-
re Nistoriu/ þa høfum vier styrkuann
Grunduøll vorrar Truar/ Augustinus
segier/þetta er Fundamentum og Grũd-
uøllr vorrar Truar/ad allt huad Spæ
meñerner hafa spad/þad er fullkomnad
j Christo/ Nier af giører Truin sodd-
an Argumentum.

Sa er alleina þañ sanne Messias/
aþ huørium med sannleika seigast ma
allt þad sm̃ Noses z adrer fleire Spa-
meñ hafa fyrer spæd. Af Jesu Mar-
iu Syne seigest þad allt med Sañleika
og hans Lyfsøgu verda allar Spæsag-
nernar samhliodande/ Af þui/ er þesse
Jesus Mariu Son sa sañe Messias z
Neimsins Frelsare/eñ eingen añar.

Vppa peña Grunduøll vpbygdu þr
Petrus og Paulus og so adrer Postul-
arner/

arner/ Tru Heidingiaña/huørium peir alldrei mundu ſnued hafa til truareñar a Chriſtum/ hefde peir ei vïſſad peim/ huørſu pad Spaſagnernar vrdu ſamhliodande Herrans Chriſti Lïfsøgu/ Af peſſu meiga Meñ leſa/ j giørninga Bok Poſtulaña j xvïj. Cap. ïj. Pet. j. Cap. Lïſka eirnen haþa Prophetarner fyrer ſpad/ vm Ofsokner chriſteligrar Kirkiu hier j Heime/ ſierdeilis þa ſem ſkie munde af peim Tyrkium z Papiſtum/ ſo ſem vier meigum ſia ad peñan Dag verdur framgeingt.

Af peſſum Spaſøgum meigum vier Nuggan taka j giegn Mahometz Lærdome og Pauans Villum. Spamenn-erner/ Daniel og Jeremias hafa adur fyrer ſpad/ vm Rïke Pauans og Tyrkians/ og þyrſt þad hid ſama er framkomed ſem vm peirra Yfergang z Opſokner fyrerſpad var/ ſo meigum vier z ad ſønnu vænta peſſ ſem ſpad er fyrre/ vm Jeſu Chriſti Rïkis tilkomu/ ad hann

mune oss alla vppuekia a pañ seinasta Domadag/til eilyfs Lyfs/Enn pa Ogudligu/til eilyfs Dauda z oendanlegrar Pyjnu/so sem aull Heilog Ritning kieñer oss z vottar.

IIII.

Hin fiorda Grein pess ytra Vitnisburdarins/huar med Sañleike Gudlegra Orda biuñsast/pa er su eining z sam pyckeleg Eindrægne allra Kiennefedra Christindomsins/Mosis/Spæmañanna/Christi/og Postulaña/bæde j Lærdomenum/ Gudlegre pionustugiord/og Cifnadenum/ Enn po ad olyfkar Ceremoniur være j pui gamla Testamentenu/z hinu Nyia/ po var Lærdomurenn vt af Gude/af hans Vilia/af Truñe/ og Sæluhialpiñe fyrer Jesum Christum/alla tyma hiñ same an nøckrar vm breytne. Hefde Gud peñañ Lærdom ei vt giefed/pa hefde Moses/Spæmeñerner/Christus og Postularner ei so samhlioda Orded/husrium øllum oss epterkomen-

komendum ber ad lýkiast/ z ønguan añ-
an Lærdom fram setia/ enn peñan sem
finst j Bokum Mosis/ Spamannaña/
Gudspiallamannaña/ og Postulanna/
Nuar pesse Lærdomur týdkast/ z er med
Høndū hafdur/ par er sañarlega christ-
eleg Kirkia/ eñ husrge añarstadar.

V.

Su sinsta Grein pess ytra Vitnis-
burdarins vppa Sañleika Guds Gud-
domlegs Ord/ er stadfest og languer-
ande Langiæde/ pad er/ ad petta sama
Guddomlega Ord hefur vered z varad/
allt j fra Heimsins Vpphafe/ allt til
pessa Dags/ og mun blýfa allt jnn til
Heimsins Enda. Pa Skriptlærder og
Phariseí baru Rad saman/ husrnen
peir feinge nidur paggad Christi Lær-
esueina/ so peir bæru ei vt Euangelium
vt af Christo/ pa stod vpp fra Radenu
eirn heidarlegur/ výs og gamall Mad-
ad Nafne Gamaliel/ z sagde/ Er þetta
Rad z Verk af Mōnum/ þa verdur þ

C iij. ad

ad ønguo/ Eñ sie þad af Gude/ þa kuñe þier þui ecke j mote ad standa. Þetta samhliodar þeim Ordum sem Christus lofar/ Ad Port Heluſta skule aungua Magt hafa j mote hans Christne. I þeñan mæta er nu þ Landgiæde languaranda/ eitt vissulegt Teikn/ þess christeliga Lærdoms/ sem ad er Guds Ord.

VI.

Siøtta Grein þess ytra Vitnisburdarins/ vm Sañleik GudsOrds/ er Blod og Þýslaruætte so þusund margra Þýslaruotta/ sem sitt Blod hafa vtgiefed fyrer Guds saker/ huar med þr hafa jñsiglad þad Heilaga Euangelium/ þr kallast Martyres/ Vottar/ þuiad þr bera Vitne/ ei ad eins med Muñenū/ vm Sañleika GuddomligsOrds/ helldur z med sínu eigen Blode/ Sem vier lesum ad skied hefur/ j fra Døgum Abels/ allt jnn til þessara Daga.

Aþ þeim Heilaga Ignatio stendur skrifad (huør ed var Lærisueirn S. Jo-

hañis

hañis Postula) ad einn Tiranne villde koma hønū til ad afneita Christo/ huørium Ignatius andsuarade/ Eige mag hønum afneita/ þuiat/ hñs Nafn er skrifad j mīnu Niarta/ Sem sa Tirañus þad heyrde/ liet hañ vpp skiera Ignatium/ ꝛ hio hñs Niarta j sma stycke/ Og huørsu smatt sem hann sundrade Niartad/ þa stod a huørriu Stycke skrifad Jesus Nafn.

Sa añars slags Witnisburdur/ huar med Guds Ords Sañleike stadfesteſt/ er hid jnnra j hørs Christins Mans Niarta/ Þad er sa Heilage Ande/ sem jnnsiglar Orded j Hiørtum peirra sem trua/ huar vm S. Paall talar til Cor. j fyrsta Cap. hins seirna Pistils. Gud er sa sem oss stadfester j Christo/ og oss hefur smurt og jnnsiglad/ og giefur oss Þant hins Heilaga Anda j vor Hiørtu/ Þessa stadfesting vppa Sannleika Gudlegs Ords/ siña sierdeilis Gudhrædder Meñ/ j peirra jñeligu Bæna akalle

til Guds/þuiad nær Maduren bidur af eirnre lifande og stødugre Tru/þa fiñr hañ Gudlegt andsuar sier j Hiartanu/ og stadfestist so þar af/ ad hann truer Guds Fyrerheitum.

Þesse eru þau Argumenta og Biuñsingar/ huar vppa vors christindoms Kieñing z Lærdomur er grundualladur. Gud giæfe þetta mætte sem flestum til Hiartans ganga. Þetta Guds Ord/ sem so er grundullad og stadfest/ hefur Gud bifalad ad predikast skyllde vm allan Heimen/fyrer huert Ord hñ sam an kallar z safnar sier christeligre Kirkiu hier j Heime/hueria hann hefur til þess eilifa Lifs og Sæluhialpar fyrerhugad/ Þetta Orded/ hæfer aullum christeligum Valldstiornar mønum ad styrkia/so þad kieñest klart og hreint j Scholum z Kirkiu/ vnder hueria grein og eirnen þetta Kaupenhafnar Collegium/af Gudhræddum Kongum funderad og sticktad er/ad hiedan koma þeir

sem

ſtu Gudz Ord j Kirkiuſſe prrdika kuñe/
medal huorra eg em kalladur/ og hefe j
morg ar bæde kient og ſkrifad j Nei-
lagre Ritningu/vppa Latinu mæl/ Eñ
vppa pad ad eg og eirnen mætte Gagn
og Vnderuñſun giora peim ſem ecke le-
ſa edur vnderſtanda Latinumæl/pa hef
eg vt aþ Spamannaña og Poſtulanna
Bokum ſaman dreiged peñan Bæckling
j huorium eg hefe med ſtuttu Mæle j
eitt til ſamans dreiged z framſett/huad
ſa Madr ſkal Vita/Trua/og Giora/
ſem pad eilifa Lif vill fa/fyrer Chriſ-
tum/Saumuleidis vil eg/ad Bok peſse
ſie medkienning minnar Truar/ vm pañ
Lærdom ſem eg hefe kient j Scholum z
Kirkiū peſsa Stadar/ hart nær j pria-
tiu Aar.

Og fyrer ſaukum peſs/ minn frome
Biorn Kaes/ z ydar agiæta Fru/Chri-
ſtin/ Ad yckar Velgiorningar eru miog
marger mier til handa/ ſiþdan pad/ yck-
ar gode Broder/ Erleg og Velburdug

Cv. Niels

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Niels Kaes kom til Kienslu/ til mín/ fyrer xxj. árum/ Þa villda eg ad þesse Bæklingz vt geinge vnd⁹ yckar Nafne til eirnrar þacklætisuidurkiennîngar fyr- er marga yckar Velgiærninga/ bidiãde yckur audmiuklega/ ad þid þetta litla. Erfide taked til packa/ eg vona/ þ mune verda allmærgum til hialpsamligs Lær- doms z sannrar vnderuîsunar.

Gud almattugan bid eg/ fyrer sinn elskuligan Son vorn Drottinn Jesum Christum/ ad hann hallde sînno Heilaga Orde vid magt j þssu Ríke/ sînnu Nafne til Dyrdar/ enn s flestu til Sæluhialpar/ Og giefe øllum sinn Heilaga Anda/ bæde þeim Veralldligu og Andligu/ sem Ordenu eiga fram ad fylgia/ So Ríke Diofulsins eydist/ enn Christi Kirkia vpp byggist j allra vorra Hiortum/ Amen. Hier med oskar eg yckur badum Guds Nadar og Vinskapar/ Heilsu z Heilbrigde til Lífs og Sælar fyrer vorn Drottenn Jesum Christum.

Anno. M. D. LXX.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

SA Heilage Spamadur Dauid Kongur/ hañ avijsar og kienner j þeim 119. Psa. Ad aller Menn j Myrkrum gange/ so ad þeir vita aunguan Veg þeim til Sæluhialpar/ nema Gud sialfur hñ vijsse þeim a þañ rietta Veg/ fyrer sitt hialpsamlega Ord/ Og kuedur Dauid so ad Orde/ Þitt Ord (Drottenn) er eitt Lios fyrer mijnum Fotum. Þad er ad skilia (sem hñ hefde so talad) lijka sem eg fyrer vtan þitt Ord ei añad kann enn ad villast/ So er eg fyrer þitt Ord (huört ad er mier eitt lios til Sæluhialpar) a þeim rietta Veige/ Og so leinge sem eg fæ þessu Liose hallded (sm̃ er þitt Ord) þa kañ eg eige villt ad fara; Þañen skiedur og eirnen allar adrar Mañeskiur j Heimenum/ huar fyrer hñ verdur jafnad til Villurafande Sauda/ sem eru fra sijnu Sauda hwse ꝛ sõnum Hirder/ villter/ Ef̃ vilie þeir til Saudahwsins komast aptr/ þa hliota þeir ad heyra Rödd sijns Hirders/ og heñe epter ad fylgia/ so sem ödru klæru Liose. Og nu med þui eg hefe fyrer sett mier ad skrifa vm þañ rietta Veg til Sæluhialpareñar/

pareñar/ þa vil eg fylgia rædū Dauids/ og vÿsa oss þad nædarsamlega Lios/ hnörtt ed jnnleider til eilÿfrar Glede og Sæluhialpar/alla þa sem þui epterfylgia allt til þeirra Daudastund ar.

Og af þui ad þetta Lios/ sem er Guds Ord/sundur skip test j tuent/ Sem er j Lögmæled og Euangelium/ þa vil eg fyrst framsetia þañ Texta wr xxÿj. Cap. Matthei. Huar jnne ad er þesse tueggia handa Lærdomur/ hnörn oss naudsynlegt er ad vita til Sæluhialpar/ Vil eg sÿdan þeñan Lærdom liosara vtleggia/ og j stuttu Mæle vtskyra/ med öllum þeim Greinum og Articulis sem hier j þessum tueggia handa Lærdome jnne felast + hier ad hnÿgga/so ad ei skal neitt epter liggia þad sem naudsynlegt er/ til ad Vita/ Trua og Giöra/ fyrer alla þa sem sæluholpner verda vilia.

Ord Gudspiallamañsins eru þesse/ Matth. xxij. Cap.

Og er Phariseærner heyrdu þ/ ad Jesus hafde nidur þaggad þa Saduceos/ komu þeir til samans/ og einn af þeim sem

var

var Løgspekingr/sette fram̃ eina Spurning/freistade hans ꝛ sagde/Meistare/ Hvørt er það æðsta Bodord j Løgmaalenu? Þa sagde Jesus til hñs/þu skallt elska Drotten þin̄ Gud af øllu Hiarta þ̈uu/af allre Ønd þiñe/aþ øllu þ̈nu Hugskote/Þetta er það þyrsta og æðsta Bodord. Það annað er þessu l̈ykt/ elska skalltu þin̄ Naunga so sm̃ sialfan þig/ j þessum tueimur Bodordum er jñe fal-ed allt Løgmaled ꝛ Spameñerner.

Og er Phariseárner voru nu til samans komner/spurde Jesus þa að ꝛ sagde/ Hvað l̈yst ydur vm Christum? Hvørs Son hañ sie? Þeir søgdu til hans/ Dauids. Hañ sagde til þeirra/hvørnen kallar Dauid hañ þa j Anda einn Drotten? Þar hañ so seiger/Drotten sagde til m̃ns Drottins/ Set þig til miñ-ar hœgre Handar/þangad til eg fœ lagt Øvine þ̈na til Fotskarar þiña Fota? Fyrst Dauid kallar hañ sin̄ Drotten/ hvørnen er hann þa hans Sonur?

Og

Og eingen kuñe ad ſuara hønum einu Orde/ Ei helldur þorde nockur fra þvi Deige hañ framar meir ad ſpyrja.

ÞEſſe Gudſpiallſins Texte/ hañ heſur þær ſierleguſtu og agiætuſtu Spurningar ſiñe ad halldá/ ſem vt af Heilagre Ritningu kuña fram ad ſetiaſt/ og allra eina eru til Sáluhialparennar naudſynlegar/ Su fyrſta Spurning er Phariſeana/ Þa adra framűſette vor Herra Jeſus Chriſtus.

Phariſearner af einu vondu Hiarta og ſtorre Heipt er þeir hófdu til Chriſtum/ ſettu fram eina Spurning vm Lógmæled/ og ſpurdu Jeſum ad/ huórt þar være þad yppaſta Bodord j Lógmælenu/ Hier med meinande/ ad fyrſt þ Chriſtus avíſtade Phariſeana/ huórier epter Lógmælenu lifa þottuſt / og þar med innſette ſkýrnar Embætte/ vm huórt Lógmæled alls eckert talar/ þa meintu þeir/ ad hañ munde eitt huórt þad Andſuar giefa/ ſiñ j mote Moyſes lógmæle være/ huar fyrer þeir mættu klaga hañ og Lýg ſe ſuipta.

Vor Drotten Jeſus Chriſtus/ ſiæan-

de aumur a þm ſiora Blindleika Phariſeana / hñ ſpurde þa ad / huöria Meining þeir hefde vm CHRJSTVM / og huörs Son hañ ſkyllde vera / hier med leitande ad tilefne / huar med hñ feinge þeim kient og vnderuijſad med Ritningunne / huöria Meining þeir hafa ſkyllde vm Chriſtum / þ er / vm þañ / ſem Gud hafde Fyrerheited og lofad Adam / Abraham + ödrum heilögum Forfedrñ / Heimenum til Sæluhialpar / Enn ſo ad vier þeſſ betur mættum oſſ til nytſemdar og Sæluhialpar vnderuijſunar færa þeſſar Spurningar / vm Lögmæled / og Chriſtum / þa vil eg fram ſetia þriar Lærdoms Greiner / og ſijdan eina epter adra med Guds vilia klarlega vtleggia.

I.

Fyrer hueria Sök ad Phariſearner aſtundudu ſo miog ad fyrerkoma Jeſu / og huilijkt Kapp þeir høfdu þar a.

II.

Sa annar Lærdomur ſkal vera vm Lögmæled / og vm Lögmælſins riettann Skilning og Vnderſtödu / og huar til þad er nytſamlegt.

Hñ

III.

Hinn pridie Lærdomur skal vera/vm Christum/ huilykan oss byriar hann ad hafa og hallda/ og huornen vier fœum ad audlast j hans Nafne þa eilyfu Sæluhialp.

Sa þyrste Lærdomur.

GYdingarner/sierdeilis þeir Phariſei/ hofdu ætyd kapp t astundan þar a/ ad þeir mætte fa Jesum veiddan j hans Ordum/so þeir mættu fyrerkoma hönum. Merk hier j fyrstu olyk hiortu/ er Christus t þesser Phariſei hofdu huörer til añara. Jesus astundade/ad hialpa þeim fra þeirra Syndum/ so þeir yrde Sæluhialpleger/ Enn Phariſearner sætu vm ad veida hann j hans Ordum/ so þeir mættu klaga hann/og koma hönum af Dögum. Soddan vanart finst enn nu med mörgum (þui verr) sem þa hata/ofsækia/er þeim gott giöra/ og þa leida vilia til Sæluhialparinnar.

Enn huar af kom nu þetta hatur Phariſeanna j giegn Christo? Af þui ad hann straffade þeirra storar og margfal-

legar

legar Synder/ sem var þeirra Dramb-
seme/ Ofmetnadr/ Hræsne/ Agirne/ Vill-
ur/ og rangar Kienínga r.

Ofmetnadar meñ † Drambsamer/
hafa þessa vanart/ ad þeir vilia vera
ostraffader/ Og ef nockur hefur vilia til
ad skierda eda minka þeirra Metord/
Heidur og hattaktada Meining sem þr
hafa vm sialfa sig/ þann ofsækia þeir
af allre Magt/ Þar fyrer er ei Vndr/
þott þesser Metnadarsómu/ † hofmod-
ugu Pharisear hafe hatad Christum/
huór ed med jafnade sette þeim fyrer
Naser þeirra illa lyktande Hofmod og
Drambseme/ eñ þr eige huxudu þar vm
ad hañ þeim til Besta/ og til Sæluhial-
par þetta giórde,

Hræsnarar/ þad eru þeir/ sem læt-
ast vera riettlæter fyrer Gude † Mónñ/
eñ eru þo fuller hid jnnra/ af Illsku og
fwlum Syndum/ Jæ/ ei olýker pryddñ
og mæludum Grófum/ sem þo eru full-
ar jñan til af Eitre og andstyggelegum
Saurindum/ slýk er lýda ecke/ ef nockur
seiger þa syndara ad vera/ og fordæm-
da fyrer saker þra andstyggelegu Syn-
da. Þar fyrer villdu þesser Hræsnarar/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

fyrer ongvan mun giefa Jesu Christo þa æru / ad hann ein være riettlætur / og ad aller þeir sem vilia tiettlæter verda / þr hliote þad ad ödlast af vorum herra Jesu Christo. Þar fyrer seiger Christur til þeirra / Math. 21. Cap. Tollheimtumenn og skiækiur / skulu fyrer ydur inn ganga j himerijke / huar fyrer? þviad hræsnarar þikiast ei vera syndugier / og treysta þui vppa þeirra eigenligt Riettlæte / huört þeir þo ei hafa / Enn Tollheimtumenn og Skiækiur / vita sig synduga ad vera / og eckert Riettlæte hafa huar vppa þeir kunne sig ad forlæta / þar fyrer / Nær þess hattar Menn heyra Syndena straffast / vidurkienna þeir sig langt vm snarara / enn þeir hræsnarar / ad verda glader vid þa Mædarenar predikun / giöra sydan jdran / ad læta af liotu Syndum vmuenda sier til Guds fyrer Truna a Jesum Christum / og giöra auöxt Truarenar / Epterdæme höfu vier / Luc. 18. Cap. þess Tollheimtu Manns sem stod vtar j Musterinu / og þess Phariseärans sem hrosade sier af sijnu Riettlæte / likka eirnen Luc. 7. Cap. Af Simeone / sem herranum hafde til Maltijd-

ar jn

ar inn Boded / ⁊ peirre Berſyndugu Kuinnu ſem þuode Herrans Fætur med ſijnū Tarum / og þurkade þa med ſijnu Hære.

Agirnd hefur og þeſſa vanart med ſier / ad hun vill ecke lijda ſtraff nie vmuandan af nockrum / heldur fer hun / og pryder ſig m3 yfiruarpe / ſparneytne / fyrerſion og vmhyggiu / Enn er þo i ſañleika ein Afgudadyrkan / ſo ſem S. Pall kieñer / þuiad ſa hinn Agiarne ſetur meir ſijna Tru a þetta fallualta Heimſins Gods / heldur eñ a þañ lifanda Gud / Þar fyrer er ei vndur / þott dramb ſamer Phariſear kyñe ecke ad lijda Chriſtum / ſem ſtraffade þrra dygdarlauſu Agirnd / og ſkamlegu afgudadyrkan / heldr hötudu hañ ⁊ ofsoktu af allre þrra Magt.

Eige heldur gætu þeſſer Phariſear lided / ad vor Herra Chriſtus ſtraffade þeirra Villu og rangar Kieñingar / þui þeir hielldu / ad þeir alleina hefdu viſkunnar Lykel / ad þeir epter eigen þotta kyñe himerijke aptur ad lata / og vpp ad liuka / Eñ ſkildu þo huórke Logmaled rietteliga / Nie heldur viſſu huad þeir trua ſkylldu vm Meſſiam / Þetta ſtraffade Drotten / huad þeir ecke lijda kunnu

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Eirnen auiſtade Chriſtus Phariſea-
na fyrer þad/ ad þeir eige ad eins voru
ſialfer villter/ helldur ad þeir og eirnen
med rongum ꝛ fölſkū Lærdome ꝛ Kienſ-
ingum/ villtu adra j fra þin rietta Hir-
der og Sæluhialpar veige/ þetta gatu
phariſearner ꝛ ecke j neīn mæta þolad.

Vegna þuilykra ſtorra Laſta ꝛ Syn-
da ſiraffade Chriſtus Phariſeana/ ſo þr
ſkylldu leidrettaſt og verda Sæluholp-
ner/ hootande þeim/ ad ef þeir betrudu
ſig ecke/ þa munde þeir eydelagder verda
hier a Jördu og ſiþdan añars Heims ei-
lyſflega fordæmder. Enn huörnen toku
Phariſearner þeſſu ? Eins ſem þad gal-
en Mañeſkia/ tekur a mote þeim/ ſem
heñe hialpa vill/ j heñar Siukdome og
Ande(þad er) lyſta ſem eīn odur Madur
ſyſtur og ber/ryſur og ſlytur þann ſem
hönum Lækninga leita vill/ ſo giördu ꝛ
Phariſearner/ Alla ſijna Kunnattu og
Magt höfdu þeir j framīe/ ad ſuyſta
Jeſum/ ſo þeir giæte hönum fyrerkom-
ed/ Þar fyrer ſendu þeir til hans/ ſijna
Sendeboda/ þryſuar ſiñū/ a Manudag-
en næſtan fyrer ædur eīn þr krofeſtu hīn.

Þeir enu fyrſtu Sendubodar/ voru

Phariſei

Phariſei / a ſamt med Hirdmönnum Herodes / þr ſpurdu hañ ad huórt þeir ſkylldu giefa Keiſaranum Skatt / og meintu ſo ef hañ ſeiger / Jæ / þa fellur Almugen hónum j fra / ſo vier munū auduelldlega þa gieta hónum fyrerkomed. Enn ſeiger hañ nei / þa grÿpa Herodes Hirdmeñ hañ / og ſlæ hañ i hel / ſo ſem añan landrads Mañ / a mote Keiſaranum. Eñ Mañana Klokſkapur duger ecke / a mote Guds Vÿſdome / Hañ ſagde huórke Jæ / nie Nei / helldur / bad hñ þa ad læta ſig ſiæ Skattpeningen. Þa hñ fieck nu Peningen / ſagde hann / huórs Mynt ⁊ Yfirſkript er þetta? Þeir ſögdu / Keiſarans / hañ ſuarade / giefed þa Keiſaranum þad Keiſarans er / og Gude þad hónum ber / So reiddust nu huórke Herodis Þienarar af þeſſu Andſuare / ei helldur Almugen.

Su önur Sendeför var af Saduceis / huórier ecke trudu ad Meñ ſkylldu af Dauda vppriſſa / þeſſer Saducear meintu ad þeir giætu vt af Chriſti Andſuare innfært nöckurn oheyrelegan Lærdom / þar Chriſtus kiende ad aller Meñ ſkylldu vppriſſa a hin ſeinaſta Domadag /

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Og settu nu so fram sijn Ord. Hier var ein Kuiña hia oss (segia þeir) sem att hafde 7. Men huórn epter annan / þa þr voru aller dauder / þa deyde og Kuiñan / Huór af þessum sió skal nu hafa hana epter Vppriſuna? Þeir þeinktu ad hann munde nefna til eirn af þeim / edur alla / og huórt sem hañ hefde giórt / þa hefdu þeir sagt / ad ei være það hæfelegt fyrer saker Prætu / Aufundar / ⁊ liotrar Suiuirdingar ad aller skylldu hafa hana / Og meintu sig so hier fyrer nidur ad slæ / Lærdom Christs / og Biuijsa ad hñ være falskur / og ad hañ hier fyrer yrde tilbæreliga straffadur.

Enn huórin suarade Christur þeim?

Þier fared villt (sagde hñ) hui þier vited ecke Ritningena / eige helldur þecked Guds Krapt / og gióred ecke greinar mũ a mille þessa Heims Lijfernis / ⁊ Himnaríkis Vistar epter Vppriſuna. Hier nefner Christur þriar Greiner til / huar fyrer ad Saduceraner foru villt.

1 Hin fyrsta Grein / er þesse / Ad þr ecke visſu Ritningena / huór ed oss alleina læra og vnderuijsa kañ / huad riett er edur oriett / j þeim efnum sem vorre

Salus-

Salnhialp vid koma/ Þar fyrer seiger
David so/Ord þitt Drorten er eitt Lios
fyrer minum Fotum.

2 Su önnur Grein/er þesse/ huar fyr-
er þeir foru villt/ad þeir ecke vissu Gu-
ds Krapt og Almætte/fyrer huórt hann
so vel gietur a hinum seinasta Deige þa
hinu Daudu vpp reist/ so sem hann alla
hlute kunne ad skapa a þeim fyrsta Dei-
ge. Þar fyrer/nær hier huxed vm Vpp-
risuna/þa taked ei Rad hia ydar Skyn-
seme/og holldligum Skilninge/ sem ei
skyniar leingra fram enn til þessara lik-
amlegra hluta/ Helldr skulu þier mer-
kia huad Ritningen seiger/ ok viteđ þ ad
þar er eingen hlutur omöguligur fyrer
Gude/sem alla hlute hefr skapad.

3 Hin þridia Grein/ huar fyrer Sa-
ducearner villt foru/ hū er þesse/ Ad þr
giættu eige ad þeim misnum sem er a
Mansins Lifnade og Omgeingne hier j
Heime/ og annars Heims j Himerike. J
þessum Heime kuonga Menn sig/ Enn j
Himerike er ei kuonfangs ad leita/hell-
dur skulu þar aller vera eins og Guds
Englar/ Og sa Kiærleike sem þar er/
hafi mun þusundfallt yfer ganga þessa

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

heims Kiærleika / og formyrkua hann / líka sem Solen / nær hun a Mornana upp geingur / þa suipter hun allar adrar Stiörnur þeirra Birte ᵗ Biartleika / Eñ alleina þa heimenum lyser.

Su þridia Ordsending / sem Gyd-ingarner sendu þañ sama Dag til Chri-stum / hun er vm huórta þesse ad: grein-dur Texte hliodar. Þa Pharisearner heyrdu ad Jesus hafde nidur þaggad þa Saduceos / þa geingu þeir fram̃ / og spurdu hñ ad / huert er þad adsta Bod-ord j Logmælenu. Eige ad þeir villdu læra / edur ad nema af hónum / helldur ad þeir feinge tilefne til þess ad fyrerko-ma hónum / þuiad / þetta var þeirra Meining / Epter þui / ad þesse Jesus læ-tur skýra / og straffar oss sem lifum ept-er Lógmælenu / og hólldum oss ad vera riettlæta af Lógmælsins Verkum / þa mun hañ visselega ecke skeyta vm Lóg-mæled / helld: mun hñ meir hallda fram̃ sine Skýrn / enn Moyses Lógmæle. Eñ-est þetta med hónum / þa hófum vier a-vallt efne til / ad aklaga hañ sem annan Gudlastara / sa ecke acktar Guds Lóg /

þ[illegible]

þau Gud hefur oss giefed fyrer sín Pie-
nara Moysen.

Hier til suarade Jesus ok sagde/ þta
er þ stærsta og æðsta Bodord/ Þu skallt
elska Drotten Gud þinn af öllu þínu
Hiarta/ af allre Sal/ og öllum þínum
Kröptum. Þad annad er þessu líkt/ Þu
skallt elska þinn Naunga so sem þig
sialfan/ í þessum tueimur Bodordum er
faled allt Lögmaled og Spameñerner.
Þetta Andsuar kom þm ovart/ þar fy-
rer gætu þeir ecke í nöckurn mæta hier í
mote talad. Hier siæum vier ad eingenn
Vísdomur/ eingen Slægd duger í mote
Drottne/ hvör ed allan Heimsins Vís-
dom til skamñar giörer og ad önguu/ so
sín hñ seiger fyrer Spamañen Esa. 29.

Sa annar Lærdomur/ sem er Lögmaled/ þar vm vil eg þriar Greiner fram setia/ og þar vtleggia.

I.

Hin fyrsta skal vera/ vt af þessum tueimur hofud Bodordum/ Þu skallt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

elſka þiñ Gud z Drotten af øllu Hiarta þýnu/ af allre Sal þiñe/ og aullum Kreptum þýnum/ Og þu ſkallt elſka þinn Naunga lýka ſem ſialfan þig.

II.

Su øñur Grein/ er vm fiøgrahanda Villur/ og rangſnunar Meiningar/ ſm marger hafa vm Løgmalſins Lærdom.

III.

Su hin þridia Grein ſkal vera/ vt af Løgmalſins rietttre Týdkan/ Þad er/ huar til Løgmaled þienar og ſie nytſamlegt.

Su þyrſta Grinen.

HJer fraiñ ſetur nu Løgmaled fyrer oſſ tuó Bodord/ Þ fyrra/ Þu ſkallt elſka Drotten þinn Gud/ þad anuad/ Þu ſkallt elſka þiñ Naunga. Eñ huórnen Madureñ ſkule Gud elſka/ þad vtſkyrer hñ z ſeiger. Þu ſkallt elſka Gud af øllu Hiarta þýnu/ allre Sal/ aullum Kreptum/ Og huórnen Naungans Elſku ſkal vared vera/ þad vtſkyrer hann ſeigande/ Þu ſkallt elſka þinn Naunga

lýka

lyka so sem sialfan þig:

Eñ huad er þad ad þeckia Gud af öllu hiarta / af allre Sæl / öllum Kröptum? Andsuar. Vt j þessu Ordenu / ELSKA / þa eru þrýr hlutir sín Mañe ber ad gaumgiæfa og vnderstanda. Fyrst ad þeckia þañ hlut sem Maduren elska skal / þuiad eingen elskar þad sem hann þecker ecke. Þad annad / su Girnd ↑ hiartans astundan / sem riettre Elsku fylgia æ. Þad hid þridia / Athæfe og aller Giörningar sem þesse Elska med riettu og naudsynlega vtkrefur. Þar fyrer setur og Guds Lögmæl þessa þria hluti til samans / ↑ seiger / Þu skallt elska Drottin Gud þin af öllu hiarta þýnu / af allre Sæl þine / og af öllum Kröptum þýnum / Og er þetta Meiningen ad þar skal vera j HJARTANV (þad er vt j Mañsins Skilning ↑ Skynseme) eitt klart Lios og sañur Kuñugleike Guds / ad Maduren vite þad / ad Gud hann er sa hin allra beste og agiætaste / af huörium ed allt gott kiemur.

Þar næst attu ad elska Gud af allre SÆL. Þad er ad skilia / allar þýnar hiartans Girnder og Tilhneigingar / og

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Hugreningar/skulu þetta astunda/ad þu elsker Gud/og girnest hia hönum ad vera/ og setier allt Kapp og alla Astundan þar a ad þu kuñer hönum ad þocknast/ og hönum j þijnu hiarta eilijflega ad hallda t hans niota.

Þad þridia er/ad þu elsker hann af öllum KRAPTI þijnum/ þad er/ Ad þu þinnar Skynseme og allrar Astundunar neyter hier til/ ad vernda forsuara/ vardueita/ og fraiñ fylgia þui/ sem Gude til kiemur/ og hans Vilie er/ enn j mote ad standa þui öllu sem Gude misliykar/ þad er/ Diöflenum og Syndonum/ og öllu þui sem Diöfulsins Riike edur Syndeñe af stad kiemr/t hana efler.

Hier siæum vier nu/þar þriar Facultates j Mañenum/ þad er/ þriar nattwrlegar jnfæddar Gæfur/ sem so kallast/ Ratio, Appetitus, Ira, Þ er Skynseme/Tilhneiging/og Reide. Fyrst a vor Skynseme þar leita ad þui hinu besta/ sem er GUD/ þar næst a vor Tilhneiging ad astunda ad elska/niota t bihallda þui besta/sem er Gud. Vor Reide edur Vandlæting hun a ad vpp vekiast til þess ad forsuara og vernda Þ hid besta/

sem

ſem er Gud/ og med fullum Fiandſkap ad hata allt pad ſem Gude er a mote/ ſem er Diófullen/ Syndeñ/ og óll tilefne Syndareñar.

Fraiñleidis/ þa þu heyrer/ ad þu ætt ad elſka Gud af aullu hiarta/ af allre Sælu/ af óllum Kröptū/ þa ſkal tu þetta ſo vnderſtanda/ ad Gud vill hafa af þier hreina/ algiórda/ eilýfa/ ⁊ andlega Elſku/ So ad hun ſie ſkiær og hrein æn fleckunar/ algiórd ⁊ fullkomeñ æn nockurs breſts/ eilýf/ æn allrar hindranar/ ⁊ Andleg/ æn holldlegra Freiſtinga/ ſoddan hlydne vill Gud vier ſier veitum:

Pad añad hófud Bodord er þetta/ Þu ſkallt elſka þinn Naunga liſka ſem ſialfan þig/ hier vill Gud/ ad ſa Kiærleike ſem vier hófum a oſſ ſialfum/ hañ ſkal vera ein Regla/ og Mæler epter huórre Mañ ſkal vita ad elſka ſiñ Naūga.

Ad þetta kuñe betur ad ſkiliaſt/ þa er merkianda/ ad Maduren kañ mz tuennu mote ad elſka ſialfan ſig/ ſem er/ Ranglega/ ⁊ rietteliga· Par næſt er greinar munur giórande/ a mille Perſonu Naungans/ og þeſſ vonda Verks ſem

Naungen giörer.

Margur hañ elſkar ſialfan ſig/ med blyndum/ oforſiælegum ↄ ſkadſamlegum Kiærleika/ huǒr ed vppreiſur af Holdſins Vanart (ſad er) af Syndeñe/ ſem af Arfstöku j oſſ bygger/ Epter þeſſum Kiærleika ſkulum vier ecke elſka vorn Naunga/ þui ſlijk Elſka/ hun er Natur fyrer Gude og Synd.

Su ǒñur Elſka/ ſem Madur hefur til ſialfs ſyns/ er rietteligur Kiærleike/ vppruñen af Andanum og Truñe til Jeſum Chriſtum/ huǒr ed allan Vilia ↄ Aſtundan hefur a þui/ ad giǒra þad ſem Gude er þægelegt/ ↄ ſier ſialfū til Sæluhialpar. Þeſſe lögligur og riettelegur Kiærleikur/ hū ſkal vera Regla/ Form ↄ Fyrermyndan/ epter huǒrre vier eigum ad elſka vorn Naunga/ ſo ad vier vñum vorum Naunga alls þeſſ/ ſem hǒnum ma koma til Gagns og Sæluhialpar/ ad vier æſkium hǒnū alls Gods/ ad vier med Ordum og Verkum/ med hollum Raadum/ ↄ Hiaſtod allre hialpum hǒnū til hins beſta/ og af vendum med allre Magt/ Hug og Sinñe/ ǒllu þui ſem hǒnum kann j nǒckurn mata til Skada ad vera

vera/vppa Lyff og Sæl/Gots edr Aru-

Vor Drotten Jesus Christus/a miñ-
er oss ad elska vorn Naunga/Eñ ham
setur oss sitt Epterdæme til fyrermynd-
ar/og seiger/Elsked huór annan lyka so
sem eg elskade ydur/Og kallar þar fy-
rer þetta/eitt nytt Bodord/Huar med
Christus vill oss kient hafa/ad vier skul-
um jafnuel med haska vors Lyfs/hial-
pa Naunganum/og ei leita vorrar Nyt-
semdar þar med/helldur Naungans
gagns og Sæluhialpar. Enn huórnen
Christus hefur elskad oss/þ kieñer Pæll
Postule til Romue. 5. Cap. So siñ vier
vilum j þeim þridia Lærdome fram-
ar meir fa ad heyra

Hitt annad/sem vel er merkianda j
þessu hófud Bodorde/vm Elsku vors
Naunga/þa er þetta/Ad vier giørū
greinar mun mille Personu Naung-
ans/og þess voda verks sem Naungan
hender.

Illa Meñ og Ogudliga skulum vier
hata/so myked sem þad þetta Synder
og Glæpe ahrærer/Eñ þad þeirra Per-
sonu vid kiem ur/sem er ad þeir eru Meñ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

ſo ſem vier / þa ſkulum vier elſka þa. Straffa eigum vier þad hvad vier hötum med Vaunganum / þad er / Synder og Löſtu / eñ elſka j hönum þad oſſ byr iar ad elſka / þad er / vier ſkulum aſtuuda ad Maduren meige hialpligr verda. Og ſo miſked ſie nu ſagt vm hina fyrſtu Grein ſem eg vm Lögmæled framűſette.

Su ønur Greinen.

SV önur Grein / er vm Villur og rangar Meiningar / ſem falſker Kiennefedur hafa vm Lögmæled / og eru þeir Falslærefedr ſierdeilis med fiorū hættū.

I.

Fyrſt eru þeir ſem med øllu vt ſkwfa Løgmæleuu / z vilia ecke / ad þad predikeſt j chriſteligre Kirkiu.

II.

Þar næſt eru nockrer / ſem Løgmælenu byhallda vilia / Enn ktenna þo / ad Madureñ kuñe mz ſiñum eigen Mætte Lagmæled vpp ad fylla.

III.

J þridia

I þridia lage eru þeir/ sem seigia ad Madureñ kuñe nockud af Logmælenu vpp ad fylla/þo ecke allt.

IIII.

Niner fiordu og sydustu /þa eru þeir sem hallda/ ad sierhuor Þiod hafe sijn eigen Log/ huor ed nægiast mune til Saluhialpar þeim sem þau hallda.

Þessar fiorar Villur eru daudliga skadsamar/ og hafa ei añan Grunduoll enn þessleida Diofuls eiturlegañ jñblastur/ sem Meñena vpp kueiker til þess/ ad suykia sig/ t adra ad leida fra þm skiera og hreina Lærdome/ Bæde Logmælsins og Euangelij/ Þar fyrer vil eg stuttlega eyda þessum fiorum rongum Meiningum vm Logmæled:

1 Þeir hinu fyrstu sem burtskyfa Logmælenu/ t vilia ecke þad læta predikast j christeligre Kirkiu/ eru ecke mætleger/ ad þeirra Meining/ med morgum Ordum skule nidur þaggast/ Þuiad þra Meining er j mote allra Maña nætturlegu Skilninge/ Þar næst j giegn Christo/ hans Postulum/ og ollum Heilogu Kieñefedrum sem vered hafa j christelig-

E: re

re Kirkiu. Þeir seigia so / Christner meñ hafa ei par med Moyses Lögmal / par fyrer eru þeir ecke helldur vnder hans Lögmal lydskylldugier: Item / þeir eru Christnu eru frialser ordner fyrer Christum. Item / Christus baud ad predika Euangelium fyrer öllum Skiepnum / hñ baud ecke ad predika Lögmaled / Item. Sa Heilage Ande kieñer og vuderuijsar þeim hinum Christnu / þar fyrer þurfa þeir ecke Lögmal sins vid. Med þessum Skiölum ↄ Beuijsingum halda þeir sig ad meiga burt skwfa Lögmale Guds / so þad ei predikest j christeligre Kirkiu.

J fyrstu / vil eg þessa hinu sömu ad spurt hafa. Eiga ecke christner Meñ ad elska Gud og sinn Naunga? Eg true ei / ad nöckur sie so af Diöflenum stocken / ad hañ seige par nei til. Nu fyrst þad christner Meñ eiga ad elska Gud og Naungan / hliota þeir þa ecke ad vita huörnen þeirre Elsku skal vared vera? Eg true / jæ. Þui eige er Elska og Kiærleikur / vtan hañ sie riettferdugur. Nu fyrst ad Guds Lögmal. (Þer þau tiu Bodord) Kieña huörtueggia / bæde ad elska Gud / ↄ Naungan / og so eirnen huörnen

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

vier eigum þad ad giöra/ Huör er þa
sa/ sem eige fulluel skyniar/ ad þesser
fara villt/ sem ei vilia ad Guds Lög-
mæl skule predikast a medal Christins
Almuga.

Nær þeir so seigia/ Moysis Lög-
mæl heyrer ei til þeim hinu Christnu/
Satt er þetta/ so vijtt sem þad Kirk-
iuñar Lögmæl/ ⁊ Landstiornar Lögmæl
Moysis ahrærer/ sem var Offur ⁊ Vm-
skurdar skijrn/ ⁊ margar adrar Ceremoni
ur og Skickaner / huöriar vid Nagt
attu ad blijfa til þess ed Christur kiæ-
me/ eñ ecke leingur/ helldur skylde þær
þa hafa eimm Enda:

Enn þessu er ei so vared vm Guds
Lögmæl (þad er) vm þau tiu Bodorden
sem Maſenū eru giefen j Skaupuneſe/
og sijdan vppa nytt fyrer sett a tueimur
Steinspiölldum/ til eiñrar eilijfrar Miñ-
ingar/ Christr sialfur hefur ⁊ Lögmæl-
ed predikad og vtlagt/ Sömuleidis þr
enu Heilögu Spamenn/ og þeirra Ep-
terkomendur.

Framűeigis seigia þeir/ Christner
meñ eru ecke vnder Lögmælenu/ helldur
vnder Nadeſe. Þetta er riett talad/ ef

þu skilur þad riett / epter þui sem Paall Postule hefur þad meint / Christner menn eru ecke vnder Lögmælenu (þ er ad skilia) huór hann truer a Jesum Christum / sa er ecke vnder Lögmælsins Bóluan / þuiad eingen fyrerdæmest sa sem er j Christo Jesu / Tim. 8. Enn þo allt ad einu þarf sa hinn Christne vid Lögmælsins Lærdoms / so ad hann kunne ad vita huórnen hann skal lifa j þessum heime / so Gude lijke / hann hlytur ad vita huad Gude mislijkar / Enn huórtueggia þetta þa kienner hónum Lögmæled.

Jtem. Seigia þeir / þeir enu Christnu / eru frij og frialser ordner / þar fyrer eru þeir ecke vnder Lögmælenu / Sannleikur er þad / þeir eru frij og liduger fra Lögmælsins Bóluan / Syndenne og helujte / En ecke eru þeir j þann mæta frij og frialser / ad þeir meige gióra allt huad sem þa lyster / heldur j þann mæta / ad þeir skule þiona Gude / elska hann og Naungan / af ollum Mætte so sem Lögmæled þeim kienner.

Þeir seigia og eirnen / Christus baud ad predika Euangelium fyrer óllu Skiepnum / enn til Lögmælsins lagde hann ecke

par:

par? Þar til suaraſt ſo.

Ad Christus baud ad predika Synda aña Fyrergiefning/ Eñ huad er Synden añad eñ Lögmalsins Yfertrodsla? Hafe nu þeir hinu Christnu ecke Lögmaled/ þa hafa þeir og ecke helldur Syndena/ Sömuleidis skipar Christur og ſo Postularner/ ad þeir enu Christnu giöre Auöxtu Idranareñar/ þad eru godverken/ þau ſem Lögmaled bydur ? vtheimter.

Þeir ſeigia og ſo/ Sa hiñ Heilage Ande kienner og vnderuijſar þeim enu Christnu/ þui þurfe þeir ecke Lögmalsins vid.

Þetta er dærlega talad/ Helldur ætte ſo ad ſeigiaſt/ Heilagur Ande kienner þeim Christnu/ þar fyrer hlio ta Menn ad hafa Predikara/ Kiennefedur/ Lögmaled og Euangelium/ þuiat ſa Heilage Ande lærer og hrærer Mañsins Hiarta/ þa/ þegar Orded fyrer Eyronũ hlioder/ vt j huöriu Orde ſa Heilage Ande vill vera kröptugur/ j þeim ſem Orded heyra/ ? þui trua ? þ medtaka.

So ſiæum vier hier/ med huörſu dærligan og ſkadſamlegan Lærdom þr fara/ ſem vilia burt taka fra oſſ Guds

Lögmal/ad þad ecke predikest j Christeligre Kirkiu. Þar fyrer lætum oss yfer giefa þeirra falskan ok skadsaman Lærdom/og þöckum Gude Almættugū fyrer sitt Heilaga Lögmal/ og bidium hann/ ad hann giefe oss þann Heilagan Anda/ ad vier giöra mættum nöckud þad sem hönum er þægeligt.

Ef Diöfullen kiæme þui til vegar/ad Guds Lögmal tækest burt fra oss/ so sem hann giörde j Paradys/ huad læge hönum þa annad epter/enn ad færa oss j Daudan/ok eilyfa Fyrerdæmning. Þuiat sa sem ecke vidurkienner syna Synd af Lögmalenu/ hann kann alldrei ad smackast Naden/ su sem j Euangelio verdur til sögd/Sa sem ei veit sin Siukdom/ edur skyniar huad skadsamlegur hann er/ hann same hirder ecke storlega vm Læknarann.

2 Þar næst j öðru lage þa eru adrer Kiennefedur þeir sem rangt kienna vt af Lögmalenu/ og seigia/ ad Lögmaled skule ad sönu predikast j christeligre Kirkiu/ enn vndernidre kienna þeir og meina falsklega/ad huör sem vill/ kunne vt af eigen Magt og natturlegum formætte

Lög-

Lögmæled vpp ad fylla/ og fyrer Lögmælsins Verk riettlætur ad verda/ og Himerijke ad forpiena.

Pesse Meining er raung/ þar fyrer vil eg med liosum Greinum og oraskanlegum Vitnisburdū Ritningareñar stadfastliga biuijsa/ad eingen Mañeskia fra teknum Jesu Christo alleina/kuñe Lögmæled vpp ad fylla.

I.

Pañ fyrsta Vitnisburd ꝛ Beuijsing ad eingen kuñe Lögmæled vpp ad fylla/ giefur oss mañdomleg Nattura/ sīn ad er med öllum Mönnum/ þad er. Aller Menn allt j fra þeirra Fædingu eru ohreiner/ saurugier og Syndönum seker. Nu er augliost/ ad af einum saurugum ohecktar brunne/ kañ eige añad eñ fwlt ꝛ jlla lyckt ande Vatn fram ad koma/ So kañ ꝛ ei þad ad skie/ ad ein ohrein og Syndum saurgud Mañeskia/ kunne ad veita Gude hreina/skiæra ꝛ fleckl au sa Hlydne/ þar fyrer seiger Salomon j sinne Predikan 7. Cap. Sañlega er þar ecke nöckur a Jordunne sem giöre gott ꝛ eige syndge/ og Job seiger/ 14. Cap. Huör kañ giefa hreint Fæde af þui hinu

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

ohreina? Sañlega kañ eingen ad giöra
þad/ þuiad vier erum aller komner af
syndugre Natturu/ + af Syndum spillt
re Root vppruñer/ Mun nöckud mögu
legt ad Auöxturen sie betre enn Tried?
Þar fyrer er þtta obrigdanlig Sañinde/
Ad aller þeir sem eru af sialfum sier o
hreiner/ þeir kuña ecke j nöckurn mata
ad veita Guds Lögmale skijra og hrei
na hlydne. Nu eru allar Mañeskiur af
Natturuñe til ohreinar (fraskildū þm
einum Jesu Christo/sem eige er epter al
meñeligū hætte fæddur sem adrer Meñ/
af Sæde Kallmans og Kuiñu) hier fyr
er þa er þad augliost ad eingen Manne
skia kañ Lögmal Guds vpp ad fylla.

II.

Sa añar Vitnisburdur/ sem þ aug
lyser/ ad eingen Mañeskia kuñe Lögma
led ad fullkomna/er sön Raun og Reyn
sla huörs eins Mans med sialfum sier/
af þui ad eingen er sa j Heimenum/ef hñ
ransakar sitt hiarta/ og skodar sijna
Samuisku/ ad hañ ecke sine sig ad vera
langt burt fra þeim Algiörueikа sem
Lögmaled vt krefur. Huör er sa sem ei
formemur sig opt og tijdum þad giörr
hafa

hafa/sem hañ skyllde ecke/ og þ ogiört
lated sem hañ skyllde giört hafa? Sañ-
lega/ þr sem seigiast vpp fylla Lögmæ-
led/og ad adrer giete þad eirnen giört/
þeir siña fulluel vitnisburd j sijnu eigen
hiarta/huór Vitnisburdur/ þo þad sie
fyrer Mönonum duled/ þa er hañ lýka
vel Gude kuñugr/sem sier/ skodar r ran-
sakar allra Maña hiörtu r hugreñingar

III.

Hiñ þridie Vitnisburdureñ/siñ aud-
syner þad/ ad eingen Madur giete Lög-
mæled vpp fyllt/ þa er riettferdugur
Guds Domur/mz huórium Dome Gud
ónguañ straffar nema þañ sem sekur er/
r Guds Bodord og Bifalning yfertrod-
ed hefur/Nu er þar eingen sa Madur/
yfer huórn ed Guds Domur og Straff
kome ecke/sem er marguýslegar Sotter
Motgangur/ og Daudeñ med sýdasta/
huad allt ad er Straff og Pýna/ fyrer
Syndena og Yfertrodslu Guds Lögmæ-
ls/Þar fyrer er hier vt af augliost r aud-
synelegt/ad aller Meñ sieu syndugier/og
Guds Lögmals yfertrodslu Meñ/so ad
þeir kunna ecke fyrer Lögmælsins Verk
riettlæter ad verda j nockurn mata.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

IIII.

Fiorde Vitnisburdur / ad eingen giete Guds Lögmæl vpp fyllt / er þesse/ Guds Lögmæl og Mañsins Nattura / þau ern ölldungis olijk / og huört er þar öðru motstadlegt / Þuiad Lögmæled er Andlegt / Eñ Mañsins Nattura er kiötleg / huad og eirnen S. Paull auglyser / þar hañ so seiger / Rom. 7. Cap. Vier vitum þad Lögmæled er andlegt / eñ eg em Holldlegur / vnder Syndena selldur. Þader ad skilia / Eg em so Syndenne vnd giefen / ad eg kañ heñar alldrei kuitetur ad blijfa / so eg giete Guds hid andlega Lögmæl vppfyllt / enn eg packa Gude fyrer Jesum Christum / þuiad huad eg ecke kunne sialfur ad framkuæma / þad giörde fyrer mig Herran Christur. Þessa Grein framsetur Paull Postule med mörgum Ordum j þm̃ Capitula sem nu var nefndur.

V.

Su hin fimta Beuijsing / ad eingen giete Guds Lögmæl vppfyllt / þa eru Guds eigenlig Ord hia Moyse / Psalmonum / j hia Spamönnonum / Gudspialamönnonum / og j Postulanna Pistlum.

Hia

Hia Moyse er so skrifad 6. Cap. Hinar fyrstu Bokar/Gud sæ/ad Mañsins Illska a Jörduñe var mykel/ + allar Hiartans Hugrenningar og allt Athæfe var vont. Job 6. Cap. Eg veit fyrer vyst ad so j Sañleika er/ bad Manneskian kann ecke ad giora sig riettlætan fyrer Gude/ Eñ vilie Gud ganga j Dom vid hana/ ba kañ hun ecke ad suara hönum einu Orde a mot þwsund. Jtem. Seiger Job/ Ef eg vil riettlæta mig sialfan/ ba fordæmer mig miñ eigen Munur/ Dauid seiger j 13. Psal. Aller Meñ eru fordiarfader og suyrdeleger ordner j synū asetninge/ bar er ecke nockur sem gott giörer/ jæ ecke einn: Jtem. Seiger hann j sama Psalme/ Gud hañ leit ofan af Himnum yfer alla Mañsins Sonu/ ad sia/ ef nockur være Hyggen og leitande Guds/ ba voru aller afuikner/ og onytsamleger ordner/ so bar fannst ecke einn sem giörde huad gott var/ Jtem/ j þñ 130. Psal. Drotten/ Ef bu giæter ad Syndonū/ huor kañ ba ad standast fyrer bynu Auglite? Bar fyrer bidur Dauid j beim 143. Psal. Drotten gack ecke j Dom med Præle bynum/ buiad eingen

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

lifande Madur sinst riettlætur fyrer hönu Anglite. Og Salomon seiger j sijnū Ordskuidum 20. Cap. Huör kañ ad seigia/Mitt Hiarta er hreint/ɔ eg em syndlaus? Esaias. 64. C. seiger/Vier erū aller ordner so sem sa ohreine/Jæ/allt vort Riettlæte er so sem eitt andstyggelega saurugt Klæde/Vier erum aller af fallner lijka sem Laufblad af Trienu/ɔ vor Hreckuijsi hefur suipt oss a burt sīn eirn Stormur. Christus seiger j hia Johañe 3. Cap. Pad sem af Holldenu fædest/pad er Holld/Paulus til Romueria 3. Cap. Vier höfum beuijsad (og audsynt) ad aller Menn bæde Gydingar og Heidingiar sie syndugier/Til Ephe. 2. Cap. Vier erum aller af Natturuñe Reidiñar Börn.

Af pessum Vitnisburdum vpp töldum/og mörgum ödrum j Heilagre Ritningu auglyseſt klarlega/Ad eingen Madr kuñe Lögmæled Guds vpp ad fylla.

VI.

Hina siöttu og sijduſtu Beuijsing/ Þ eingen giete Lögmæled fullkomnad/ hana framsetur Pæll Postule til Gala. 2. Cap: Ef Riettlæted er(seiger hann)

af

af Lögmælenu / edur Lögmælsins Verk-
um / þa er Christus til onytis dæen / þui
ad Christus kom þar fyrer j þeñan heim
ad hñ Lögmæled vpp fyllte / huad eing-
en Mañeskia kuñe ad giöra / so ad sa siñ
a hañ truer / hönum skylde til leggiast ẽ
reiknast Lögmælsins riettlæte / þad Chr-
istus fyrer sýna Personu giört hefr.

Þesser eru nu þeir sex oriufanleger
Vitnisburder og Beuýsingar / Sem stad-
fastlega audsyna / ad Meining þeirra
Papista er röng og fölsk / sem kieña / skri-
fa / og predika þuert a mote sinne eigen
Samuisku / ad Madurenn giete Guds
Lögmæl vpp fyllt / og verde þar fyrer
riettlætur fyrer Gude / af Lögmælsins
Verkum.

3 Þridia slags fals Kieñefedur Lög-
mælsins / eru þeir sem vidurkienna ad
sönu / ad Maduren ecke j allã mæta gie-
te Lögmæled vpp fyllt / Enn giete þo
myked giört og margt þ sem Lögmæl-
ed skipar / þar fyrer (segia þr) þess mei-
ra sem Maduren giörer af Lögmælenu /
og þess fleire godverken sem hñ frem: /
þess meir er hann riettlætur epter Lög-
mælenu / eñ þad hañ vantar a / þa bid-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

ie hañ Christum þar vm. Þessa Meining hafa allmarger / sierdeilis veralldleger vijsinda Menn og sialfbirgingar / Enn er þo röng og fölsk / og hædungarsamlig j giegn vorum Herra Jesu Christo / huór ed alleina er sa sem heimsins Synder burt tekur / og þa riettlæta giörer / sem a hañ trua. Þesse Meining var hin mesta sök til Glötunar Gydingaña / sem S. Pæll kiennir til Rom. 10. Cap. Af þui (seiger hañ) ad þeir þeckiu ecke Guds Riettlæte / helldur hielldu fram sijnu eigen Riettlæte / þa kunu þeir ecke Guds Riettlæte vndergiefner ad vera / Þuiad ending Lögmalsins er Christus / þeim til riettlætis sem truer / þad er ad skilia. Sa sem truer / hann hefur þad allt sem Lögmæled vt krefur og heimter / sem er Riettlæted / huórt Riettlæte Christus til teiknar þm sem trua / S. Pæll til Phi. 3. Cap. Seiger so / ad Riettlæte Euangelij edur Gudspiallsins / og Riettlæte Lögmalsins / þau eru med aullu olijk ad skilianleg.

Euangelij Riettlæte ödlast aller þr sem trua / Enn Lögmalsins Riettlæte / þa kañ nie gietur eingen feinged m3 sijn-

um

um Verkum/vtan Christus alleina/Sömuleidis þa kann og eingen Madur þad nockud epter Lögmælinu ad giöra/ sem fyrer Guds Domstole kuñe ad standast/ fyrr enu hañ er ædur fyrer fraiñ ordenn riettlætur fyrer Truna. Þniád þad er omögulegt(seiger S. Paull)ad nöckr kuñe Gude ad þocknast nema hñ sie j Truñe.

Ad sönnu eru þar mörg Verk sem sýnast fyrer Mönönū ad vera god/ t þiki ia nytsamleg hier j Heime/ eñ eingen gietur þo fyrer þau riettlætur orded/ Þuiad sa sem brytur af einu Bodorde/ hañ er j öllum brotlegur orden/ seiger Jacob Postule. Og eckert Verk kann Gude ad þocknast/ sem sa fremur edur giörer/ sñ ecke er Jesu Christi Limur/ og riettlætur orden ædr fyrer hans Hlydne/ Epter þui ad lýka sem Adams eins ohlydne kom oss öllum j Fordæming/ sa verda aller þeir sem trua a Jesum Christum/ riettlæter/ alleina fyrer hans Hlydne.

So mættu nu hier liosliega sia/ ad villt fara þeir storlega sem vilia vera riettlæter bæde af þeirra eigenlegum verkum/ og so fyrer Jesu Christi Verdskulldan/ so ad þess fleire godverken sem þr

giöra / þess hólpnare þikiast þeir vera /
Eñ það sem þa brésta kann / þess lætast
þeir vilia leita hia Christo.

4 Sa fiorde Hoopur fals Kieñefedra
er komen af Schola Mahometz / huór
ed so kiende / vppa það ad hñ þss helld-
ur kyñe ad halda sýnum Lærefueinum t
vndergiefnu Folke vid sinn Diófuls Lær-
dom / Huór Madur (sagde hañ) verdur
Sæluhólpen / ef hann helldur það Lóg-
mæl / huóriu hann er vndergie feñ / það
er / Ef eirn Gydingur hañ helldur sýnar
Ceremoniur og vmskurdar Skýrn / þa
verdur hañ þar fyrer Sæluhialplegur /
Eirn Tyrke ef hañ helldur Mahometz
Lóg / þa verdur hañ t so Sæluhólpen /
helldur og eirnen sa hiñ Christne Euan-
gelij Lógmæl / þa fær hann og eirnen
Sæluhialp. Þessa Meining hafa og so
nóckrer Vþsinda Menn / sem ecke skyn-
ia Syndarennar Krapt / ei helldur Jesu
Christi Velgiórninga. Eñ j giegn óllum
þessum / sem vilia verda sæluhialpleger
fyrer það Lógmæl sem þeir vndergiefn-
ner eru / þa ser eg þesse lios og obrigdu-
leg Ord / vr þeim þridia Capitula Joh.
Sa sem truer a Sonen / hañ hefur það
eilýfa

eilyf a Lyf/ En̄ huer han̄ ecke truer a Sonen/ sa skal ecke sia Lyfed/ helldur blyfur Guds Reide yper honum.

Su Pridia Greinen vm Logmæled.

NV epterfylger hin pridia Grein vm Logmæled/ sem eg lofade ad vtskyra/og er hun pesse/ huar til Logmæled sie nytsamlegt? Og huar til pad piene Mōnunū/sierdeilis j christeligre Kirkiu. Pad hofum vier heyrt/ huad Logmæled heimter ad oss. Par næst/ad eingen sie sa sem pad vpp fylle. Nu ma nockr par fyrer so spyria/huar til Logmæled duge/til hvors pad sie/fyrst pad eingen kan̄ ad fullkomna pad/og eingen kann riettlætur ad verda vt af pessum Verkum?

En̄ hier suarast so til/Ad Logmælsins Gagn og Nytsemd er prefölld/ Su fyrsta er hid ytra/ Su ōnur er hid jnnra/ Su pridia kallast Andleg.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Vt aþ þeirre ytre edur syneligu Nytsemdiñe Løgmælsins.

HJd ytra þienar Lögmæled þar til/ ad þad styrer og stiornar Mönnum ↄ helldur þeim j Taume/ so ad þr hafe eitt heidarlegt Framferde jnbyrdis med al Mañaña/ so eingen fremie nöckra þa Giörninga openberliga/ sem fyrerbodner eru j Lögmælenu/ og ad Mañ hegde öllum sijnum ytre Sidum og allre Vmgeingne epter Lögmælsins hliodan:

Hier byriar nu Forelldrunū a huörium Bæ/ ad hafa Tilsion fyrer sijnu Hwse/ Valldstiornar Mönnum yfer Almuganū/ Tyckt unar meistörum yfer sijnum Vndergiefnum/ Jtem. Fostrum og Forueriörum yfer þeim þeir eru yfer setter/ Jæ/ lijka eirnen Guds Ords Þienörū Huörium einum epter sinne bifalningu/ þessum öllum og sierhuörium til heyrer ad sia granduarliga til/ ad su ytre Vmgeingnen og Lifnadur mætte sidsamlegur vera epter Guds Lögmæle/ og fyrer þetta kallast Guds Lögmal Lex moralis/ Sidsemdar lögmal/ Þuiad þad er ein almeñelig Regla/ huar epter sierhuer skal

skal sijnum Lifnade og Sidum hegda og Breyta.

J fyrstu er nu þesse hin ytre Augũen epter Lögmælenu Forelldronũ Bisölyd/ ad þeir kieñe sijnum Börnum/ og hallde þeim vid Sidseme og Æru. Og hier til þa skulu þeir hafa j fraiñe Lærdom/ Epterdæme/ Blijd Ord ⁊ stirijd/ ⁊ Vön-din ef aliggur/ so framt sem þeir vilia ecke sialfer falla vnder Guds Hefnd og Straff/ so sem þeir þar ecke skeyta vm Guds aluarlega Bijfalning/ huör ed vill ad Forelldrarner hallde Börnonum vid Aga og Sidsemd/ epter þui sem þau tiu Bodorden jñe hallda ⁊ vtuijsa.

1 Það fyrsta er Forelldrarner eiga hier j fraiñe ad hafa/ þa er Kiensla edur Lærdomur. Strax med það fyrsta þegar Börnen fa Skyn og Mal/ þa skulu þeir kieña þeim þeirra Barna lærdom/ sem er tiu Guds laga Bodord/ Fader vor/ Truarjatningen/ Jñsetningar ordenn beggia Sacramentaña Skijrnareñar og Kuölldmæltijdareñar/ og ad Börnen þetra yfer lese a Kuölld og Morna/ þa þau standa vpp ⁊ leggiast nidr.

2 Þar næst þa skulu Forelldrarner

ſetia Baurnonum fyrer ſioner ſialfs ſyns Epterdæme og ſiñ eigen Lifnad/ad þau þar epter meige breyta/og læra Sidſeme/ſo ad/ þad ſem þeim verdur med Ordonum ſagt/ad þau ſiæe þad j Forelldraña epterdæme og fraiñferde/ og þui epterfylgi/ Eñ þeir ſem kieña ſyna um Baurnum ad eins med Ordonum huad riett er/enn læta añad j Lifnadenum a ſier ſia og epter ſier ſiñaſt/ Þr bæde kieña ẏ kieña ecke/ þui þad þeir kieña med Nluñenum/ þad taka þeir aptr mz Lifnadenum/huar af myked illt kiemr/ bæde j andlegre og veralldlegre Stiett/ ſem Daglega gieſur raun vitne.

3 J þridia mæta/ þa eiga Forelldrarner ad vnderuyſa Baurnonum med godum Ordum/og med miukum aminingum locka þau til Sidſemdarennar/ bæde til Orda ẏ Verka.

4 J fiorda mæta/ þa yliota Forelldrarner ſtundum j fraiñe ad hafa ſkaurp Ord/ad nær Baurnen vilia ecke gangaſt fyrer med miukum ẏ godum Ordum/ad þau finne þa hörd Ord og Hotaner/ſo þeim ſagt ſie huad illt þar kiemur af Ohlydne ẏ Oſidſeme.

Med

5 Med ſyðſta / þa ſpare Forelldrar-
ner og ecke hrÿſſid ef ei vill þetur verda /
og læte alldrei Oſidſeme edur þañ miñ-
ſta Strakſkap oſtraffadan vera / huert
hañ ſkier j Ordum edur Verkum / ſo ſiñ
er / Lyge / Stuldur / Eidar / Haugg og
Slaug / ohæfeſt Ordtæke / af hueriu he-
llſt þad vera kann. Jeſus Syrach 30.
Cap: Seiger / Huer hÿ̃ elſkar ſitt Barn /
hañ læte þad optſiñes Vónden fiña / ſo
hañ meige glediaſt med þ ſyðaſta. Og
Salomon j ſiñe Ordſkuida Bok 23. C.
Seiger / Gleym ecke þui ad aga þitt
Barn / ſlæer þu þad med Vendenum /
þa deyr þad ecke / ſtraffer þu þad med
hrÿſſenu / þa frelſar þu þeſſ Lÿf / Enn
hiner ſem læta epter ſÿnum Baurnum /
og læta þau hafa Sialfræde / þeir hin-
er ſaumu eru Sauk og Efne til allrar
hrauſÿ̃ar ꝛ Olucku Barnaña.

Pontanus hiet Madur / hañ ſkrifar
vm eirn vngan Mañ ſa ſem var med ep-
terlæte af ſinne Modur vpp alen / Deſſe
vnge Madr forſm ſig ſydan ꝛ var dæm-
dur til Dauda. Þa hañ vard nu vtleid-
dur af Baudlenum til Aftauku ſtadar-
ins / kallade hañ og ſagde / Ecke er þad

Baudullen/helldur mÿn eigen Modur er
su sem mig til þessa Dauda vt leider/
huer med Epterlætte vpp fædde mig aan
Aga t Hirtingar: Þar fyrer liggur Fore-
elldrunum stor magt a/ ad vpptyckta
Baurnen/ so þau hid ytra/ life sidsam-
lega epter Hliodan þrra tiu Guds Bods
orda. Nær Forelldrarner giöra nu so/
þa verdur þad þeim hinum audrū liett-
ara sÿdar meir/ sem Yferſion eiga eirn-
en ad hafa/ a þeirre ytre Sidsemdenne.

Þesse hin ytre vpptyckttan og Aug-
un epter Moyses Laugmaale/ hun er og
Yferualldinu a Hendur falen/ þuiad Paull
kallar Valldsmañeñ Guds Þienara/ til
ad framfylgia þui sem gott er/t straffa
Þ sem illt er/ Og af þui ad ytre Vallds-
stiornen er af Gude/þa hæfer heñe aullu
þui fram ad fylgia sem Gude ma vera
til Lofs/og hindra þad allt sem Gude
er a mote/ so mÿked sem þa ytre Vm-
geigne medal Mañaña ahrærer/ þar fy-
rer kallast Yferualldod ad vera/ Cuſtos
Vtriuſq; Tabulæ. Þad er/hañ a ad giæ
ta huörtueggiu Taufluñar. Hann skal
med allre kostgiæfne astunda ad hallda
sÿnum Vndergiefnum vid goda Sidu t
Gud-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Gudlegan lifnad / epter þeim tiu Bod-
ordum. Valldsmadurenn skal og sialfur
lifa so / ad hann sie sijnum Undergiefnum
so sem annad Sionargler / huar vti Menn
kunne ad sia / huernen þeir skulu breyta
sier hier j Heime / epter Laugmale Guds.
Hann skal og so hneygia allt sitt Laug-
mæl / alla sijna Doma og Byfalningar
þangad / ad þad allt samhliode þeim x.
Bodordū / so ad veralldleg Laugsaugn /
sem Valldstiornen lætur vt ganga / hun
sie Guds Laugmæle sem annur hlyf ed
ur Skiaulldur. Valldsmaduren skal og
eirnen straffa openberlega Yfertrodslu
Guds Laugmals / og alla Glæpe sem
eru Gudlastaner / Afgudadyrkaner / onyt-
tueidar / Meinsære / Fyrerlitning Gu-
ds Ords / Ohlydne / Mannadrap / Hordo-
mar ꝛ Frillulyfe / Lygar / Stuldur / Su-
ik og Falsuitne / og adrar þuilykar open-
berligar Synder sem eru a mote Guds
Logmæle. Hier skal Valldsmaduren vi-
ta / nær hann gleymer þessu / ꝛ ecke straff-
ar openberlega afgongu Guds Bodorda
þa verdur hann sekur allra þeirra Syn-
da sem hann lætur oresstar hia lida. Þar
stendur af einum Mannadrapara / ad hann

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

slo sio̕ Men̄ j Hel/ Sem hñ kom nu vm
sijder fyrer Dom og Rietten/ og var a-
klagadur fyrer slijkt Mord ꝑ Manndrap
þa var þar nockur sem afsakade hann
og sagde/ ad ei hefde hañ dreped nema
eirn af þeim sio̕/ En̄ sa Valldz madur-
en sem ecke hafde straffad þad fyrsta
Manndrap/ hñ hefde hina sex j Hel sleig-
ed. Ad vijsu/ þetta er so j Sañleika/ ad
Valldsmaduren hñ er sekur fyrer Gude/
nær hann lætur vmlijda ostraffad/ þad
sem skie r motproanlega j mote Guds
Logmæle/ og med þeim hætte lockar
hañ so fleire til Syndareñar. Þui þad
er ein omyskunsamleg Mæd/ ad hlijfa
einum/ allmorgum til fordiorfunar og
Sælar Skada.

J sama mæta er Guds Logmæla
hendur faled Kieñefedrum og tyckt̄unar
Meistorum/ ad þeir hallde þeim til sid-
semdar epter Guds Logmæle sem þeim
eru bijfalader/ so ad þeir vnderuijsse hñ
enum sömu med Kieñingum/ Epter-
dæmum/ Ordum og Straffe/ so eckert
finnest lastligt edur stroffunarligt j þeirra
ytra Framferde ꝑ Lifnade/ huad ef ty-
ckt̄ar Meistaraner ecke giora/ þa synd-
ga þeir

ga þeir bæde mote Gude/ſo Barnaña Forelldrum/ og Almuganum/ huad ei mun a ſynum tyma oſtraffad. Sa ſem ſtel: añars Mans Naute eda Saud/ þñ plaga Meñ j Galga ad heingia/ Eñ ſa hañ ecke med Dygd vpp tyckter þañ/ ſem hañ hefur j bifalningu ad kienua og tyfta/ hañ fremur ſtærra Stuld/ og er þar fyrer fleire heingingia maklegr.

Foſtrar og Fiarhallds meñ/ þr ſem eru Bórnonum j Forelldra ſtad/ þr ſkulu og eirnen hallda ſig/ epter þui ſem mdur er ſagt vm Forelldrana/ Þar fyrer þa eiga þr ei alleinaſta ad foruara Omaga Goſſen/ ad þau ei eydiſt edur brialeſt/ helldr eiga þeir jafnvel ad ſia til/ ſo ad Bórnen mentiſt og vpp tykteſt ſo ſem Mónnum er til truad/ vitande ad ſu Lofan ſem þeir giórt hafa þeim afgeingnu Forelldrum edr huad þeim ber Lagaña vegna ad giora/ þad ſkulldbindur þa fyrer Domſtole Guds/ eins og hefdu þeir Gude lofad ad taka þau Fódurlauſu Bórn j forſuar. Hier fyrer kallar Gud ſig ſialfan Fódur fódurlauſra Barna/ r Forſuars mañ Ecknaña. Eñ huórnen þ til geingr j Veróllduñe er augliost ad ſia

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

og fatæku Börn og farædar Eckiur finna þad fulluel.

Guds Ords þienarar eru og eirnen med sama hætte skylduger til/ ad halda þeirra Tilheyrendum vid ögun/epter Guds Lögmæle/med kieñingum/Epterdæmum/Ordum og Ströffuneñe/epter þui sem Christus og Heilage Pæll Postule kieñer/ so framt sem þeir vilia ecke finnast j þui/ ad giöra Guds Verk suiksamlega. Huar fyrer Þr meiga vona epter Hefnd og Guds Ströffun/ a þeim sijdasta Deige/ef þeir breyta öduruvijs. Hier finnast marger þeir sem Dwfurnar straffa og lata hrafnana burt fara/ Enn Gud vill ad þu skallt einskis Personu spara/ huört hann er har edur lægur/ enn þo forsialega og med storre rögsemd/So sem sa gode Nathan giörde vid Dauid/ Og er langt vm betra fyrer eirn Predikara/ ad missa Halsenn med Johañe/ helldur enn ad vera j Lyst og Glede med Herodes/ Hier skal Kieñemaduren meir virda Guds Æru/ t Mañs sins Forbetran/ helldur eñ sitt eiged Lijf og sijna Velferd.

Petta er nu þad huad eg villda sagt

hafa

hafa vm þa ytre nytsemd Gudligs Lög mæls/huört ad vid Magt skal bÿfa og halldaſt/ſaukum þeſſara fiögra Greina merkeligra/ſem er.

1 Guds Bÿfalning.

2 So ad Menn falle ecke vnder Guds Hefnd og Reide.

3 So ad Menn meige lifa fridſamlega til ſamans hier j Heimenum.

4 So og ad Menn kunne ad vera ſkickanliger til þeſſ ad heyra og medtaka/ Þ Heilſuſamlega Jeſu Chriſti Euangeliū.

II.

Su hin ſÿnre Nytſemd Logmælsins.

LÍka eins ſem ſu fyrre Nytſemd eduR Tÿdkan Lögmælsins er hin ytre/ og duger fyrer Mönnonum ad eins/ſo ad ſa ſem ſier ſkickar og hegdar j Ordum og Verkum epter Lögmælsins Hliodan/ hñ dæmeſt af Mönnonum/ad vera riettlatr fromur og dandis/So er nu j annan matta Lögmæled nytſamlegt/t hienar hid ſÿnra j Manſins Hiarta og Samuiſku/t er nu þeſſe nytſeme hier jnne falen/ ad nær Maduren ſkodar og ſpeigler ſig j

Lögmælenu / þa stefneſt Mansins Samuiſka fraim fyrer Guds Domſtol ad giöra þar reikningſkap / huort hñ hefr epter Lögmælsins hliodan / fullkomnad allt þad sem skrifad er j Lögmælenu / edur eige / Finur hañ sig nu ad hafa fullkomnad Lögmæled (huad eingen hefur þo gietad vtan Christus alleina) þa ma hñ vænta Bleſſanar ꝛ Myſkunar j þuſund Lidu / epter Fyrerheite Lögmælsins / En ef hañ finur sig ad hafa yfergeinged Guds Lögmæl / þa heyrer hañ strax ad Guds Hefnd og Straff skal yfer hañ koma / j þridia og fiorda Lid / þar med heyrer hañ og eirnen þañ Doms atkuæd is alyckranar Vrskurd Guds / er so hliodar / Böluadur er sa sem ecke giörer allt þad sem j Lögmælenu er skrifad / Þetta Doms Atkuæde var vpp sagt / fyrſt j Paradijs / Þar næſt hia Moyſe / mz klarum Ordum fraimſett / huörin Vitne ber Samuiſka ſierhuörs Mans / Þetta stadfester og eirnen Motgangur þeſſa Heims og Dauden / og siðan þar til skal Heluitis Pijna æfinlega straffa alla þa sin ecke verda holpner fyrer vorn Herra Jesum Christum.

Þa

Þa CAIN. saman bar Synder sijnar vid Lögmæled / sagde hann / Nijn Synd er meire eñ þad eg kunne Nad ad fa / þa Saul Kongur þad sama giörde / fiell hañ j öruilnan / og vard so fordæmdur / Enn þa Dauid bar saman Lifnad sinn ✝ Lögmal Guds / ✝ sa sijna Synd / þa sagde hañ / O Drotten vilier þu giefa giætur ad Manmaña Ranglæte / þa finst þar eingen riettlætur fyrer þier / Eñ hia þier er Myskunen / ad Menn ottest þig / Sömuleidis Manasses / Magdalena / Ræningeñ / þesser vid urkiendu / fiölda sina Synda / jdrudust þeirra / ✝ girntust Nad / So siaum vier Lögmalsins hin jnnre nytsemd er þesse / ad vier vort Lijferne ransökum og yferuegum / huört þad samhliodar Lögmalenu / og tökum so fyrer hendur eitt Bodorded epter annad / og so opt sem vier finnum oss hafa geinged af Guds Lögmale / so opt þa heyrum vier Lögmalsins Böluan ✝ Guds Reide ✝ Hefnd yfer oss.

Huad er hier til Rada? Hier er ecke vtan tueir Veiger / sa eine fyrer Auruilnan / til eilijfs Dauda ✝ Fyrerdæmningar / Eñ sa annar fyrer Nadareñar stol til eilijfs

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

lyfs Lyfs og Bleſſanar/ peſſe Madar-
ſtoll er Jeſus Chriſtus/ ſem oſſ forlyker
vid Gud Fodur/ og giefur pad eilyfa
Lyf/ Puiad huor hann truer a Jeſum
Chriſtum/ hann odlaſt fyrer hann Synd-
ana fyrergiefning og Riettlæted/ j huor-
iu hann jngeingur til eilyfs Lyfs/ puiad
Chriſtus hefur vpp fyllt Logmæled til
Riettlætis fyrir ollu/ ſem a hann trua.

Peſſe Tru a Jeſum Chriſtum er vor
rar Saluhialpar Grunduollur/ ſem vier
jatum j vorre Truargrein/ par huor ein
Chriſten ſo ſeiger/ Eg true fyrergiefning
Syndana/ pader/ po minar Synder ſie
margar/ Guds Reide ſie ſtor/ og Straff
ſ Pyna Syndana hrædeleg/ pa true eg
po ſannarlega ad Syndernar fyrergieſaſt
fyrer Chriſti Dauda ſ Pyna/ ſa er mig ei
ad eins hreinſar og puær af minum Syn-
dum/ med ſynu raudlitada Blode/ helld-
ur eirnen til reiknar og leggur mier ſitt
eiged Riettlæte/ ſo ad Logmæled hefur
nu ongua Magt yfer mier/ til ad forda-
ma mig j nockurn mæta/ pui eg em ecke
vnder Logmalenu/ heldr vnder Nadine

Peſſa Tru odlaſt nu Menn af Heyrn
og Medtekningu Euangelij/ huort ad
fraum

fram bydur öllum Mönnum Nad j Jesu Christo/ fyrer eina stadfasta Tru/ so sem sa Heilage Augustinus eirnen kienér/ Christus (seiger hann) tok vorar Synder ok giörde þær sýnar/ hann tok ok sitt Kiettlæte/ ok giörde þad vort Kiettlæte/ Jtm Cain sagde/ Mín Synd er stærre enn Nadē/ En Augustinus suarar/ Þu lygr Cain/ þuiad Nad Guds er myklu stærre En Eymd allra syndugra Manna/ þetta er þad huad Johannes seiger/ Sia Guds Lamb sem burt tekur Heimsins Synder/ Jtem. Christus er Forlýkunen/ ecke fyrer vorar Synder ad eins/ helldur fyrer allar Heimsins Synder/ Þuilýk Trua hū forlætur sig alleina vpp a Jesu Christi hlydne og verdskulldan/ en ecke a nockurn hlut annan/ huórke a Himne nie a Jórdu/ Vm huória Tru eg vil seirna meir fleira tala/ j þeim þridia Lærdome.

III.

Vm þa Andlegu Nytsemd Løgmalsins.

LAugmalsins Nytsemd su hin Andlega hun hefur ad eins stad j hia þeim sem trua a Jesum Christum/ og hafa feingid

ed fyrergiefning Syndanna/ fyrer Christi Dauda og Framẽstódu/ og eru nu ordner riettlæter/ j þui ad þeim til legst ᵗ reikna st Jesu Christi Riettlæte/ Hvar þesse Trua er sónn/ ᵗ an hræsne/ þar er Mustere Heilags Anda/ huór ed bæde verkar Truna j Manssins Hiarta/ þa hañ heyrer Euangelium predikast/ og endurfæder Mañen/ og vpp vekur hann til þacklætis vid Gud/ so ad Maduren asetur sier ad vera hlyden Gude/ og meir aktar Guds Vilia/ eñ allt þad añad j Heimenum er/ huórsu gott og æskeligt þad vera kañ/ ᵗ hefur Truna alltijd stadfasta/ ᵗ eina goda Samuisku.

Nu fyrst þ sa sem truer/ vill Gude hlyden vera/ þa tekur hann Guds Lógmal ad nyiu sier fyrer Hendur/ og hefur þad so sem adra sanna Reglu sier fyrer Augum/ j þeim Verkum sem hann skal giora/ edr ecke giora/ so myked sem Guds Dyrkan ahrærer. Og eñ þo sa same Madur ecke kunne Lógmæled vpp ad fylla/ þa er þo hans hlydne Gude þægelig/ þuiad hañ er frij fra Lógmalsins Bölvan/ og er vnder Nadeñe/ fyrer Christi skuld. Þuiad so seiger S. Paulus/ Þeir verda

verda ei fordæmder sem eru vti Christo/ sem ecke lifa epter Holldenu/ helldur epter Andanum / Og þesse Hlydne hun er ecke ad eins Gude þægelig (þui Gud af sijne Fodurlegre Giæfsku skipar þeim sem truer/ ad elska sig/ og eirnen ad audsyna Naunganum Kiærleikan) helldur fyrer heiter Gud og eirnen launum þar fyrer/ so ad hañ vill noglega launa alla Velgiórninga/ Jæ eirn Vatzdryckur er Mad ur giefur j Christi Nafne skal ei vera olaunadur.

Hier til þa hófum vier nogleg Epterdæme allmargra Christiña Manna/ sem af Truñe hafa vered Gude hlyduger/ og hafa þar med ódlast Bæde Andlega og Veralldlega Blessan. Enn þr/ sem seigiast trua/ og hafa þo ei fyrersett sier Syndernar ad fordast/ helldur læta Fysn og Holldsins Jñblastur og Girnder sier rada/ þeir enu sómu ganga ecke j Abrahams Fotspor/ sem helldur villde sijn einka Son t Erfingia j hel slæ/ helldur eñ ad gióra ecke Guds Bod og Hjálning. Nu seiger sa Heilage Paulus/ Ad þeir sem trua/ og vilia Mad ódlast/ so sem Abraham/ þeir skulu andsyna þr

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

ra Aru med Hlydne vid Gud / huór ad
soddan Nad hefur peim synt / ad hann
gaf sinn einka Son j Daudan fyrer pa.

Pad er eitt hrædeligt og fordæme-
legt Argumentum og Maltæke sem sum
er j fraiñe hafa / og seigia. Vier verdū
vt af Nadiñe fyrer TRVNA alleinasta
hialpleger og Sæluholpner / Par fyrer
er ei pórf ad vier godverken giórū. Hu-
óriu suarar S. Pall peim? Peirra Fyr
erdæmning (seiger hañ) er riett / ed: mak-
leg / Jæ / sannliga makleg / puiad hier
jnne eru margar hófud Synder til sam-
ans bundnar. Fyrst hæda peir ad Gude.
Par næst varpa peir vnder Fæt: sier pui
dyrmæta Blode Christi. Sidan reka þr
fra sier pañ Heilaga Anda / Fraiñueigis
linga peir a sialfa sig. Hier ad auk leida
peir allmarga fra Euangelio med þrra
Hneyxlonum / t eru peim tilefne til fyr-
erdæmningar.

2 Eg seige j fyrstu / pad peir hæda
ad Gude / huór ed af oseiganlegre Myss-
kunseme villde peim fra Syndonum t
Fyrerdæminguñe hialpad hafa. Jæ / þr
eru lýker ohlydnum Bórnum / sem fyrer
saker Oraduendne og Strakskapar / eru

af

af þeirra Forellðrum arflaus og vtlæg giörd/ Þessum syner Faderen vm sijder Mad/og tekur þau aptur j Satt ᵭ Vin skap/ þa er þau jdrast. Enn sem þau koma nu j Faudursins Hws/ þa taka þau til sijna gömlu Osida/mz Pilltskap og skiemeligum Verkum/ huxa ecke vm sijns Födurs Vilia nie Bifalning/helldr misbruka hans Födurlega Giæsku. Huad kañ Faderen annad ad giöra hier til eñ þ/ad læta sliꝯ ohlyden Börn koma vnder þañ skarpasta Riett og Refsing sem þau forþienad hafa:

2 Þar næst þa troda þr vnder Fotũ sier þad dyrmæta Bloded Christi/ sem a Krossenũ var vthellt til fyrergiefningar Syndaña/meinande/ad Christus hafe þar fyrer vt giefed sitt Blod/ og wt riett sijnar blodugar Hendur/Bein ᵭ Arma/Jæ/og allan sijñ Lijkama a Krossins Galga/ ad þeir mættu og skylldu vrrietta sijn Hiörtu/Hendur og Fætur/ ᵭ lia allan sijñ Lijkama til Ofrijkis/Orriettinda/Suika/ Falskleika og Vnderhyggiu/Snögt ad seigia/til alls þss sim þesse bölvadur Heimur ᵭ Holldsins Girnd kann epter ad beidast/ og seigia þo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

ei ad sijdur/ Christus er min Frelsare/ a
hñ true eg/ hia hñ villda eg blijfa etc.

Jæ peir sem so eru sijnader og slijkt
giöra/ eru ei oliker einū fordæadulegum
Strijds mañe/ sa ed læst þiona sijnum
Herra/ af huörium hañ fær og so Laun
og Peninga/ En vnder nidre/ þa helldur
hañ sig til hans Fiandmans/ og giörer
þad hönum þocknast.

Ad seigiast trua a Christum/ t stæ-
ra sig þar vt af/ enn fremia þo vond-
an og skiemeligan Lifnad/ huad er þad
añad/ eñ ad tala þad fraīñ med Muñ-
enum/ sem bæde hiartad Mañsins/ og
allur Lifnadur ber aptur og seiger þuert
nei til? Gydingarner drömbudu vt af
þui/ ad peir være Guds Börn t Abra-
hams Sæde/ En huad sagde Christus
peim þar til? Pier erud (sagde hann) af
Diöflenum/ pier giöred hans Verk/ hu-
ad Abraham ecke giörde. So sier þu nu
ad þad er hrædeligt og böluanlegt/ ad
hafa Christum j Muñenum/ enn Ovin
hans (Syndena) j hiartanu/ og lia alla
sijna Limu hid jtra og ytra/ til ad þio-
na heñe/ huad er slijkt añad/ eñ ad tro-
da Jesu Christi Blod vnder Fotū? Og

fyrer

fyrerlÿsta hans Dauda/sem hañ leid fyr-
er vorar Synder/ecke vppa þad/ad vi-
er skylldum nu frÿlega syndga/heldur
vppa þad/ad Syndernar oss fyrergief-
est/so ad vier hielldum hönum j hiart-
anu/og vœrum hönum hlyduger/eñ af-
neitodum Diöflenum ok öllum hans Verk-
um/þ er Syndū ok Löstum

3 Sömuleidis/Þeir sem falla ad ny-
iu vilianliga j Syndena/epter þad þeir
hafa heyrt Euangelium/ og eru ordner
riettlœter fyrer Christi Verdskulldan/og
lœta þar epter hollded heimen og Di-
öfulen vid sig rada/þr enu sömu hrygg-
ia hañ heilaga Anda/ og reka hñ burt
af sÿnu hiarta/Eñ taka jñ j hans stad
Diöfulsins Anda/og verda so hans hei-
mile/lÿka sem þr voru til forna.

Huad kiemur hier epter añad/enn þ
sem Christus seiger Matth. 12. Cap.
Luc. 11: Cap. Nœr ohreiñ Ande gein-
gur vt af Mañenum/þa rœfar hñ vm
þurra stade/leitar ad huÿld ok finñ ecke/
þa seiger hañ/vitia mun eg hws mÿns
aptur þadan eg vt for/Og þa hñ kiem-
ur/finur hñ hwsed tomt/sopad ok fœg-
ad/þa fer hañ og tekur sió adra Anda

med sier / þeir verre eru eñ hañ sialfur / og þeir fara jnn og bwa þar / so verdur þess Mans hid sydasta verra enn þad fyrra. Hier af ma skilia / huad þad er / ad medtaka Guds Ord / og trua þui / t falla þar so herfilega fra / med Hiarta og öllu Framferde / og vtreka þañ Heilaga Anda af hans Heimile.

4 Framueigis / þa liuga þr hid jllmannligasta a sialfa sig / sem hrosa sier vt af Truñe / eñ lifa þo vondslega / þeir seigiast hafa þad þeir hafa ecke / so sem Skialarar og Hools fuller Ranps meñ plaga ad giöra / sem j Muñenū eru mester / enn j Raun og Verki þeir allra minstu. Þessa vantar þad / ad þeir vita ei / þad Gud hann sier jnn allt j Hiartad eñ Meñerner sia ad eins þad vtan til er / Gud hañ sier Hiartad: J Muñenum eru Orden / enn j Hiartanu Lyge sem fyrer Gude ecke dylst / Þar fyrer vill Jacob Post. Ad Muñur og Hiarta Mannsins sie eitt / so ad Verken samhliode þeirre Tru / sem j Hiartanu seigest ad vera / So sem merkia ma a Abrahams Epterdæme / þuiad oefad / þa eru samhlioda Hiartad t ytre Verken / Sie Hiartad gott / þa

þa ero Verken god/ Ef Hiartad er illt
so eru Verken ill: Ja/ Þetta er þad sin
Christus meinar/ Eitt gott Tre ber god
an Auøxt. Hier sier þu nu klarlega/ ad
þeir sem seigiast trua a Gud/ enn hafa
eingen Verken god/ huørsu þeir liuga
vppa sialfa sig/ Ja/ þeir eru ei oliker
þeim sem setur Koronu vppa sitt Høfud
ef þikest þar fyrer vera eirn sañur Kon-
gur/ þuiliker hafa (sem Mælshatturen
hliodar) christiña Maña Nafn/ eñ øng-
ua Rentu.

§ Hier ad auk/ sa hann stærer sig af
Christo/ heiter christen/ er skirdur/ seig-
est trua a Gud/ geingur til Sacrament-
is og lifer þo samt illa/ sa same snyr
ødrum fra Euangelio med sine Hneyslan
og vondu Epterdæme/ og er þeim Søk
og Tilefne til Glotunar. Paall Postule
seiger i fyrra Sendebrefe til Cor. 8. C.
Ad sa sem misbrukar sitt christeligt Fr-
else/ i þm Hlutum sin ei eru forbodner/
ødrum til asteytingar/ sa hiñ same med
sinum Vitsdome og Vanbrukan christe-
ligs Frelsis/ fyrerkiemur sinū veyka Br-
odur/ fyrer huørs skuld Christus daen er
Hued myklu meire søk hefur þa sa/ sin

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

med illum og daudlegum Syndum gieſ-
ur ödrum tileſne/ ad tala illa vm þad
Heilaga Euangelium og þa chriſteliga
Religionem. Paulus talar vm Gyding-
ana/ ad sökum þeirra vonds Lýfernis
haſe Guds Nafn ſpottad vered / Rom.
2. C. Til Timoth. 6. Cap. hins fyrra
Piſtils/ amiñer hañ þa truödu þienara/
ad þeir sie sijnum vantruödum Herrum
hlydner/ so ad Guds Nafn og Lærdo-
mur eige laſteſt: Eñ þ þeſſ þattar Meñ
skule koma a sijdöſtu Dögum/ þad sa-
ma hefur hin Heilage Petur löngu adur
fyrer spad j audrum Capitula þeſſa sa-
ma Piſtils.

So siaum vier nu huad hrædeleg
Synd þad er/ ad fyrer koma ecke ad eins
sier sialfum/ heldur ad vera eirnen mör-
gum ödrum tileſne/ til ad forſma Chri-
sti Euangelium/ þeim til eilýfrar fyrer
dæmningar / Enn Guds Nafne og hans
Lærdome til Löſtunar.

Þar er eingen eſe a/ ad marger af
Tyrkium ha ta þar fyrer Chriſti Euan-
gelium / ad þeir sia huörſu illa ↄ herfe-
liga þr enu Chriſtnu lifa. Saumuleid-
is eru þar allmarger af Papiſtum/ sem
fyrer

fyrer þa skulld hata og ofsækia Christi Euangelium/ ad þar eru so marger af þeim sem lætast vera Euangeliſker/ en allfaer þeir sem lifa epter Euangelio. Huad skal Mañ vm þa seigia sem medteked hafa hreinan Euangelij Lærdom med oss/ a medal huórra ad marger eru veyker/ ↄ hafa ecke grunduallad Euangelij Lærdom j sijnu Hiarta? Sannlega marger af þeim taka til ad efa sig og seigia/ Þad gieck Petur til j Pauadomenum/ Meñ lifdu þa ei so agalauser og athugalauser/ j allre Osidseme ↄ Syndum so sem nu lifa Meñ/ og skeyta þar fyrer ecke vm/ þott Pauans Lærdomur kome vpp aptur: Eñ huórier hafa hier skulld af/ adrer eñ þeir sem vera skylldu Lios og Leidtogarar fyrer ódrum/ ↄ ættu epter Pals Ordum/ j óllum hlutũ/ þad er/ med Ordum/ Verkum og óllum Lifnade ad pryda Euangelium ↄ Lærdom Guds vors Frelsara.

Hier af meigũ vier þessa Conclusionem edur Malsending gióra/ Þeir señ trua a Jesum Christum/ þeir skulu hafa Guds Lógmæl fyrer sier/ sem annan Speigel/ ↄ hegda óllu sijnu Lýferne þar

epter / Gude til Lofs / ſialfum þeim til Glede / ↄ ödrum til Gagns ↄ gods Epterdæmis / ſo Diöfulſins Verk meige eydeleggiaſt / enn Guds Verk og Vilie fram kuæmaſt / Gude til Lofs og Dyrdar / ſin ſo nædarſamlega hefur oſſ fyrer Truna Sæluhialplega giört / an vorrar Verdſkulldanar og Verka / og hefur oſſ endur fætt / vppa þad vier ſkylldum lifa og fram ganga j godum Verkum / ſo ſem ſeiger S. Paall Eph. 2: Cap.

III.

Vm þann þridia Lærdomenn.

ÞA þridie Lærdomur er vt af vorum Herra Jeſu Chriſto / huörn ef nöckur riettelega þecker / ſa finnur eilüfr Lüf / ſem hann ſeiger ſialfur / Johañes 17. Cap. Þetta er þad eilüfa Lüf / ad þeir þecke þig ſannan Gud / og Jeſū ad vera Chriſtum ſem þu hefur vtſent. Þar Herran Jeſus ſpyr nu Gydingana ad / huad þm virdeſt vm Chriſtum / þa vill hann hier med gieſa þeim Tilefne til ad ranſaka Ritningina / ſo þeir mætte af henne læra huad þeir ſkylldu hafa og hallda vt af Chriſto

Christo. Þeir spurdu hañ ad Lögmalenu/ ad þeir giæte hañ veitt j Ordum/ og hönum fyrerkomed/Eñ hañ spyr þa ad Christo/so ad hñ þar med feinge þm vid hialpad. Sia hier huörsu oliꝛk astundan þad huörer höfdu/ Christur og Pharisearner.

Nu viliñ vier heyra Christi Spurning og Gydingaña Andsuar/ Christus seiger/ Huad lysst ydur vm Christum? Huörs Son hañ er? Þeir suörudu hönū/ Dauids Son/ Þuiad þeir vissu vt af þui Fyrerheite sem skiede til Dauids/ad Christus atte ad fædast af Epterkomendum Dauids. Enn þetta Andsuar fullnægde ecke til ad þeckia Christum riettelega/ so þad nog være til Saluhialpar Þui sette Christus hier fram adra spurning/ af huörre þeir mættu vel fa liosare Vnderstödu og Skilning vm Christum/og seiger so/ Huar fyrer kallar Dauid hañ þa eirn Herra j Andanum/ og seiger/Drotten sagde til mijns Drottins/ Sit mier til hægre Handar. Nu ef Christur hann er hans Drotten/ þui kallast hañ þa Sonur hans? Sem hefde Jesus so talad/ Faderen er jafnan ædre eñ Sonuren

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

nuren/ og Synenum ber ad vera vndergiefnum sínum Fódur/Og eiñ Herra edr Lanardrotten er yfer Dienaranum/ og Dienaren er vndergiefen sínum Herra. Nu medkiesser Dauid ad Christus er hans Drotten og Herra/ huórium hónum ber hlyden ad vera.

Hefdu Gydingarner hier hvad vm Heilaga Skript/huór ed vppa Christum hliodar/ og giætt ad thui hvad Christus atte ad hafast ad hier j Heime/ tha hefdu their vt af Ritninguñe matt giefa thetta Andsuar/Christus er Dauids Son vppa Manndomsins vegna/Eñ GUDZ Sonur vegna síns Guddoms/Manndomsins vegna er hann miñe/ Enn Guddomsins vegna er hañ Drotten yfer óllum Drottnum/ og Kongur yfer óllum Kongum/ fyrer huórium Dauid ma audmykia sig/ og honum til Fota falla/ Ad sónu/ vid urkienna/ thad hann hafe af hónum/ og fyrer hañ alleinasta Syndaña fyrergiefning/ Riettlæted/ og Saluhialpena.

Vt af thessum Christo talar Dauid og seiger j hinum 51. Psal. Stöckstu a mig Ysop/ tha mun eg verda hreiñ/ thuo thu mig/ tha mun eg verda hvitare enn

Snior

Snior. Item / J þeim 130. Psal. Ef þu giætter / Drotten / ad Syndonum / þa kann eingen ad standast fyrer þier / Enn hia þier er Forlýkunen. Vid þessa Forlýkan vnderstendur Dauid hier Christū / sem af hans Sæde skyllde fædast epter Manndomenum / Eñ vegna sinnar Guddomlegrar Natturu þa skyllde hañ vera sannur Gud.

Þannen villde nu Christus med sinne Spurningu vid hialpa Gydingonum / so þr mættu fa sañan Skilning a Christo huar vtý þad eilýfa Lýf er folged (sem eg adur sagdaz) og sa Saluhialpar vyssdomur / vm huórn Paull Postule talar j fyrra Pistle til Cor. 1. Cap. Seigande / Fyrst þad Veróllden þeckte ecke Gud j Guds Výsdome / Þ er / j Guds dasamlegum Verkum / sem hann hafde giórt fyrer Výsdom / þad er / fyrst Manneskian ecke þeckte Gud / fyrer Þ Vit + þa Skynsemd sem Mannenum er natturlega jnn giefen af Gude og medfædd / þa virtest Gude þad rædlegt / ad gióra þa Truódu Saluholpna fyrer heimsklega Predikan (Epter þui / ad Gydingar leitudu Teikns / Eñ Grisker Výsdoms / þa prediku vier

G vý. seiger

(seiger Postulen) Christum krossfestañ/ huar af Gydingar hneyxlast/ Eñ Grisk-
er hallda fyrer Heimsku/ Eñ þeim sem
trua/ bæde Judum ok Gryckium/ predikũ
vier Christum ad vera Guds Magt/ og
Guds Vijsdom.

Hier giörer S. Pall greinar mun j
mille Guds Vijsdoms ok Mañaña Vis-
ku/ þetta reiknast ei Vijsdomur fyrer
Mõñonũ/ ad Gud skyllde læta sijn Son
þurfa ad taka Mañdom/ og lijda þañ
harda og bitra Dauda fyrer Meñena/
heldur synest þetta darlegt/ þuiad Gud
(meinar Mannlig Viska) hann var full-
mattugur til/ ad hialpa Mañeskiũne j
einhuórn añan mata/ Eñ Guds Vijsdo-
mur var ei so/ heldur mykiu ódru vijs/
Ad vijsu/ þar þuert a mot/ þuiad huad
fyrer Mõñonum er Heimska/ þad er fy-
rer Gude Vijsdomur ok Viska.

Ad vier mættum þetta enn glöggs-
legar vnder standa/ þa skulum vier fyrst
leggia þeñan Grundvöll/ Eñ þo so sie/
þad Gud kuñe og giete giört huad hañ
vill (ef vier alijtum hans Almætte) þa
villde hañ þo eckert giora/ vtan þad sm
vel

vel somer hñs Guddomlega Maiestatis Riettlæte og Dyrd/ þad er/ huad riett er/og j allan mata Loflegt/ so ad aller Englar/ Menn og Disſar/ og allar adrar Skiepnur/ kynne med Sañleika ad seigia/Dyrd sie Gude j hæstum Hæ-dum/ ꝛ ck.

Nær eirn Kongr edur añar Yfervalds Herra/ tekur einum j fra ꝛ giefur ödrum/ þa giörer hañ oriett þeim eina/ eñ er milldur og godgiarn hinum ödrū. So er og hattad vm Gud/ hefde hann med siñe Magt hialpad Mañeskiuñe/ þa hefde hañ teked fra sīnu Rietrlæte/ og til lagt siñe Myskun/ þad er/ hann hefde þa hallad Riettlæte sīnu/ Eñ so ad þesser fiorer Kraptar (en huórra Gud er ecke Gud) sem eru/ Almætte/ Riettlæte/ Myskun/ og Vijsdomur/ væ-re vid lijka hefd og Magt/ þa fañ Gud þad Rad/ ad hañ villde lata siñ Son taka Mañlega Natturu/ so vier kynum fyrer hañ ad verda Sæluhialpleger.

Hefde nu Gud synt sitt Almætte ꝛ Riettlæte/ og ecke giætt siñar Myskunar og Vijsdoms/ þa hefde hañ fordæmt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

alla Menn eilyflega/sökum þess/ad mz Syndum höfdu aller stygt Guds eilyfa Maiestatis Vellde/ ⁊ voru aller þar fyrer skulldbundner til eilyfs Dauda/ Hefde hann þetta giört/ þa mætte eingen añad seigia/eñ þad Gud hefde synt sitt Almætte og Riettlæte/ Eñ huad hefde þa orded af hans Myskunn? Huar være þa hans Vysdomur? Mañeskian hefde orded fyrerdæmd an allrar Vægdar/og Guds Vysdomur/ sem Manñen skapade epter sine eigen Mynd/til eilyfrar Sæluhialpar/hefde til onytis vered.

Nu vppa þad/ad ei halladest Guds Riettlæte/þa vilde Gud/Ad so sem ein Mañeskia færde alla adra j Fall ⁊ Fordæming/so skylde ⁊ ein Mañeskia bitala ⁊ borga fyrer allra Maña Synder/ so eingen mætte seigia/ ad Guds Riettlæte være j nockurn mæta hallad/ Huar med og eirnen Gud auglyser sijna Myskunseme/ so ad hañ gaf sinn einka Son j Daudan/ad hvor a hañ truer/hñ skal ei glatast/ helldur hafa eilyft Lyf. Hier ma og merkia hans Almætte/ ad hañ hefur med sijns Sonar Dauda yfer vñed ⁊ sigrad Daudan/Helvijte/⁊ Syndena

dena / ⁊ alla Diöfulsins Makt. Vijsdom hans ma hier og merkia / þad hañ fyrer sijn Son / sem er hñs nætturleg Mynd fra Eilijfd / vppa nytt endurnyiar sijna Lijking i oss / ⁊ giefur aptur eilijft Lijf og Sæluhialp / sem vier ad ónduerdu vorũ af hñs Vijsdome til skapader. Og allt saman þetta er hier vnder komed / Ef vier truum a Sonen / þui so seiger Johannes Baptista / Huór sem truer a Sonen hañ hefur þad eilijfa Lijf / Enn huór sem ecke truer a Sonin / sa skal ei sia Lijfed / helldur blijfur Guds Reide yf er hönum.

Þesse er sa Sæluhialpar Vijsdomur / sem aller Spameñ / Christus / Postularner og þeirra Epterkomendur hafa kient / og eñ a þessum Deige kiena aller goder Lærefedur / huórn Vijsdom / þr enu Vijsu þessarar Veralldar (sem Luckan hefur a Handhnöckum og leikur vid) fyrerlijta og forsma / þm sialfum til eilijfs Skada ⁊ Fyrerdæmingar.

Nu med þui ad allur Vijsdomur christeligrar Kirkiu / er grundualladr vpp a einum þessum Manne Jesu Christo / þa vil eg fraiñsetia og liosslega vtleggia /

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

ia/huad vier eigum ad vita vm hann og hallda/ so framt sem vier vilium fyrer hñ Sæluhialpleger verda/ Og eru hier fierdeilis sex höfudpartar ꝛ Greiner mz peirra Andsuare ꝛ Otskyringu af Guds Orde/sin̄ Men skulu grandlega ꝛMerkia

I.

Ad Jesus Mariu Son/ sie sa fyrer heitne Messias/pad er Christus.

II.

Ad pesse Jesus sie sañur Gud / Og huer Naudsyn par var til.

III.

Ad pesse Jesus sie sañur Madur/ꝛ fyrer hueria Grein Þ hlaut so ad vera.

IIII.

Ad pesse Jesus sie ein Persona j tueimur Nætturum / ꝛ ecke tuær Personur j tueimur Nætturum/ꝛ huar fyrer Þ hlaut so ad vera.

V.

Ad pesse Jesus hann sie Heimsins Frelsare/ og huørnen/ edur med huørium hætte.

Huør

VI.

Hvørnen vier kuñum ad verda Hlut takarar Jesu Christi Velgiørninga/ og fyrer hañ ad ødlast þad eilyfa Lyf.

I.

Hiñ þyrste Partur og Høfud grein vt af Christo.

ÞAd fyrsta eg framsette/ ✝ þad huørium Mañe er skylldugt ad vita vt af Christo/ þad er/ad Jesus Jomfru Mariu Sonur fæddur j Betlehem/ hann sie sa Christus og Frelsare/ sem Gud hefr fyrerheited vorum fyrstum Forelldrum/ Adam og Euo/ huad aller Meñ christner er fullkomlega trua ✝ medkiena/ j Postulegre Truarjatningu þar vier so seigiũ/ Eg true a Jesum Christum Guds eingieten Son vorn Drotten/ þann gieten var af Helgum Anda/ fæddur af Mariu Meyiu/ Þyndur vnder Pilato/ ✝ ek. Þesse vor Trua hun hefur þeñan Grũdpoll/ huar vppa hun er bygd ✝ stadfest/ so ad Port Heluytis kuña þar ecke j mote ad standa.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Sa er vissulega an alls efa sañur Messias/ vm huørn allar Spamanna Spasagner verda samhlioda/og sa allena sem pad allt vppa hliodar/ og med Sañleika ma aþ seigiast/ sem þordum var fyrer sagt vt aþ Messia/ fyrer Munn Guds Heilagra Spamaña/ sem var Moses og adrer fleire.

Vm Jesū Jomfru Mariu Son verda aller Spameñerner samhlioda/ og hønum alleina enn ønguum ødrum hafer og hlyder/ og ma med Sañleika vt aþ hønum seigiast/ allt huad ad fyrr var sagt vm Messiam / af þeim Heiløgu Spamønum/ Mose og ødrum fleirum/ þar fyrer þa er þesse Jesus Mariu Son/ alleinasta/ ꝛ eingen añar/ sa riette og sañe Messias/ Þ er Christus Heimsins Frelsare ꝛ Sæluhialpare.

Þetta er nu Christeligrar Kirkiu Fūdamentum ꝛ Grunduøllur/ j allan mata stødugur og oraskanlegur/ vm huørn Augustinus talar/ Þetta er Grunduøll-

ur

ur vórrar Truar/ad allt þad sem Christum hefur hent/þa var þad audur af Spamønnum fyrer sagt.

Hier vm preytte Paulus Spurningar vid þa j Tessaloniu Borg/ j þria Daga/ sem þar stendur j Giórningabok Postu. 17. Cap. Og sañade/ ad Jesus var Christus/ huór ed deyia skyllde og vpp risa epter Ritninguñe. Lucas seiger og j fyrr nefndum Capitula. Ad marger edlaborner Menn ok Kuiñur hafe mz teked Euangelium med storre Hiartans Girnd/ ok hefde rãsakad Skriptena dag lega/huórt þad være so sem fyrer þeim predikadest/ Þad er/ þeir baru saman/ huad vm Christum skrifad var j Moses Bokum og Spamañana/ vid þad sem Jesum Mariu Son hafdi hent/ og fundu þad var allt samhliodande/ So lestum vier ok j Gudspiöllũ /huar þar seigest nöckud af Jesu/ þa seiger/ ad þ var allt so audur fyrer spad.

Hugleidum Tÿman hans Fædingar/ Staden/ hans Moder/ hans Jardteikner/ Gydingaña Opacklæte/ Heidingiaña Vmuendan/ hans Dauda og Pÿnu/ hans Vppriſu/ Vppſtigning/ Heilags Anda

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Vtsending a Hvítasunnudag / Hugleiðum Lucku og Framgang christeligrar Kirkiu / Ofsokner henar / og Osambycke i Christneñe / og allt þetta finnum vier lõngu adur fyrer spad / af Guds Heilögum Spamönnum / fiögur hundrud Aarum / fyrr en Christus fæddest i Betlehem / hvar vm fleira skrifad stendur i minne Vtleggingu yfer 44. Dauids Psal. En er hier ad eins stuttlega vppteiknad / so ad goder christner Menn bere saman þ gamla Testamentum / þad er Spameñena / vid þad nyia sem hliodar vppa Jesu Christi Lifsögu / huör samjafnan miög stadfester vora Tru i mote Gydingum ok ödrum Gudlöstörum / i mote Tyrkium sem fra Truñe eru fallner / ok i mote öllum ödrum Afgudadyrkörum / Ad sönnu eirnen / i mote vorum eigen Skilninge / huör ei gietur vnderstaded edur skiled mecktugu Guds Giörninga / sem Paulus segier / Holldleg Mañeskia / kañ ecke ad skilia þ / sem Gude til kiemur.

Þar fyrer eigum vier vora Skynseme ad hafa i Tauma / ok giefa oss fägna vnder Guds hialpsamlega Ord / ok giefa Gude þa Dyrd / og Æru / ad hañ er viss-

are

are enn allar Skiepnur / og allt þad hñ sagt ↄ lofad hefur / þad er hönum mögulegt ad halldæ / Enn þo þad synest ödru vijs edur omögulegt fyrer vorre Skynseme.

Nöckur vijs Madr var sa ed so sagde / Truan og Mañleg Skynseme hafa sijn a mille Strijd og Kappsama Barattu / So þar er huört ödru a mote / huörke vill vndan ödru læta / fyrr eñ þ eina / hefur annars Augu vtstunged. Nu hefur Truan sijn Augu ↄ sijna Syn vt af Guds Orde / og þeim Heilaga Anda. Mañleg Skynseme hefur sijn Augu og sijna Syn vt af holldlegum Skilninge. Hier skal nu huör Madr vm hyxa / ad stadfesta sijna Tru mz Heilagre Skript / og Hiartgroinne Bæn til Guds / So Truā ad eins hallde sinne Syn / j þm Hlutum sem til Sæluhialpar heyra / og fae med öllu blindad þañ holldlega Skilning / so ad hañ eige drage Mañen fra þui Sæluhialpar Liose (þad er) fra vorum Herra Jesu Christo / vorū einka Sæluhialpara og Frelsara.

Þetta er nu þad fyrsta sem oss aliggur ad vita vm Christum / huörn eg

Bid af öllu hiarta/ ad hañ vpplyse oss
mz sýnum Helga Anda/ t vardueite oss
j sýnum Sañleika Amen.

§ II.

Sa añar Partur og Høfud-grein/ vt af Herranum Christo.

Það annad sem vier eigum ad vita vt
af Christo vorum medalgóngu Mañe
og Frelsara/ Það er þetta/ Ad vier tru
um ad hañ sie sannur Gud/ og fyrer hu-
vria Grein ad það var naudsynlegt/
það hann einn Gud vera skyllde. Eñ þ
ta beuýsast med fiorum merkelegum og
obrigdanlegum Biuýsingum.

Su fyrsta er t kiemr af Guds Orde/
j huórju Christus nefnest Gud. Þar næst
eru hans Guddomlegar Jardteíkner. J
þridia lage su tilbærelig Lotning og A-
kall allra Skiepna sem Christo veittist.
Það fiorda/ er Medkieñing allra christ-
inna Manna.

Fyrsta Beuýsing.

Ad vor Medalgóngu madur t Frel-
sare sie eirn sañur eilýfur og Almættug-
ur Gud/ það audsyneſt j fyrstu Grein/

med

med liosum og berum Ordum Heilagrar Ritningar. Esai. 54. Cap. Seiger so/ Hñs Nafn er Jehoua Zebaoth/ Pad er Drotten Allsheriar/ og þiñ Frelsare sa Heilage j Jsrael/ hañ skal nefnast Gud yfer allt Jardrijke. Item/ 23. Cap. Petta er þad Nafn sem hñ skal heita/ GVD/ sa oss riettlæta giörer. J hinũ 68. Psal. GVD er hans Nafn/Gledied ydur fyrer hñs Auglite. Johañes Euangelista seiger/ 1. Cap. Jvpphafe var Ord/ og Orded var hia Gude/ og Gud var þad Ord. Hier kallar hañ Christũ GVDS ORD/ þviad Guds Ord hliodar vppa hañ. Til Rom. 9. Cap. Af hverium Christus er fæddr epter Holdenu/ huór ad er GVD yfer ollum Hlutum/ ad eilifu Blessadur/ Joh. 5. Cap. fyrra Pistils seiger so/ Vier erum j þeim saña sem er hans Son Jesus Christus/ þsse er sañur Gud og þad eilifa Lijf. Hier med er merkianda/ ad so opt sem Christus kallast Guds eingieten Sonur/ so opt t þar med biudast/ ad hñ sie sañur Gud med Fodurnum og þeim Heilaga Anda/ sem eru þriar Personur j Guddomlegre Natturu. Þar fyrer medkiennũ vier Chr-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

er Menn / ad þar er eirn Gud og þri ar Personur / epter þui sem Gud hefur sig openberad.

Annar Beuijsing.

Þar næst j annan mata / stadfesta hid sama hans Guddomleg verk / ad vor Frelsare sie sannur Gud. Þetta er alleinasta Guds verk / ad skapa alla hlute / Skiepnum Lijf og Anda ad giefa / ad hafa Magt yfer öllum hlutum / ad vppreisa Dauda vt af eigin Krapte / ad sia j Manna hiörtu / ad þekkia þar justu Manssins Girnder og Anduarpaner / ad vera vnder eins j allra Christinna Mana hiörtum / ad vera j öllum Stödum nalægur. Auk þesse Guddomleg verk þa leggiast Jesu Christo til j Heilagre Ritningu / huar af obrigdanlega stadfestest + Beuijsast / ad hann sie sannur og natturlegur Gud. Þesse Beuijsing grundallast / j þessare Reglu / Þa af nockrum med Sanleika seigest / edur hönum til legst / huad nockurs Natturu ad eingeingu til heyrer / þa hlyti su Nattura þeim enum sama til ad leggiast.

Þridia Beuijsing.

Þridia slags Vitnis burdur / huar med

med þad bínýſſaſt ad vor Frelſare ſie ſañ
ur Gud/ þa er ſu Dyrd og Vegſemd ſín
hónum verdur til lógd og veitt j Heilag
re Ritningu. Gud ſeiger hia Spamañ-
enum/ Eg vil ónguñ giefa mýna Dyrd/
Þ er/ Þ Lof/ þa dyrkan ✝ Guddomlega
Æru ſem mier einũ til heyrer. Item/ Eg
er ſa Bruñur af huórium allt gott vpp
kiemur/ Item/ Eg em ſa alleina huór
ed Syndernar fyrergiefur/ Item: Eg
em alleina hañ ſem Mañen giórer Riett
lætan og Heilagan. Item/ Eg em all-
eina Mannſins Sæluhialpare/ A mig
ſkal huór og einn Trua/ Mig akalla/
Mig ſkulu allar Skiepnur/ Himen ✝ Jó-
rd/ Meñ og Eínglar vegſama. Ad výſſu
aller þeir j Heluýte eru/ þa ſkulu beygia
ſýn Knie fyrer mier/ Slýk Æra ✝ Dyrd
heyrer Gude alleina til/ og hun giefſt ✝
til legſt vorum Herra Jeſu Chriſto j Hei-
lagre Ritningu. Paulus ſeiger j fyrra
Piſtle til Cor. 1. Cap. Chriſtus er oſſ
giefen af Gude/ til Výſedoms/ Riettlæ-
tis/ Helganar/ og Endurlauſnar/ ſo ad
huór ſem ſier hroſar/ hann hroſe ſier j
Drottne/ þad er j Jeſu Chriſto.

Til Hebreos 1. Cap. Stendur ſo/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Aller Guds Einglar skulu til bidia hañ (það er) Jesum Christum. Stephanus seiger j Giörninga Bok Postulaña/ 7: Cap. Drotten Jesu/ medtak þu minn Anda/ Paulus j ödrum Pistle til Tessa. 2. Cap. Seiger so. Vor Herra Jesus Christus sialfur/ og Gud vor Fader sinn elskade oss/ og gaf oss eilifa huggan ok eina goda Von j Nadeñe/ hñ hugge ydar hiörtu og stadfeste ydur j allre Polen mæde ok godum Verkum. Paall Postule j öllum sínum Sendebrefum ok Pistlū/ oskar heim hann til skrifar Nadar af vorum Herra Jesu Christo/ J þeim sama Pistle til Cor. 13. Cap. Seiger hñ/ Vors Herra Jesu Christi Nad/ ok Guds Födurs Kiærleike/ og Hluttekning þess hins Heilaga Anda sie med ydur öllum saman.

Fiorda Beuijsing.

Sa fiorda slags Vitnisburdur/ huar med ad stadfestist/ þ vor Herra Christus sie sañur Gud/ Er su samhliodande medkieñing christelegrar Kirkiu/ sem ver ed hefur alla tijma/ ok sañleg Reynsla/ j allra Maña hiörtum/ þeirra sem hafa eina sanna og lifande Tru a vorn Drotten ok

en og Sæluhialpara Jesum Christum.

Athanasius j sijne Truar Jatningu hañ skrifar so.

Pesse er su almeñeliga TRV / ad vier jatum einn Gud j Preñingu / og preñan j Einingu / so ad vier ei saman blönd um Persononum / Eige helldr sundr skilium Veruna.

Puied önnur er Persona Födursins / eñ önnur Sonarins / og önnur þess Heilaga Anda.

Eñ same er Guddomur Födursins / Sonarins / og Heilags Anda / Jafn j Dyrd / t eilijfu Vellde.

Slijkur sem Faderen er / so er t Sonuren / so er t sa Heilage Ande.

Faderen er ecke skapadur / Sonurenn er ecke skapadur / Heilagur Ande er og ecke skapadur.

Faderen er ovmrædeligur / Sonurenn er ovmrædelegur / Heilagur Ande er o vmrædelegur.

Faderen er eilijfur / Sonuren er eilijfur / Heilagur Ande er eilijfur / Þo eru þar ecke þrijr Eilijfer / helldr eiñ eilijfr.

Lijka sem ad þar eru ecke þrijr skapader / eige þrijr ovmrædeleger / helldur ein

oskapadur / og einn omæleligur.

Sömuleidis er Faderen Almættugur / Sonuren Almættugur / Heilagur Ande Almættugur.

Þo eru þar ecke þrijr Almættuger / helldur einn Almættugur.

So er Faderenn Gud / Sonurenn Gud / Heilagur Ande Gud / Og eru þo ecke þrijr Guder / helldr eiñ Gud.

So er Faderen̄ Drotten / Sonurenn Drottenn / og sa Heilage Ande Drotten / og eru þo ecke þrijr Drottnar / helldur eiñ Drotten.

Þuiad likia sem Christeligur Sañleikr þuingar oss ad vidurkienna sier huór ia Personu fyrer sig ad vera einn Gud Og Drotten / So fyrerbydur oss su christeliga Trua / ad nefna þria Gude edur Drottna.

Faderen er af ongvum giordur / edr skapadr / edur fæddur.

Sonuren er af Fodurnum alleina / ecke giordr nie skapadur / helldur fæddr.

Heilagur Ande er af Fodur + Syne ecke giordur nie skapadur / helldur fram farande.

Þar fyrer þa er þar einn Fader / enn ecke

ecke þrÿr Fedur/Eiñ Sonur/ eñ ei þrÿr Syner/eirn Heilagur Ande/ eñ ecke þrÿr Helger Andar.

Og i þssare Preñingu er eckert ódru fyrr edur sÿdara/ eckert ódru æðra edur lægra/heldr eru allar þær þriar Personur samelÿfar ok samjafnar.

Þuilÿk Jatning christeligrar Kirkiu er eirnen j þeirre Niceniſko Credo / er vier kóllum Messu Credo/ Þar stendr so/ Eg true a eirn Gud/ Fódur Almættugan/ Skapara Himens og Jardar/ og allra syneligra ok osyneligra Hluta/ Og a eirn Drotten Jesum Christum/ Guds eingieten Son/ sem er fæddur af Fódurnum/ fyrer allar Allder/ Gud af Gude/ Lios af Liose/eirn sañur Gud af sóñum Gude/fæddur eñ ei skapadur/sem er eirn rar vnderstódu med Fódurnum/ fyrer huórn aller Hluter eru giórder:

Þetta hid sama stadfester og so/ sa christelige Lofsóngur sem j langa tÿma hefur j christeligre Kirkiu vered tÿdkadur/ Dyrd sie Fódur og Syne og Heilógum Anda/ so sem hun var ad vpphafe/ og er eñ nu og jafnan/og vm allar Allder Allda Amen.

H vis. Su

Su Griska og Latinska Kirkia/ hefur alla tijma til eirnrar eilijfrar sam þyckeligrar Medkienningar sunged þessa Bæn a Grisku/ Kyrie eleison/ Drotten vertu oss lijknsamur/ Christe eleison/ Christe vertu oss lijknsamr/Kyrie eleison Drotten vertu oss lijknsamur/Med þssare Bæn vidurkiena þeir enu Christnu/ eiñ Gud ↄ þriar personur.

Sömuleidis þa vita aller riettchrist ner Meñ af þeirra eigen Reynslu/ þad/ ad Jesus Christus hañ er eiñ sannur Almættugur Gud/ Þuiad j þeirra Bæna Akalle fiña þeir hans Nalægd og Guddomlegan Krapt/ huar med hann þa huggar/og jñsiglar Sañleik Euangelij j þeirra Hiörtum/og giefur þeim Diörfung ad ganga j mot Daudanum/Syndenne/ Helujte/ Diöflenum/ og öllu hans Limum / so sem vier lesa meigum af mörgum Pijslaruottum/ a medal huörta ad voru Kuiñur og Jomfrur/og allmarger adrer/huörier myklu fusare voru til ad lata sig Lijflata fyrer Christi Nafns skuld/ helldur eñ ad hafa yfersiiotanlega þessa Heims Vegsemd/ Vellyst/Rykdom ↄ Glede. Huadan kom þ

Af

Af Jesu Christi kröptugre Nalægd / sin ad synde i þm sijna Guddomlega Nægt og Krapt / þeñan sama Jesum Christum höfum vier eirnen / sem oss vill vera nalægur / so framt sem vier hañ aköllū med stödugu Hiarta / og Gudlegum Asetninge.

Hier hef eg nu liöslega andsynt / þ vor Frelsare Jesus Christus hañ er einn sañur Gud. Em nu er hugleidanda / huör Naudsyn þar var til / ad sa sin Mañ kyned skyllde endurleysa / hñ skyllde vera eiñ sañur Almættugur Gud.

Tuær eru saker og greiner til / huar fyrer vor Frelsare og Sæluhialpare hlaut ad vera eirn sañur og Almættugur Gud. Su fyrsta / Ad allt þad hid illa sem Mañsins Nætturu plægade / þ var þyngra og fleira og meira / eñ þad kyñe af nöckre Skiepnu burt ad taka.

Su öñur / Ad eingen skiepna af Gude sköpud var so megtug / og styrk / ad hñ kyñe allt þad hid goda aptur ad vtuega og giefa / sem Mañeskian hafde mist fyrer Syndena.

Hier vm þessar tuær Greiner vil eg nöckud tala / so ad vier kyñum þess hell-

J: dur

dur ad medkiena Velgiörninga Christi/ t lofa og vegsama hann þar fyrer med Þacklæte alla vora Lífdaga.

Su þyrre Greinen.

1 Allt þad illa sem Mannliga Natturu þuingade/ þ ma skynia og merkia af þessū fiorum Hlutū/ sem er:

Syndarennar Þunge.
Riettlæte gudlegrar Reide.
Daudans Magt og Vallde.
Diofulsins Grimd og Heruskingskapur.

Þunge t Byrde Syndaña var stærre og meire enn þad nockur Skiepna huórke Menn nie Einglar kyne henne ad vallda/ edur heñar þunga ad bera/ Þui ad Syndareñar Skulld og hennar Laun voru eilyf og ovmrædeleg/ med huórre Synd modgad var þad oendanlega og oseiganlega Goda/ sem er sialfur Gud/ huórs Maiestas og Tignar vellde med Synd vorra fyrstu Forelldra forsmad t vanhiedrad og fyrerlited var/ Og þar fyrer þa hlaut þesse Synd annad huórt ad straffast med eilyfre Pyny/ epter Guds Riettlætis Dome/ Ellegar þar hlaut ad verda einhuór fullnadar Boot og

Bit-

Bitalingur fyrer Syndena / ſo ad Guds Riettlæte vel anægde.

Enn vppa þad ad þeſſe fullnædar Boot fyrer Syndena / mætte anægia / og vera eilýflega kröptug / þa kuñe hun ei ad ſkie af nöckre Skiepnu / Jæ / Og ei helldur þott allar Skiepnur til ſamans kiæme / Þar fyrer læ þar Magt a / ad hñ ſem ſkyllde afma Syndena / t fyrer haa na ætte ad bitala / ad ſa hñ ſame være eirn ſañur Gud / Þui Gud alleina / med þui hañ er oendanlegur / ſo kañ hañ all eina ad eyda og yferuiña þad hid jlla t oendanlega / ſem er Synden.

2 Riettlæti Gudlegrar Reide vtkraf de og heimte / ad Pýnan og Söken yrde jafnar. Nu fyrſt ad Sök edur Skuld Mañſins var oſeiganliga ſtor / vid: Gud / ſo var og Pýnan obæreleg og Reiden oſeiganleg / huörja Reide Guds eingen ſkiepna kuñe ad bera / edur ad ſtilla / Þar fyrer læ Makt a / ad ſa Medalgangare ſem Guds Reide ſtilla ſkyllde / ad hann være Almættug: Gud.

Vm þeſſa Reide talar S. Paall til Rom. 1. Cap. Guds Reide / ſeiger hañ openberaſt af Himnum ofan / yfer allt

Ogudlegt Athæfe Mañaña. Enn þad/ ad þesse Reide hun kunne ei fyrer vtan Medalgöngu mañ j burt takaſt/ þ kieñ er Johañ. Baptiſta/ þar hañ ſo ſeiger/ Huór hañ truer ecke a Sonen/ hann ſkal ecke ſia Lýfed/ helldur blýfr Guds Reide yfer hónum:

J Syndeñe / huórre Gud reideſt/ þar dragaſt til ſamans þeſſer hrædeliger hluter/ ſem hier vpp reiknaſt.

1 Guds Maieſtatis og Dyrdar uelldis Fyrerlytning.
2 Motproanlegt/ Trads j moteGuds Lögmale og Býfalningu.
3 Suiuirdeleg Saurgā Guds Mlyndar (epter huórre Mañeſkian ſkópud er)
4 Diófulſins hlydne.
5 Fordæduſamlegt Frafall j frā Gude og til Diófulſins.
6 Og hier ad auk omæleligur og olýd anlegur Metnadur mote Gude/ Epter þui þa ad ſo margt og illt er med Syndeñe ſaman bunded/ Og þetta allt fylger heñe/ þa er eingen Vndur/ þott Guds Reide ſie ſtor og hrædelig yfer Syndonum.

Þeſſa Guds Reide ma Mad: mer-

kia t

kia ↄ athuga/vt af Straffe vorra fyr-
ſtu Forelldra/ſem a þau var lagt fyrer
Syndena/og af þui Straffe ſem ſijdan
er komed yfer allt Mañkyned/ Þetta ma
og ſia af Guds Hotonum/ ↄ af allſkyns
Eymdum og Motgange ſem Mañkyn-
ed vnder liggur/ af Diöfulſins Grimd ↄ
Valde yfer Möñonum/ Jördunne og j
Sionum/af Þyngd og eilijfd oendanlig-
ra Pijſla/ huörjar þeir munu aller lijda
ſem ecke vmuernda ſier til Guds fyrer
Truna a Jeſum Chriſtum/ Hier ad auk
ma þetta ſkilia af þui dyrmæta Verde
ſem Jeſus Chriſtus hefur fyrer Syndena
bitalad. Huör er hier ſo blindur ad hañ
ei ſiae/ ad þad var omöguleգt ad ſtilla
Guds Reide/ fyrer vtan þann Medal-
göngu mañ/ ſem Almættugur være/ og
þar med eirn ſañur Gud?

3 Daudans Magt var ſtærre/ enn þ
hun kyñe af nöckre Skiepnu yfer ad viñ
aſt/ ſo ad ſa vijſinda Mad: Plinius ſa-
gde(þo falſklega)Ad ei være Gude mög
ulegt nöckurn af Dauda vpp ad vekia.
Enn nu af þui ad þad ætte ad vera hid
hellſta Verk og Embætte vors Medal-
göngu mans/ ad yferuinña Daudan/ og

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

ad eyda hñs Krapte/ þa var full Naud
syn ad hañ hefde Guddomlega Magt/
og være einn sannur Gud/ med huórre
Makt hañ kynne bæde Daudañ yfer ad
viña/ og Lýfed ad giefa/ þuiad Gude
einum er eckert omógulegt/ sem Gabriel
sagde til Jomfru Mariu.

4 Grimd Diófulsins ↄ hans Valld/
vnder huóriu Mañkyned lá fanged/ átte
eirnen yferunned ad verda af þeim sem
Medalgóngu-madur Guds og Mañana
vera skylde. Eñ huórsu þetta omógu-
legt er Mañdomlegre Natturu Dióful-
en ad yferuiña/ þad kiena oss allar Heim
sins Historiur og Sagnabækur/ og sier-
huór Mañeskia fornemur þ med sialfre
sier. Hier fyrer þa lá þar stor Magt a/
ad vor Medalgangare være Gud/ huór
med sinne eigen Magt og Valde/ giæte
Diófulsins Grimd yferstýged. Hier vt af
má klarlega merkia og vnderstanda/ hu-
ór Naudsyn þar vid lá ad vor Frelsare
sa allt þetta hid vonda skylde a burt
taka/ være eiñ Almattugr Gud.

Hier er og eirnen vm huxanda/ hui-
lýkan Kiærleika þad Gud eilýfur Fad-
er/ Sonur/ og Heilagr Ande hafa haft
til

til Mañkynsins. Faderen hlyfde ecke sín-
um Syne/ helldur liet hañ lyda pínu
og Dauda/ so vier yrdum frialser fra
þrre eilyfre pínu. Sonuren var sínum
Fodur hlyden/tok Guds Reide vppa sig
og leid þar fyrer þann beyska Krossins
Dauda. Sa Helge Ande vill bua j hiór-
tum allra þeirra sem sier sinua til Guds/
og vill vpp vekia þa/ til ad giora þad
sem Gudi er þægelegt. Slyfkur oseigan
legur Guds Kærleike/ hñ skal vpp kueik-
kia j oss Truna/ Bæna akalled/ ↄ þacka
læted vid Gud/ og stadfesta vor hiórtu/
so ad þau ei hræddest Daudans Ogn nie
Diófulsins Grimd/ nie neitt þad sem oss
vill leida j fra þrre Sæluhialpar von/
sem vier hófum j vorum elskuliga Frel-
sara/ ↄ Drottne Jesu Christo.

Su ónnur Greinen.

Su ónnur Grein huar fyrer vor Frel-
sare hlaut ad vera eirn sannur Gud/ er
þesse/ Ad allar Skiepnur voru ofueyk-
ar/ og formættu ecke ad afreka edur ap
tur ad giefa Mañeskiuñe allt þad goda
sem hun fyrer Syndena mist hafde. Allt
þetta hid goda/ ma vel j einu Orde sñe
binda/ sem er GVDSMYND/ Eñ þo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

heyrer þar margt annad fleira til/ſo ad þeſſe Guds Mynd vpp aptur vid riett-eſt j oſſ/ huad S. Paall vpp telur 1: Cap. hins fyrra Piſtils til Cor. Þar hann ſo ſeiger/ Chriſtur er oſſ fæddr af Gude til Viſſdoms/ Riettlætis/ Helgunar/ og til Endurlauſnar/ ſo ad huór hann hroſar-ſier ſa ſkal hroſa ſier j Drottne.

Þeſſar fiorar Gæfr/ huar med Guds Mynd j oſſ endurnyiaſt og vpp aptur reiſeſt/ þar kunne eingen Skiepna oſſ ad giefa/ So ſiám nu vilium vier huad epter annad fa ad heyra.

I.

J fyrſtu/ þa atte vor Medalgangare ad giefa oſſ Viſsdom/ ecke ſlikan ſiñ Heimſins Viſsdomur er/ fyrer huórs enda ad Mann ma komaſt/ Helldur þann Viſsdom ſem folgen er og hulen fyrer magtar Mönnum þeſſarar Veralldar/ huór ed af Zacharia nefneſt/ Ad vera ſa luhialpar Skilningur/ j Syndaña fyrer giefningu/ fyrer Guds Millde og Myſkun. Vm þeñan Viſsdom talar Johañ. Baptiſta/ hia Joh 1. Cap. Seigande/ Eingen hefr nockurn tijma Gud ſienan/ helldur Sonurin ſem er j Fódurſins

Skaute

Skaute hañ hefr þ fyrer oss openberad?
Nu mætte einhuór seigia/ Kuñe Gud ecke fyrer sýna Eingla edur Spamen ad openbera oss þeñan Vijsdom?

Þar til suara eg so/ Sitthuórt er/ ad vnderuijsa ed: kieña ódrum Vijsdom sem einn þienare/ Ellegar ad vera Vijsdomuren sialfr/ þad er/ ad vera j Mañeenum Kropt ugur/ so ad Mañsins Hiarta take til sýn hañ sanna Salubialpar Lærdom: Mañsins Ord ganga j Eyrũ inn/ Eñ Guds Sonur sem er Guds Vijsdomur/ hañ vpp fyller Mañsins Salr Hugskot mz Salhialpareñar Vijsdom. Jæ/ Mannsins Hliod hliomar ad eins fyrer Lýkamans Eyrum/ eñ Guds Sonar Hliod geingur j giegnum allar Hiartans Rætur. Ord Spamañana og annara Guds Orda þienara/ era þa ad eins avartarsæleg/ þa Gud /vpp lætr Mañsins Hiarta/ r inn giefur þad sæda Vijsdoms Sæde þar jñ/ Huad óngre Skiepnu er mógulegt ad giora: Hier af er nu augliost/ ad vor medalgóngu Madur/ sa so kroptugan Vijsdom giefa skylde/ hañ hlaut ad vera sañr Gud.

II.

Jv. Þar

Þar næst/ matte vor Medalgöngu madur/ ad vtuega oss eitt fullkomlegt Riettlæte/ Þuiad/æn fullkomligs Riettlætis kañ eingen fraṁ fyrer Guds Auglit ad ganga. Enn nu kuñe eingen/ vtan Gud alleina/ ad giefa og vtuega Þ Riettlæte sem so var fullkomlegt ad öllum dygde/ og være einum t sier huörium algiört t noglegt Riettlæte fyrer Gude/ hellst af Þui ad Þessara tueggia ályta Þarf Mañeskian vid/ ef hun skal fullkomlega Riettlæt vera fyrer Gude.

Fyrst Þarf hun Þess vid/ ad hũ verde frij fyrer Ranglæte t Synd/ sem aller Meñ hingad j Heimen med sier flytia.

Þad añad/ ad heñe giefen verde Guds Lögmals algiörd hlydne/ huör hlydne edur vppfylling Lögmalsins/ ad er Þad Riettlæte sem fyrer Gude duger.

Eckert af Þessum tueimur hlutum/ Þa kunne vor Medalgöngu madur ad hafa veitt edur afrekad/ hefde hũ ecke vered eirn Almættugur Gud: Vm Þad fyrra ræddi eg adr fyrre/ Þar talad var vm Syndaña Byrde/ t Riettlæte Gudlegrar Reide. Vm Þad añad/ sem er/ ad fa og ödlast Þad Riettlæte sem Guds

Lög-

Lögmæl vpp fyller/ þa er þad og auglioslega openbert/ ad öngrar Skiepnu Riettlæte kann nie gietur dugad öllum Mönnum til Sæluhialpar/huad ed sama ad þo heimtest af vorum Frelsara og Medalgöngu mañe/so ad hañ kynne med sijnu Offre/þad er/med Dauda og Verdskulldan sinar Pijnu/ fullnægiu ad giöra fyrer allar Mañana Synder/ og alla þra Sök ⁊ Skulld j burt ad taka og bæta. Þar næst/ad hañ kyñe mz sine Lögmælsins Vppfyllung og Hlydne/ ad giöra alla Menn fyrer Gude riettlæta/ sem a hañ trua/ Þar fyrer seiger so S. Pæll vm Christū vorn Medalgangara/ Gud giærde hañ ad Synd/ sem engua Synd þeckte (þad er ad skilia) Gud lagde allra Maña Syndastraff vppa hñ/ og liet hann þar fyrer þola Dauda og Pijnu fyrer oss/ so ad vier aller yrdum Guds Riettlæte j hönum (þad er) So ad hans Riettlæte kynne ad reiknast oss til Riettlætis fyrer Gude. Þar fyrer seiger S. Sæll. Christus er Lögmælsins Vppfyllung/þeim sem truer til Riettlætis. Hier af sier þu nu vel/ad vor Frelsare hlaut ad vera sañur Gud.

J vj: Þad

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Pad þridia er vor Frelsare skyllde oss giefa og vtuega/ þa er Helgan ꝛ Heilagleike/ huilýka ad eingen Skiepna kañ ad veita/ Þar fyrer þa hlaut vor Medalgangare ꝛ Frelsare ad vera sañ: Gud/ þuiad eingen kañ ad giefa þañ Heilaga Anda huór Mannen helgar/ vtan Gud alleina.

Hier er nu og þad hugleidanda/ ad þesse Helgan/ hun er þuert a mot Syndeñe/ Og med þui ad j Syndeñe er þa tuent/ sem er Lósturen sialfur/ ꝛ su skulld edur þad Straff sem Synden med sier færer og forþienar/ þa er nu þesse Helgan bæde j giegn Lóstonum/ og so j giegn Skulldiñe edr Synda straffenu.

Nær þesse Helgan verdur sett j giegn þeirre Mañsins Skulld/ þa merker hun Syndareñar fyrergiefning og afplanan/ sem skiedr alleina fyrer Christi Blod. Eñ þa hun verdur sett j giegn Mañ sins Lóstum/ þad er Yfertrodslu Lógmalsins ꝛ margvij slegum Bresst ꝛ Veykleika/ þa merker hun Holldsins Deyding/ so ad Madur slæe sier fra jllum ꝛ skadsamlegū huxónum/ ꝛ stande j mote vondum

dum hugreſingu m/ nidur ſlæe og kieſi vondum Eirndum/ og holldlegre huxan til Syndareñar/ hallde ſig m3 ǒllū mætte ſ fra Lóſtum ꝛ vondum Verkum/ Par næſt fyrer Andans Lýfgan/ hafe alla aſtundan til hlydne vid GVD/ til godra huxana og Eirnda/ og til allra goodra Verka.

Med ſam Ordum ad ſægia/ Ad Maduren afneite Diǒflenū ꝛ hans Verkum/ eñ hallde ſig til Guds af ǒllu hiarta. Þeñan heilagleika edr helgan kallar S. Paall til Philipp. 3. Cap. Eina Andlega Vmſkurn/ Vier erū Vmſkurn (ſeiger hañ) ſem dyrkum Gud ſ Andanum/ ſem hroſum oſſ ſ Chriſto/ ꝛ ecke forlætum oſſ vppa Holldeð.

Par fyrer/ þa er þetta ſu rietta og Andlega Vmſkurn/ nær Maduren fra ſier leggur alla Holldſins Ofdyrfd/ enn ſtærer ſig alleina af Chriſto/ ꝛ hefur allan Vilia og aſtundan a þui/ ad þiona Gude ſ Truñe/ med eirnre godre Samuiſku. Peſſe er ſu hin ſæña helgan/ huer ia vor Frelſare veiter oſſ af ſinne Gudomligre makt.

I vij. þad

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Pad fiorda sem vor Frelsare skylldi oss veita/ þa er fullkomleg Endurlausn. Ad þesse Endurlausn framkuæmest/ þa heyrer þar margt til/ fyrst/ Ad vor med algóngu Madur og Endurlausnare sie j óllum stódum nalægur/ j Christneñe/ þ er/ hia óllum þeim sem a hañ tura/ hu ar hellst þeir eru j þessare vydre Veróllda/ Enn huór er sa/ þar kuñe ad vera i so mórgum stódum j señ/ og vnder eins vtan Gud alleina?

Þar næst j ódru lage/ vtkrefur þesse Endurlausn/ ad vor Frelsare hañ sie eiñ vard hallds Madur/ sem þar vardueita kuñe allan Christendomen/ og sierhuórn eirn Christen mann/ fyrer Diófulsins og vondra Maña ymislegum Slægdum/ Rædum ↄ Vielum/ Eñ slýkt gietur eing en giórt nema Gud.

Ad auk þessa/ þa heyrer eirnen vorum Frelsara til/ ad sia jnn j Mannsins Hiarta/ so ad hañ ei verde bleck tur med hræsne edur Yferuarpe/ Enn fyrst þad Gud alleinasta er sa/ sem sia kann jnn j Mañsins Hiarta/ ↄ fyrer huóriu openbert er þ jnsta Hiartãs þel huórs Mans/

þar

þar fyrer hlaut vor Frelsare ad vera sannur Gud.

Framueigis/ þa heyrer eirnen vorum Endurlausnara til/ ad hann j öllū stöduū giete heyrt þeirra Hiartans Bæner og Anduarpaner/sem hann akalla/huad all eina til heyrer Guddomlegre magt.

Item. Þa skal vor Endurlausnare og Frelsare vppuekia þa Daudu a þann seinasta Domsdag / huad ed sama öllū Skiepnum er omögulegt. Jæ ad vijsu Allar Skiepnur gieta ecke af sinne eigen Magt eina Myflugu af Dauda vpp vaked / enn sijdur alla Menn/huörra Lijkamer ad eru so ymislega foreydder og fwner/En þetta skal vor Frelsare a einu augabragde giört gieta/ Þar fyrer þa hlytur hann i Sannleika ad vera eirn Almattugur Gud.

V.

Ad sijdustu skal vor Endurlausnare giefa oss/ sem hann hefur af Dauda vpp vaked/ og mdur erū hier burt sofnader j Trune til hans/oss a hann ad giefa eitt eilijft Lijf/Eilijfa Glede/ og eilijfa Salubialp. En huör er sa þ kunne ad giöra/ nema Gud alleina?

J viij. Nied

Med þessu er nu noglega beuÿsad ↄ stadfest/ ad vor Medalgóngu madur og Sæluhialpare/ sie eirn sañur Gud/ ↄ fyrer huórra Greina saker/ ad Naudsyn var/ þ hañ vœre sañur Gud.

III.

Hinn pridie Partur og Høfudgrein vt af Herranum Christo.

Þad pridia/ siñ vier eigum ad vita vt af Jesu Christo vorū Frelsara/ er þ/ ad hañ sie sañur Madur/ og fyrer huórra Greina saker þad var naudsynlegt.

Aller Menn christner trua/ ad hann fœddest Madur/ og er eñ nu Madur/ og skal vera eirn Madur ad eilÿfu. Gud lofade 3. Cap. Gene. Ad vor Frelsare skylde vera Sœde Kuiñuñar. Gud lofade Abraham/ ad j hans Sœde skylldu Blessast allar þioder/ Gud lofade Dauid Konge/ ad hans Son skylde sitia a hans Konglega Stole/ og rÿkia eilÿflega: Esaias spœde fyrer/ ad ein Jomfru skylde oliett verda ↄ Son fœda/ ↄ hñs Nafn skylde kallast Emanuel/ þ þyder Gud med oss/ þad er ad skilia/ hñ skylde vera bœde Gud og Madur.

Þesū

Þessum Spasögum verdur Guds spiallsins historia j allann mata samhliodande/Gabriel Eingell var sendr af GVDE/til Jomfru Mariu/ok bodade hene/ad hun mundi Son fæda/ok kalla hann Jesum/huor ed eirnen skyllde heita Sonur Guds Almattugs. Enn er hun slykt heyrde/vndradest hun ok sagde/huornen skal pad skie/pui eg hefe enn ei Mann kient? Pa suarade Eingellen ok sagde til hennar/ad hun skyllde gieta af peim Heilaga Anda/pad er/hun skylde ecke gieta af Kallmans Sæde/epter Natturunar Edle/helldr af Guds Krapte/Epter Guds Vijsdoms Rade. Og Eingellen endar sijna Rædu mz pessare Mals grein/sem Menn christner ættu alla tijma fyrer Augum ad hafa/Par er eingen hlutur fyrer Gude omöguleger.

Attunda Dag epter hans Fæding/var hann vmskoren sem önnur Gydinga Börn/epter Lögmalenu/hann var vpp fostradur af Joseph og Maria/proad est ad Nad og Vijsdome hia Gude og Mönnum/ok var med öllu mote sem önnur natturleg Manneskia/hafde Sal og Lykama/ok allt mannlegt Edle/an Synda.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Þetta er vor christeleg Tru/vm Jesu Christi Mañdom: / huad vier og eirnen jatum j vorre Truargrein/ seigande/ Eg true a Jesum Christum vorn Drottten/hvsr gieten var af Helgum Anda/fæddur af Mariu Meyiu/ &c.

Enn huór Naudsyn var þar til ad vor Frelsare og Endurlausnare skyllde vera eirn sañur Madur: Andsuar. Fiorar Greiner ma finna j Heilagre Ritningu/ huar fyrer Christur hlaut ad vera sañur Madur.

j Hin fyrsta/ er Guds Rettlæte.

ij Su ønnur er/ ad Guds Mynd og Lyking sem Maduren var j ønduerdu epter skapadur/ hun mætte endurnyast.

iij Þridia/ so ad vier yrdum Guds Børn.

iiij Þad fiorda/ ad vier værum visser vm vora Vpprisu af Dauda.

I.

Su fyrsta Grein/ huar fyrer Christus vard eiñ sañur Madur/ þa er þesse/ Guds Rettlæte vilde/ ad þad Bodorda Brot/ og su Ohlydnen vid Gud/ siñ skiede

ſkiede fyrer mannlega Natturu j Syn
Adams/ſkyllde j þeirre ſömu mannligre
natturu bætaſt þt ſo hæfer fyrer Gud
legu Riettlæte. Fyrſt Mañkynet allt var
ſyndugt ordid fyrer eirn/ t j einum Mañe
ſem var Adam/ þa ſkyllde einhuor eim
Madr/ af öllu Mankyne/ ſa ſem Synd
laus være/ lyſda Syndareñar ſtraff/ öll
u ödrū til fullnægiu / Botar t Bitaligs

Fyrer þeſſa Grein tok vor Drotten
mañlega Natturu a ſig/ og vard ſañur
Madur/ t tok vppa ſig Perſonu t Mal
efni Adams/ ſo ad hann kynne j ſynum
Mañdome vnder ad ganga þad Synda
gialld og Straff/ſem mañleg Nattura
forbienad hafde. Hier fyrer ſeiger S.
Pæll til Rom. 5. Cap. Ef Dauden dr
ottnade fyrer eins Synd/ ſem ſkiede af
einum/ þad er Adam/ Huad myklu meir
ſkulu þeir ſem medtaka þa yfergnæfan
legu nadariñar Gafu og Riettlæte/ dr
ottna j Lyfenu fyrer eirn/ Jeſu Chriſtu.
Framueigis ſeiger S. Pæll/ Lyka
ſem þeir mörgu (þad er aller Meñ) vrdu
ſynduger fyrer eins (þad er Adams) O
hlydne/ So ſkulu fyrer eins (þad er Chr
iſti) Hlydne/ Aller verda riettlæter. Jtu

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

fyrra Piſtle til Cor. 15. Cap. Med þui Daudenn er komenn fyrer einn Mann (sem er Adam) þui matte Oppriſan þra Daudu ad skie fyrer eiñ Mañ/ þad er/ fyrer Jesū Christū/ Hebr. 2. Cap. Med þui Börnen eru Hollds og Blods hluttakarar/ þa matte hañ og eirnen Hollds ꝛ Blods hluttakande ad verda/ so ad hñ/ fyrer Daudan/ feinge þañ yfirumed/ siñ med Daudanum yfer drottnade/ þad er/ Diöfulen. Hier koma vid Ord hins Heilaga Jrenei þar hañ so seiger/ Sa sem Syndena skyllde deyda/ og endurleysa Mañkyned/ siñ til Dauda var skylldugt hañ hlaut ad verda þad sama/ sem þ var/ Þad er/ Hann hlaut ad verda eiñ Madur. Og Agustinus seiger so/ Hollded sueik þig/ Hollded læknar þig/ Jæ/ Þar fyrer kom Christus/ ad hann villde med sijnu Hollde af mañ Hollds ins Synder.

II.

Su aunnur Grein/ hnar fyrer vor Frelsare matte ad vera ein sönn Mañeskia þa er þesse/ So ad Guds Mynd ꝛ Lijk ing epter huörre Mañeskian sköpud var mætte endurnyast og lagfæraſt/ og vpp

apt:

apt: vidrietteſt j Mañenū/ huad ecke giö-
raſt kuñe/ nema fyrer Guds ſialfs nætt-
urlega Mynd/ ſem er hans einka Sonur
huór ed og ſo þar fyrer tok manndom/
ad hann vilde Guds Mynd vpp aptur
reiſa ↄ hana endurnyia /j óllū þeim ſñ
a hañ trua/ ↄ jnnplantader verda j hñs
Líkama/ fyrer eina lífkröptuga Tru.
Þar fyrer ſeiger ſo hiñ helge Athanaſius
/ Þad hæfde/ ad Guds Son tæke mañ-
liga Nætturu/ ſo þeſſe Perſonan/ ſem
er Fódurſins hin ſanna og nætturlega
Mynd/ endurſkapade j oſſ þa Guds
Mynd/ ſem vier miſtum fyrer Adams
Synder.

III.

Hin þridia Grein/ þui vor Frelſare
og Endurlauſnare ſkyllde vera ſannur
Madur/ hun er þeſſe/ Ad vier fyrer hañ
ſkylldū verda Guds Börn. Þuiad/ Þar
fyrer tok hañ mañlega Nætturu/ ↄ jnn-
batt ſig ſo vid oſſ me ð mañlegre Nætt-
uru/ og vard vor Broder/ ad þa/ Nær
vier blýfum hans Limer fyrer Truna/
þa ſkylldum vier verda og nefnaſt Guds
Börn. Ad vijſu/ Fyrer þañ ſkulld erum
vier/ og heitum vier Guds Börn/ ad vier

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

erum fyrer Truna / vti Christo / sem er Guds nætturlegur Sonur. Þuiad vti Christo / og fyrer Christi skulld elskar Faderen oss / og helldr oss fyrer sijn Börn / so sem seiger Johañes 1. Cap. hñ hefur giefed öllum þeim sem trua a hñs Nafn / þa Makt og Æru / ad þeir skulu vera Guds Börn. Þetta stadfester t S. Paull til Gal. 4. Cap. Þar hañ so seiger / Þa sa tijme var komen / vt sende Gud sinn Son / fæddan af Kuiñu / Lögmælenu vndergiefen / Uppa þad / ad hñ fæyllde endurleysa þa sin vnder Lögmæl sins Lydskyldu voru / so ad vier mættu ktosast til hans Barna / Og af þui vier erum Guds Börn / þa hefur Gud vtsent sijn Anda j vor Hiörtu / sijn kallar Abba (þad er) Fader. Þessarar meiningar er t þad / huad Jereneus seiger / Vier höfum ecke hlutskipte matt j þeirre Von ad vera Guds Börn / nema vier hefdum af hñ þad hlutskipte ödlast / fyrer hñs Son / þad er ad skilia / Nema hans Sonur hefde orded Madur fyrer oss.

III.

Hin fiorda Grein / huar fyrer vor Frelsare hlaut ad vera ein sañur Mad-

ur /

ur/hun er þesse/ad vier mættum vetda
fulluissser vppa vora Vppriſu/af Dau-
da: Þuiad su sanna Stadfesta vorrar
vppriſu/ Makt og Kraptur/ er hier j
folgen/ ad vor medalgangare ⁊ Sælu-
hialpare sie sañur Madr. Þar fyrer þa
er þetta vor einka Von og visselig Sañ-
inde/sem vier hofū vm Lykamans vpp-
risu/ad Christur vor Frelsare hefur vort
Hollð a sig teked/ so ad þesse Lykame
sem vier nu hofum / og vndergiefen er
adskilianlegum Veykleika/ ⁊ forrotnan
hann er nu þegar allareidu vppuakrur j
Christo/og er jñ komen j Himerike/⁊ er
þar odaudlegur orden/ Þar fyrer munū
vier vppuekiast/ og af Dauda vppryſsa
a þann seinasta Dag/af þeim Krapte
sem er j Jesu Christi Dyrdarsamlegum
Lykama/mz huǫrū hann hefur sig vid
oss innbunded og oss ad sier teked. Þa
mun oss ⁊ eirnen giefen verda vpp a Ly-
kamans vegna Odaudligleike/so ad vier
skulum alldrei meir deyia/ helldur vera
samlyker vorum Brodur Christo ad ei-
lyfu/og niota med honum Glede ⁊ Sæl
uhialpar. Þetta avyssar S. Paul i Cor.
15. Cap. Christus (seiger hñ) er af Dau-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

þa vppriſen/ſa fyrſte Auǫrtr j bland þra ſem ſofnader voru/ Med þui ad Dauden var komen fyrer eina Manneſkiu/ ſo ſkal og Vppriſan af Dauda ſkie fyrer eirn Mann/ þuiad lijka ſem ÞEIR ALLER eru dauder af Adam til/ ſo ſkulu ÞEIR ALLER lifande verda/ fyrer Chriſtum.

Hier fyrer/Nær nǫckur fær þa Freiſting/ad hann efar Lijkamans Vppriſu/ þa vpphefie hann ſitt Hiarta til Jeſum Chriſtum/ ſem er af Dauda vppriſen/ hann ſame gietur vpp vaked oſſ/ af þui hann er einn Almattugur Gud/hann vill vpp vekia oſſ/ þuiad hann er vor Broder/ og hefur þa hina ſǫmu Mannlega Nattura ſem vier hǫfū. Þar fyrer ſeiger S. Paull til Phil. 3. Cap. Vier eigū heima j Himnenum/ edur ſo/ Vort Heimile er j Himnenum/ huadan vier vęntum Frelſarans Drottins Jeſu Chriſti/ huǫr ed vmbreytą ſkal vorum outrdugliga Lijkama /ſo hann verde lijkur hans Dyrdarſamlega Lijkama/ fyrer þann Krapt og þa Magt/med huǫrre hann kann ſier alla Hlute vndergiefna ad giǫra.

Þeſſar eru nu þær fiorar/ merkeleg-

ar

ar Greinar/hvar fyrer par læ so storleg-
a Nakt a/ad vor Frelsare take Mann-
dom/og yrde oss lykur j Mañdomlegre
Natturu/ Huóriar Greinar vier med
jafnade vmhuxa ættū/so ad vier hóck-
udum Gude Fódur/sem so minkade sinn
Son/ad hañ liet hñ Mañ verda oss til
Endurlausnar ꝑ Sæluhialpar.

IIII.

Hinn þiorde Partur og Høfu-
udgrein vt af Herranum Christo.

Ad fiorda sem óllum Christnum món-
um ber ad vita vt af vorum Frelsara
Jesu Christo/er þetta/ Ad hann er ein
Persona/ eñ eige tuær Personur/Og fy-
rer huória Grein hañ hlaut ad vera ein
Persona.

Ad Christur sie ein Persona/ enn ei
tuær Personur/ so sem ad þar eru tuær
Natturur/ Guddomleg Nattura/ og
Mañdomleg/ þad sama audsyna oss a
medal annara Greina þesser epter fylg-
iande Vitnisburder.

Johañes 1. Cap. Seiger so/Ord-
ed vard Holld(þad er) Guds Son vard
Madur. Þar epter seiger hañ/Og vier

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

saum hüs Dyrd/so sem Guds eingietins Sonar. Hefdu nu þar vered tuær Personür/ þa hefde hañ so ad Orde komest/ vier saum þeirra Dyrd/ enn ecke hans Dyrd. Math. 3. Cap. Kom þesse Guds Fódurs Raust yfer Jesü Mariu Son/ þar hañ var skýrdur af Johañe/ Þesse er miñ elskulegur Sonur huór mier vel þocknast/hlyded hónum. Hier mz kiemer Gud Fader þeñan Mariu Son ad vera siñ Son/og seiger/Heyred hónum. Hefde þar vered tuær Personur/ þa hefde hann sagt/ hlyded þeim/Til Ephesíi iiij. Cap. Seiger S. Paall so Christus sem ofan stie/hañ er sa hiñ same sem vpp for yfer alla Himna/so ad hañ alla hlute vpp fyllde.

Þetta medkieña aller Meñ christner so sem þad og skrifad stendur/ j þeirre Truarjatningu/ sem hinn Helge Athanasius giórt hefur.

Þetta er riett Trua(seiger hañ) Ad vier truum og jatum/ þad vor Drotten Jesus Christus Guds Son/ sie Gud og Madur.

Hañ er Gud af sýns Fódurs Veru/ fæddur fyrer allar Allder/og ein Mañ-

eskia

eskia af sinar Modurs Veru / fœddur i Heimen / eirn fullkomlegur Gud / ein fullkomleg Manneskia / med Skynseme / Sœlu og mannlegu Hollde.

Hann er Fodurnum jafn Guddomsins vegna / en Fodurnum minne Manndomsins vegna:

Nu en þo han sie Gud ok Madur / þa er hann ecke tuent / Heldr einn Christus.

Ad vtsu er hann eirn / Ei þ / ad Guddomuren sie orden Holld / heldur af þui ad Mandomuren er af Gude mz teken.

Han er med ollu eirn / Ei af Samblendinge Veruner edur Vnderstodunar / heldur af einingu Personunar.

Þuiad likt sem Sœl og Lykame / er einn Madur / so er Gud og Madur / einn Christus:

En huar fyrer ad þad var naudsynlegt / ad Jesus Christus Gud og Madur vœre ein Persona / en ei tuœr / likt sem þ han hefur Natturunar tuœr mz sier.

Hier eru margar merkelegar Greiner til / af hodrum eg vil fœr einar fraintelia:

I fyrstu / atte vor Medalgangare Gud og Madur / ad vera ein Persona / so

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

ad hañ feinge forlÿkt Gud og Mañeskiuna / Og þui er hañ Fódurnum teingdur j Guddomenum / Eñ Mónnonum med sónnum Mañdome / ad hañ kynne so og giæte Gud vid Meñina sætt / ⁊ mz þm saman dreiged og þa forlÿkad.

Þar næst / Sa sem vera skal Medalgóngu madur / a medal tueggia osættra / hñ kiemur ei neinu goodu til leidar / ef hañ er añars Vinur / eñ añars Ovinur / Eirñ Medalgangare hlytur jafn ad vera a bædar sÿdur.

So er eirnen vor Medalgangare Jesus Christus. Gude er hañ teingdur / med Guddomlegre Nætturu / a mote huórtú syndgad var / Mónnonum er hañ teingdur med Manndomlegre Nætturu / so hañ kynne saman ad draga / sætta og forlÿka Gud ⁊ Meñena / med þui Samlage og þeim teingdum sem hñ af huórium vm sig hafde. Lÿka sem þad Ireneus 20. Cap. hiñar þridiu Bokar seiger / Huar hañ kieñer fyrer huória Grein Guds Son hafe medteked Mannlega Nætturu og orded sañur Madur. Þad var naudsynlegt (seiger hañ) Ad sa sem er Medalgangare mille Guds ⁊ Mańa / ad hñ

ad hañ forlÿkte þa/ fyrer þa einkng og
nætturlega skyllðseme/ ⁊ teingder sín hñ
vid Bæda hafde/ so hann þui til leidar
kiæme ad Gud tæke Mañeskiuna j sætt/
og ad Mañeskian giæfe sig vnder Gud.
Theodoretus seiger so/ Lÿka sem sa er
tuo missætta vill sætta/ hann giefur sig
fram j mille þeirra/ og tekr sín vid hu-
ðra hönd/ ⁊ kiemur þeim vm sÿder til/
ad huðr selur ðrum Grid med handta-
ke/ so giðrde HANN/ þa er hañ saman
teingde Guddomlega Nætturu ⁊ Mañ-
domlega/ þa giðrde hañ Frid þeirra a
mille jñbyrdis/ þañ ei kann ad riufast/
nie sundur ad slÿtast.

Framñueigis epter fylger og þetta/
Ef vor forlÿkunar Madur Christus/
hefde ecke vered einasta ein Persona/ þa
hefdu og ecke hans Giðrningar/ sem hñ
giðrde oss til Endurlausnar/ vered nog-
legt og fullkomlegt Verd fyrer Synder-
nar/ med huðrium sa eilÿfe Gud var
stygdur ⁊ fyrerliteñ/ þa være Mañesk-
ian samt vnder Daudañ vegna Synda-
a/ huðr daude mz Dauda hlaut yfer ad
viñast. Eñ nu kuñe hañ/ sem ei var vtan
Gud ad eins/ ecke ad smacka nie lÿda

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Daudan. Og hañ sem ei var vtan Madur ad eins / gat ecke helldur Daudan yfer vñed / Par fyrer vard Gud Madur / ↄ tok vppa sig Mañdomlega Natturu / so ad sa same sem Bæde var Gud ↄ Madur / hañ giæte giört og skyllde fullnægiu giöra fyrer þñ eilýfa Dauda / sem Mañ kyned matte ad lýda. Hier fyrer med tok Guds eilýfur Sonr Mañdomlega Natturu a sig / so ad Gud ↄ Mañeskian yrde ein Persona / vpp a þad / ad þau Verk sem Christus giörde vtý sinne Mañlegre Natturu / kyñe ad hafa eilýfan Krapt og vera ovmrædelega dyrmæt.

So hefur Jesu Christi Daude ↄ Blod / Jæ ad sönnu / aller hans Velgiörningar og Motlæte / sm hañ giörde og leid a sýnu Holde / ↄ j sine Mañlegre Natturu / ovmrædelegañ Krapt / og er j allan mata fullkomlegt dyrmætt / og eitt Verd / öllum Holutum agiætara og dyrmætara a Himne og a Jördu / saker þss arar einingar / ad Guddomleg Natttura og Mañdomleg / eru j eitt saman komnar j þessare Personu / sem er Jesus / So ad Gud ↄ Madur / er einn Christus.

Hier af kiemur öll su Magt og allur

ur sa Kraptur sem med Christo er/ til ad afmæ Syndena/ ad fyrergiefa Syndena Kiettlæta ꝛ Sæluholpna ad giöra alla þa sem trua a þeñan vorn Frelsara Jesum Christum.

Nu þo ad Christus hafe a Holldenu lided/ sem S. Petur seiger/ þa tilreiknast ꝛ legst þo Pýnan ꝛ þeñar Verdskulldan Christi Personu/ vegna þrar Samteingingar/ ad tuær Næturur Guddomleg ꝛ Mañleg/ Eru ordnar ein Persona. Petta kann af þuilýku Epterdæme enn betur ad vnderstandast ꝛ skiliast.

Huór Madur hefr Sæl ꝛ Lýkama. Sumer Giörningar eru þeir/ sem fyrer Sælarinñar Krapt verkast/ sem er ad hugsa/ reikna/ telia/ og annad þuilýkt þad Sælen verkar. Sumt verkar Lýkamen sem er ad höggua/ smýda/ skrifa/ ganga og standa/ og añad þessu lýkt/ huórt þad er gott edur illt. Petta allt saman sem Maduren giörer/ huórt þad verkar Sælen/ edur Lýkamen/ edur huórtueggia/ þ er eignad Mañsins Personu.

So er og hættad vm vorn Herra Christum/ Sumt giörer hann med Guddomlegre Næturu/ Sumt med sýnum

Mañdom. Eñ allt saman til legst þad og heyrer Christo til/sem er bæde Gud ✝ Madur / Þar fyrer heyrer ✝ Christi Daude/ sem hañ a Lýkamanum leid þeirre allre Personuñe til/sem er bæde Gud og Madur. Og þar fyrer talar S. Lucas riettelega/þar hañ seiger/Ad Gud hafe vtuegad sier Sóknud/med sýnu Blode. Sómuleidis seiger hañ ✝ med sañleika/ Jesus Mariu Sonur hefr skapad Himen og Jórd/Þuiad Jesus ✝ Guds eilýfur Son/er ein Persona.

Þetta meinar ✝ hin Heilage Cyrillus / þar hañ so seiger/Med þui/ad þad Holld sem er Guds Sonar eiged Holld/ hefur Pýnst/ þar fyrer er þad riett talad / ad Guds Son hafe pýnst fyrer oss. Ad výsu/ Hier af kiemur þ/ad óll Christi Verk sem hann giórde og leid oss til Endurlausnar / þau eru Guddomleg/ hialpsamleg/og ovmrædeliga dyrmæt/ so ad vid þau kañ eingen hlutur ad met ast edur jafnast/ huórke a Himne nie a Jórdu/ sem fyrr var sagt.

Hier hefur nu ein Samuiska sem er sorgfull sókum Syndanna oseiganlega Glede og Huggan. Fyrst þessa/ad epter

þad

þui Christi Daude hañ er so dyrmætur/ ad eingen hlutur kañ vid hañ ad lijkiast nie virdast jafnast edur metast/ þa geing ur hñ langt yfer allar Synder/ huórsu storar sem þær eru/Vm þetta talar og seiger Augustinus/Guds Myskunseme er myklu meire eñ Eymd allra Syndugra. Og S. Paall seiger/Huar Synden yfer gnæfer/þar yfer gnæfer † Naden/ Jæ/ Naden er myklu yfergnæfanlegre enn Synden.

V.

Hiñ fimte Partur edur Høfudgrein/ Vt aþ vorum Lausnara Jesu Christo.

Þad fimta sem eg setta fraiñ/þ naudsynlegt er ad vita vt af Jesu Christo/ þad er þetta/ Ad hañ er Sæluhialpare vor Mañaña/og huórnen hann þessare Sæluhialp til vegar kiemr.

Nu þo ad þetta hafe titt og opt vered ahrært j fyrerfarande Rædu þessa Mals / þa er þad eñ ei so lioslega vtlagt j øllum sijnum Greinum og þórtũ/ sem þórf krefur/ þar fyrer vil eg nu þar fleira vm tala/ † j fyrstu af Ritninguñe

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

nockra Vitnisburde fram setia / þeir ed votta ad Christus sie Mankynsins Saluhialpare. Þar epter vil eg skyra fra / j huorn mata ad hann sie Saluhialpare Manneskiunar.

Moses seiger j sinne fyrstu Bok / Kuinuñar Sæde skal sundur meria Höggorms sins Höfud / þad er / Christus skal eydeleggia Diofulsins Verk / og Manneskiune hialpa j fra Syndene / Daudanum / Böl uanene / og Helugte / og giora hana riettlata / lifande / Blessada / og sñfara hana aptur j Riike Guds. Petta er og þ / huad Gud seiger til Abrahams / J þinu Sæde skulu blessast allar Pioder / þ er / þar skulu frelsast fra Böluanene ✝ verda Saluhialplegar. Gabriel Eingell seiger ✝ so til Jomfru Mariam / Þu skallt hans Nafn kalla Jesus / þuiad hañ skal frelsa sitt Folk af þeirra Syndum. Til Hirdarana sagde Eingellen / Sia / Eg boda ydur myken Fögnud / þuiad ydur er fæddur eirn Frelsare j Betlehem. Sömuleidis seiger S. Paall / Petta er sönn Rada og truanleg / Ad Jesus Christus er komen j Heimen / til ad frelsa Synduga.

Huad er þörf / marga Vitnisburde hier

hier vm fram̃ ad tella? Aull Heilög Kit
ning kienner oss/ ad Jesus Christus er
Heimsins Frelsare og Sæluhialpare.

Enn med huöriu mote þa er hann
Heimsins Frelsare og Mannanna Sælu-
hialpare?

Þad skiedur fyrer þessa sinn̄ Vel-
giörninga/ huöria ed hann oss veiter
og giefur.

j Nin̄ þyrste/ Nan̄ giefur oss þann
sanna Vijsdom og Skilning/ sem vier
adur ecke høfdum af oss sialfū til.

ij Þar næst/ burt tekur hann fra oss
Syndernar þær vier høfum med oss/ og
j vorre Natturu eru.

iij Sa þridie Velgiørningur er/ Hñ
giefr oss Riettlæte/ huørt vier ecke høfū

iiij Sa fiorde/ Nan̄ giører oss Heila-
ga med sijnum Anda/ r endurfæder oss/
so ad vier verdū Guds Børn/ huad vier
ecke adur vorum.

v Sa fimte/ Nan̄ frelsar oss fra Nel
uijte / huørt vier forþient høfum med
vorum Syndum/ og jnnleider oss til eig-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

nar og arftsku eilýfs Lýfs/ Huørt Lýf hañ hefur oss forpient z vtuegad.

Vm þessa sinn Velgiørninga/ med huørriu Christus hefur verkad vora Endurlausn/ vil eg stuttlega tala/ so sem Heilóg Ritning þar vm hliodar.

Hinn fyrste Velgiørningur Herrans Jesu Christi.

VM þañ fyrsta Christi Velgiórning/ sem er/ ad hann giefur oss riettan Výsdoms Skilning/ huórn vier ecke af vorre Natturu/ Skynseme nie Skilninge feinged gietum/ þa talar Joh. Euangelista/ Seigande/ Eingen hefr Gud sied/ vtan hans eingieten Son hefur oss hann openberad/ Þennann Výsdom kallar Zacharias/ Saluhialpareñar Skilning/ vt af Syndanna fyrergiefningu/ fyrer Guds Myskúseme. Christus seiger/ Þetta er þad eilýfa Lýf/ Ad Manneskian vidurkieñe þig ad vera sañan Gud/ og ad Jesus er Christus sem þu hefur vt sent.

Skode nóckur allan Veralldarennar Výsdom/ þa er hann eckert ad reikna j hia þessum Výsdome/ Jm/ ei sem einn

Vaths

Vathsdrope hia þui viſda og mykla Siafar Hafe/ edur eitt Sandkorn hia öllū þeim Sande sem er a Siafar Botne/ edur j öllum Heimenum/ Þui/ huad er þetta hid ſtundlega ad reikna hia þui eilifa? Huad er þta Holldlega hia þui Guddomlega? Ja/ þesse Himneske Viſsdomur/ þad er/ þad Heilaga Euangelium er sa algiörlegur Viſsdomur/ sīn vier höfum af vorum elskulega Frelsara Jesu Christo.

Sa annar Velgiörninguren Herrans Christi.

VT af þeim ödrum Christi vors Frelsara Velgiörninge/ sem er/ ad hīn vor ar Synder j fra oss burt tekur/ þar vm talar so sa Heilage Johañes Baptiſta/ 1. Cap. Johañis/ Sia/ þar er Guds Lamb sem burt tekur Heimsins Synder/ þad er ad skilia/ sīn hīn hefde so talad/ þesse Jesus er sa sem fornfæra skal þ Offur/ huar med hann skal bitala fyrer allar Heims sins Synder.

Eīn til meire Vnderstödu + Skilnings þſſa merkelega Vitnisburdar/ sem Joh. Baptiſta hier giefur Jesu Christo/ þa

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

vilium vier fyrſt fra ſkyra / huar fyrer Chriſtus kallaſt Lamb/og einkum Guds Lamb.

Þar næſt / Hvad þetta Lambed þad verkar og giörer.

Þad þridia/ Huörra vegna hann þetta giörer.

Þui kallaſt þa Jeſus citt Lamb?

Fyrer tuær Greiner. Hin fyrre er/ Ad S. Johañes villde þar med aminña Gydingana og oſſalla/ vm þær Figurur ⁊ Fyrermyndaner ſem fyrerfram geingu i þui gamla Teſtamentenu/ og vm vpp fylling Fyrerheiteſins(ſem Johañes kallar Sañleika)i þui nyia Teſtamentinu. S. Paall ſeiger til Hebr. 10. Ca. Lögmaled hefur ſkuggan þeirra til komande Audæfa / eñ ecke þad rietta Býlæte þad er/ ſaña Raun edur vppfylling Guds Fyrerheita. Þar fyrer var þ Lamb ſem Gydingarner kölludu Paſkalamb/ bæde ein Miñing þeirra Velgiörninga ſem þeim voru veitter:/ og ſo lýka ein Miñing ⁊ Hugleiding þeirra Velgiörninga/ ſem þeir höfdu eñ ad væntа/ Þui ad/ lýka ſem þad Paſkalamb aminte Gydingana/ huörnen Gud hafde frelſad

þa

þa fra þeim Egiptalands Þraldome/ epter Paskalambsins neytsluna j Egipta lande/ sem Gud baud/ So merkte ↄ eirn en þetta sama Paskalamb/ ad Christus skyllde fyrer sýna Korn/ frida ↄ forlýka Mankyned vid Gud/ ↄ frelsa þad j fra Þraldome Syndareñar og Diófulsins/ ↄ gióra þad frý ↄ frialstþar j fra.

Þar fyrer ber nu Christus Nafn þss arar Figuru edur Fyrermyndar/ so ad hañ kallast LAMB/ Ad huór og eirn skal vita/ þad Jesus Christur er sa/ huórn þ Paskalambed j gamla Testamentinu hafde ad merkia. Þui þetta er Almeñeliga týdkad j Heilagre Ritningu/ ad hun giefur Teiknonum (sem eitt edur añad hafa ad þyda) og þeim Hlutum sem fyrer Teiknen merkiast/ eitt ↄ hid sama Nafn/ so Meñ þess liosara vnderstande bæde Teiknen og þeirra merkingar/ Hier fyrer kallast og so Christus Petra/ þad er/ Biarg/ Þuiad þad er framkomed j Christo/ sem sa Steiñ edr Hella edur Biarg hafde ad merkia/ j Eydemórkunne.

Eins hattar Offur j gamla Testamentenu/ kallast forlýkunar Offur/ Þui-

ad/ þad merkte þad rietta forlýkunar Offur/ sem Christus fornfæra skylde fyrer oss a Krossins Alltare/Og þar fyrer kallast Christus eirnen eitt forlýkunar Offur.

Hier med avýsar og so Johannes Baptista/ þar hñ kallar Christum Lamb/ þa meinar hañ þad hann ætte ad Lýsmatast/til eins Offurs/ + skylde þar med giora eirn enda a Leuitaña Fornū/ sem ad týdkudust/allt þangad til Christus var offradur a Krossins Alltare. Þar fyrer talar nu Joha. Baptista so/ Sia Guds Lamb/ sem er hreint og klart an allra Synda og allrar Saurganar/ hñ er Gude þacknæmelegur/ + ma þar fyrer kallast Guds Lamb/sem alleina er þ fullkomliga Offur sem fullnæger ollum Mōnum. Hier fyrer seiger S. Bernhardus so. Eingen kuñe betr Syndena burt ad taka/enn sa sem var an allra Synda hañ kann efalaust mig ad hreinsa/ sem sialfur er an allra Saurinda/ Su Hōnd sem er hrein/kañ best Agn edur Ohreinende vr añars Auga ad taka.

Þetta er nu Sōken/huar fyrer Christus kallast Lamb/ og sierdeilis Guds

Lamb

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Lamb / Nu latum oss framűeigis at-
huga / huad þta Lamb Guds hefur ad
hafst. Sia (seiger Joh) þar er Guds
Lamb sem burt tekur heimsins Synder /
þad er / Jesus med sinne Fornfæringu /
Pijnu og beiskū Dauda / hañ tekur j burt
heimsins Synder / j þui ad hañ frelsar
heimen af Byrde Syndańa / og leggur
hana vppa sialfan sig / so hann afmæe
hana / fyrer Verdskulldan sialfs sijns
Dauda ⁊ Pijnu.

Med þessū hætte eru nu allar heim
sins Synder lagdar vpp a þetta Guds
Lamb vorn Herra Jesum Christū / Gud
og Mań / vppa þad ad hañ einn skyllde
Syndastraffed lijda / ⁊ bera fyrer oss Gu
ds Reide / og forþienta Bóluan. Og þo
so sie / ad þetta Guds Lamb Christus
være frij fra Synd og Straffe sialfur /
þa tok hañ þo vppa sig sannlega bæde
vora Skulld og Synd ⁊ forþient straff
Syndanna: Þar fyrer seiger Esaias /
Gud lagde vppa hann Ranglæte allra
vor. S. Paall kallar Christum og so fy-
rer þań skuld / MALED ICTVM,
þad er / Bóluadan hlut / Til Gala. 3.
Cap. Þar hañ seiger / Christus sem fyrer

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

oss vard Bǒluan / hañ frelsade oss j fra Lǒgmalsins Bǒluan: J þessare sǒmu Meiningu kallar Paulus vorn Herra Christum / SYND / þar hañ seiger til Corint. 5. Cap. þess añars Pistils / Gud giǒrde þann til Syndar sem ecke visse Synd / fyrer oss / vorra vegna / það er / Gud hñ liet sinn Son verda so lñtelæckadan / lñtelmotlegan / ad hañ var fyrer Gude reiknadur og hallden / fyrer þañ / sem allar Heimsins Synder hafde giǒrt / Huar fyrer? Til þess ad vier yrdum riett lætter fyrer hans Riettlæte.

Hier vt af ma skilia / hvad vors Herra Jesu Christi Pñna ✝ Daude sie dyrmæt: hvad eg vil mz fæm Ordñ framsetia.

Vor Herra Jesus Christus 17. Cap. Johñ. Hañ stuttlega jnne bindur mz sñnum eigen Ordum / hñad Meñ skulu vt af hans Dauda og Pñnu hallda / ✝ seiger so.

Eg Helga mig sialfañ fyrer þa / vpp a þ þeir skulu j Sañleikanum helgast / Hañ seiger / Eg helga mig / það er / Eg em fraskilen Syndugum / og helld mig til Guds med algiǒrdum Kiærleika og Hlydne / ✝ offra mñnum Fǒdur mig sialfan

ſan a Kroſſins Alltare/til eins friðþæg-
ingar Offurs/ ad aller þeir ſem a mig
trua/ſkule fyrer Verdſkulldan mũns oſſ
urs/fraſkiliaſt fwlum Heimſins Verkũ/
og ſamlagaſt og teingiaſt vid Gnd fyrer
eina lifande Tru/og þar med offra ſial-
fa ſig til eins Heilags Offurs/ ſo þeir
meige Heilager verda ad eilyfu:

Þañen talar Chriſtus hier/vm ſiñ
Dauda og Pyning/ ſem hann kallar eina
Helgan/Þad er/eitt Heilagt Offr:/huórt
hañ fyrer ſyna Lærſueina fornfærer/Þ
er/fyrer alla þa ſem truader verda/vpp
a þad/ad þeir kuñe fyrer hans Pyning/
Verdſkulldan ad verda Heilager ſem eitt
Heilagt Offur.

Hier vil eg nu j fæm Ordum jnne
binda/ huad vier hallda ſkulum vt af
Jeſu Chriſti Pyning ↄ Dauda/ſiñ er Þta/
Ad Jeſu Chriſti Motlæte/hñs Pyna ↄ
Daude/er eitt forlyfkunar og friðþæging-
gar Offur/ huar med Guds Son hefur
offrad ſig ſialfan ſynum Himneſka Fóð-
ur/ ſo hañ þar med frelſe alla þa ſem
a hañ trua/ fra Syndonum og þeim ei-
lyfa Dauda.

Þetta er nu Andſuar til þeſſara Spur

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

ninga / huór offrade? Sa eilýfe Kieñe-
maduren Jesus Christus / huad fornfærde hañ? Sialfan sig / huar offrade hñ?
A Krossins Alltare fyrer sín bitra ✝ beiska Dauda / huórium offrade hann sig?
Sýnum Fódur / huórs Reide hañ stillte
med dyrmætu verde sýns Offurs / huórs vegna offrade hañ sig? Mañeskiuñar vegna / huór verdur niotande hñs Offurs? Aller þeir sem trua a hañ.

Vier hófum nu heyrt / huad þetta LAMB GVDS hefr ad hafft / sem er / Ad þ hefur Mañaña Synder vpp a sig teked / ✝ þeirra gollded / Eñ nu framűeigis skulum vier þetta Orded (Heimsins) vfervega: Þuiad hañ seiger / Guds lamb burt tekur Synder Heimsins. Hañ seiger ecke Mañaña / helldur Heimsins / Vppa þad ad vier vita skulum / huad langt ✝ výtt Forþ ienan og Verdskulldan Jesu Christi Offurs sig vtbreidde.

Þar hafa fordum / so sem enn nu / vered tueggia handa Lærefedur sem sig hafa hier forsied / Nockrer meintu / ad Daude og Pýna Chtisti munde ecke óllu til goda koma / helldur fæm einum / sem þar være sierlega vtualder til. Adrer

voru

voru þeir sem meina/ad þar sie nockrar Synder þær sem ecke kunne fyrer ad gieff ast fyrer Verdskulldan Dauda og Pijnu Jesu Christi. Þessum rongum Meiningum vil eg stuttlega eyda/ og med liosu Guds Orde þær nidr sla ok leggia.

En fyrra Meining er þeirra Stoicorum/sem kiemur af rangre Vnderstodu og Skilninge Ritningarenar/ Þviad þr hallda/ ad Gud hafe skapad sua Men til eilyfrar Saluhialpar/ enn suma til Fordæmingar/huort sem þeir giora gott edur illt. Slyk Meining er skadlig/ og fyrer Gude hædungarsamleg/ og leider margan/ anad huort j Mistraust ok Aurvilnan vm Syndana fyrergiefning/ elleg ar j eitt fraleitt yferbotarlaust Sine/ So ad þeir lifa vggunarlaust j þessum Pancka/ad þeir blyfe Saluhialpleger/ fyrst þ þeir eru Vtualder/ J giegn þssare Meiningu eigum vier ad setia Guds myskunsamlegan Vilia/ huor ed Manneskiuna skapadi epter sijnu Bijlæte/ ok fyrerhiet Adam Hialp. Vm þennan Guds Vilia seiger Spæmadurenn / Eg (seiger Gud) vil ecke nockurs Syndugs Dauda/ heldur ad hann vmuernde sier og life.

þetta Ord er liost/hañ vill einskis Dauda/ Sie þetta satt/ sem þad er og i Sañleika/þa eru þ Osañinde/ ad seigia/ hñ ad vill sumer skulu sæluholpner verda/Eñ sumer fyrerdæmder.

Ad sönu er þetta ei olykt ⁊ þa nær eirn fromur dugandis Madur a mörg Börn/hñ villde sañlega ad öll sin Börn yrde god og from/⁊ vm syder niote þss Gods sem Gud giefed hefur/Nu verda sum þuerbroten/⁊ læta sier ecke seigast/ huörke mz Amiñingum nie Aga/ ganga helldur fram i Osidsemdum og ymisleg un pilltskap/ so þau vm syder verda heingd edur stegld. Vm þessara Barna Födur meiga Menn so tala/ad hañ hafe gieted Börg til Galgans/Ei af þui ad þad være hans Asetningur edur Vilie þa hañ Börnen gat/helldur af þui/ad þad so skiede/ sökum hreckuysse Barnanna. So er og vared Gude/ Alla Menn hefur hañ skapad epter sinne Mynd/ og aller vill hañ ad verde sæluhialplegier/ Enn ef nöckrer verda þuerbrotner/ og vilia ecke heyra Euangelium/vilia ecke trua/⁊ vmuernda sier til Guds/helldr æda fram med galenskap i gieng Gude/og deyia so

i þra

j þeirra illsku og Ogudræckne/ þuilijker vill Gud ad sie fortapader/. Bæde fyrer þa skulld ad þeir eru vnder Fyrerdæmningunne/ vegna þeirra Synda a mote Guds Lögmæle/ og þad þeir hafa fyrerlited Guds Rad/vm þa eilijfu Saluhialp sem vier eigum ad fa fyrer Jesum Christum.

Hier meiga Menn epter Ritningariñar Ordum so tala/ad Gud hafe skap ad slijka Nfertrodslu meñ til Fyrerdæmingar/Ef fyrer þa grein/ad Gud villde þad þeir skyllde fyrerdæmast/helldur af þui/ad þad er so skied fyrer sökū þeirra illmensku og hreckuijse/af þui þeir huxa meir vppa þennan fafeingelegan Heim/ helldur eñ vppa Guds Rad og Myskū j vorum Herra Jesu Christo/Vt af þessum Guds eilijfa og oefanlega vilia/ seiger S. Paull/Gud hann vill ad aller Menn verde Saluhialplegar og komest til Sañleiksins vidurkieñingar/ Þui ad þar er eirn Gud/ẏ eirn Medalgöngumadur/ huör ed sig hefur vtgiefed til eiñ rar forlijkunar fyrer alla/ hñ seiger ecke fyrer fa edur nöckra/helldur/fyrer alla/ S. Petur seiger og so/Gud er langlijd-

godar

er godur / og vill ecke ad nockrer skulu forglatast / helldur medtekur alla til jdranar / Huad kañ med liosare Ordū ad seigast? Huór vill hier j mote mæla? Ef Gud vill (sem hans Ord hlioda) ad eingen skule fordæmast / og ad aller verde sæluhialpleger fyrer sañleiksins Vidurkieñing / þa er þad auglios Osañinde / ad seigia / þad Gud vilde ecke ad aller verde Sæluhialpleger / helldur ad hann hafe skapad marga til Fyrerdæmningar En vppa þad / ad vor Samuiska verde þess stódugre j Guds Orde / vm Guds godann Vilia / huór ed vill ad aller Menn verde Sæluhialpleger / þa vil eg fram setia fiógur merkelig Argumenta edr Biuýssingar sem oss skulu noglega styrkia meiga vm Guds Nad / huór ed vtbreider sig til allra Maña a Jórduñe / fyrer vtan nockurt Mañgreinar Alit / huórt þeir eru ryker edur fatæker / aumer edur edlaborner.

I.

Þad fyrsta Argumentum ꝛ Beuýssing / er Guds openberleg Býfalning til allra Maña a Jórduñe / Þa hañ sagde / Þesse er min eiskulegur Sonur / Hlyded hónū / Christ-

Christus seiger eirnen/ Prediked Euangelium vt vm allan heimen/ fyrer öllū Skiepnum/ pad er fyrer öllū Mönnum. Huór vill nu vera so diarfur/ ad hann seigia porer/ Gud skipar ad aller skulu Euangelium heyra/ eñ hañ vill þ sumer skulu trua og verda Sæluholpner/ enn sumer skulu forherdast af Euangelij Predikun/ t verda fyrerdæmder. Ad hafa þess hættar Meining vm Gud/ er ad sönnu ad hallda hñ verra eñ eiñ ranglætan ofrÿkis Mann sem lofar þui/ huad ecke er hans aluara/ þad er/ ad hafa añad j hiarta eñ añad j Munne/ huad fiærslægt er fra Gude.

Pad añad Argumentū t Biuissing/ þa er Guds rÿkugleg Lofan t hans Fyrerheit/ Komed/ seiger Christus/ aller til mijn sem erud þungader/ eg vil ydur endurnæra. Item. Huór sem truer/ t verdur skÿrdur hañ mun verda holpen/ Enn huór sem ecke truer hañ verdur fordæmdur/ S. Paall seiger/ Sa ed truer/ hann skal ei til Skammar verda/ Hingad heyrer allt þad Predikunar Embætte/ sem Gud hefr stickad hier j heime/ ad kalla Menn ena þar med til Guds Vidurkiennings/

M. Christe

Christus seiger sialfur med þerum Orð-
um/ ad hañ sie j Heimen komen til ad
giöra þa hinu Syndugu sæluholpna/
Eg (seiger hañ) er komen sælu holped ad
giöra/ þad huad fortapad var.

Þad þridia Argumentum og Beuÿ-
sing/ þa er þad dyrmæta Verd Pÿnũar
ꝛ Daudans Jesu Christi/ sem er fullnad
ar Bitalingur ꝛ Boot fyrer allra Maña
Synder. Christus gaf sig sialfan til eins
Bitalings fyrer alla Meñ. Og Joha:
Baptista seiger/ Sia Guds Lamb sem
burt tekur Heimsins Synder. Item/ seig
er Christus/ Þa eg verd vpphafen vil
eg alla til mÿn draga. Þar fyrer seiger
S. Paall/ Naden er yfergnæfanlegre enn
Synden/ þuiad Christi Offur er ad sõnu
so dyrmætt/ ad þad kann af ad ma og
burt taka allar Synder. Item. Johañ-
es seiger/ Christus er eitt forlÿkũar Off
ur fyrer vorar Synder/ ecke ad eins fyr-
er vorar/ helldur og eirnen fyrer alls
Heimsins Synder.

Þad fiorda Argumentum edur Be-
uÿsing/ þ Guds Vilie sie/ ad aller Meñ
true og verde Sælu holpner/ þa er þad
Jñsigle ꝛ su Stadfesting/ sem Gud he-
fur

fur giefed öllū Mönum vppa sÿna Nad og Myskun / Ēn petta Jñsigle er skÿrnareñar Sacramentū / Fared seiger Christus og kieñed öllum Piodum / og skÿred þar j Nafne Födur / og Sonar / ⁊ Heilags Anda. Pessa Bifalning hefur Gud stadfest hier j Heime / Bæde mz sine Magt og med sinne Nalægd.

Vm Makteña talar hañ so / Mier er giefen öll Magt a Himne og Jördu. Ēn vm sÿna Nalægd talar hñ so / Sia / Eg vil vera med ydur alla Daga jnn til Heimsins enda. Ef vier nu alÿtum Christi Magt / þa kañ hann ad göira hvad hañ vill a Himne og Jördu / Alÿtum vier Christi Bifalning / þa vill hann ad aller Heidingiar skule skÿrast / til eins vitnisburdar / ad Gud vilie fyrergiefa þeim Syndernar sem snuast til hans / Alÿtum vier hans Nalægd / þa er hann þ sialfur sem skÿrer med Heilögum Anda / ⁊ hid jñra verkar þad huad Vatned vt an til vtpyder ⁊ merker.

Pessar eru þar þriar oraskanlegar Bevÿssingar / sem noglega stadfesta / þ Gud vilie ad aller Meñ verde saluhialp leger / og snue sier til Guds fyrer Trunaleger / og snue sier til Guds fyrer Trunaleger / og snue sier til Guds fyrer Trunale

Gott

á Jesum Christum. Vid þennann Guds Vilia skal eirn og sierhuór fastlega hall da sier/ef hañ vill verda sæluholpen/ ok ecke læta sig leida fra þessu Guds Vilia/ huórn Gud hefur openberad oss j sýnu Blessada Orde/ og þeñan siñ Vilia hefur so kröptuglega ok marguýslega stadfest. Þetta ma nu liosslega merkia/ j giegn þeim röngu Kieñefedrum er so afuirda Dauda og Pýnu Christi/ ad Christi Forn og Offur sem hann offrade til Syndaña fyrergiefningar/ kome ecke öll um Mönnum til goda/ helldur fæm einum sem þar eru sierlega vtualder til.

Su önnur Villa/ er þeirra sem seigia/ ad nöckrar Synd sieu þær sem ecke kunne fyrer Jesu Christi Pýnu og Dauda ad fyrer giefast. J giegn þessare Meiningu standa S. Pælls Ord/ Nuar Synden yfergnæfer/ þar yfergnæfer myklu meir Naden j Jesu Christo/ Sömuleidis þar Johañes seiger/ Ad Christus tekur burt heimsins Synder/ hier avýssar Johañes ad Christi Offur er myklu kroptugra til Sæluhialpar/ eñ allar heimsins Synder til Fyrerdæmningar. Þar fyrer skulum vier so hugsa/ Ad þetta er

su

su hin allra þyngsta Synd/ad meina ed-
ur hallda/ þad nockur Synd sie stærre en̄
Nad Guds j Jesu Christo. Slijk var
Synd Cains/ su er han̄ leidde til Auruil-
nanar og efasemdar vm Guds Nad/og
sagde/ Min Synd er stærre en̄ Naden/
En̄ Augustinus svarar honum riettelega
hier til/ ⁊ segier/ Þu lygur Cain/ þuiad
Guds Nad er stærre enn allra syndugra
Mana Eymd ⁊ Vesölld.

Fyrer þui/ huor sem j Efasemd fel
lur sokum fiölda sinna Synda/ sa same
vaner Gud Lyge/ han̄ fyrerlijtur ⁊ þan̄
Eid er Gud svared hefur/ Ad han̄ ecke
vilie nockurs syndugs Mans Dauda/
helldur ad hann vmuende sier og life.
Nær ed Gud alijtur þijnar Synder/ þa
hyrar han̄ og minest vppa þad dyrma-
ta verdkaup sem fyrer Syndena gollded
er/ þuott Verdkaup ad er hans Sonar
Pijna og Daude. Bernhardus segier so/
Eg helld/ ad Herrans Pijna sie þad o-
fallualltasta Argumentum eda Beutijng
vpp a Syndanna fyrergiefning/ þuiad
hans Rodd hliodar mykiu kroptugra en̄
Rodd Abels Blods/ þui þesse kallar
Syndana fyrergiefning j hiortum þrra

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Vtuöldu / af þui ad hañ er i Daudan vt giefeñ vegna vorra Synda / Og þetta er ann alls efa vijst og tru anlegt / þ Daudi en Christi er kröptugre til hins gooda / helldur eñ vorar Synder til ens Vonda. Manasses seiger so / Minnar Synder eru fleire eñ Sandkorn a Siafar Botne / Eñ þu Drotten frelsar mig fyrer saker þiñar myklu Myskunsemdar.

Hier kann einhuör ad seigia / Eg hefe so opt Yferboot lofad / enn eg hef þo med Vilia og Verke syndgast / t vijs vitande giört j mote minne Samuisku. Hier suara eg so til· J þann mata ad syndga j mote siñe eigen Samuisku / þad er hrædelegt / andstyggelegt / og haska samlegt fyrer Gude / og marger hafa hier fyrer orded fordæmder. Sem var Saul / og adrer fleire / og þeir sem skyndelega burt kallast af Heimenum ann Idranar. Þo lijka vel samt t madur / þa er Naden j vorum Drottne Jesu Christo meire og stærre / eñ bæde þesse Synd og allar adrar Heimsins Synder. Þar fyrer / Huörier sem hellst af þessare Synd vpp rijsa og lata þar af med aluarlegre idran / þeir öölast Syndaña fyrergief

nin

ning fyrer Dauda og Pijnu Christi.

Ezechiel Prophete serifar 33. Cap. Ad Israels Lydur hafe pessa Freistne fornumed / Vort Ranglæte (seigia peir) og vorar Synder ganga yfer oss / t vier preytumst par vnder / huórnen er p mógulegt ad vier kuñum ad lifa? Seig pu peim / seiger Drotten / So sañlega sem eg life / pa vil eg ecke nóckurs Syndugs manns Dauda / helldur ad hañ vmuende sier og life / Snued ydur / snued ydur fra ydar vondum og skieñelegum Veige / hui vilie pier deyia pier af hwse Israel?

Par fyrer / huór hann nu angrast i sine Samuisku fyrer sókum fiólda sinna Synda / sa same huxe vm Guds storu Myskū sem yfer gnæfer óll Guds Verk / hañ huxe / ad pad er Guds Vilie ad hñ vill ecke nóckurs syndugs Manns Dauda / helldur haus Vmuendan t Sæluhialp / hñ alýte pad dyra Verd er Christus hefur gollded / huórt ed langt yfer geingur allar Synder / huórsu storar og slæmar sem pær eru / hañ same huxe a Epterdæme peirra sem idrast hafa og feingu Næd / par peir adur framed hófdu hrædelegar og otelianlegar Synder / so

sem var Keyfaren/ Manasses/ og adrer fleire.

Siæe sig huór vandlega fyrer/ ad hañ ecke legge þessa Synd ofan a allar adrar/sem er Auruæntíng Guds Myskunar/ þui huór hañ so giórer/ ad hñ efar Guds Myskum/ hñ helldur Gud eirn Lygara/ þad er hin allra stærsta Synd/ helldur skal hñ giefa sig fram fyrer Guds Nadarstol/ og girnast Syndaña fyrergiefning af Hiarta/ og bidia þar vm med trulegre Bæn/ og ecke aflæta fyrr eñ hañ finnur andsuar j sínu Hiarta fyrer Heilags Anda vpplysing/ huad obrigdanliga skiedur/ so framt sem þu huxar þier ecke framar meir ad syndgast. Þegar nu þitt Hiarta er so stódugt orded/ t þu finnur gudlegt Andsuar/sem er Huggan j Hiartanu/ þa þegar mættu vel ganga til Kieñemañsins/ og þiggia af hónum Stadfesting og Aflausn/t Sacramented:

Eñ huór hann læst girnast Nad af Gude og fyrergiefning Syndanna/ bidur vm Aflausn/og hefur þo samt t adur jllan Asetning/ eda ætlar sier nockurt þad ad giora sem Gude er a mote/ sa

same

ſame er einn Bölnadur Augnaſkalkur / ſo leinge ſem hañ blýfur vid þenan Aſetning / hañ meinar ad Gud ſie hónum lýkur / og hafe þocknan til Lyga og Hræſnaraſkapar / huór hñ nu þſſ hættar er / hañ þarf ecke ad vænta ſier neins gagns af þeirre Aflauſn ſem hñ af Kieñemañenum fær / ecke helldur af Sacramente Alltaris / helldur er hónū bædi Aflauſnen og Sacramented til enn ſtærra Doms ↄ Fyrerdæmningar.

Huad ſkulū vier tala hier vm Chriſtum / huór ed ſialfur ſeiger / ad þar ſie ein Synd ſem alldrei verdur fyrergiefen? Matth. 12. Cap. Seiger hañ ſo / Allar Synder og Gudlaſtaner fyrergiefaſt Mónonum / eñ Andans gudlaſtan fyrergiefſt ecke / huórke j þeſſum Heime nie ódrum / Mar. 3. Cap. Seiger hann ſo / Sañlega ſeige eg ydur / Allar Synder ↄ Gudlaſtaner fyrergiefaſt Mañenum / eñ ſa ſem gudlaſtar þañ Heilaga Anda / hñ hefur ecke fyrergiefnig ad eilýfu / helldur er hañ eilýfs Doms verdur. Johañes ſeiger ſo 5: Cap. Hins fyrra Piſtils / Ef einhuór ſier ſinn Brodur ſyndga nóckra þa Synd ſem ecke er til Dauda / þa bid

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

le fyrer hönum/ og hañ skal giefa hönū Lyf/En eg tala vm þa sem ecke syndga til dauda. Þar er ein Synd til Daudans Eg seige ecke ad þu bidier fyrer hönum. Allt Ranglæte er Synd/ enn er þo ecke Synd til Daudans. J Pistlenum til Hebreos seigest so j 6. Cap. Þad er omögulegt/ ad þr sem einusinne hafa vered vpplyster/ og hafa smackad þa Himneskū Gæfu/ og hafa orded þluttakarar af þeim Hellaga Anda/ Jæ/ hafa smackad þad goda Guds Ord og Krapt hins Helga Anda/ Ef þr enu sömu af falla/ ad þr vppa nytt endurnyest fyrer Jdranena/ þeir sem krossfesta Guds Son ad nyiu/ ℞ af hönū skimp hallda/ Og 10. Cap. Ef ad nöckrer syndga vijs vitande (þad er so mijked talad) Ef nöckrer falla fra Christo/ epter Þ ad þeir hafa Sañleiken vidurkient/ þa er þar eckert añad O ffur epter fyrer þeirra Synder. Paulus til Timo. 1. Cap. Hins fyrra Pistils seiger so/ Eg sem var fyrr meir Forsmænare/ Ofsoknare/ Gudlastare/ eg hefe nu audlast Nad/ þuiad eg giörde þ af Fauisku j Vantru.

Synd

Synd j mote Heilog-
um Anda.

ÞEssar Greiner j Heilagre Ritningu a-vÿsa oss/ad þar er ein Synd sem ecke verdur fyrergiefen huórke j þessum Heime nie ódrum/ þessa Synd kalla Menn Almenneliga/ Synd j mote Heilogum Anda/ vm huória ad marger Menn hafa ymesleg ar Meiningar/og þar af kiemur ad marger falla j Efaseme ok Aurvilnan/ so þad þeir ecke vita huad þeir trua skulu/marger eru j þeirre Meiningu ad þeir ad vÿsu sialfer hafe þessa Synd drygt/ og þar fyrer ganga þeir fram j storre Hiartans sorg/og lifa an Yferbotar.

Enn sa hann vill med gaumgiæfne yfervega Ritningena/ ok saman bera þad sem Ritningen talar vm þessa Synd/ sa kann vel ad fa rietta Vnderstódu þessa Mals. Þar fyrer vil eg nu saman bera ædur nefnda Vitnisburde og Ritningarinnar Greiner/ og so þar af taka eina liosa Vtlegging/ huór ok huilÿk þ þesse Synd sie/ sem er a mote þeim Heilaga Anda.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Fyrſt lærum vier af S. Johañis Ordum huór og huilýk þeſſe Synd er/ ſem kallaſt Gudlaſtan edur Synd j mote Heilógum Anda/ Allt Ranglæte (ſeiger hañ)er Synd/eñ ecke til Dauda. Item/ ef nóckur ſyndgar/þa hófum vier Medal gangaran Jeſum Chriſtum/ſem er eitt forlýkunar Offur fyrer vorar Synder/ ecke alleinaſta fyrer vorar/helldur fyrer allar Heimſins Synder: Þeſſer tuenner Vitnisburder kieña oſſ lioſlega/ ad þeſſe Synd ſem kallaſt ad vera j mote Heilóg um Anda/er ecke Afertrodſla Lógmals- ſins/edur Guds tiu Bodorda. Þui þta Ord ſem Johañes hefur hier j Griſku mæle/og a Latinu er vtlógd Injuſticia, þad merker allt þad ſem ed ſkier j mote Lógmalenu/huad Johañes ſeiger ad ſie Synd/eñ þo ei til Dauda/þad er/Ecke j mote þeim Heilaga Anda. So merk- ium nu fyrſt vt af þeirre Synd/ad hun er ei afganga Guds Lógmals/huórke j mote fœrrum nie fleirum Guds Bodord um/Eñ þo lýka vel er þad vitanda/ad fyrer ſig er huór ein Synd Dauda verd.

Mattheus og Marcus kieña oſſ/ad Materia/ eda Efne þeſſarar Syndar ſie ad

ad ofsækia Christum / og fra sier ad re-
ka hans Heilaga Ord og Euangelium.
Þo fullgiöreſt þesse Synd ecke þar med
ölldungis / þuiad S. Petrus tok til jd-
ranar a Huitasunu dag þriar þusund-
er Manna / huörier ed ofsokt höfdu Chri-
stum allt til Krossins Dauda.

Sancte Paull giörer greinar mun a
mille tueggia handa Manna / sem Christ
um ofsækia. Sumer giöra þad af fa-
uisku / af þui þeir ecke betur vita. Adrer
giöra þad vijsuitande og viliande / þo
ad þeir vite ad þeir giöre þad rangt og
illa / Eg var seiger S. Paull Ofsoknar-
re / eg lastade Christum / og ofsokte þa
sem predikudu hans Euangelium / eſſ mi-
er veitteſt Myskum / þui eggiörde þad
af Ouisku j Vantru: Lijka so hafa
marger ofsokt Christum ↄ hans Euan-
gelium sem hafa þo feinged Nad / þad
eru þeir sem þad giördu af Fauisku j
Vantru.

Sancte Paull til Hebreos kienner /
Huad þar skiedur fyrer fram / adur eñ þ
þesse Synd verdur fullkomnud / sñ er /
Ad vera vpplystur med Helgum Anda /
Ad hafa sannan Skilning a Christo og

M vij. hans

hans Embætte / Ad hafa smackad Gu-
ds gooda Ord / ad hafa vered Slutrak-
are j þeim Helga Anda / sm̃ huórke Tyr-
keñ nie Paueñ eru nie vered hafa / huór-
ier ad eru fordæmder Syndarar / eñ þo
þeir ecke hafe þessa Synd sem kallast a
mote þeim Heilaga Anda / huór Synd
af Hiartanu vt drýfur Vitnisburd þes
Helga Anda / sem huórke hafa Tyrkiar
nie Heidingiar.

Framm̃eigis kieñer S. Pall oss / j
huóriu þesse Synd komen er / Sem er /
ad sa kallast ad hafa drygt þessa Synd
sem hañ ecke ad eins ædur fyrer fram̃ er
noglega vpp lystur og Mentadur / hell-
dur og eirnen setur hann sig openberliga
j giegn Christo / lastar hañ / brýtr lar hón-
um vm Krossens Smæan / t ofsæker hñs
Ord af allre Magt og Megne / og ecke
vill lyda ad Christus nefneſt / Helldr allt
huad Christus giórer þad leggur ham
Diófflenum til / lyka sem Phariſearner
giórdu / huórium ed Christus kieñer vm
þessa Synd / sem er ad lasta Gud j gie-
gn vpplysingu hins Helga Anda.

Phariſearner voru j frystu vm Christ
um af Spædomonum aminter / þar næst
voru

voru þeir med sialfs Christi Ordum og Jardteiknum yfer vñer/allt ad einu hôtudu þeir Christum viliande ꝛ vijssuitande/ofsoktu hans Ord og Euangelium/ huôrt þr vissu þo vt af vpplysingu þss Helga Anda ad vera af Gude/ og stodu þar j mot med allre Þuerwd/afneitudu Christo/ og settu sig j mot hans Orde med Slæguisku ꝛ Hræsnaraskap ꝛ Ofriyke/huôrt Christi Ord þeir vissu þo j sijnu eigen Hiarta ad vera riett/og yfer allt þetta forlietu þeir sig vppa sitt eiged Riettlæte og Offraner og Fornfæringar/eñ burt skwfudu Jesu Christi Riettlæte og hans Offre/huôrt ed alleina kañ Syndernar burt ad taka.

Hier vt af meigum vier þessa Malsending giôra/ad Synd j mote Heilôgum Anda/ er ei Yfertrodsla tiu Guds laga Bodorda/ei helldur ofsokn edur forakt an Christi edur hans Ords/ nær hun skier af Vantru og Oviisku/ Helldur kallast þetta ad vera Synd j mote þeim Heilaga Anda/nær nôckur vijssuitande reisser sig vpp j mote Christo og hans Heilaga Euangelio/ lastar Christum/ ꝛ forsmæer hans Forn/og þad Heilaga Euange-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

lium / j mote sjnu eigen hiarta og sin ne
Samuisku / og j mote Jnnblæstre hins
heilaga Anda / og þar med afneitar hñ
Christo / seigande sig alldreige vilia hans
niota. Og af þeirre heipt / sem hñ hef-
ur til Christum / þa ofsæker hann alla
þa sem Christum jata og vidurkienna.
Þetta er nu sañlega su Synd j mote þm
helga Anda / huór ed þar fyrer kallast
sierdeiles j mote þm heilaga Anda / þui
ad þo Mañsins hiarta hafe vered adur
fyrre af þeim heilaga Anda vpp lyst /
allt ad einu þa setur hañ sig nu j giegn
heilögum Anda / og burt rekur hann af
sjnu hiarta / og leggur Diöflenum til
Verk ok Giörninga þess heilaga Anda.

Huar fyrer ad þesse Synd fyrergiefst
ecke / þ kieñer S. Paull til Hebreos þar
hañ so seiger / Þuiad (seiger hañ) þar er
eckert añad Offur fyrer Syndernar / vtan
Christi Offr alleina. Nu hafa þess hat
ar-Menn endelega afneitad Christo / og
burt skrofad hans Offre / forlætande sig
vppa öñur Offur / Þar fyrer eru þad ein
gen Vndur þo þeir ödlest ecke Myskun /
Þuiad þar er huórke Myskun nie Synd-
aña fyrergiefning ad finña / añarstadar eñ

j Forn

í Korn og Offre Jesu Christi alleina.

Nu ef einhuór vill framar meir spyr ia/og seiger so/En ef sa er nockur sin i mote þeim helga Anda syndgast hefur/ huerfur aptur til Christum/ og bidr vm Nad fyrer Christi Dauda og Pijnu/ og jdrast af öllu hugskote og hiarta/ ad hañ so skamlega afneitade Christo/ ofsokte hans Euangelium/ huórt hann þo vel visse ad er sannarlegt Guds Ord: hier til suara eg so/ Naden (seiger S. Paull) er stærre en Synden/ So er og ecke hellor þsse Synd so stor/ ad Guds Nad i Jesu Christo sie ei myklu/ Ja/ vijst/ þusundfallt meire ↄ stærre.

Framueigis bregst þtta alldrei/ Gud hañ vill sa Synduge vmuendest/ so hañ meige lifa/ þar fyrer seige eg so/ huór hañ lætur af þessare Synd i mote heilógum Anda/ og med sañre jdran bidr vm Nad fyrer Dauda og Pijnu Christi/ sa same fær sañarliga Syndaña Fyrergiefing ↄ þ eilijfa Lijf.

Hier a mote (ma nockur seigia) eru þesse liosleg Ord sem Christus seiger/ þesse Synd skal alldrei fyrergiefast hverke i þessum heime nie þeim tilkoman

N. da

da / Huar fyrer? Er þa þesse Synd stærre eñ Guds Myskun? Fiærre er þui / og langt fiærre / Guds Myskun / hun er stærre eñ allar Synder / Huar fyrer kann þa þesse Synd ei ad fyrergiefast? Hier til suarar S. Pall til Hebreos 7. Ca: Og seiger / Þuiad þr gieta ecke fyrer Jdranina vpp aptur endurnyast / Huar fyrer? Þuiad þeir hafa ædur afneitad þiñ rietta Grunduelle Jdranareñar / j huórriũ Jdranen / þad er / Omuendanen til Guds fyrer Truna jnne folgen er / Enn þetta *Fundamentum* edur Grunduóllur er alleina Offred og Fornfæring Christi fyrer Syndernar / og þar er eckert añad Offur huórt ad Syndernar kuñe af mæ / vtan alleina Offrid Christi. Þar skal (seiger Christus) predikast fyrer óllum Þiodum j mínu Nafne / Jdrã + Syndaña fyrergiefning. Þar fyrer / Ef nóckur vmuendar sier og medtekur Christum med Trune og hans Offur / sa same ódlast Næd og Myskun fyrer Truna.

So sæum vier / ad þesse Synden kallast þar fyrer ofyrergiefanleg / Þuiad þeir sem þessa Synd drygia / þeir blýfa optast stadfaster j sínum vondum vpp

tekñ

teknum hætte/ þraſt huörke nie inflyia til Guds Nadar/ fyrer vorn Herra Jeſum Chriſtum: Eñ huör hañ innflyr til Guds Myſkunar/ ſa hefur enn ecke med öllu Chriſti Öffre burt ſkwfad/ j huöriu alleina Sæluhialpen folgen er

Petta læt eg nu ſtuttlega ſagt vera vt af peirre Synd ſem nefneſt Synd a mote Heilögum Anda/ Puiad eg former ke ad allmarger hier vm þurfa Vnderuýſunar vid/ og peir eru miög faer ſem petta Efne hafa riett forþeinkt/ edr ſo ſkyrlega þar vm ſkrifad ſiñ þörf giöreſt

Sa þridie Chriſti Velgiörningur.

VM tuo Herrans Chriſti Velgiörninga oſſ til handa er nu ſagt/ ſem er/ Ad hñ oſſ af vorum Syndum hreinſar. Nu nægeſt petta ecke/ nema vier hier ad auk verdū riettlæter/ Puiad eingen kañ j Himerýke ad komaſt nema hañ ſie riettlætur/ Puiad Riettlæted er ſa riette Veg ur til eilýfs Lýfs/ ſem Chriſtus ſialfur ſeiger/ Ef þu villt til Lýfsins jnganga þa vardueittu Bodorden/ Eñ ad vardveita

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

ueita Bodorden/er ecke añad enn ad vera rietrlætur epter Lögmælenu.

Adur fyrre þa eg vm Lögmæled tale lade/beuÿsade eg þad ad eingen Madur kañ Bodorden ad vardueita ꝛ Lögmæled vpp ad fylla/Huar fyrer ꝛ eingen heldur kann af Lögmæisins Verkum riettlætur ad verda/ Samt og ædur hlytur þesse Guds Vilie obrigdanlega ad standa/ þad eingen kiemst til Himerÿkis/nema hañ hafe þad Riettlætte huórt Lögmæled heimter og vt krefur· Eñ nu mz þui ad eingen kann þetta Riettlæted ad fa fyrer sÿn eigen Verk. Og eingen heldur kañ til Himerÿkes ad komast/nema hañ hafe þetta Riettlætte/þar fyrer þa er Guds Son komen j Heimen/ og hefur a sig Manndom teked af Jomfru Maria/ og hefur giefed sig vnder Lögmæled/ og vpp fyllt þad/ so ad hañ er fyrer Lögmælsins Verk fullkomlega Riettlætur/ Huórt Riettlætte(mz þui hann er Gud ꝛ Madur) ad öllū Mönnum þeim sem a hañ trua/ fullnæger til Riettlætis fyrer Gude. Þuiad lÿka eins sem vier aller vrdum syndugier fyrer eins Ohlydne/so verdum vier ꝛ riettlæter fyrer Je-

su

su Christi Riettlæte/ nær vier truum a Jesum Christum sem fyrer oss hefr Lögmæled vpp fyllt.

Petta er þad huad S. Pæll seiger til Rom. 10. Cap. Christus (seiger hñ) er Lögmælsins vppfylling/ þeim öllum til Sæluhialpar sem trua.

Huad er Lögmælsins Vppfylling? Petta er Lögmælsins endeligur Vilie/ ad þad skule skie † verda sem Lögmæled vt krefur af oss † heimter. Huad vtkrefur þa Lögmæled? Þad vill hafa fullkomlegt Riettlæte/ Nær Lögmæled hefur þad/ þa lætur þad sier nægia/ so þad huörke kann nie helldur vill wr þui þañ ad fordæma sem hefur Lögmælsins Rtettlæte. Eñ nu er Christus Lögmælsins ending og vppfyllare/ ecke sinna vegna/ helldr vegna þra sem ecke kuña sialfer Lögmæled vpp ad fylla/ Jæ/ hñ er Lögmælsins ending og fullkomnare/ j þui/ ad hañ skeincker/ giefur † til reiknar þad Riettlæted sem hann hefur af Lögmælenu/ öllum þeim sem a hñ trua so ad Lögmæled hefr eckert af þeim ad heimta/ eda skullda þa j nöckurn mæta. Þar fyrer seiger S. Pæll so/ Christus

er Lögmælsins ending / had er / vppfylling þeim til Sæluhialpar er a hañ truer / Þad er ad skilia / huór hñ truer / sa hefur þad huad Lögmæled vtkrefur / Þ er Riettlæte / huórt Riettlæte ad er Vegur til Sæluhialpareñar. Þetta er og Þ sñ Augustinus seiger / huad Lögmæled heimter / þad ódlast Truen. Item. Christus tok vorar Synder og giórde þær sýnar / vppa þad / ad hañ villde þar mz gióra sitt eiged Riettlæte / vort / So er þar nu eingen Fyrerdæming yfer þeim sñ eru j Jesu Christo / sem S. Pæll seiger / Þuiad Lögmælsins Riettur er j Þm framűkomen / þad er / hñ hefur veitt Lögmælenu alla þess skylldu.

Hier er nu merkianda / ad Lögmælsins Riettlæte fullgiórest j oss / ecke med vorum Verkum / helldur med Verkum Christi / sem oss truódum til reiknar sýna Lögmælsins Vppfylling. Þar fyrer seiger S. Pæll so / Vier erum ecke vnder Lögmælenu / helldur vnder Nædeñe. Þui erum vier ecke vnder Lögmælenu? Þuiad Lögmæled kañ ongua skulld oss ad giefa / Vier hófum þad Riettlæte hia Christo sem Lögmæled vtkrefur. Þañen hefur

hefur Christus endurkeypt oss fra Bölvan Lögmalsins / Fyrst i þui / ad hñ hefur lided a Krossins Galga þ Straff sem oss bar ad lijda / Þar næst i þui / ad hañ hefur Lögmaled vpp fyllt / giefur ϸ til reiknar oss Lögmalsins Riettlæte / huar med ad vier standast kuñum a þañ sijdasta Doms dag / nær Christus kiemur ϸ vill dæma alla Meñ.

Vm þetta Riettlæte talar og S. Paall til Cor: 5. Cap. hins seinasta Pistils / Sa sem ecke visse Synd / þann giörde Gud vorra vegna til Syndar / So ad Guds Riettlæte fullgiördest i oss: Þetta Guds Riettlæte er Christi Hlydne / medur huörre hañ vpp fyllte Guds Lög mal oss til Salubialpar.

Þar fyrer / nær vier heyrum edur lesum þad / ad Maduren verde Riettlætur fyrer Gude / fyrer Truna / an Lögmalsins verka / þa er þesse Meiningen / Madurenn verdur ecke Riettlætur fyrer Gude / fyrer Lögmalsins Verk þau sem hann sialfur giörer / Heldur sa sem mz Truñe medtekur Jesum Christum / huör ed mz sijnum sialfs Verkum orden er riettlætur fyrer Gude / og til reiknar þeim sem

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

truer sitt Riettlæte/huórt hañ hefur af Lógmælenu. Petta Riettlæte kallast tru areñar Riettlæte/huiad pad til reiknast peim einum sem truer/Pad kallast ẽ eirn en Christi Riettlæte/huiad Christus hefur Lógmæled vpp fyllt/ Sómuleidis kallast pad og Guds Riettlæte/ af pui pad þocknast Gude/ og hann lætur sier pad lýka.

Petta læt eg vera sagt vt af peim þridia Christi Velgiórninge/ sem er Riettlæted huórt hann til reiknar oss vier sem truum/ huar vm og ædur talad er/ þar eg rædde vm Lógmælsins þrefalda Nytseme.

Sa fiorde Christi Velgiørningur.

SA fiorde Christi Velgiórningur/ er Heilagleike og Helgan. Þa nær ed Christus forlætur oss Syndernar/ ẽ tekur oss burt wr Diófulsins Ríke/ og til reiknar oss sitt Riettlæte/ þa giórer hañ oss Heilaga og tilreiknar oss sín Heilagleika/ vier sem nu erum ordner Limer hans Lýkama fyrer Truna. Fyrer saker þessa Heilagleika kallar S. Johañes í fyrsta

fyrsta Pistle 1. Cap. Heilagra Samfie-
lag/Alla þa sẽ trua a Jesum Christũ/
huar af vor Truargrein kiemur sem so
hliodar/Eg true ad þar er Heilög Kirk
ia/sẽ er allra Heilagra Samfielag eda
Samneyte.

Af þessum Heilagleika ma og skal
huór christen sier hrosa/ j giegn Dióful-
sins Ríke ꝛ hans óllum Limũ/ so ad hũ
kuñe med riettu seigia sig ad hafa sam-
fielag med Gude Fódur/ Syne og Heilö-
gum Anda/ og vera þar med fraskilen j
fra myrkraña hófdingia/ þad er/Diófs-
lenum og hans Limum. Vier bodum yd-
ur seiger S. Johañes ad hafa samfie-
lag med oss/ og vort samfielag er med
Fódurnum/ꝛ med hans Syne Jesu Chr-
isto. Med þessum Heilagleika huggar
sig David j Bæn sinne/ j þeim 87. Psa.
Þar hũ so bidur/ Vardueit mijna Sal/
þuiad eg em Heilagur/O min Gud frel-
sa þinn Þienara huór ed vonar a þig.
Hier seigest fyrst David vera Heilagur/
þar næst avijsar hañ/huar vt af þesse
Heilagleike kiemur/ sem er hiedan/ ad
Madurenn vid urkieñer Gud ad vera sinn
Gud/ og forlætur sig vppa hañ alleina/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

þui huór það giöreř / sa er j Andanum jnnplantadur Jesu Christo / af huórium hañ fær þañ sæta og fullkomlega Heilagleika sem kallast ma *Personalis* / Það er / alls Mannsins þess sem truadur er / Þuiad (sem ædur er sagt) Christs Heilag leike til reiknast hönum / so sem Christus sialfur kieñer oss / hia Johañe 17. Cap. Eg helga mig fyrer þa / ad þeir og verde Heilager.

So er þesse Heilagleike folgen j fyrergiefningu Syndaña / ↄ j tilreiknan Jesu Christi Riettlætis / og j afneitan Diöfulsins. Stuttlega ad seigia / J Truñe huór ed Christum medtekur og ad sier fadmar / med hans Sakleysse / Riettlæte og öllum Heilagleika.

Jafnframt Mannsins Heilagleika epterfylger og eirnen Mañsins Helgan / huór ed sinn þroska hefur epter Truareñar Vexte / Og er þar fyrer j sumum Mönnum stærre / eñ j sumum miñe / epter þui sem Truan er sialf mykel edur lytel / Nær Maduren fær Truna j hiartad af þeim Helga Anda (fyrer huórn hañ endurfædest) þa er sa helge Ande j Mañsins Lyferne og Framñferde kröptugur / so ad hann

hañ Dag fra Deige meir og meir endur-
nyiar Manneñ/ bæde j Skilningenum/
Tilhneigingönū/ Hiartanu ꝛ öllū Giör-
ningum. Ad sönu/ sa hiñ Helge Ande/
fyrer Guds Ord þa hreinsar Mannsins
Vit og Skilning af Heimskuñe Villu ꝛ
vondum Huronum/ Eñ þar a mot vpp
lyser Skilningen med riettū Guds Kuñ-
ugleika/mz sönum sæluhialpar Vijsdo-
me/og med godum og gudlegum Hug-
reñingum. Hier vt af hreinsast nu Hug-
skotsins Girnder ꝛ Tilhneigingar/ so ad
þær (huad epter añad/ meir ꝛ meir) fra
sier hrinda þeim ohreinum Holldsins a-
rasum/ og vppuekiast af þeim Heilaga
Anda til gods Asetnings ꝛ Aforms/ epte-
er hui sem forstāded ꝛ skilningureñ vpp
lysest til. Sömuleidis þa giörest og eirn-
en Mañsins Hiarta klart/ og leggur af
þa Natturlegu þuerwd/ sem kiemur af
vppruna Syndeñe/ og setur sier fyrer ad
vera Gude hlyden/ epter þeim Skilninge
sem sa Helge Ande hefur j Hiartad inn
giefed. Þessare Hiartans Audmykt og
hlydne samhlioda og so Verken Manns-
sins/ bæde þau innre og ytre. Ad vijsu
med skömmu mæle ad skyra: Þesse Helg-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

an er og komen öll j Idranar yferbotene og asetninge godra verka / Pad er / Ad Maduren hefr Huxan ↄ Hiarta par til / ad vera Gude hlyden og hans Bode og Skipan / og giörer eckert med Vilia og asettu Rade / pad sem Gud hefur bann ad / Virder helldur Vilia Guds meir og framar / enn allt pad annad sem j Heimenum er.

Pesse Helgan hefur stora astrÿdu / Puiad par eru prÿr sem asækia hana / sin er / Fyrst Diöfullen / par næst Hollded J pridia lage Heimuren / Og j Pssu andlegu Strÿde Holldsins og Andans / pa sina peir enu riettchristnu optsinis mz sier storan Veykleika og vanmætt / so Þr opt verda fellder / Jæ / med öllu nidur slegner Þ Ein Þr rÿsa vpp aptur fyrer Nad ↄ Krapt pess hins Helga Anda. Med pui lÿkum hætte var Dauid felldur / pa han liet Hollded sig sigra / og drygde Bade Hordom og Mandrap / en han vard vpp aptur reistur / fyrer Krapt hins Helga Anda / par hn vard aminti af Spæmanenum Nathan / So hefur pad til geinged velflestum Guds Heilögu j Verölldune / Huar af S. Paull med riettu

se ege

seiger/ huor hañ stendur/ sa sime til hann ecke falle. Hier fyrer amiñer S. Pæll þa j Galatas Borg 5. Cap. Ganged j Andanum og fullkomned ecke Holldsins Girnder/ Þuiad Holded girnest j mote Andanum/ og Anden j mot Holdenu/ Af þui er þad nu ecke mogulegt ad sa hann er riett christen/ sie an Astrijdu/ so sem sa Poetin Prosper seiger.

Nunq̃ Bella honis, nunq̃ Certamina desunt:
Et cum quo certet, Mens pia semper habet.

Þad er þessarar Meiningar.

Storlegt hefur huor Christen strijd/ so Stund er alldrei a mille/ Andskoten giefur onguan Frid/ ei Holld nie Heimurenn jlle.

Þetta vitum vier af daglegre Reynslu j hia ollum Christnum monnum. Christus sialfur kienner oss hid sama/ þar hañ bydur oss daglega ad bidia og seigia/ Fyrergief oss vorar skullder/ so sem vier fyrergiefum vorum Skulldu nautum/ Salomon seiger/ Sa Riettlæte fellr 7. sinnum a Deige/ og so opt rijs hann vpp aptur. Þuiad þesse er munur j mille Diofulsins Barna og Guds Barna/ Diofaulsins Born syndga med forsettu Rade

huad ofan a añad/ af illsku ↄ ohlydne vid Gud/ og liggia j Syndonum: Enn Guds Börn syndga vt af Veykleika/ og verda a talar dreigen af Andskotanum/ Holldenu og Heimenum/ Enn þau ryssa vpp aptur/ og taka so j Guds Födurs hægre hönd med stödugre Tru/ sem er Jesus Christus vor Drotten.

Sa fimte Christi Velgiærningur.

SA fimte Velgiörningur Christi er sa/ til huörs ad heyra þr adrer sin nu er vm talad/ og er ad lyktonum ein Frelsan ↄ Endurlausn j fra öllu vondu/ so ad Maduren þarf þa ecke leingur ad ottast huörke Diöfulen/ Hollded nie Heimen/ ei helldur nöckurn hlut annañ a Himnum edur Jörduñe/ ei helldr j Helvyte. Þesse sydasta Endurlausn/ kallast j Heilagre Ritningu SALVHJALP/ til huörrar Gud ad önduerdu Mannen skapade/ og sydan þar epter a endurleysste/ med Dauda ↄ Pynu syns Sonar.

Þesse Salubialp er folgen j þessu fiorum hlutum. Þad fyrsta/ ad Maduren frelsast fra öllum Motgange/ alike

Eymd

Eymd og öllum jllum hlutum. Pad añ ad/ ad Madurenn ecke þarf ad hrædast nockud vont/ þad yfer hañ mune koma framar meir. Þad þridia/ ad Madurenn hrepper þau yppustu Giæde sem oskaſt meiga/ so Maduren girneſt ecke meir. Þad fiorda/ ad Maduren veit vissulega ad hañ mune þess goda eilijflega niotande verda fyrer vtan aflat og nockurs konar vmskipte. Þessa Sæluhialp þa hofū vier af Jesu Christo alleina.

Aller þesser siñ Jesu Christi Velgiörningar þeir felast j þessum tueimur Ordum JESVS og CHRISTVS. Þad fyrsta Orded/ Jesus/ þad merker/ ad hann er Gud og Madur/ Mannsins Sæluhialpare. Hitt añad Orded Christus/ þad anijssar j huörn mæta þad hiñ sie Sæluhialpare/ þui Christus/ Norrænast Smurdur/ ⁊ merker þetta/ ad Christus sie Kieñemadur/ Prophete og einn Kongur / Med sinne Kieñemans Horn afmæer hann Syndernar / Med sinne Kieñemans Bæn/ bidur hañ alltijd Gud Himneskan Fodur fyrer oss/ Med sijnu Sakleyse giörer hañ oss heilaga/ Hann kieñer oss og þann rietta veg til Sælu-

hialpariñar sem eirn sañur Prophete eda Spæmadur. Med þad allra sýdasta fr= elsar hañ oss sem einn volldugur Kong= ur / j fra Diofulsins Ryke / jnnleider oss til Himerýkis Glede og eilýfrar Salu= hialpar.

Sa siøtte Partur eda Høfu= udgrein / vt af Herranum Jesu Christo.

GV siótta Grein er eg fram setta / og þórf er ad vita vm vorn Herra Je= sum Christum / er þesse / huórrenn ad vier gietum orded hluttakarar Jesu Christi Velgiórninga / so ad vier þar af fæum eilýfr Gagn t oendanlega Nytseme.

Vor Herra Jesus Christus af sinne guddomlegre Giæfsku t Kiærleika er hañ hefur til vor / hañ giórer oss hluttakara= sinna Velgiórninga fyrer Euangelium / og Truna / og þau haleitu Sacramen= ta / j huórum sa Heilage Ande er nalæg ur og króptugur / Vm þesse þriu *Instru= menta* / Tool eda Verkfære til Saluhial pariñar / vil eg hier framueigis tala.

I.

Þad fyrsta Verkfære / fyrer huórt vier

vier verdū Sæluholpner / er EVANG-
ELIVM / sem Christus hefur bifalad
ad vm allan Heimen skyllde predikast / j
huórju hann er króptugur fyrer hræring
hins Helga Anda / og saman kallar og
safnar þm óllum sem Orded mztaka /
og bygger sier af þeim eina christelega
Kirkiu / þad er Christnena / huórre hann
stiornar og styrer med Euangelio / t Sa-
cramentonum / med Augun og Tystan / t
ódrum Sidum og Ceremonium / so ad
huar þesser fiorer hluter eru ospillter /
vppa Grunduellenum / þar er christeleg
Kirkia / þott þar a medal þess synelega
Mannfiólda / sie marger dauder Limer
sin þo hallda sig fyrer christelega kirkiu.

J þessare Christeligre Kirkiu / byd-
ur vor Herra Jesus Christus fram med
Euangelij Perdikan / óllum Mónum sy-
na Myskun / so sem þesse Ord hlioda /
Ganged vt vm allan Heimen og predik-
ed Euangelium þyrer óllum Skiepnū /
Item. Luc. xxiiij. Cap. Þar byriar
ad predikast j minnu Nafne Idran og
Syndana fyrergiefning medal allra
Heidinna Pioda. Þar fyrer merk nu þr-

O. ta /

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

ta / ad Euangelij Predikan er sa Lærdo-
mur / j huórium Christus fram̃bydur öll
um Mönum þa eilijfu Sæluhialp / so
ad huór hañ heyrer þad Heilaga Euan-
gelium sem hlyder vppa Syndaña fyrer
giefning / og huórnen þad Maduren kañ
ad fa þad eilijfa Lijf fyrer Jesu Christi
Velgiórninga saker / hañ skal þetta med
sialfum sier hupa. Hier til seiger ✝ fram̃
bydur min̄ Herra Jesus mier med sijnu
Orde alla Myskun / Vinskap og Sælu-
hialp / ✝ þetta ódlast eg fyrer hans Ord
og hañ er sañlega þad sialfur sem fyrer
Mañsins Róod til mijn talar. Ef eg er
nu hónum hlyden / þa verdur mier þad
til gagns og Sæluhialpar / Enn sie eg
hans Róddu ohlyden / þa heyre eg hana
mier til skada / ad vijsu til eilijfrar fyr-
erdæmningar / vtan eg gióre bot ✝ jdran.

Þetta er eige olijkt og þa ein̄ Kæn-
inge hefur forbroted sitt Lijf / ✝ þa hñ
heyrer Kongsins Nadar ord / ad hñ ha-
fa skule Lijf og Nad / enn þo lijka vel
forsmaer hañ Kongen ✝ hñs Ord / Huad
kunna Menn vm þess hættar Kæningia
añad ad seigia / enn þad / ad hann hafe
sialfur ollad sijnum Dauda / og ad hañ
hafe

hafe heyrt Kongsins nadarlegt Bod sier til stærra Strafs og Glötunar. Par fyrer byriar öllum Mönnum ad sia sig vid ad peir ecke heyre edur lese Christi signada Euangelium / ödru vijs eñ med hinne mestu Gaumgiæfne Virdingu ꝛ Heidre / og ad peir late sier pad til Hiartans ganga / ꝛ packe vorum elskulega Herra Jesu Christo fyrer þ. Hier vil eg nu stuttlega seigia huad fyrer Lærdom Euangelium er.

Euangelium (snögt ad seigia) er Predikun edur Bodskapr til allra Manna / vm Jdran og Syndana fyrergiefning / j Nafne Christi / sem hann sialfur seiger / So er þskrifad / og so byriade ad skie ad Christus skylde Deyia / og vprijsa af Dauda a pridia Deige / ꝛ ad þ" skylde predikast j hans Nafne Jdran ꝛ Syndana fyrergiepning medal allra Pioda. Pessa Predikan kallar hñ sialfur Euangelium / pad er eiñ gledelegan Bodskap / j huörium Christus öllu Mönnum / Gydingum og Heidingium pessa gooda og gledelega hlute fram bydur / ad hañ vilie frelsa þa fra Lögmalsins Bölvan og

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Guds Reide / til seiger og lofar þeim öll um Syndana fyrergiefning / Sæluhialpene og þui eilyfa Lyfe / sem a hñ trua vilia. Þetta giörer hañ allt saman fyrer vtan þeirra tilverknad j nockurn mæta / fyrer sinn Dauda og Pyny / til þess / ad þr skule packa Gude ⁊ lofa hñ mz Hiartanu / Munnenum og Lifnadenum / aller ⁊ sierhuörier þeir sem hluttakarar verda j hans Velgiörningum.

J þessum Euangelij Lærdome edr Predikan / eru sierdeilis fiorar Greiner þær vier gaumgiæfa skulu.

Su fyrsta er Bifalning Guds / sem er þesse / Ad aller Menn skule heyra Euangelium / en huörier þad ecke heyra / þeir forakta Gud / og verda seker ad nyiu þess eilyfa Dauda.

Su öñur Grein er / ad Euangelium frambydur Mönnum Syndana fyrergiefning / Riettlæted / Sæluhialpena og þad eilyfa Lyf / So ad þr sem ecke heyra Euangelium / þr blyfa j synum Syndu / Ranglæte / Dauda ⁊ Fyrerdæmingu.

Su þridia Grein er / ad Euangelium frambydur Christi Velgiörninga öllum Mönnum / huörs Slecktis edur huörrar

rar tegundar þeir eru / an alls Mañgrei nar alits / Þui það er Vilie Christi / ad aller verde ſaluhialpleger / þeir ſem ſaluhialpleger verda vilia / Huar fyrer ad eingen ſkal j óruilnan falla / þott hans Synder ſie margar ↄ myklar.

Su fiorda er / Ad þr alleina niota Christi Velgiórninga / ſem til Guds med eirne ſtódugre Tru ſier vnnuenda / vm huória Tru vier vilium nu tala.

Þetta er nu ſtuttlega ſagt af þui fyr ſta Verkfære ſem er Christi Euangeliū / fyrer huórs Predikan Christus frambyd: óllum Mónum Syndaña fyrergiefning. Adur var ſagt huórnen Lógmalſins predikan kiemur oſſ til ad leita Christs / huór alleina oſſ frelſar fra Lógmalſins Bóluan.

II.

Það annad Inſtrumentum ed: Tool / huórt ed Christus hefur til ſkickad / ad fa ↄ ódlaſt þar med hans Velgiórninga / er Truen / Þuiad Christi Euangelium er til ad jafna / ſo ſem Haund Guds / med huórre Gud hañ bydur og rietter ad oſſ ſijna Myſkun ↄ alla ſijna Velgiórninga / ſo er ↄ eirnen Truan j Mañſins Hiarta /

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

sem ein Þurfamans Hönd/ med huörre Madurenn aptur a mot / tekur til sýn Christum mz öllū sýnum Velgiörningū.

Eñ so vier faum riett vnderstaded t skiled truareñar Nætturu/ þa vil eg mz fæm Ordum þar vm tala/ So eg vona ad eingen skule leingur þurfa ad efa huad ein riett christeleg Trua sie/ sa ed þetta athugar med giætne/ Hier mz vil eg vpp reikna Truareñar nætturlegu *Proprietates*/ þad er/ Art heñar og Edle/ af huöriu sierhuör Mañeskia kañ ad vita/ huört hañ hefur þa riettu Tru/ mz huörre hañ j Sañleika medtekur vorn Herra Jesum Christum med sýnum öllum Velgiörningum/ sem Johañes Baptista seiger hia Johañe Gudspialla Mañe 3. Cap. Huör hañ truer a Sonen/ sa hefr þad eilýfa Lýf. Þui so? Þuiad sa sem truer a Sonen/ hañ hefur Sonen. Huör hañ hefur Sonen/ sa hefur Veigen til eilýfs Lýf/ Þuiad Sonuren er Veguren so sem hañ sialfur seiger/ Eg em Vegurenn. Sa sem hefur Sonen/ sa hefur Lýfsins Dyr/ epter hans Ordum/ sem hann seiger/ Eg em Dyrnar. Sa sem hefur Sonen/ sa hefur Verdskulldan eilýfs

Lýfs

Lýfs/Þuiad Sonuren/huórium þad ei-
lýfa Lýf med riettu til heyrer/ hñ hefur
ecke sier sialfum þad eilýfa Lýf afrekad
helldur sýnum Limum óllum þeim sem
trua a hañ. Huór hañ hefur Sonen/ hñ
hefur alla Hlute med Synenum/ Þuiad
sa sem ecke sparade sín einka Son/ held-
dur frañ gaf hañ j Daudan fyrer oss/
huórnen maa þad skie ad hañ skylde eige
giefa oss alla Hlute med hónum/ so sín
Paulus kieñer. Sa hñ hefur Sonen hñ
er eitt med hónum/ Þui kañ þar ecke añ
ars ad vera eñ ad hañ sie eirnen Erfinge
med hónum til þess eilýfa Lýfs/ Jaa/
Ad výsu/ Sa sem Sonen hefur/ hñ hefr
þad eilýfa Lýf/ epter þui sem hañ sial
fur seiger/ Eg em Lýfed.

Þar fyrer/ huórt sem þu helldur lei
tar ad Lýfsins veige/ ad Lýfsins dyrñ
ad Lýfsins Verdskulldan/ ad Lýfsins
erfd/ Arfe eda eigendome/ ellegar og ad
þui eilýfa Lýfe sialfu/ þa hefr þu þad
allt saman j Synenum/ nær þu truer a
hañ. Eñ þar þuert a mot/ Sa sem ecke
truer a Sonen/ hñ skal ecke smacka Lýf
ed/ seiger Johañes/ Helldr Blýfur Guds
Reide yfer hónum:

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Af þessu er hyxranda/huórsu harla nytsamleg ad Truen er/huória þo eingen kañ ad hafa/nema hann adur fyrer fraũ med Lógmalsins predikan verde admintur vm sýna Synd/ og hafe funded i sýnu hiarta beiskleika gudlegrar Reide og hafe vidurkient sýna rietta Fordæming Syndareñar vegna.

Þar fyrer kieñer oss heilóg Ritning/ ad vier skulũ lata oss angra vort Ranglæte og jdrast vorra Synda/Jdrast skulum vær/ad vier hófum stygt Gud/viliande giarnan ad þad være ogiórt/Angra skal oss þad/so ad vier finũm eina rietta Sorg i voru hiarta Syndareñar vegna/og sieum aluarlega þar fyrer syrgiande: huór hañ so langt komen er/ hñ finur vel huad gledelegur Bodskapur ad Euangelium sie/ huórt ad til seiger og lofar óllum þeim sem trua/ Syndanna fyrergiefning/Riettlæte/Guds Vinskap og þad eilýfa Lýf.

Huad er þa Truen? Tueggia handa Mælæke sem i heilagre Ritningu standa/þau kuña noglega ad kieña oss huad Truen er. Þad fyrsta er/Nær skriptin skipar oss ad trua a Christum. Þad

annad

añad/ Nær oss verdur skipad ad trua a Christi Nafn.

Pad fyrra Maltæked/sem er ad trua a Christum/ pad er pessarar Meiningar/Vier eigum ad forlæta oss ↑ setia alla vora Von og Tru vppa Christū Guds Son allcina/ so ad vier vitū fullkomlega ad par fæst eingen Sæluhialp/ nema fyrer hañ alleina.

Pad añad Maltæke/vm Truna sīn er ad trua a Nafned Christi/ pad kieñer oss pa riettu Truareñar atferd ↑ Reglu/ huórnen Truan til Guds Sonar vera skal. Og huar vtj Truen er folgen. Pui ad ad trua a Guds Sonar Nafn/ Þ er/ ad trua a Guds Son/ epter pui sem hñs Nafn er j Heilagre Ritningu/ og so sem hñs Verk biuýsa huórnen hñs Nafn er.

Par fyrer/ Med pui hañ nefnest ↑ kallast j pui Heilaga Euangelio/ ad vera allra peirra Sæluhialpare sem a hñ trua/ Jtem ad vera einn sañur Gud/eīn sannur Madur/ ein Persona/ og Guds Lamb Þ sem burt tekur Heimsins Synd er. Vier til eru og nogleg Epterdæme sem vitna pad/ ad Christs Giórningar eru hans Nafne lýker / sem sia ma a

Reyfaranum/Mariu Magdalenu/S.
Pæle/Petre og allmörgum ödrum 2 ct.
Þa er af þessu liost ad skilia/ad Truan
a Jesum Christum Guds Son/ er ein
lifande og stödug hiartans Von og tru-
nadar Traust/ þad Maduren visulega
helldur þad fyrer satt/ad Christus er all
ra þeirra Sæluhialpare sem a hñ trua
so ad hañ fram̃ kuæmer allt þad hann
vill/ þuiad hañ er sañur Gud/ hañ vill
oss og allt gott/ þuiad hann er sannur
Madur/ sem hefur vora Nætturu vpp
a sig teked/ af einum oseiganlegũ Kiær-
leika vidur oss/ad hañ sie og skylldugur
til oss ad hialpa/ sem sa þar er af Gu-
de til skickadur Medalgangare millum
Guds og Maña/sa sem sialfan sig hef-
ur vtgiefed til eins Verdkaups/til End-
urlausnar/ad endurleysa oss m3/vppa þ
ad huór sem truer a hañ/sa skule hrein-
sast af sýnum Syndum med Christi Bl-
ode/ og riettlatur verda med hans hlyd
ne/ og af þeim heilaga Anda til eilýfs
Lýfs endurfædast/ fyrer grunlausa Gu-
ds Fódurs Nyskunseme/ huór ed so hei
men elskade/ ad hañ gaf vt sin̄ eingieten
Son/so ad huór sem a hñ truer hñ skal

ecke

ecke fyrer dæmaſt/ helldur hafa þad eilýfa Lýf.

So mýked læt eg nu ſagt vera vm chriſtelega Tru/ Huad hun er/ huórt ed ſama vier kuñum og eirnen/ vt af ſkýrnar Ordum j ſtuttu Mæle ſaman ad binda/ þar ed ſo ſeiger/ Nuer ſem truer a Sonen/ hañ hefur þad eilýfa Lýf/ Truen er þetta/ ad þeckia riettelega Chriſtum Guds Son/ og eitt ſtódugt trunadar Trauſt ad hafa til hans/ vppa þad eilýfa Lýf/ alleina fyrer hans ſkuld ẏ j hans Nafne. Slýka Tru hafde Reyfaren þa hann ſagde/ Minſtu mýn nær þu kiemur j Ríke þitt/ huórium Drotten ſuarade/ J Dag ſkalltu vera med mier j Paradýs. Soddan Tru hafde ſu þerſynduga Kuiña hia Lucas 7. Cap. Til huórrar Drotten ſagde/ Þýn Tru giórde þig holpna. Soddan Tru hafde Tollheimtu maduren Luc. 18. Cap. Þar hñ ſo bad/ Gud vertu mier ſyndugum líknſamur. Þuilýka Tru hafde ẏ eirnen Dauid j þeim 25. Pſalme/ »Drotten fyrer Nafns þýns ſaker líkna þu Synd mína. Aull þeſſe »Epterdæme ſamhlioda þeſſare ſalubialpareñar Reglu ſem Dauid

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

framſetur 2. Pſalme/ Sæler eru aller þr ſem ſig vppa Drotten forlæta.

Art og Edle þeſſarar chriſteligrar Truar huar af ſier huór Mañeſkia vita ma/ huórt hann hefur þa ſónu Truedur ecke/ er þetta.

If

Truen lætur ſig j Hiartanu fiña.

II.

Truen lætur ſig j lioſe med goodum Verkum.

III.

Truen er þolenmod j Motgangenū.

IIII.

Truen yþeruiñur Heimen.

V.

Truen er ſtødug allt til æfeloka/ huór æfelok S. Petur kallar Sæluhialp.

1 Fyrſt ſæge eg ſo/ ad Edle chriſtelegrar Truar er þetta/ ad hun lætur ſig j Hiartanu finna/ Þad er/ Maduren finur eina oſeiganlega Huggā/ j mote Lógmælſins Bóluan/ j mote Daudans Mattar/ og Diófulſins Grimleika. Maduren hefur eiñ oſeiganlegan Fógnud/ af þui/

ad

ad hañ veit ſýnar Synder eru fyrergr[e]f-
nar. Jtem/ Hann finnur j Hiartanu eit
andlegt Trauſt/ ꝑad Gud ſie hónū næd-
ugur og myſkunſamur. Naduren finnur
og ꝑad ad Chriſtus er hónum nalægur/
ꝛ ſa Helge Ande giórer hans Hiarta ſier
til Muſteris/ Hañ finur og Krapt huns
Helga Anda/ huór ed Truna vpp uekur
til Bæna akallſins. Hañ finur ꝛ med ſier
eina breñande æſt og Girnd/ til ad gióra
ꝑad ſem Gude er ꝑægelegt. Hañ finnur
og med ſier packlæte til Gude/Ad vijſu
ſtuttlega ad ſeigia/ Huar ein riett chriſt-
eleg Trua er j Manñſins Hiarta/ ꝑa er
ꝑar Gudhræddſla/gott Framferde/ꝛ gle
de Samuiſkunar j Heilóg ū Anda.

2 J annan mata/ lætur Truen ſig j
lioſe med godum Verkū/ Þuiad ytre ver
ken ꝑau bera vitne ꝑar vm/ huórnen eda
huilýkt ad Hiartad er/ ſo ſem Chriſtus
ſeiger/Eitt gott Trie ber godan Auóxt/
og eitt vont Trie ber vondann Auóxt.
Jtem/af ꝑeirra Auóxtum ſkulu ꝑr ꝑa
þeckia, ꝑar fyrer er añars omógulegt/
enn ꝑad/ ad huar Truan er j Hiartanu
af ꝑm Helga Anda ſem j Hiartanu bygg
er/ ꝑar eru og ad ſónu good verken/ hu-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

örier ed vitnisburd Hiartans bera. Þesse Truareñar verk hin almeñeligu eru Þsse/ Ad vijkia fra þui vonda/ og giöra hid goda: Hier fyrer þessar Greiner kallast Truen/ eirn Grunduöllur/ Upphaf/ Leid sagnare/ og sem eirn Avijsare til allra christelegra Mañkosta ↄ godra Verka.

I fyrstu er Truen eitt *Fundamentum*, Þ er Grunduöllur/ a huörium aller Mañkoster/ öll Hlydne/ og öll Verken god vpp byggiast. Þar næst/ er hũ eitt *PrinciPium*. Þad er Upphaf/ vt af huörju öll Good verk koma/ so sem af añare Uppspretu/ Hun er og Leidsagnare/ sem helldur Mannenum a þeim rietta sæluhialpar Veige/ so ad hañ ecke afuijkur til hægre handar/ Þad er til þeirra godra verka og fundinga er Meñ hafa vpp þenkt/ viliande þar med þiona Gude epter þra eigen Potta ↄ Vijsdome/ Ei helldur til vinstre handar/ sem er til vondra verka/ med huörium Diöfulsins ↄ Heimsins Börn flecka sig/ Item. Truen/ Huör ad er Leidsagare til allra Dygda og christeligra Verka/ hun lætur sier ecke nægia/ nema hun heyre Gud hafa þad Verk bifalad/ med þessũ edur þuilykum Ordũ/

So

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

So seiger Drotten. Þar fyrer bidur Da-
uid af Truñe j þeim 25. Psalme Drott
en leid mig j þýnum Sañleika/Kieñ mi-
er Vegu þýna/og lær mig ad ganga þý
na Gótu. Hier fyrer seiger og David j
119. Psal. Sæler eru þeir enu fleck!au-
su a Veigenum/þad er/Þeir sem j Tru-
ñe fundner verda Gude hlyduger/ so ad
þeir eru a þeim rietta Veige/ eige vík-
iande til hægre edur vinstre Handar.
Framveiges er Truen sín eiñ Styremañ
huór ed Mañsins Lifnade stiornar og styr
er til þess sanna merkis/ sem er Guds
Dyrd/ vppbygging christeligrar Kirkiu/
Naungans Gagn og nytseme. Aull þsse
Truarennar Verk eru j þessum fiorum
hófudstyckium jñe faleñ.

1 Þad fyrsta er Gudhræddsla/Huór ed
sig j ytre Verkum j lióse lætur/sín er/ad
heyra giarna Guds Ord med ódrum/
ad akalla Gud j Kirkiu safnadenum/
openberliga ad medganga sýna christele-
ga Tru/almeñeliga ad medtaka Sacra
mentum/ ad hialpa og styrkia til med
Rad og Dad/ So ad Guds Dyrd og
Ara fae framgang/Og ad Meñ meige
sia og merkia a þier/ ad þier gange til

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Hiarta þad Gude til kiemur. Hier vm talar hinn Heilage Dauid j 122. Psal. seigande/ Gladr verd eg vid/ þa þr seigia til mijn/ Lætum oss ganga j Guds Hws. Jtem. Vegna þess Hwsins sem Gud Drotten a/ þa vil eg leita ad þui sijn þier er til goda. Hier lætr Dauid sitt Hiarta j liose/ viliande sijna Pienara vita lata/ ad hans hin stærsta Glede og Astundan er þesse/ ad hann meige j christelegum Sofnude syna sig ad vera Guds Pienara. Þessu Dauids Epterdæme hæfer Kongum Hofdingiū ok Valdstiornar mōnum epter ad fylgia/ so þeir þar med biuijsse sijna Tru Aast og Elsku til Guds.

Þad annad/ er Meinleyse j Lijferne ok Framferde huors Mans/ so ad þo eingen Madur sie hia þier/ þa skalltu þo so hallda sem þu siert fyrer Guds Auglite/ huar fyrer þu eckert skallt ohæfelegt edr skamsamlegt adhafast. Hier fyrer talar Gud so til Abrahams/ Gack framan fyrer mijnu Auglite/ Þuiad Gud hann alijtur ecke alleinasta þad sem Solen a skijn/ helldur jafnvel jnsiu Hiartans Panka og Hugreningar.

Þad

Pad þridia / er Riettuijse og Kiær-
leike til allra Manna / so ad Madurenn
hafe eina goda Samuisku j allre hóndl-
an / sijn Meñ hafa jñbyrdes til samans.
Par med þa veiter hañ Yfernalldenu / t
þeim sem j ædre Stiett eru þeirra tilbæ
relega hlydne og heidur / Hañ hialpar t
so sijnum jafnchristnū med Rad t Dad
verndar sijna Vndergiefna / og helldur
þeim vid Aga og goda Sidsemd / hier
ad auk huggar hñ alla harmþrungna /
og hialpar Fatækum af óllum Efnū /
Jæ / hann helldur alla ad vera Christi
Lime mz sier / j vorum Herra Jesu Chr-
isto / huar fyrer hañ giórer þad eina óð-
rum / sem hañ sialfur hafa vill / og alld
rei nóckrum med Rade og Vilia j mote
giórer / Med einu Orde ad seigia / Ad þu
so lifer a medal Mañaña / ad þeir mei-
ge gott Vitne bera vm þijna christelega
Tru og þitt Framferde.

Pad fiorda er Tru og Dygd j þui
Kalle og Embætte sem sierhuór er til
kalladur / huórt helldur þad er Andleg
stiett / ellegar veralldleg Bifalning / stor
edur lijtel / edur huórt hellst Embætte þ
er / sem óðrum kañ ad koma til gagns t

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

goda

goda med Tru og Æru. Vt i þessu öllu skal Mañ epter fylgia S. Pals Ordũ/ til Rom. 12. Cap. þar hañ so seiger/ Hvör eiñ sie trur i siñe Kallan / Og ad eingen yfergiese syna Kallan edur Embætte/ þ kieñer oss S. Pall ꝑ Johañes. Pall seiger so/ Hvör eiñ stande i þre Kallan sem hañ er til kalladur/ S. Johañes kieñer Mönnum ad þeir sie riettuijsser i siñe Kallan.

I þañ tijma/ þa marger af Romuerskum Strijds mönnũ komu til Johañem og lietu sig skijra/ og spurdu hañ ad hvad þeir skyllde giöra/ hier bifalade Johañes þeim ecke/ ad þeir skylldu yfergiefa þeirra strijds Erfide/ og fara a Eydemerkur/ ellegar taka a sig Nyka lifnad og fara i Klausiur/ helldur sagde hañ so/ Kuged önguan/ nie suijked/ ꝑ lated ydur nægia ydar Laun/ Sia hier hvörn Truareñar Auörk fyrer Mönnum ad Johañes vt krefur af einum Strijdsmañe. Þessu Epterdæme ættu aller chreestner menn epter ad fylgia/ sierhvör i siñe Kallan/ Og setia sier fyrer/ ad giöra öngu ũ oriett/ helldur vera dygguer ꝑ truer i sinne riettre Kallan/ öðrum til gagns

og

ut leggiandi

og gooda

Eſ vppa þad/ad ſierhuǒr kuñe þui betur j ſinne Kallan og j ſijnu Embætte ad ſtanda/ þa eru þeſſar epter fylgiande Greiner edur Reglur vel merkiande.

1 Fyrſta/ad ſu Kallan edr þad Embætte ſem ſierhuǒr hefur/ad þ ſie vppa Guds Orde grunduallad/ ſo ſem þeſſe Regla vtuijſar/ Allar þær Stiettir/ Kall edur Embætte/ſem þiena til Guds æru/ og Veralldlegre Valldſtiorn eru til ſtyrktar/ z allar þær Stiettir er Buſyſlu edr Buſkaparlage til koma/z þær ed Almuganum eru til gagns/ þær ed vernda Rietttlæted/enn hirta Draduende/þeſſ hattar Stiettir allar hefr Gud j þui hinu fyrſta og fiorda Bodorde/ boded og jnnſett.

2 Annur Regla/Truen til Guds/Kiærleikuren til Naungans eru þær tuær Reglur/ epter huǒrium eirn og ſierhuǒr ſkal ſkicka ſier j ſijnu Embætte z Kalle.

3 Pridia/Nær Morganguren kiemur(þui valla er aſnars ad vænta) þa ſkal Madurenn leita til Guds Ords/ og þar

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

af taka huggan.

4 Fiorda/ Sierhuór skal so j sijnu Kalle lifa/ad þad verde Gude til Æru/ og þeim til Nytsemdar a medal huór-ra hann er.

5 Fimta/ huór Madur skal Gud jduglega akalla j sinne Stiett/ huórsu lag og lijtels verd sem hun er/ Þuiad har kañ eingen hlutur vel ad vppbyriast fur endast/nema Gud hañ giefe þar til sijna Nad. þessar allar Greiner fram-setur Dauid j þeim 37. Psalme þar hñ so seiger/ Treyste Gude/ ↄ giór þad riett er/ bw j þijnu Lande/ og leita þunar Fædu med Æru.

III.

Þad pridia Instrumentum edr Verk fære/ huórt Christus hefur skickad til ad ódlast med hans Velgiórninga/ þad eru hans Sacramenta/ og syneleg Teikn hñs Myskunar ↄ Vilia:

Eñ ædur eg tala nóckud vm Sacra menten þessnyia Testamentesins/ þa vil eg ædur fyrer fram tuær Greiner fram setia/ og bædar gagnlegar.

Su fyrre er/ huórnen Gud hefr alla tijma tied sig og openberad fyrer Mañ-

eska

eſkiunne.

Hin ǒñur/ huadan Gud hefur hau Naufn teked er hañ hefur þeſſum Teikn=num og Sacramentonum giefed/ þau hañ hefur jnnſett

Fyrſt eigum vier ad vita/ ad Gud/ allt j fra vpphafe Veralldar / hefur i þeñan tuǒfalldan mata ſig birt og op=enberad fyrer Mañeſkiuñe/ ſem er/ Fyrſt med berum Ordum / huǒr ed hlyda vpp a hans Vilia ꝛ Bifalning. Par næſt m3 ſynelegu Teikne og einhuǒriu ytra Mer=ke / huǒrt Teikn oſſ vppa Orded amiñer og Guds Vilia ſtadfeſter ꝛ hñ jñſiglar.

Þa Gud hafde ſkapad Adam ꝛ ſett hañ i Paradȳs/ þa ſagde hañ Adam ſiñ Vilia med liǒſum Ordum/ og til merk=is ſyns Vilia/ ſette hañ til tuǒ Teikn/ ſem var Lȳfsins trie ꝛ Vȳſdomſins trie j þeñan mata/ Ef Adam være Ordenu hlydugur / þa ſkylde hañ lifa og alldrei elldaſt / helldur eta af lȳfeins Trie ꝛ lifa æfenlega. Eñ ef hñ bryte af Guds Bod orde/ og ǽte af þui fyrerbodna vȳſdoms Trie/ þa ſkylde hañ Dauda deyia.

Sǒmuleidis gaf og Gud Abraham ſitt Ord/ og þar jafnframt þui jñſette

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

hñ synelegt Teikn/ sem var su holldlega Vmskurn/ ⁊ kallade hana sitt Sættmala

Par epter a/hiet Gud Moyse/ad hñ villde vtleida Folked j fra heim Egipta lands Prældome/ jnn j pad fyrerheitna Land Canaan/og par med jnnsette hañ synelegt Teikn er hñ kallade Paskalamb. Sidan fyrerhiet Gud Lydnum/ad hann skyllde bwa j Canaans Lande/ so leinge sem peir villdu Gude hlyda/ og halda hans Testamentum og Sættmala/ ⁊ til merkis hier vm jnnsette hañ synelegt Teikn/ sem var petta/ Ad Presturen skyllde taka Blod eirrar raudrar Kuigu ⁊ stöckua put a Folked/ So og yfer Alltared og Lögmals bokena/ og kallade petta Teikn sitt Testamentum.

Sömuleidis ⁊ liꝛka er hattad j hinu nyia Testamentenu. Christus lofar peim öllum sem a hañ trua Syndaña fyrergiefningu/ og ad peir skule fyrer Helgan Anda endurfædast. Eñ til merkis pessu Fyrerheite/ hefur hañ eitt synelegt Teikn jñsett/ sem Skripten kallar/ IDRAN AR Skyrn. Framveigis lofar Christus ad hann vilie vnderganga Krossins Pijnu/ og fornfæra sinn Liꝛkama ⁊ vthella

sijnu

sijnu Blode til Syndanna fyrergiefningar / Hia þessu Fyrerheite er og eitt synelegt Teikn / huórt hann kallar sitt Holld og Blod / og þ nyia Testamentum. Hier vt af sier þu þad / Gud hefur alla tijma vid Manneskiuna hóndlad / bædi med Ordenu og Teiknenu / og þad fyrer þa Grein / ad vier þess betur mættum vnder standa Guds Vilia.

Nu er j ódru lage merkianda / huad Gud hefur kallad þesse Teikn ꝛ Sacramenta / sem hann hefur jnnsett. Hann hefur ecke giefed þeim Nafn / alleinasta epter þeirra hluta Natturu og Edle / heldur epter þeirra Þydingu og Merking / huór Merking ed avijsar huar til Gud hefur þesse Teikn jnnsett / Og þetta giór de hann fyrer þann skulld / Ad nær vier til vor tókum þad ytra Teikned / þa eigum vier ad minnast a þad Himneska / af huóriu Teikned hefr sitt Nafn.

Þa Abraham vmskar sinn Son Jsaach / þa huxade hann vppa þad Nafn er Gud hafde þessare Vmskurn giefed / þar hann kallade hana / Sacramenta j mille sijn og Abrahams ꝛ hans Sadis. Þa ed Moses stóckte Kyrblodenu yfer

Folked / þa hyrade hañ vppa þ Nafn / er Gud hafde þessu Teikne giefed / sem er hans Testamentum. Lýka eirnen kallast vor Skýrn ein jdranar Skýrn / Þuiad vier eigum ad hefia vor Augu j fra þui synelega Vatnenu / til þess Fyrerheitis / Þar Gud innsiglar þeim enum sama sm̃ jdrast sýna Nad ⁊ sinn Vinskap. Skýrnen kallast ⁊ Endurgietningar laug / ad vier skulum hyra / Nær nockur skýrest / þa endurfædest hann andlega / af þeim Helga Anda. Sómuleidis þa kallast Brauded / Christi Lýkame / og Výned Christi Blod j Kuolldmaltýdar Sacramentinu / Þuiad þau merkia þa Himneska Fædu / huórja Christus giefur vnder Braude ⁊ Výne / sem er hans Holld ⁊ Blod. Stuttlega ad seigia / Gud fyrer sín mykla Výsedom / hann hefur giefed sýnum Teiknum og Sacramentum Nófn epter þeirra Þydingu ⁊ andlegre Merkingu / ⁊ þeim Gæfum / sem merkiast og innelykiast j þui synelega Teikne ⁊ Sacramente / so ad vier ecke skulũ hanga a þui sín Augun sia / helldur a þui sem Truan sier j Sacramentenu.

Nær vier þessar tuar Greiner vitũ

vt

vt af Sacramentis Heilagrar Kirkiu/ sem nu voru taldar. ad athugum þær vel þa hofum vier godan Grunduoll lagt til eins sañlegs Skilnings vm þau Heilogu Sacramenta hins nyia Testaments/ sem er Skyrnen/ og Jesu Christi Kuolldmaltydar Sacramentū/ vt af huorium vier vilium nu tala.

Vm Sacramented Skyrnarennar.

AD vier mættum fa þss skyrara Skilning a Sacramente Skyrnareñar/ þa vil eg stuttlega vpp teikna fyrer huoria Grein vor Herra Jesus Christus liet sig skyra/ þui þar inne er falen su rietta Vnderstada vorrar Skyrnar. Huar fyrer er villde þa vor Herra Christus skyrast?

Það kieñer oss Guds Fodurs Rodd su er yfer hañ kom/ og þess hins Helga Anda openber an j Dæfu lyke.

Guds Fodurs Rodd sem kom yfer Jesū/ þa hñ var nu nyskyrdur hlyder so Þesse er minn Elskulegur Sonur j huorium mier vel þocknast. Þessare Rodd du ber Skyrnen vitnisburd/ þuiad fyrer

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

þa æðstu og merkelegustu Grein er Skýr
nen jnnsett/ ad hun skal bera vitnisburd
vm Guds Vilia ꝛ Vinskap / vid þñ sin
skýrdur verdur. Hier af er merkianda/
ad vier sem skýrder erum/og hófum j
klædst Christo j Skýrneñe/vier erũ Gu-
de þægeleger/fyrer Christi Nafns skuld.
Petta hid sama meinar S. Páll til
Ephe: 1. Cap. Par hañ so seiger/Vier
erum Gude kiærer j þm Elskulega/ Jm
Gud Fader seiger sialfur/A þessum hefe
eg þocknan.

Þannen hefur nu Christus læted sig
skýra/og þetta ytra Teikned vm Guds
Nad og Vinskap medteked / epter þui
sem Fódursins Rödd hlyder/Vppa þad
ad vier sem skýrder hófum vered ꝛ erum
jnnplantader j Christi Líkama/ fyrer
Skýrnena/vier skulum vita oss ad vera
fyrer Christi Verdskulldan j Nad ꝛ Vin
skap vid Gud. Þar fyrer er allur Krap-
tur vorrar Skýrnar af Christo Jesu.

Openberan hins Heilaga Anda j lýk
ing eirnrar Dwfu/ hun merker vors
Herra Jesu Christi Skýrn/ med huórre
hañ oss skýrer hid jnnra/nær Guds þie-
nare skýrer hid ytra med Vatnenu/ hu-

ar

ar vm ad Johañes Baptiſta talar og ſeiger / Eg ſkÿre ad eins j Vathnenu / eñ ſa ſtendur mitt a mille ydar (hañ meinar Herran Chriſtum) ſem ſkÿrer med þeim Heilaga Anda. Su Dwfu Lÿking merker Fridargiörd j mille Guds og þeſſ ſem ſkÿreſt / og vtbyder huad Noaörk merkte / til huörrar Dwfan aptur kom / epter Vaths floded / hafande eina Olie Grein ſier j Muñe. Þeſſe hin andlega Skÿrnen hun ſkier hid jñra og oſynelega / þegar ad Maduren ſkÿreſt med Vathnenu epter Chriſti Bifalningu.

Af þeſſu ſem nu ſagt er / vilium vier eina almeñelega Mals grein taka vm Skÿrnena / huad hun er / ſem er / Skÿrnen hun er eitt ytra Teikn / merkiande þa jñre Skÿrn / huörja Chriſtus verkar med þeim Heilaga Anda / og huar med hañ ſtadfeſter ꝛ jñſiglar oſſ Guds Nad og Vinſkap.

Nu vppa þad vier mœttum oſſ til gagns og goda ſnua vorre Skÿrn / þa er hier merkianda / ad þeſſe vor Skÿrn hefur þria hlute j ſier ſem oſſ eru hugleidande:

Fyrſt er Skÿrnen Teſtimonium gratiæ,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Þad er eitt nædarennar Teikn edur Vitnisburdur.

Þar næst er hun Symbolum Rerum, Þad er / Eitt Lærdoms Teikn.

I þridia mata er hun / Tessara professionis, Þad er eitt adskilnadar Merke edur audkienningar Teikn / Um þesse þriu Teikn og Merke Skýrnarennar vil eg nu tala epter þui sem þau eru hier fraam sett.

I fyrstu er Skýrnen eitt nædar Teikn / so sem nu fyrer skóinu biuýsad er / Þuiad Skýrnen er ein Vitnisburdur Guds vppa hans Nad og hans Vinskap / þeim til handa er skýrest / so þad vier i Skýrneñe giórúst Heilager / Ja / vier verdum eitt Offur sin výgt verde til þess ad vera hia Gude / huór ed oss hreinsar og fra skilur i fra Diófletum og hans Verkum / so ad vier verdum nyar Manneskiur / Ad výsu / Guds eigen Bórn / sem hun hefur vtualed i sínum Elskulega Syne vorum liufa Lausnara, Jesu Christo

I añan mata er Skýrnen Symbolum Rerum, Þad er Lærdoms teikn / sem i synelegum og ytre hlut um framsetur ad ra hlute þa heimugleger og osyneleger eru

eru. Hier eru merkiande Auguſtini Ord/ huór er ſo hlioda/Nema Þ Sacramenten hafe nóckra Lýking þeirra Hluta ſiñ þau merkia/ þa er þad ei Sacramenta. So hefur t vor Skýrn(j huórre Mañeskiuñe verdur dypt j Vatned/og dueſt j Vathnenu/t kiemr vpp aptur wr Vathninu)ſinn andlegan Lærdom t vnderſtódu/ huar fyrer ad Skýrnen kallaſt eitt Lærdoms Teikn.

J huórn mata er þa Skýrnen ſlýkt Lærdoms Teikn? J tueñan handa mata. Fyrſt kienner hun oſſ og vnderuýſar Chriſti Giórninga/ þar næſt kienner hun huad vier ſkulum gióra/ t huilýkt vort Audnulag vera ſkal/ vier ſem ſkýrýſt eda ódur ſkyrder hófum vered:

Huad kienner þa Skýrnen oſſ vm Verken Chriſti?

Fiora Hlute kienner oſſ vor Skýrn.

Fyrſta/ Huad Chriſtus giórt hefur:

Annad/ Huar fyrer hañ þad ſama giórt hefur:

Þridia/ Huad hñ giórer þa nær ad nóckur ſkyreſt.

Fiorda/ Huad hann j Framtýdenne gióra vill.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Huöria Hlute vnderuijsar oss Skÿr
nen ad Christus hafe giört?

Hun aminner oss vm þa Hlute er
skiedu a primur Dögum / sem var Fria
daguren lange / a huörium Christus pÿn-
dest / Puottdaguren / a huörium Christus
huÿldest j Gröfeñe / og Paskadaguren / a
huörium Christus Daudan yferuañ / og
af Dauda vpp reis. Fyrer þessa Grein
nefner Christur siñ Dauda / Greptran og
Vppriſu / eina SKJRN / hia Marcus
10. Cap. Þa Syner Zebedei Jacobus og
Johañes girntust / ad þeir mætte sitia siñ
til huörrar Handar j Christi Rÿke / þa
suarade Christus þeim og sagde / Kunne
þid ad drecka af þeim Kaleik sem eg dr-
eck / og skÿrast med þeirre Skÿrn er eg
mun skÿrast / Sem hñ villde so seigia /
Heidur og Æru þid hafa vilied / enn þid
hlioted nöckud ad lÿda / mdur enn þid til
Þssarar Æruñar komest / Hier liggur ep-
ter sa harde og beiske Daude / hañ hlyt-
ur yferuñen ad verda / mdur eñ þad nöck-
ur ttemur til þessarar Dyrdar.

Af þui merker nu Vatsins yferaust-
ur j Skÿrneñe Christi Dauda / Duol su
litla er Madureñ er j Vatnenu / hun mer-

ker

ker Christi Greptran. Vpp koma vr Vatnenu / hun merker Christi Dyrdarsamlega Vppriſu. Par fyrer / So opt sem vier hugleidum vora Skyrn/edr sia um adra seyrda/ pa eigum vier ad hyra vppa Historiur peirra prysggia Daga/ sem er vm Christi Dauda/ hans Greptran/ t Vppriſu af Dauda. J peñan mata kienner oss Skyrnen/ og amiñer huad Christus giort hafe.

Huar fyrer hefur Christus pa ptta giort? Og huar fyrer er hñ daen/ Greptradur og vppriſen? Hier til suarar S. Paall til Rom. 4. Cap. og seiger/ Christur er daen fyrer vorar Synder/ og vpprisen oss til Riettlætis. Puiad/ lyka so sem hañ med Verdskulldan sins Dauda af fæger vorar Synder/ og med synu Blode hreinsar vorar Samuiskur af da udlegum Verkum/ so eirnen auglyser hañ med sine signadre og dyrdarlegre Vppriſu sig ad vera rietlatan epter Gudz Lög mæle / Syndlausann og hreinañ j allann mata: Par fyrer mæler so David 16. Psal. Pu munt ecke yfergiefa mijna Sal j Helujte/ og ecke læta pinn Heilaga sia nockra Rotnan.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Þetta vill og Christur meint hafa/ þar hañ seiger hia Joh. 16. Cap. Sa Helge Ande hañ skal avíta Heimen fyrer Riettlæte/ Þuiad eg fer til Fódursins/ þad er ad skilia/ Heimuren/ Herodes Pilatus og Gydingarner hallda mig ecke Riettlætan/ fyrer vtan Synd og nóckra Saurgan/ Eñ mín Vppriſa af Dauda/ hun skal biuíſa/ þad eg em Riettlætur/ Nær þeir sia ad Dauden hefur aungua Magt yfer mier. Fyrer þſſa Grein seiger S. Paall so/ Christur er vpp risen oſſ til Riettlætis/ Þuiad Christur biuíſar med sinne Vppriſu/ ad hañ sie Riettlætur/ huórt sitt Riettlæte (sem er algiórd hlydne Guds Lógmals) hañ giefur ſ til reiknar óllu þm sem a hañ trua.

Huad kieñer oſſ Skírnen ad Christus gióre? Hñ skírer (seiger Johañes) mz þeim Helga Anda ſ Elde: Paulus seiger/ Hañ hreinsar oſſ j Vatsskírnenne fyrer Orded/ Hier vnderuíſa ſ kieña þr Paulus og Johañes/ huad Christur añars verkar/ þa þegar Naduren er skírdur j Vatnenu. Johañes seiger/ Hann skyrer med þeim Helga Anda og Elde/ þad er ad skilia/ Christur giefur þam Heilaga

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Heilaga Anda j Skÿrneñe / huór ed Bæde j Skÿrneñe og Ordenu er nalægur og kröptugur.

Eñ huad sa Helge Ande hañ verkar j þeim sem epter Christi Bifalningu skÿr dur verdur / þad avÿsar hañ þar hann seiger / Hañ mun skÿra med Elde / þui ad lÿka eins sin þad Ellduren vmbreyter huórium Hlut / af breñer þad ohreina og vpp tendrar huar hñ vid kiemur / so eirnen vmbreyter sa Helge Ande Nlañ enum sem skÿrest / j þui ad hañ endurfæd er hañ / og giórer hañ ad nyum Manne / hñ burt breñer þad gamla Hysme / i þui hañ deyder þa gömlu Nlañeskiu / þann gamla Adam / sem er su syndum spillta Nattura: Hañ vpp rendrar og Nlañen i þui hañ lÿfgar og vppreiser eina nyia Mañeskiu.

S. Pall seiger / Christur hreinsar oss med Vats skÿrnenne i Ordenu / Hier leggur S. Pall til samans þria Hlute / sem er þa ytre Skÿrn / huória hañ kall ar Vats skÿrn / Þar næst Christum / sem hid innra med sÿnu Blode og þeim Hei laga Anda hreinsar. J þridia lage Ord ed / huórt ad er Christi Fyrerheit / af hu

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

örin Skýrnen hefur allan sinn Krapt og Matt/ þuiad Skýrnen er ecke kroptug af þui Vatne sem Presturen yfereys þañ sem skýrest/ Ei helldur fyrer þau Ord sem Presturen vpp les/ helldur vt af Jesu Christi Fyrerheite og rýkuglegre Lofan/ sem er þesse/ Nær ad Maduren skýrest hid ytra med Vatnenu/ þa vill Gud skýra hid innra med Helgum Anda og Elde.

Nu þo slýkt verde epter Christi inskickan/ og Skipan/ þa er þo Herrans Christi Armur eige styttur/ til ad skýra Andlega/ fyrer vtan Vatn/ þa alla/ huórium Fyrerheited til heyrer/ þad eru Börn allra christeña Manna/ þau sem eñ nu i Modurlýfe eru/ sierdeilis þa Börnen verda burt kóllud adur eñ þau koma til himar ytre Skýrnareñar. Þar fyrer attu christner Forellrar/ þeir ed missa sýn Börn adur eñ þad þau skýrd verda/ ecke ad falla i Mistraust vm Sæluhialp síña Barna/ ellegar læta þau smanarlega j ovýgdre Molldu grafast/ helldur trua þui visselega/ ad þau eru vnder þm Sattmala sem Abrahams Börn voru/ sem S. Paull liosleg kieñer til Gal: 3.

Þar

Þar fyrer / Lýka eins sín þau hollo legu Abrahams Börn ecke vrdu fordæmd þott þau dæe fyrer hin attúda Dag / a huórium þau attu ad vmskieraſt / helldur vrdu þau ſaluholpen fyrer Krapt gudlegs Fyrerheitis og hans Sattmala. I ſama mæta fyrerdæmaſt og ecke helldr þau andlegu Abrahams Börn / þad eru Börn chriſtenna Manna / þott þau deye ædur en þad þau verda ſkýrd / helldur verda þau Saluholpen fyrer Krapt Guds Fyrerheitis / ↄ fyrer þa oſynelegu Skýrn ſem vor Herra Chriſtus þau ſkýrer / ſa er Dauda og Píjnu hefur þeirra vegna lided:

Med þeſſu eiga chriſtner Forelldrar ad hugga ſig / huórt ſem Börnen deyia j Modur Lýfe / ellegar ſeirna ædur en þad þau til Skýrnarenar komaſt: Enn hier med vil eg ecke Forelldrunum neitt tilefne giefed hafa / ad draga vndan Barna ſkýrnena / helldur ræd eg þeim til / ad þeir med þad fyrſta medtake þſſa ytre Stadfeſting vppa Saluhialp ſinna Barna / og ad Börnonum verde hialpad med Chriſtenna Manna Bænum þa þau ſkýraſt.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Hvad kiener Skyrnen oss/ ad Christus giora vilie framueigis vid pañ sm̃ skyrest?

Pad seiger hañ i peirre Bifalningu sem hañ gaf synum Postolum/ adur hñ for vpp til Himens/ so seigande/ Ganged vt vm allan Heimen og skyred alla Meñ/ huor sem truer og verdur skyrdur hañ skal verda sæluholpen/ enn huor sm̃ ecke truer/ hañ skal verda fordæmdur. Puiad lyka eins sem pad peir vrdu alleina frelsader fra Vatzfloodenu/ sem i Noa ork voru/ So verda og eirnen peir alleina frelsader fra pui eilyfa Floode (sm̃ er Helvytis Elldr ok Fyrerdæmning) sem trua a Jesum Christum/ so framt sem peir stoduger blyfa vid pañ Smatt mala sem su ytre Skyrnen vtkrefur og heimter. Stuttlega ad seigia/ Lyka sm̃ sa ed skyrest kiemur vpp wr Vatnenu/ edur so sem Vatned af hñ reñur/ so vill Christus vpp taka oss i fra allre Sorg og Mædu/ og færa oss jñ i sitt Ryke/ so ad vier par med hönū eilyflega lifū:

Petta latum vier nu sagt vera vm pad/ huörnen Skyrnen er oss eitt Lærdoms Teikn/ vt af vorum Herra Jesu Christo

Christo. Nu vil eg framsetia/huad skírnen oss sialfum kienær/ Sem er/ Huad vier skulum Gude giora/ Huad oss sialfum/Huad vier eigum ad lýda/Huórs vier skulum býda/ Huad allur vor Lifnad ur vera skal/ Vm alla pessa Hlute amiñ er oss vor Skírn.

Huad eigũ vier þa Gude ad giora? Það sem Christur oss kienær þar hann so seiger/ Skýred þa j Nafne Fódr ✝ Sonar ✝ Heilags Anda/ Pesse Ord JN NAFNE FAUDUR/ ✝ ct. Þau auglysa fyrer huórria Grein Skírnen er so jñsett/ ad eirn og sierhuór sa sem skýrdur er/ hñ miñest huar fyrer Skírnen er jnsett. Og er nu þetta einfölld Meining þessara Orda/ JEG skíre þig j Nafne Fódur og Sonar og Anda Heilags/ Það er so ad skilia/ Eg skíre þig fyrer þñ skulld so ad þu vidurkienær ✝ Truer/ Akaller/ Dyrker/ Ottest og Elsker þann sanna Gud alleinasta/ sem er FADIRIN/ sa þig hefur so elskad/ ad hann vt gaf siñ einka Son j Daudan fyrer þig/ Og SONUR eñ/ huór ed fyrer þýna skulld baen er/ huór ed þig af Syndonum fyrer sitt eiged Blod hreinsar/ huórtiu Bl-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

ode hañ vthellte a Krossenum til fyrer-
giefningar þiña Synda/og j klæder þig
andlega sýnu Riettlæte/ jæ ad vyssu/gi-
ðrer þig ad sýnū eigen Lim/so þu skallt
fyrer hans skulld vera og kallast Guds
Barn/Og hEJlagur Ande/sa sem þig
endurfæder og helgar til eilýfs Lýfs/so
þu meiger Gude til heyra/ og eilýflega
hia hönū sæluholpen vera.

Þetta er einfölld Meining skýrnar
Ordaña/ huðria Meining og Vnderstö-
du eg hefe saman dreiged af heilagre
Skrift/og jnne lykest i þessu Orde/ Eg
skýre þig In Nomine, þuiad Þtta Orded
Nomen, merker Vidurkienīng Guds/ t allt
þad huad hun af Mannenum vtkrefur
og heimter.

Hier vt af ma nu liosleg a skilia/
huada Sattmale ad Skýrnen er i mille
Guds t þess sīn skýrest/Gud lofar Mañ
enum fyrergiefningu Syndaña/Riettlæ-
te og Sæluhialp/ Þetta stadfester og jñ
siglar Gud af sinne Alfu med Skýrneñe/
Þar j mote suer sa sem skýrest sinn tru-
nadar Eid Gude/og lofar Diöflenum ad
afneita og öllum hans Vilia t Verkū/
Hañ lofar ad elska Gud med einre stöð-
ugre

ugre Tru / Bæna akalle / Heidre / Otta t
Hlydne t ct. Hier fyrer kallar S. Pet-
ur i fyrra Pistle. 3. Cap. Skÿrnena eiñ
Sattmæla / i huórium Gud ad spyr og
lofar þeim ed skÿrest / Enn hinn sem
skÿrest ansar og jatar þui sem Gud til
seigzer t lofar / þ hañ vilie þeñan Satt-
mæla med óllu hallda.

Þad añad sem Skÿrnen kieñer oss /
Þad er þetta / Huad vier eigum oss sial-
fū ad gióra. Þuiad lÿka so sem oss ver-
dur i Skÿrnar vatned nidur dyft / so eig
um vier og Syndena ad deyda / Þad er /
læta af Syndeñe. Jtem / lÿka so sem þ
vier erum vnder Vatnenu / so eigum vier
ad kiesta og nidur þryckia Synda girnd
um óllum t vondum Fysnum t Tilhneig
ingum. Og lÿka so sem þ vier vr Vat-
nenu vpp komum / so eigum vier vpp ad
rÿsa / til þess ad gióra þad sem gott er /
og vpp byria ad lifa einn nyan Lifnad /
þetta kieñer oss S. Pall til Rom. 6.
Cap. Þar hann nidur þaggar þa sem
vilia þar fyrer frialslega syndga / ad
þeir eru riettlæter ordner fyrer Truna
alleinasta.

Eñ þesse eru S. Pals Ord / Huad

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

skulum vier hier til seigia? Skulum vier þa blýfa j Syndiñe / so ad Naden yfergnæfe / Langt fra þui / og margt langt. Vier sem dauder erum Syndeñe (þad er) vier huórra synd daud er / huórnen meigum vier þa j heñe lifa? Vite þier ecke / ad vier sem skýrder erum j Christo Jesu / vier erum skýrder j hans Dauda (þad er ad skilia) Vier sem skýrder erum / vier hófum j klædst Christo j Skýrneñe / huórs Christi Daude Syndena deyder / og er króptugur j oss / til þess ad kiefia Syndena nidur / so hun ecke hafe yfer Rad sín heñar vilie er. Vier erum greptrader mz hónum fyrer Skýrnena til Daudans (þ er) so ad Synden deyie j oss / vppa þad / ad lýka sem Christus er vpp vaken af Dauda / til sýns Fódurs Dyrdar / so eigú vier ad ganga j nyungu Lýfdaganna. Þuiad fyrst þad vier erum hónum jnnplantader i epterlýkingu Daudans / so eigum vier og so ad verda jnnplantader hónum i epterlýkingu Vppriſuñar. Ad vissu skulum vier vita þad / ad vor gamle Madur (þad er syndsamleg Nattura) er med hónum Kross festur / so ad Syndareñar Lýkame (þad eru vondar Girn-

der

þer)nidur kiefiest og dofne j oss/vpp a þ
ad vier ecke leingr Syndeñe þionū.

Hier sixum vier/ huórnen þad S.
Pæll med Skýrneñe kieñer oss/ ad vier
eigū Syndena ad deyda/ ꝛ vondar Girn-
der/ og j einum nyium Lifnade fram ad
ganga/ epter þui sem hñ strax endar þa
Rædu/ seigande/ So hallded nu ad þier
sieud dauder til ad syndga/ eñ lifande til
ad þiona Gude fyrer Jesum Christū vo-
rn Drotten. Þar fyrer þa lated ecke syn
dena ríkia nie Valld hafa j ydrum daud
legum Líkama/ so þier sieud Syndeñe
hlydugier j Líkamans Girndum. Fyr-
er þessa Grein skulum vier minnast vor-
rar Skýrnar jduglega/ og so opt sem þ
vor vonda Nattura lockar oss og egg-
iar til Syndareñar þa huxum vm vora
Skýrn/ þuiad Skýrnen aminner oss ad
lata af Syndeñe og lifa Gude til Loss
fyrer Jesum Christum.

Þad þridia sem Skýrnen kieñer oss/
er þad/huad oss byriar ad þola ꝛ líða
Þuiad eins líka sem þad Herran Christ-
ur (huórium vier j klædunst j Skýrneñe)
var med Krossenum skýrdur/ so hófum
vier og eirnen Krossins ꝛ Motgangsins

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

vissulega ad vænta/ þa stund sem vier erum hier j heime. Jæ sañlega/Gud hñ vill ad sijn vtualen Börn verde lijk hans eingietna Syne j Krossenū/so þau meige mz hönū j hans Dyrd rijkia.

Þetta er þad huad Pæll Postule seiger til Rom. 7. Cap. Fyrst þad vier erum Börn/ þa erum vier og so Erfingiar/Jæ Guds Erfingiar/og Christi samarfar/so framt sem vier lijdum med hönum/Uppa þad ad vier med hönum eirnen Dyrdareñar hluttakarar verdū. Og Paulus leggr þessa huggan til/ Ad Krossen edr Motganguren mune verda þm til goda. Um þennan Kross talar S. Pæll til Timoth. 2 seiger/Aller þr sñ vilia Gudlega lifa j Christo Jesu/ þeir þliota Ofsokn ad lijda.

Ut af pijnuñar Historiu vors Herra Jesu Christi meigum vier læra/ ad þar er þriggia handa Kross og Motgangur til/ so ad huór sem lijdur Motgang j þessum heime/ hañ lijdur einhuórn af þessum þrem motgangs Krossū.

Sa fyrste er Christi Kross sem stod j mided. Sa añar er Reyfarans til hægre handar. Hinn þridie er Reyfarans til vinstre

vinstre Handar.

Christur leid saklaus/so myked sem hans eigen Personu ahrærde. Kæningiar ner lidu fyrer synar Misgiörder/Enn sa til hægre Handar var/han giörde idran i Neydene/snere sier til Guds/fieck hug gan og vard Sæluholpen. Hin til vinstre Handar bleif i sinne Illsku/do i sinne Synd ok vard fordæmdur.

Eins alyka geingur pad enn nu til penan Dag. Marger Men Gudhrædder lyda Ofsokn fyrer Riettlætesins skuld/so sem peir Hellogu Pyslar vottar/hvorta Christur kallar sæla vera/hia Matth. 5. Cap. Seigiande/Sæler eru Þr sem lyda Ofsokn fyrer Riettlætesins saker/þviad Þm heyrer himeryked til. Sæler eru þier nær peir hæda og ofsækia ydur/og peir tala illt vm ydur/og liuga a ydur fyrer mynar saker/glediest og fagned/þviad ydar laun eru mykel a himnum/Þviad lyka eins hafa Þr Ofsokt Spamenena þa sin fyrer yder voru.

Marger lyda so sem sa Kæningen er til hægre handar hieck/Þad eru peir sem vegna sina Synda og Illsku straffader verda af Gude/vpp a Gots edur

Eigner / Börn eður eigen Líkame / elligar og þeir sem refsað verður af Veralld legre Valldstiorn / so sem var þesse Ræningen. En þegar þr eru nu vnder Krossenum og þessu refsingar Straffe / þa viðurkienna þr sig maklega straffast fyrer sýnar Synder / og jnn falla til vors Herra Jesum Christum / biðia med stöðugre Tru vm fyrergiefning síña Synda / Þuilýker öðlast Myskun / og þeirra Kross þýna reiknast sem annad þacknæmelegt Offur j Augsyn Almættugs Guds fyrer Jesum Christum vorn Drotten. Og þetta hefur so af Guds sierlegu Ræde og Výsdome til bored vm þenann Reyfara til hægre handar / Aullum fatækum Syndorum / Rans Mönum / Mordingium / og þeim öðrum sem vegna sinna Illsku verka straffast / til eins Epterdæmis / og eins Vitnisburdar / þad Gud vilie medtaka alla til nádar / huörsu smánarlega sem þad þeir kuña hier j heime straffader ad verda fyrer sýnar Illgiörder / so framt sem þeir med stöðugre Tru jnflyia til Jesum Christum.

Nu vppa þad ad Þuilýker vesalings Menn / sem þýnast fyrer sýnar Synder og

skulu

skulu missa Lyfed/mætte fa ad vita huörnen peir til Mædar komast kunna/ pa vil eg fram setia nockrar Greiner peim til vnderuysunar.

I.

Nær nockur bersyndugur storglæpa Madur straffast og pynest fyrer openber legar synder/ pa skal hñ fyrer vtan alla hræsne alyta sialfan sig/ yfer uega sinn Glæp/eige jafna sier vid adra/ meinande adra ei betre vera enn hañ/ skoda heldur sialfs syns Glæpe/ huxa med sier huörn hann hefur med synum Glæpum styggdan/ sem er Gud sa Riettlate Domare/ fyrer huörium ad eckert er leynt nie huled/ hañ huxe og vm sialfañ sig/ par hañ hefur Gud so storlega modgad/ ad hañ er ei verdugur pad hañ skule Mader nefnast/ fyrer sökum sina andstyggelegra Synda. Af soddan huxonum lærer Naduren ad peckia sialfan sig/ og fær ad finna Smeck heluysskrar pynu i synu hiarta.

II.

Sa hañ vmhuxar og vidurkienner sin Glæp/so sem nu var sagt/ hañ skal ecke falla i Mistraust og Efasemd vm Guds

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Nad/ so sem giördu þeir Cain/ Saul/ Judas og fleire adrer/ Helldur skal hann þessa sinn hlute sier fyrer sioner setia/ ⁊ hyxa.

1 Fyrst Guds Fyrerheit og giæskufullan Vilia/ þar hann seiger/ Eg vil ecke nockurs syndugs Manns Dauda/ helldur ad hann vmuende sier/ ⁊ life.

2 Þar næst skal hann sier j hugskot setia Guds Bifalning/ þar Gud skipar öllum Mönnum vnder skylldoga hlydne sier ad vmuenda/ þier Namanña Syner (seiger hann) sinued ydur til mijn/ Item. Eirn og sierhuor hann snue sier fra sijnum vonda Veige. Christur seiger og sialfur/ Komed til mijn aller sijn erud preyter ⁊ þuingader/ eg vil endurnæra ydur.

3 J þridia lage skal hann sier j hugskot setia Dauda ⁊ Pijnu Jesu Christi/ huor ad er einn fullkomlegur Bitalingur fyrer allar Namanña Synder. Og Augustinus seiger/ Guds Myskunseme er stærre enn allra syndugra Nanña Eymd og Vesölld.

4 Þad fiorda sem hann hyxa skal/ eru Eptirdæme marga syndugra Manna þeir sem Nad ⁊ Myskun feinged hafa/

Sem

Sem var Adam/ Dauid/ Manasses/ Rꝛningin/ Ja/ sannlega aller þeir sem Nadena girnst hafa/ þeir hafa Nadena feinged/ So ad Gud hefur alldrei frasier reked nockurn þañ sem med aluarlegre Jdran hefur vm Nad og Myskun beded.

5 J fimta mata sskal hañ hugleida þañ Vitnisburd sem hañ med sialfū sier hefur/ huor ad er Skyrnen/ sem ad er eiñ Vitnisburdur vm Gud/ þ hū vilie Syndena fyrergiefa ollum þeim sem vmuenda sier og snua til hans/ þui so stendur þar skrifad hia Marc. 1. Cap. Johañes predikade Jdranar skyrn/ til Syndaña fyrergiefningar/ þad er/ hañ predikade ꝛ kiende ad Skyrnen vꝛre Guds vitnisburdur og Stadfesting/ þad hañ vilie fyrirgiefa ollum þeim Syndernar sīn vmuenda sier til Guds med Truñe a Jesum Christum/ an alls Mañgreinar Alits j nockurn mata.

III.

Su þridia Grein er/ ad sa hinn bersynduge sem so pyneſt sokum sīna Glꝛpa/ hañ skal i þessum mdur nefndum 5. Velgiorningum lata Guds Ord vera j

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

sier kröptugt/ þuiad fyrer slijka pancka þa verkast Truen j Manßins hiarta.

IIII.

Fiorda Grein er þesse/ þa nu su vesla Mañeskia sinur med sier hañ Truareñar Neista vm fyrergiefning Syndanna/ þa skal hun þegar bidia af hiarta vm Truar aukning t Syndaña fyrergiefning/fyrer Christi dyrmæta Blods skuld/ sem hañ hefur vthellt a Krossenum fyrer allar Synder smar og storar/ viliande og oviliande giördar/ huörsu liotar t sutuirdelegar sin þær kuña ad vera. Med slijkre Bæn vex Truan/ so ad hinn aume Syndare hañ sinur j synu hiarta huggan Heilags Anda/ t andsuar vppa Syndanna fyrergiefning.

V.

Med þad sydasta/ skal nu sa hinn Synduge madur vera Gude hlyden/ og med Polenmæde lyda þ forpienta Straff/og bidia Gud ad hañ kyñe mz Polenmæde lyda þad hñ med synum Glæp forpient hefur. Ad vijsu packa Gude þar fyrer/ huörsed heldur vilde læta hañ hier tymanlega straffast/ heldur eñ eilijflega ad forlæraſt/ so hañ meige mz

Keyſ-

Keyfaranum a hendur fela Gude ſijna Sal.

Par eru og marger þeir ſem lijda ſo ſem ſa Spilluirken til vijnſtre handar. Þeir idraſt ecke Syndaña / þr Bidia Gud ecke. Helldur forlijta þeir Chriſti Mad ꝛ Myſkun / og deyia ſo j idranarleyſe edur Auruilnan ꝛ fordæmaſt ſo eilijflega.

Þeir ed ſo lijda fyrer ſinna miſuerka ſaker / og leita ecke til Guds med Truñe / þm hinum ſómu er þeſſe tijman leg Pijna ein Aminning vm þa eilijfu Kuol er þeir eiga fyrer hondum j Helvijte aſamt med ollum Diofflum og fordæmdum Mönnum ad eilijfu ann allrar huggunar ꝛ Aflats j nockurn mata.

Þetta er nu þad eg villda ſagt haſa vm þriggia hãda Kroſſ ꝛ Motgang ſiñ fyrer myndadur var þa Drotten pijn deſt: Nu vil eg framueigis þeim froma Leſara til vnderuijſſunar fram ſetia / hu ad Menn ſkulu huxa almeñelega j huorſkyns Krosſe og Motgange / ſem hier j Heime kñ til handa ad koma / ſem er vm þeſſa hlute.

Fyrſt af Diofulſins Alfu / edur med Diofflenum / þa er Lyge / Grimd ꝛ Ode.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Þar næst / er med Mañenum sialfū / SYND ⁊ vesalldar Eymd.

Hid þridia / af Guds Alfu þa er Domur og Myskun.

Það fiorda / I Guds Orde / er Heilræde / Hialp og Huggun.

Fyrst er ad hugsa / það med Diófle-
um er bæde Lyge og Grimd / med huór-
iu hū sueik vora fyrstu Forelldra / so seig
er S. Petur j fyrra Pistle ⁊ 5. Cap. Di-
ófullen geingr vm kring sem eitt grenian
de Leon / leitande ad þeim sem hū suel-
ge / Hañ situr ad sóñu vm alla / enn þa
eina suelger hann sem hann med sijnum
Lygum nidur sleiged fær / Þuiad þesse er
alla tijma astundan hins ohreina Anda /
ad hañ giöre alla ohreina lijka sem hañ
sialfur er / Mañsins Skilning blindar hū
med fölskum ⁊ rangsnuinum Lærdome /
I hiartad skytur hañ jnn vondū Girnd
um / Mañsins Vilia blecker hañ mz fa-
nytum Meiningum / Ad vijsu / hū astūd-
ar allt Mañsins Lyferne ad saurga med
Syndum og Lóstum / so ad hañ þar mz
Mañen til heliar fære / og giöre hann so
hluttakara med sier j eilyfre Pijnu og
Fyrerdæmingu / Nær vier hugsum vm
þui-

þuilÿka Art og aſtundan hins ohreina Anda/til ad fordiarfa Mañeſkiuna mz þa ættum vier ad hata Syndena/ȝ hall da hana j voru Hiarta/ ad vera þann andſtyggelegaſta og ſkadſamaſta Hlut huórn Diófullen hefur til þeſſ ad fordæma oſſ med.

II.

Med ſialfum ſier ſkal huór Madur akta og yfervega vel og riettelega ſÿna Synd ȝ ſyndareñar Laun ȝ Veſölld/ ſo hañ hyxe/ ad öll ſu Veſölld og Motgangur ſiñ hañ er vndergiefen/ þ er allt Syndareñar forþient Laun/ Og vt af margfalldlegleika og fiölda Eymdanna j þeſſu Lÿfe/ſkal hñ merkia huad Syndernar eru ſtorar/andſtyggelegar ȝ margfalldar/Hañ hyxe med ſier huórnen þad hañ hefur modgad Gud/ ſem er ſa allra ædſte og beſte/Og þar af ma hañ vel ſo j ſÿnu Hiarta hyxa/ ad ſu aliggiande þÿna ſie eirn Vegur til eilÿfrar Veſalldar og Fyrerdæmningar / nema hann fae Rad og Hialp añar ſtadar ad/Vid ſlÿka Panka og Huxaner ſkielfeſt og hræddeſt allur Maduren Bæde j Sælu og Lÿkama/ ſo ſem merkia ma af mörgum

Kÿ. Pſalm-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

pſalmū/ þar Dauid vtſkyrer ſýna Sorg ꝛ Hiartans Hræðslu Syndareñar vegna/ og einkum j þeim ſiðranar Pſalmum er Męn kalla Siðpſalma.

III.

Med Gude eigum vier ad hugſa ad ſie riettlætis Domur og mykel Myſkunſeme. Þetta er Guds riettlætis Dom:/ Ad hañ ſtraffar oſſ Syndareñar vegna/ Eñ þad er Guds hin mykla Myſkunſeme/ad hañ hirter oſſ ecke/vppa þad ad hann vilie oſſ glata/ heldur giðra oſſ ſæluholpna/ſo framt ſem þad vier ecke fyrerlýtum hans Lærdom. Hirting og Straff(Seiger Eſaias)er þeim til Lærdoms og Tyftūar/ Jæ/ med einu Orde ad ſeigia/ Gud ſtraffar med Riettlæte/ ad hañ hialpe med myſkū/ſo ſem ſkilia ma af þeim 50. Pſalme.

IIII.

J Euangelio hǫfum vier ad finna Ræd og Hialp. Euangeliū výſar ǫllum ſorgfullum Syndǫrum til þeſſ Læknarans/ ſem er Jeſus Chriſtus/ ſa ed alla Synduga til ſyn kallar og lofar þeim Hialp. Þetta er þ allra agiætaſta Ræd Þuiad þar er eingen huǫrke a Himne nie

a Jǫrdu

a Jördu añar/ sem kñ, Syndareñar Sar ad græda/ vtan alleina Græadaren Jesus Christus.

Þesse sömu Ord sem oss Ræden gie fa/ þau veita oss t so hialpena/ t þau lækna Sar Syndaña/ so ad sa sem truer a Jesum Christum hañ verdur holpen fyrer hañ/ Nær vier af Truñe bidium t seigium med Dauid/ Hialpa mier/ þa er eg holpen.

Hier eru hvrande þr fiñ Hluter vm huória mædur sagt var/ sñ sierhuór Syndare skal hugleida sa sem hialpast vill.

Eñ huar fyrer Christus vilie/ ad sýner Limer lýde Kross og Motgang hier j Heime/ þar eru margar Greiner til/ a medal huórra þessar eru sierlegastar.

1 Fyrsta/ Hañ vill ad vier af Krossenum og Motgangenum skulum læra/ ad vona ecke hier j Heimenum epter þui hinu goda sñ Gud vill sýnum Bórnum giefa/ helldur eigum vier ad hugsa til þes rietta Fódurlands sñ vier erum til kallader/ so ad vier j óllum Motgange/ setiũ þa eilsýu Glede j giegn þeim stũdlega Krosse t Motgange sem a oss liggur. Ef þeim Christnu geinge alla tý-

ma vel j Heimenum / þa hefdu þeir ecke Hiartans girnd neina til þess goda sem Christur hefur þeim fyrerheited annars Heims.

Aunnur Grein / Madurenn kann ecke sökum Holldsins vondrar ospektar sier a þeim rietta veige ad hallda / nema þuiad eins ad Holldenn verde aptur hallded med Krossenum / Lýka sem þad göldu Heste verdur ecke styrt nema Menn legge hönum skarpan Bitel og Beisl j Mun. Þar fyrer seiger Dauid so / Bind þeirra Kiapta med Bitlum og Taume / þr sm ecke vilia nalægiast þig.

Þin þridia Sök er su / Ad Krossen meige oss ein jdranar Predikun vera / þt lýka sem þad Lögmæled straffar Syndena mz öllum Mönnum / Manssins Samniska verdur og samþyck Lögmælenu þar vt j / þui er Krossen ein Aminning / ad vier giörum jdran og yferbot oss til Saluhialpar.

Su fiorda Grein er þesse / Krossen nidur slær allan sialfs Verdugleika / Dramb og Ofdirfd alla þa sem j Manennum er / Hann vm koll varpar Holldsins Trausste og Siergiæde / og kiemur Manenum

enū til ad forlæta sig alleina vppa Gudz Mæd / akalla og bidia hañ/so sīn Gud seiger j Dauids Psalme/ Akalla mig j þīnum Motgange/ + eg vil hialpa þier og þu skallt prýsa mig. So mýked skal sagt vera vt af Krossenum + Motgangenum vm huórn skýrnareñar Sacramentum oss aminn.

4 Pad fiorda sem Skýrnen kienner oss/er þetta/Huórs vier eigum ad bída og vænta / þuiad lýka sem sa þar verdur j Vatned nidur dyfdr/hñ kiemr vpp aptur wr Vatnenu / og lýka sem þ Christus epter sinn Dauda + Þīnu kom vpp aptur til Glede og Dyrdar/ So aminner oss vor Skýrn/ad vier eigum ad ganga fra þessare Heims Sorg og Dauda/ til eilýfs Lýfs og oendanlegrar Saluhialpar/ og þessa hlutar er Skýrnen ǒllum Truudum eīn stadfasti Vitnisburdr.

5 Pad fimta er Skýrnen kieñer oss/ þ er þetta/ Ad allt vort Lýf og allur vor lifnadur hier j Heime hñ er lýka so sem nockur þriggia Daga reisa/ a huórre ed vier lýdum/verdum grafner/skulum vpp risa aptur/nær sa sydaste Lwdur hliodar og Drotten verdur stigande/ Rýsed

R tiij. vpp

vpp þier hinu Dandu:

III.

Sa þridie Lærdomur er eg fram̃ ſetta vt af Skýrneñe/hann er þeſſe/ Ad hun er Teſſara militaris, þad er eitt aud kienïngar Merke/ af huórju þeir meiga þeckiaſt fra óórum ſem ſuared hafa Herranum Chriſto / og beriaſt vilia vnder hans hófud Merke/ j mote Diófleñum ꝛ hans Rýke/ſem er Syndeñe.

Eñ fiógur Merke edur audkienïngar Teikn hafa þeir Chriſtnu a ſier/af huórium þeir þeckter verda fra þeim óórum ſem vnder Diófulſins Merkiu̇ þiona:

Þad fyrſta Teikned kñ eingen ad ſia nema Gud alleina/ Enn þad er Truen med ſiónum huldum og folgnum Auórtum j Manſſins Hiarta/ Og þetta er hid agiætaſta og ofallualltaſta Merke a Guds Bórnum.

Þad annad Teikn er j Muñenum ſiñ er openber Vidurkienïng ꝛ Jatning chriſtelegrar Trvar fyrer óllum Mónnum/ og óllum Diófluṁ.

Þad þridia Merked er folged j chriſtelegum Lifnade og Framferde/ ſo ad Madurenn hallde ſig og hegde ſier Gudsræke

ræckelega j allre hlydne Tukt og Ærru/so ad allt hans Framferde sie vitne til heir rar Christelegrar Truar sem hañ hefur j hiartanu.

Pad fiorda Teikn ẏ Merke er a Lỹ-kamanum/sem er Skỹrnareñar Sacramentum med huórju vier vidur kiennum oss ad vera Christi Þienara/ hier til heyrer og Christi Kuólldmæltỹd/vm huórja eg vil nu tala.

Af Sacramentenu Drottenlegrar Kuslldmæltỹdar.

ADur fyrre sagda eg/ ad Jesu Christi Sacramenta sem hañ jñsett hefur j christelegre Kirkiu/ þau eru þad þridia Verkfære huar med Christur framűbydur oss sinna Velgiórninga hluttakande ad verda. J hinu Nyia testamentenu eru tuó Sacramenta/Þad fyrsta er Skỹrnen/af huórre nu er sagt/ hitt annad er Kuólldmæltỹdar Sacramentum/ huar vm eg vil nu tala. Giefe Gud ad skie mætte hónum sialfum til Lofs/ eñ godu Mónum til hialpsamlegrar Vnderuỹssunar ẏ Lærdoms.

Rv. Eg

Eg vil hier ecke ahræra þær Diſputeraner / Onytſamlegar Spurningar og ymiſlegar Meiningar / ſem ecke kunna til gagns ad koma / helldur myklu meir til Skada og Hneyxlunar / Eñ eg vil þ eitt hier fram̃ ſetia ꝛ kieña vt af þeſſu hog uerduga Sacramento Kuǿlldmæltiꝺar eñar / ſem eg lært heſe af Heilagre Ritningu / vil eg og þetta framſetia j ſierdeilis Greinum og Articulis / ſo ad Leſaren kuñe þui betur ſkilia þeñan Lærdom ſier til vnderuiſſunar ꝛ huggũar.

Þad fyrſta og hellſta ſem Mañe ber ad vita / vt af Jeſu Chriſti Kuǿlldmæltiꝺar Sacramenti / ſem jnnſett er j þeſſum ytre Teiknum Braude og Vijne / þad er þetta / Ad þeſſe Kuǿlldmæltiꝺ er eitt Sacramentum / huǿrt vor Herra Jeſus jnnſette a þeirre Nætt ſem hañ var ſuikeñ / ǿllum ſijnum til eilijfrar Miñingar / ad hañ hafe giefed ſiñ Lijkama j Dauꝺan / og vthellt ſijnu Blode a Kroſſenum / mǿrgum til Syndaña fyrergiefningar / epter hans Orda hliodan / Þetta er miñ Lijkame ſem fyrer ydur vtgiefſt / Þetta er mitt Blod ſem vthelleſt þyrer marga

til

til Syndaña fyrergiefningar/ Item. Giored petta j mÿna Minning.

J añan mata er merkianda/ ad Drottins Kuölldmaltÿd er einn Vitnisburdur og ber vitne/ ad peir sem pess neyta/ peir jnnratast og jÿplantast j Jesu Christi Lÿkama/ so peir verda hans andleg er Limer. Par fyrer seiger S. Paall/ Brauded pad vier briotum/ er pad ecke hluttekning Lÿkama Drottins? Sa Kaleikur er vier Blessum/ er hÿ ei hluttekning Blods Drottins? Jm sañlega/ Par fyrer huór hañ etur Christi Lÿkama og dreckur hans Blod/ hann er j Christo og Christur med hönum/ so framt sem hañ pad ei sialfur af sier brytur/ med sinne Vantru ↄ vondslegū Lifnade.

J pridia mata pa merker ptta Kuölldmaltÿdar Sacramentum vors Drottins Jesu Christi/ huórnen vier andlega vpp fædunst og prounst j Christi Lÿkama/ sem skiedur nar vier etum Christi Lÿkama og dreckum hans Blod j Sacramentenu/ Putad lÿka so sem vier j Skÿrneñe puegner verdum med Christi Blode/ og endurfædunst af heilögum Anda/ so sediunst vier og nærunst med

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Holldc og Blode vors Drottins Jesu Christi/ nær vier þad riettelega til vor tókum j Sacramentenu/ vier sem ædur erum j Skýrnenne hreinsader og endurgietner.

J þridia lage þa ber þetta Sacramentum vitnisburd/ vm þad nyia Testamentum/ þad er/ Vm þañ Sættmæla sem Gud hefur reast vid Mannenn vpp a Syndaña fyrergiefning/ so ad Gud med Sacramentenu jnnsiglar og stadfester/ ad hañ vill vera nædugur/ og fyrergiefa Syndernar öllu þeim sem a Jesu Christium trua/ fyrer Christi Dauda + Pýnu. Þar fyrer seiger Drotten sialfur/ Þesse Kaleikur er eitt nytt Testamentum j mýnu Blode/ Þad er ad skilia. Þesse Kaleikur er ein viss Pantur og obrigdanleg stadfesting þess nædarlega og rýkuglega Fyrerheitis/ sem hlyder vppa Syndaña fyrergiefning/ Þar fyrer huór sem medtekur þetta Sacramentum mz eine stódugre og riettre Tru/ hañ medtekur Guds eigen Vitnisburd/ þad hañ hafe giefed sinn Son j Daudan/ huór ed vthellte sýnu Blode a Krossenum til Synda fyrergiefningar og Sæluhialpar öllum þeim sem

ſem trua:

I fimta mæta / þa er Jeſu Chriſti Kuøllðmæltíð ein Minning þeſs heimuglega og andlega Sambands vor a mille jñbyrdis. Þuiad aller þeir ſem med chriſtelegre Tru og Gudlegum aſetninge medtaka þetta Sacramentum / þr verda eirn Líkame og huór añares Limur j vors Drottins Jeſu Chriſti Líkama. Þetta hid ſama er þad huad Pæll Poſtule ſeiger / Líka ſem þad er eitt Braud / ſo erum vier marger eirn Líkame / þuiad vier erum aller hluttakarar hins ſama Brauds. Þetta Samband j eirn Líkama kiemur ſo til / ad vier fyrer Jeſu Chriſti Kuøllðmæltíðar Sacramentū verdum jñfæctter og jñplantader j vors Drottins Jeſu Chriſti Líkama / ſem mædur var ſagt.

Þad ſiótta ſem var j Kuøllðmæltíðar Sacramentenu hugleidanda / þad er chriſtelegur Kiærleike / ſo þad aller chriſtner æfenn giøre huór óorum til goda mz hiartanu / Ordonum ꝛ Verkonū. Þeſſe Kiærleike kiemur þar af / ad vier chriſtner erum jñplantader j Chriſti Líkama / Jæ / ſannlega vier erum eirn Líkame / a

huórium ad eru marger Limer/sem sagt var i þeirre fimtu Grein. Þesse christelege Kiærleike sem kiemur fra Hófdinu til Vtlimaña / það er/ fra Christo yfer þa hinu Christnu/hañ burt tekur ecke þñ ojófnud Mannaña a mille sem er i þssu Lýfe/ heldur styrker ↄ stadfester hañ ad skiltálegar Kallaner i Kirktuñe/ j huórre ad sierhuór ætte ad giæta sinnar Stiett ar og blýfa þar vid/ og snua allre sinne Breytne Gude til Dyrdar/ christelegre Kirkiu til Gagns og sýnum Naunga til goda.

Huór hañ finnur ecke þar af þessum Kiærleika j sýnu Hiarta þa hann medtekur Sacramentum / og hefur ecke það j Hiarta/ ad gióra sýnum Naunga/ þ er/ sýnum eigen Lim/ til goda/ þessum være þarfara ad vera fra Sacramenteenu. Ef Meñ sæe a nóckrum Mañe/ þ eirn Limur skadade adra/ Ef Hónden slíte Augad vt/edur hyegge Foten af/ hvad hielde Menn annad enn það / ad su Mañeskia være sýnulaus og galin/ So er og hattad þeim Christnu sem af illvilia ↄ hatre gióra huór ódrum til vonda. Giefe Gud ad Meñ þetta riettelega hug

hugleida villdu:

I siöundu Grein/þa er Jesu Christi Kuölldmæltÿdar Sacramentum einn Pantur og Vitnisburdur vppa vora vpprisu og þad eilÿfa Lÿf og Sæluhialp/ fyrer Krapt Jesu Christi/ huór af Dauda vppriſen er. Þuiad allt þad sem nu er sagt vt af Sacramentinu Kuölldmæltÿdar Jesu Christi/ þ kiemur hier fraⁿ sÿdaſt/ad þad er oss eirn viſſ Pantur og trygdar Peningur/ vppa þad eilÿfa Lÿf og Sæluhialp/fyrer Christi Verdskulldan/Af þui vier erum hans Limer. So kiemur hier nu fraⁿ þ Christur seiger/ Huór haⁿ etur mitt Holld ꝛ dreckr mitt Blod haⁿ hefur þad eilÿfa Lÿf/ꝛ eg vil vppueckia haⁿ a þm sÿdaſta Deige.

Vt af þesum Greinum sem nu hef eg fraⁿ sett af heilagre Kitningu vm Kuölldmæltÿdar Sacramentum/ þa ma vel skilia/ huórsu tilheyrelegt vera mun/ ad Menⁿ medtake þtta Sacramentum med allre Gudrækne og Sidseme/ so ad sierhuór hafi sig riettelega profad og ransakad/ sem vill eta Christi Lÿkama og drecka hans Blod. Eⁿ sa þetta giórer omaklegur/ haⁿ etur og dreckur

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

sier Domsafelle / so sem Paall Postule seger til Cor. j fyrra Pistle 7 11. Cap. Huór hñ etur og dreckur omaklegur / hñ etur sier sialfum Dom / virdande ei Herrans Lykama.

Petta hid sama talar eirnen Christur vm pad Heilaga Euangelium / Huór sem ecke truer hañ skal fordæmast / Og Augustinus talar 7 so vm Skýrnena seigande / lýka so sem sa ed etur Christi Lykama og dreckur hans Blod overdugur / hañ etur og dreckur sier Dom / so eru og eirnen þr sem medtaka Skýrnena omaklega (so sem marger Gydingar gióra þñ an Dag) þeir medtaka hana sier til Doms eñ ei sier til Sæluhialpar.

Enn vppa pad / ad eingen gange omaklega til þessa Sacramentis / þa seiger S. Paall j Cor. 11. Cap. Sierhuór ransake sig sialfan / og ete so af þessu Braude 7 drecke af þessum Kaleik / þui huór hañ etur 7 dreckur omaklegur hier af / hañ etur og dreckur sier sialfū Dom / pad er / Hann leider yfer sig Guds hefnd og Reide.

Huórnen skal Madurenn þa reyna sialfan sig:

Pad

Pad kiennr oss S. Paull til Cor. j
odrum Pistle t 11. Cap. par hñ so seig
er/ Reyned ydur sialfa huort pier erud j
Truñe/ reyned ydur sialfa huort pier for
nemed CHRJSTum ad vera med ydr:
Hier af er merkianda/ ad þ rietta Ran-
sak og su sańa Reynsla/ huort nockur er
verdugr til ad medtaka Christi Lykama
og Blods Sacramentum/ er hier jnnefal-
en/ Ef Maduren finur med sialfum sier
eina lifande Tru og Christi Nalægd/ fyr-
er Krapt hins Helga Anda/ sa ed j Mañ
enum verkar sańa Gudhrædslu/ Stuttle-
ga ad seigia/ Sa einn er riettprofadur
og reyndur/ til ad eta Herrans Braud t
drecka af hans Kaleik maklega/ sin gein
gur par til med tilheyrelegre Lotningu j
Otta Drottins/ med sańre jdran/ styrk-
re Tru/ og gudlegu aforme. Par puert
a mote/ sa sem ecke ottast Drotten/ sa
sem lifer an jdranar/ sa ecke finnur þa
lifande Tru med sier/ og ecke helldur he-
fur Vilia hug og Sinne og Astūdan til
ad fordast Syndena framūeigis/ pesse
hañ etur og dreckur sier Dom bæde tym-
anlegan og eilyfañ/ nema hañ snue sier
fyrer Truna a Jesum Christum.

S. Pad

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Pad er ǽn alls efa ſatt/ ad mǫrg Lǫnd og Ríke ſtraffaſt a peſſum Dǫgū ei ſíǫſt hier fyrer/ ad allmarger ganga til peſſ hǫguerduga Sacramentis fyrer vtan aluarlega jdran. S. Páll ſkrifar/ ad par hafe komed bræder Daude yfer ſa Corintheos borgar Meñ/ fyrer ſǫkū peſſ peir medtoku ecke Sacramentum Kuǫlldmæltıdareñar Chriſti ſo tilbǫrelega ſem ſkylde/ Par fyrer (ſeiger hann) eru marger ſiuker og marger dauder/ af ydur/ Ef vier dǽmum oſſ ſialfer/ ſa refſunſt vier ei meir/ Par fyrer nær vier hirtunſt/ ſa tyckt unſt vier af Drottne/ vpp a pad vier ecke ſkulum med peſſum heime fyrer faraſt.

Marger eru peſſarar Meiningar/ ad ef peir koma til Preſts j heimuglegum Skriptarmælum/ og vidurkienna ſig ſynduga/ og taka af hǫnum Aflauſn/ ſa meina peir ſig pegar verduga vera til ad medtaka Jeſu Chriſti Líkama. Enn Gud late allmarga ecke draga ſig hier a talar/ ǫ reiſa Bygd yfer eiñ lauſan Grunduǫll. Sa riette Grunduǫllur er Truen j Hiartanu og Otte Drottins/ huǫr hañ truer/ hañ er pegar afleyſtur

af

af Gude j Himnenum / fyrer Dauda og Pijnu Jesu Christi / þuiad so seiger Johañes / Huór sem truer a Sonen hañ hef ur þad eilijfa Lijf. Hafe nu sa ed truer þad eilijfa Lijf / þa er hañ ad sónnu af Syndonum afleystur / þuiad Aflausnen er ecke añad helldur enn þ / ad Mad uren frelsast og leysest fra þui straffe sem Syndernar forþient hafa / huór aflausn ad stær j Guds Fyrerheite. Eñ hinn sem ecke hefur j Hiartanu þa lifande Tru / Guds Otta / og christelegt Aform / þañ hinn sama fa ecke aller Kieñemeñ sem j Heimenum eru / af hiñe minstu Synd af leystan. Ad vijsu / Huór hañ kiemur til Prests / bidur vm Aflausn / eñ hefur ecke stadfasta Tru / ottast ei Gud / hefur og ecke aluarlegt Aform ad lata af Syndonum / sa same medtekur Aflausnena sier til Doms afellis / þuiad hañ er eiñ Lygare fyrer Gude / eñ fyrer Kieñemañenum Augnaskalkur og Hræsnare / þuiad su ytre Aflausnen er epter þui sem Truen Aformed er til j Hiartanu. Kieñemadurenn er Guds Pienare / og a ad hegda sier epter Guds Bifalningu / eñ taka sier eckert framar til enn sm hañ hefur af Dr-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

ottne/ Nu hefur hañ þessa Magt/ ad boda Syndaña fyrergiefning öllū þīn er trua/ Og ad tilseigia þeim eilýfa Fyr-eroamning sem ecke vilia betra sig/ Þetta er þad Lyklavalld sem christeleg Kirkia hefur. Ef nockur Guds Orda Þienare giörer hier öðru vijs vitande og viljande/ þa mun hañ sitt Straff full vel finna þar fyrer.

Huad skal þa halldast vt af þeim Skriptar mælum sem fyrer Prestenum verda/ ẏ þeirre ytre Aflausneñe?

Heilager Forfedur j christelegre Kirkiu hafa jmsett þetta Samtal mille Prestsins og þess sem skriptast/ fyrer margar merkelegar Greiner.

J fyrstu/ ad þeir sem eru olærder ẏ lýtt kunande kyñe þess betur ad mentast j christelegum Lærdome/ þa þeir verda so vm eina Grein epter adra heimuglega ad spurder/ Þuiad marger heyra ad sönnu Predikaner/ ær epter ær/ enn merkia þo lyted edur eckert þar af/ ẏ læra þar fyrer opt meira j einu eda öðru Samtale vid Guddhræddan ẏ lærdan Keñemañ helldur eñ af mörgum Predikonum/ Þui hier meiga Menn spyria ad þui sem þeir

eru

eru ecke vísser vppa / og læra þad þeir ecke vita.

Þar næst þa eru Skriptarmælen jñ sett til / þss ad Kieñemaduren kuñe j þssu Samtale ad ransaka huad Vngdomur en lærer / þuiad Guds Ords þienare / hñ a ei ad eins almeñelega ad kieña j Kirk- iuñe / helldur og eirnen ad ransaka Bæ fra Bæ / huad hans Tilheyrendur forbet raft so sem Paall Postule med sínu Epti erdæme kieñer / Act. 2.

Hin þridia Sök var þesse / ad Mell j þessu Samtale yrde reynder / huórt þr være j nockrum róngum Lærdome / so ad þuilykũ yrde fra Sacramentenu vísad.

Su fiorda Sök var / ad þeir sem hófdu sorgfullar Samuiskur fyrer sök- um sína Synda / kyñe j þessu Samtale ad huggast og styrkiast med heilnæmum Rædũ ꝛ Kieningum / af Guds Orde.

Hin fimta Sök er / ad þeir sem skrip taft kuñe j þessu Samtale ad heyra Chr isti Euangelium / huórt ad hliodar vppa Syndaña fyrergiefning / þ er / ad Christ us vilie fyrergiefa þm allar Synder sem trua a hañ / Og af þui ad Christur seig er sialfur / Huór ydur heyrer hañ heyrer

mig/þa ma Mañsins Hiarta miög j trũ ne styrkiast hier af/ þa hañ heyrer Kieñe mañen til seigia sier Syndaña fyrergjef- ning/Christi vegna/og epter Christi Bỹ- falningu/Og ma þesse Aflausn vel vera med þuilỹkum hætte.

Miñ Broder/ Viled þui þu ecke ad eins vidurkienner þig syndugan og sekan fyrer Gude/ og jdrast þiña Synda med huörium þu hefur Gude a mote giört/ helldur og eirnen truer Euangelij Fyrer- heitunt vm Syndanna Fyrergiefning/ sem er/ Ad sa sem truer hann hefur þad eilỹfa Lỹf/ þar fyrer til seige eg hier af Christs Alfu Syndaña fyrer giefnig/ J Nafne Födur og Sonar ✝ Heilags An- da/ Amen.

Þetta er nũ sa seinaste Lærdomur edur Spurning/sem eg fraṁ setta j önd nerdu þessa Mals / Huad þörf sie ad vita vt af vorum Herra Jesu Christo/ Sem er/j huörn mæta vier verda meig- um hlutrakarar hans Velgiörninga/Eñ med þui ad marger fiñast(þui verr) þeir sem vndan draga sijna jdran/ ✝ vilia ecke yferbot giöra fyrr eñ a seinustum Dögũ/

þa

Þa vil eg nu þetta tuent hier epter fylgia læra.

Það fyrra/ Huað eirn og sier huórn Mann skal hræra og vpp vekia til þess ad gióra fliotlega jdran og hana ei vndan ad draga.

Það annad/ Huórnen ein christen Mannesktia skal blýfa stadfóst allt til Æfeloka so hún ecke falle fra Trune og þui goda sem hun hefur j vorum Herra Jesu Christo.

Huad skal þa Mannen hneigia og vppuekia/ til ad gióra sem fyrst jdran?

Þo ad margar og merkelegar Greiner sie þar til/ huar fyrer Maduren skal med þad fyrsta vmuenda sier/ og ei vndan draga sýna jdran huad epter annad (sem margur giórer þui verr) þa vil eg nu TJV Greiner hier vpp telia/ sem sier huórn skulu meiga vpp vekia og hræra til ad gióra jdran t yferbot/ helldr med þad fyrsta eñ sýdasta.

Fyrsta Grein er þesse/ Mannsins dauda Dagur er ovýs/ Þuiad eingen veit a huórium týma edur Augnablike/ edur j huórn handa mæta hañ verdur burt kallader af Heimenū. Þesse ovýs Von vors

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Dauda og Afgangs af Heimenum/ hun
ætte med riettu ad vpp vekia oss til ad
giöra yferbot/fyrr en seirna. Fyrer þessa
Grein seiger Christr til sína Læresueina/
Vaked og bidied/ þui þier vited huörke
Tyman nie Dagen. Og hia Luc. 12. C.
Framsetur Christr eina Epterlyking vm
nöckurn rykan Mann/ sem lifde ahyggiu
laus/ Dro vndan Tyman og giörde ei
jdran/ Þar var(seiger hann)ein rykr Ma
dur huörs Akur bar myken Auöxt/hann
huxade þar fyrer med sialfum sier/Huad
skal eg giöra? Eg hefe ei Rwm til mina
Vista/ ✝ hann sagde/ Þad vil eg giöra/Eg
vil nidur briota mynar Kornhlödur/og
vpp byggia adrar stærre / þar vil eg
mynar Vister og alla Auöxtu jnn læta/
✝ so vil eg seigia til Salar minar/Myn
Sal/ þu hefur noglegu Godse safnad
til margra Aara/ et ✝ dreck vert glöd ✝
lystug/ Og Gud sagde til hans/ O þu
Dare/A þessare Nottu vil eg burt taka
þyna Sal fra þier/huörs skal þad ve-
ra sem þu hefur saman dreiged? So er
hattad þeim sem saman dregur liggian-
de Fie og Maura/en er ecke j Gude ryk-
ur/ Þier fyrer leggur Christur Þtta Heil-

rœde

ræde/ Leited fyrſt Guds Rykis og hans Riettlætis/og ſkal allt añad ydr til legg iaſt/Item. Sæler eru peir Pienarar hu-ðria herran ſiñur vakande þa hañ kiemur/ Item. Vered reidubuner/ þuiad Guds Son mun koma a þeirre Tijd ſm̃ þier ecke þeinked. Og Auguſtinus ſeiger/ Gud giefur þier tomſtund til yfirbotar/ eñ þu elſkar meir Tomſtundena eñ Yfirbotena/ Þu helldr þier vijſa Guds Myſkunſeme/ lijka ſem Gud hefde þier lofad lóngum Lijfdógum/ þar hañ hefur lofad þier Sæluhialp ef þu idraſt/ Hu-ðrnen kantu ad vita huad ſa Dagur a morgē mun þier til færa? Þu ſeiger vel i hiartanu/ Nær eg idraſt/ þa fyrergiefr Gud mier allar Synder/ Jæa/ Eg kann þui ecke ad neita/ ad Gud hafe lofad Myſkun óllum þeim ſem rietta og betra ſig/ Eñ huar les þu þad hia Spæmóñonum/ þar Gud hefur lofad ſinne Nad þeim ed idraſt/ ad hñ t eirnen hafe lofad þeim lóngum Lijfdógū?

Og med þui vier vitum ecke vorn Enda dag fyrer/ þa ættum vier hier af ad læra ad giðra Idran med þad allra fyrſta/ ſo ad vier ecke ſteytū oſſ i Myrk-

rum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

rum (sem Jeremias seiger) og verdum yfirfallner med Guds Riettlætis Dome. Marger hafa vered sem meintu sig lifa mundu til Elledaga/ eñ þeir eru mitt j sijnu vngdoms Blomstre burt kallader/ Marger hafa meint þeir mundu fa eirn rolegañ Afgang og hægan/ En eru þa af Sorg og Harmkuælum dauder/ Marger hafa vonad/ ad þeir munde af sijnum Kuñingium t Vinum huggun fa nær þeir deyia skylldu/ eñ eru þo Lijflatner af sijnum Qvinum. Allmarger hafa meint ad þeir villdu a siñe Sottar sæng giora yfirbot/ enn þeir hafa orded brad lega kuadder. Hier fyrer talar Seneca so/ Forlæt þig eige vppa Roligheit/ a einu Augabragde kann hafed ad ganga vpp og nidur/ Og a sama Deige sem Skipen so lystugt a Sionum leika/ þa kunna þau til Grunds ad sockua. Ned skoñu Mæle ad skyra/ Epter þui ad eingen veit/ huort hañ kañ aptur ad fa siñ Andardratt er fraiñ geingur af hans Muñe/ þa eru þeir ad sonu miog darleger/ sem med Fyrerlitningu Guds læta lijda Stund fra stundu og giora ecke Yfirbot/ lijka sem hefdu þeir Tijman j

sinne

sinne Hende:

2 Su ónur Grein/ hnar fyrer Madr skal ecke fresta síne jdran/ er þesse/ Ad sa sem vndan dregur ad jdrast/ og vmuenda sier til Guds/ hañ saman safnar sier synd samlegum Fiesiod/ sem er Guds grimdar Reide. Par fyrer seiger S. Paall Rō. 2. Cap. Mz þijnu Hiartas hardyde siñ ecke vill yferbot giora/ þa safnar þu þier vppa hañ GUDZ reideñar Dag einum Fiesiod/ sem er Guds Reide/ Af þui/ Huór su Synd sem ei verdur med jdran nidur kiæfd/ hun dregur strax mz sijnum punga Mañen til añarar Syndar/ og sijdan til hiñar þridiu og fiordu etc. So þar verdur vm sijder af stor Synda fiólde/ edur synda hleckia. Ad vijsu/ lijka sem ein skadleg Rot/ su ecke mz óllu verdur vpp sliten wr Jórduñe/ hun ver meir og meir/ so er og Synden/ Lætur þu epter heñe/ þa verdur hun þess stærre og sterkare/ þar til hun gleyper þig sem annar Hafsuelgur.

Sa hañ misbrukar so Guds Nafn til ad syndga/ hñ giórer Gude hier med oriett/ Þuiad hans aform er þetta/ ad þiona leingur Guds Ovin Diófleñum eñ

Syj Gude/

Gude/ hañ ſtygger og Guds Eingla mz
ſijnum ſyndſamlegum idranarlauſũ Lif-
nade/ huórier Einglar ad gledjaſt nær
ein Manneſkia giórer idran og yferbot.
Pad hrygger þa/ ad ſo vegleg Skiepna
ſem Naduren er/ vill ſialf tortyna ſier/
helldur eñ ad verda Sæluholpen fyrer
eina chriſtelega Idran. Sa ſame er og
grimũr og omyſkunſamur ſialfum ſier/
j þui ad hann vill helldur vera illur enn
godur/ hñ vill helldur vera ſiukur eñ vel
heilbrigdur/ hañ vill helldur vera Diófa-
ulſins þienare eñ Frelſinge j Chriſto/ hell
dr voladr eñ andlega rýkur/ Mz ſkómu
Mæle ad ſkyra/ hñ vill helldur glataſt
eñ ad verda Sæluholpén. Eg vil ei ta-
la vm þañ oriett ſem hañ giórer óllum
Guds Skiepnum/ ſem Paulus ſeiger/
Ad allar Skiepnur forleinger mz Trega
epter Frelſan Guds Barna/ Oedipus
var fordum Kongur af Theba/ þa hañ
vard nu vtjs ſiñar Blodſkamñar/ ad hañ
hafde teked ſijna eigen Modur til ekta/
þa ſleit hañ vt ſijn Augu/ ad hañ fein-
ge ſig ſo huled fyrer Soluñe og ódrum
Skiepnum/ þuiad hañ ſa og merkte/ ad
allar Skiepnur Guds vilſu af hans Ver

kun

kum / og so sem hroopudu yfer hönum Bóluan og Fyrerdæmning: Ad vísu / er þad so hættad med hañ sem illa giór-er / hañ hyrar þad allar Guds Skiepn-sieu hñ fyrer Guds Domstole aklagande.

Þridia Sók er þesse. Nær Madur en helldur sier leinge fra Gude / ↄ vill ecke gióra jdran / þa snyst hñs Hiarta ↄ Sine fra Gude meir og meir / so ad hañ med þad seinasta verdur so forhertur ad hañ gietur ecke aptur horfed nie jdrast. Þar fyrer / þess leingur sem nóckur hañ vndan dregur jdranena / þess oskickanlegre ver-dur hun. Jæ / þetta er ei olýkt lýkam-legum Siukdome / þess leingur sem þad nóckur lætur bída ad leita Lækningar lýkamlegum Krankleika / þess skadsam-legre verdur sa Siukdomur / og þui mid ur verdur hönum vid hialpad / Ef Ma-dur med þad fyrsta burt skier ecke edur breñer Jóturen adur hañ proast / þa er vgganda ad hañ megnest allt þar til ad Madaduren deyr af. Þetta er þad hvad Salomon seiger / Vngur Madur sa sem geingur a þeim Veige er hañ hefur girnd til / hañ lætur þar ecke af þa hañ elldest. Og Jeremias seiger / Kañ Blamaduren

Svñ. ad

ad vmbreyta sine hwd / edur Dyred Pardus sijnum Fleckium / þa kuñe þier ꝛ ad verda fromer / og giora huad gott er / mz þui þier erud vaner til hins vonda / þuiad laung Venia verdur ad Natturu. Þuilijkur vode ætte med riettu ad vpp vekia oss / so vier ecke vndan drógum / til Guds ad snuast fyrr eñ seirna med eirne aluarlegre Idran ꝛ yferbot:

Fiorda Grein / Sa sijñ lifer an Yfer botar / hañ giöter sier eina vonda Samuisku / huörre eckert er þyngra og hryggelegra og vesallra. Þessa vonda Samuisku bera þeir med sier hiner idranarlausu til eis Vitnisburdar i glegn sier sialfum / Ein vond Samuiska (seiger Bernhardus) hun ber virne vm vora Skuld ꝛ Synd / hun er Domare / hun er Plægaren / hun klagar / hun dæmer / hun pijner / hun fordæmer / Nu þott þuilijk Samuiska læte sig ecke alla tijma i liose / heldur hun leyndleste hun og liggur nidre sem hun være sofande / allt ad einu vaknar hun ein huörn tijma og kiemur vpp vm sydeer þa Mañen minst varer / Skiedur þ ei fyrr / þa skiedur þad a daudastundu / og er hun þa ein sem þusundrud Vottar / þa

akiæra

akiærer hun / þa straffar hun / þa dæmer hun / Þuiad Samuiska Mañsins er ecke añad / eñ Guds Vitnisburdur j Mañsins Hiarta / þar jñ þrycktur af Gude / vm þad okomna Doms afelle sem yfer koma skal alla þa sem Gude eru ohlydner / og vm þær Pýnur ✝ Pýslar sem þr lyda skulu fyrer þ þeir hafa forsmad ad snua sier til Guds.

Fimta Grein / Huar fyrer Madurenn ecke skyllde vndã draga sýna jdran / Er su Hneyxlan sem þar af kiemr / nær nock ur lifer an jdranar. J þuilykre Hneyxlan er tuent illt / Verken vond i sier / og þ vonda Epterdæme / Verked stygger Gud a Epterdæmenu hneyxlast Maũgen / þui ad hañ fylger þier epter og breyter lyka sem hañ sier þig breyta. Hier af kiemur su ogurlega ognan og hotan vm huoria Christus talar / Vei sie þeim Mañe af huorium Hneyxlanen kiemut / Jtem / Sa sem hneyxlar hiñ minsta sem a mig truer / betra være hónum / ad einn Myllu steinn hengdest hónum vid Hals / og yrde i Siafardiup kastadur. S. Paull seiger ad þeir syndge i mote Christo og fyrerfare sýnum veyka Brodur / þeir sem ódrum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

rum til hneyxlunar neyta þeirra hluta sem huörke eru jller edur goder/ Huad vilium vier þa tala vm þa/ sem annad huört m3 röngum Lærdome/ellegar m3 skamsamlegum Lifnade fyrerkoma so mörgū? Þad Synden nu so Drottnar a þessum tijma j Heimenum/ þad kiemur an alls efa hier af/ad huör sier til anns ars Framferdis/og breyter epter öðrum/ og huxar so med sier/ Sa og sa vill so giarna til Himerijkis sem eg/ skulu þeir aller fyrerfaresst er so breyta/ þa verda ecke marger saluhialpleger. Med þessū hætte verda allmarger a tælar dregner fyrer hneygslanena/ Huar fyrer radlegt være ad vppuekia eige Gud til stærre Rei de med vondslegum lifnade.

Siötta Grein/ sa sem jlla lifer/ og ei med Yferbot af Syndene aflætur/ hann er ecke hluttakare i þeim andlega Ríkdome christelegrar Kirkiu/ hann hefr ecke Samuiskunar Frid/ hann hefur ei andlega huggan j Sorg og Motgange/ hann hefr ecke hlutskipte i Bana stalle christena Manna.

Siöunda Grein/ Sa hann lifer an Idranar og Yferbotar/ hann er Dioflenū

j hel-

ſ Heluſte til Glede og ſkiemtunar. Vel ad lyka ſem Einglarner a Himnū gledıaſt vid ßad ad einn Syndare vmuendar ſier og giörer yferbot/ſo hafa Diöflarner hina meſtu glede og lyſt hier af/ nær ßr ſem ſuared hafa Chriſto j Skyrneñe/ lifa j ſaurgan og ſyndum/ an jdranar/ Par fyrer hefur eirn af peim Heilögu Forfedrum ſo ſagt/ Manſins Synder eru Diöfulſins ſkiemtan edr Dægradvöl.

Attunda Grein/huar fyrer ad naud ſynlegt er ad giöra ſem fyrſt jdran/ ßa eru ßau aumlegu og hrædelegu Epterdæme ſo margra Manna ſem eru burt ſkwfader j eilyfa pyna og Fyrerdæmning/ fyrer peirra illſku ſaker/ Sem er Cain/Pharao/Saul/Achitophel/Judas/Julianus/og adrer otelianleger fleire/Gietum ad/ßau Lönd ſ Ryke huar ed Chriſtur og hans Apoſtular predıkadı ödu/ßau eru nu aptur komen til Diöfulſins/ Tyrkians og Pauans Villu og Vantruar.

Niunda Grein/ Petta ſkal og eirnen hræra oſſ til jdranar/ Ad Jdranen er ei Manſins Verk/ ſ ecke er hū j ſialfs valde/ Heldur er hun Guds Verk/ ßar fyr-

T. er ef

er ef þu forſomar nu ad ſnua þer til Gu-
ds/ ſem nu kallar þig til idranar fyrer
ſitt Heilaga Ord/ſo tíðt og opt/ær ep-
ter ær/ þa er vgganda ad Gud mũe ecke
helldur ſínum dyrmætum Perlum fyrer
Suín kaſta vilia.

Tiunda Grein er þſſe/ Su idran ſiñ
ſeint ſkiedr er valla trygg/ſo ſem Mals
hætturen hliodar/ Pœnitentia ſera raro
vera: Þad er/Sein Idran er ſialldan ſón
Þuiad þad kañ ecke ad ſeigaſt med ſañ-
leika/ ad ſa idreſt ſem þa læſt idran gió
ra/ þegar hañ gietur ecke leingur ſyndg-
aſt. Og Auguſtinus ſeiger ſo/ Eg ottaſt
ad ſu Idran deye ſiñ af deyanda giöreſt.
Þetta ſeige eg ecke vnder þa Grein/ ad
eg afſeige þm Guds Nad ↑ Myſkun/
ſem giöra idran þa þeir fyrer Daudan-
um liggia og ſkulu af Heimenum fara/
helldur vppa þad/ ad vier hugleidum
huad haſkaſamlegt þ ſie ad draga vnd-
an idranena allt til Daudadags.

Þeſſar Greiner hef eg i ſiuttu Ma-
le þui fraiñ ſettar/ad vier aller huer m3
ödrum þetta hugleidū/ ad lifa i Guds
Otta/og misbruka ei Guds Myſkunſe-
me oſſ til ſkada ↑ fordiörfunar.

Gud

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Gud Almattugur hann hrære vor Hiörtu ꝛ vpp vekie þad til eirnrar hialp samlegrar aluarlegrar og stadfastrar jdranar allt til enda/ og ad vier mættum finnast ad vera Guds Börn/ ꝛ ad eirn ꝛ sier huör mætte med hinum gamla Simeone af Hiarta syngia/ þa vier skulum skiliast vid þessan Heim/ Med Fride ꝛ Glede eg fer nu burt ꝛ ct.

Huörnen kann eirn christen Madur ad blijfa stödugur allt til enda/ so hann ecke falle fra Truñe og þeirre Nad sem hann hefur j vorū Herra Jesu Christo?

Vijser og vel forsokter Læknarar/ þa þeir koma til eins siuks Manns þa hafa þeir tuent ad hyxa/ Fyrst ad þeir kostgiæfe med godum rædum og miukū Læknis dome Siukleikanum burt ad koma. Par næst/ ad giefa þeim sem þeir hafa af Siukdomenum vid hialpad/ God rad/ huörnen hann skule lifa so ad hann ecke falle aptur j sama Siukdom og fyrerkome sialfum sier:

So vil eg nu og eirnen(epter þui ad eg hefe af Guds Orde giefed)sæluhialpar Lærdom ꝛ Lækning j mote Syndenne/ Daudanum og Fyrerdæmningunne/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Þa vil eg giefa hialpsamleg rad/ad sa sem hefr medteked Christum/truer a hann/ huórnen sa hinn same kann ad bliufa stódugur allt til enda/ og ad ódlast so par med þad goda sem Christus hefur afrekad oss. Þui seige eg med S. Pæle/ Þu skallt beriast eina goda Baraattu/ haþãde Truna z eina goda Samuisku hier jnne er þ allt folged.

Enn ef þu spyr framar meir/ huórnen kann Maduren ad bihallda Trune og godre Saamuisku jnn til Æfeloka?

Hier ansa eg so til/ad Heilóg Ritning kallar *GVDS OTTA* þann stærsta og hæsta Vijsdom sem Guds Börn hafa. Þesse Otte Drottins edur Gudhrædsla hann giórer oss hlydna og audsueipa vid Gud/fyrer huórs Auglite vier göngum/ Enn sónn Gudhrædsla hefur þessar Dygder med sier.

Fyrst/flyr hun Syndena/og fordast af öllu megne ad styggia Gud.

Par næst/er hun jden j þui sem henne bifalad er/ z henne ber ad gióra.

Þad þridia/hun sier vid öllu Suikum/ Flærdu z Vielu Ovinarins.

Þad fiorda/ hun leitar Styrks og

Hialp-

Hialpar j mote sijnū Qvinum.

Fyrst sagda eg/ad sa sijn ottast Gud/ hañ fordast ad styggia hann. Hier fyrer kallast Guds Otte skijr og klar/j peim 19. Psal. Þuiad sa sem ottast Gud/ hñ mijnest j huilijkum haska hañ stod mdr Syndareñar vegna. Hañ huxar ad Jesus Christus hieck naken a Krossenum/ þolande þann bitra og beiska Dauda/ vppa þad/ad hann þar med Syndena afmæe. Hañ hugsar huórt sem hñ liggur eda stendur/geingur eda situr/ vaker eda sefur/etur eda dreckur/eda huad hñ giórer/þa sie hañ fyrer Guds Auglite: Hañ hugsar vppa þa storu Æru hónum er veitt/ad hañ er orden Guds Barn/ ✝ þar fyrer hæfer hónum nu eckert þad ad gióra/sem hñs elskulegaste Fader a Himnum kañ ad styggiast vid. Hañ hugleider/ad Synden er Teikn ✝ Mark a Diófulsins Bórnum. Hann hugleider sig ad vera vors Drottins Jesu Christi Lim. Hann veit sig ad vera j samfielage med Gude Fódur og Syne og Heilógum Anda/ ✝ med óllum Guds Vtuóldum. Hñ hugsar ad Synden er einn andleggur Hordomur/huór þad Ektaband sundur slijtur/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

tur / sem er a mille Mansins Sælar og hennar Brwdguma / sem er vor Drotten Jesus Christus. Hñ hugsar / ad hñ skule ei taka Guds Mustere og giöra þar af Diöfulsins Bool. Hñ hugsar / ad hñ ecke skule vtdrifa þann Helga Anda af sínu Hiarta / huörium hañ a so margt gott ad þacka. Hann hugsar ad giöra ecke Diöflenum þa Æru / ad verda funden eiñ forhlaupare og forrædare j mote sínū Frelsara sem hañ hefur endurleyst. Hañ hugsar ad hañ skule ecke med nockre vitanlegre Synd vera til Hneygslunar nockrum Manne. Hñ þeinker ad giefa ecke Guds Ords Ovinum / med sínu Framferde nockurt tilefne til ad lasta þ Heilaga Euangelium. Slika Pancka t soddan hugsaner jnngiefur Guds Otte j Mañsins Hiarta / huar fyrer þeir skulu Syndernar fordast. Gud giefe oss ad vi er alla tíma mættū þessar hugsaner j voru Hiarta hafa / t þeim ecke gleyma.

Jannare Grein / Sa sem ottast Gud / hañ er hlyden og veluiliadur j þui sem Gud bífalar / sem Dauid talar j Psalmenum. Hañ hefur stora girnd þar til ad giöra huad Gud bífalar / þad er /

ad

ad veita Gude þa þionuſtu ⁊ hlyðne ſin hann heimter.

Vt af þeſſare Guds Dyrkan ⁊ þion uſtu hafa þeir j Pauadomenum rangle ga kient j mörgum Greinum/ j þui ad þr hafa kient ad þiona Gude med Man anna ſetningum/ og bunded Guds þien uſtu vid Muka ⁊ Preſta/meinande ad þr alleinaſta þionudu Gude / og kynne ad ſelia edur giefa öðrū ſijn Goduerk/ Huad þo ecke var vtan klar Villa ⁊ Vantru.

En vppa þ ad Men kunne riettelega ad dæma vm þa ſöñu Guds þienuſtu edr god vk/ þa vil eg þar vt af þta ſeigia.

Vm good Verken

Good Verk / edur Gudleg þionuſtu giörd kallaſt þad/ nær Maduren af Truñe giörer þad nöckud Verk Gude til Lofs og Dyrdar/ſierdeilis/ſem Gud hef ur boded ⁊ bijfalad. Og eru til ſamans bundner þrijr hluter j þeirre riettu Guds þionuſtu/ af huörium hun kallaſt hrein og heilög.

Sa fyrſte/ad þ goda Verk ſin giöreſt Gude til þionuſtu/ ſie af Gude ſialfum boded ⁊ bijfalad.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

Sa annar/Ad þad sama Verk fraim̃ kome af Truñe til Jesum Christū.

Sa þridie/ Ad Verked giöreſt yfer alla hlute fraim̃/ Gude til Æru/so þad sie Mañsins vilie ad eins/ ad veita sijnū himneska Födur hlydne og þionuſtu þar med.

I fyrſtu kieñer Gud sialfur hia Jer. 20. Cap. Ad þad Verk sem giöreſt Gude til Lofs/þad skal Gud sialfur büfalad hafa/Ganged(seiger Gud)epter mijnum Bodordum/ og ecke epter setninge ydra Forfedra. Sialfur Christur kieñer eirnen/ad Gud vilie ecke verda dyrkadur med Maña Setningum og Bodordum/ Til onytis þiona þeir mier (seiger hañ) med Mañaña Bodordum ↄ Lærdome/ þad er/ þeir þuraſt mier ad þiona þa þeir giöra þau Verk sem Menn hafa jnſett ad vera skule Guds dyrkan/ enn þr fara vilt/ þuiad þeirra þionuſta er til onytis. S. Pall burt skwfar og so allre vppdyckta dre Guds þionuſtu/þad eru öll þau Verk sem Madurenn hugsaſt ad giöra j goda meining. Hier af höfum vier þessa saña Reglu/ Eingen Guds þienuſta edur god Verk eru Gude þæg

eleg

eleg/nema þau sem hañ hefur jnnsett ꝛ med sijnu Orde bifalad og boded/ þuiad Orded Guds giorer Verked j sialfu sier hreint og Heilagt,

Þar næst /skal þad Verk sem Gude er til þienustu giört/ skie af Truñe/ huad af þessu ma skiliast/ Gud hann vill þa eina þionustu ꝛ dyrken hafa/ sijn er skiær og hrein/ huad ei verda kann a medan Mañsins hiarta er ohreint fwlt ꝛ andstyggelegt fyrer Gude. Nu seiger S. Paall/ ad þeirra hiarta og Samuiskur sie saurugar /sem eige eru truader/ huar fyrer þeirra Verk öll hliota andstyggeleg ad vera fyrer Gude/ þuörsu fögur ꝛ skijnande sem þau synast fyrer Mönonū. Og Paulus seiger til Rom. huad sem ecke skier af Truñe/ þad er Synd/ Og til Hebreos/ Omögulegt er ad nöckur hock nest Gude an Truareñar:

Huad verkar þa Truen? Fyrer Truna verdur Mañsins hiarta hreint/ þui ad so seiger Postulen/ hiörtun hreinsast fyrer Truna/ Þad skiedur ecke af þui ad soddan Kraptur sie j Truñe sialfre af heñ ar Natturu til/ helldur fyrer þa Grein

Tv. ad

ad Christi Blod yferdreifest (sem Postul-
en seiger) yfer peirra Samuisku sin trua
so ad peir pegar hreinsast af daudlegu
Syndum.

I pridia mata/skal pad goda verk
ed sem giörest Gude til pienustu og dyr
kunar/ skie sierdeilis og yfer allt fram
Gude til Lofs og Dyrdar/ so sem Paall
Postule kienner/ Giöred alla Hlute Gude
til Dyrdar. Vier erum ad önduerdu skap
ader/ par næst endurleyster/ til pess eins/
ad dyrka Gud. Par fyrer a og allt pad
sem vier giöra vilium/ Gude til pienustu
ad skie fyrer pa Grein / ad Gud hefur
pad oss so boded ok skipad.

Pad Verk sem skier epter Guds skip
an ok af Truñe/ Gude til dyrdar/ þ kallast
Skiær og Heilög Guds Pionusta/
og su Dyrkan sem hönum er þægeleg/
huört helldur pad Verk sem so verdur
epter Guds skipan af Trunne Gude til
Lofs/ er andlegt/ edur veralldlegt/ stort
edur lýted/ pa er pad ein andleg Guds
pionusta/ puiad hun kiemur ei af Hollde-
enu/ helldur af truar Andanum/ huör ed
Guds Dyrd hefur alleina fyrer Augum.
Nær sem helst eitt pessara þriggia van
tar

tar/ þa meiga Mannsins Verk ei med riettu kallast Guds þienusta edur þægeleg Guds Dyrkan edur god Verk.

Sa Phariseus j Gudspiallenu † Hóf uds maduren Cornelius vm huórn skrifad stendur j Postulaña giórningum/ þeir veittu badar ólmósu/ og marger feingu Glede † Huggan af þeirra ólmósu/ Hier eru beggia tueggia Verkē eins/ Aulmósa var þad Pharisearen gaf/ þad var † ólmósa er Cornelius gaf/ Eñ Phariseareans ólmósa var eingen Guds dyrkan/ecke helldur Gude þeck/ þuiad hann huórke hafde Truna nie helldur leitade hñ Guds Dyrdar. Enn Cornelius var truadr/ og beid epter Sæluhialp sinne/ þo ad á være hañ fullkomlega fræddur edr mentadur vm Herran Christum/ og veitte sijna ólmósu epter Guds Skipan/ Gude til Lofs † Dyrdar/ og þeim Volada til styrks og huggunar/ Þar fyrer var ólmósa hans ein riett hrein og heilóg Guds Dyrkan/ † þægeleg þionusta: Af þui seiger Eingellen til Cornelium so/ Þijnar Bæner † Aulmósur eru vpp komnar til Miñis fyrer Gud.

Dauid bardest j mot sijnum Ovinū/

So

Tvj.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

So giörde sa romverske hö fdinge Scipio. Nu var Dauids strijd Guds pionusta/enn ecke Scipionis/ þuiad Dauid hafde Bifalning af Gude/hañ hafde t Truna/ hañ strijdde Gude til Æru/t til ad vernda t frelsa Guds Folk. Eñ Scipio hafde huörke Guds Bijfalning nie Truna/ og ei helldur leitade hañ Guds Dyrdar/ þar fyrer var hans strijd eitt ogudlegt Mord fyrer Almattugū Gude. Ein Gudhrædd Ambatt/t öñur su ecke ottast Gud/ þær giöra badar skipan sīn ar Natmodr/ þær maka sko/ þær hreinsa Klæde/ þær bera vt Ausku jñ Vatn. Su sem nu ottast Gud/ hun giörer sitt Verk af Truñe/ hun hugsar vppa Guds Bod og Bifalning/ sem bydur ad Pienarañer sie sijnum Hwsbændū hlyduger/ Eñ Verk hiñar sem ei ottast Gud/þo þ pike betra/ þa er þad ecke Guds Pionusta/þuiad hun sialf hefur eitt vantruad/ þ er/fwlt t ohreint hiarta.

Med þessum hætte skal dæma vm öll goduerk/og þar skal eckert Verk hall dast ad vera gott edr Gude til þionustu/ huörsu fagurt veglegt og skijnande sem þad er/nema Gud hafe þad sialfur bod

ed/

ed/ og þad sie giört Gude til Lofs/ af þeim Mañe sem hañ hefur Tru ᵭ Otta til Guds:

Þetta er þad huad eg villda sagt hafa j stuttu Mæle vm þa sönnu Guds Pionkann og god Verken/ vt af huöriu auduelldlega vnderstandast mæ/ huad Meñ hallda skulu af Pauans Messū/ Vigilium/ og öllum öðrum Maña Setningum/ sem þeir vnder Skine og Yfervarpe Helgedomsins hafa jñsett/ ᵭ kalla Guds Pionustugiörd j möte allre heilagre Ritningu.

J hridiu Grein/ Sa sem Gud ottaast/ hañ vaktar sig vel/ og sier vid Vmsatrum/ Suikum og Vielum/ þar vm talar Jesus Syrach 33. Cap. Gud hñ hialpar j Freistneñe þeim sem hann ottast/ og frelsar hann fra illu. Sa hinn Christne hefur margt ad varast/ sierdeilis er þar þrent sem epterstundar ad suikia Mañen og a talar ad draga/ Holld ed/ Heimuren/ ᵭ Diöfullen.

Hollded kallast hier mañlegur Vitsmuner og Snille/ sem annad huört vill rietta Guds Ord/ og kieña adra Guds Pionustu eñ Gud hefur sialfur sett/ el-

lægar med Fysnum og Girndum draga Manen fra Gude. Holld ꝥ Blod læst vil ja rietta Guds Ord/ og kiena huórnen Maduren skule Gude piona/ þa þ dirfest ad innsetta nóckra Guds Pionustu/ þa sem Gud hefur ecke boded/ so sem j Pauadomenum skiede/ og Papistar hiell du þetta so sem anan stadfastan Grūdvóll/ Ad huad Maduren giórde j eirnre godre Meiningu/ þad skylde vera Gude þægelegt. Mote 'slýku setur sig Otte Drottins/ og hugsar / ad allt slýkt er Diófulsins Suik og Pretter/ og ad Guds Viska og Výsdomur sie hærre/ en þ hónum sie af Molldu og Ausku nóckud kient. Þar fyrer skal sa er Gud ottast so hugsa vm þa godu Meining (sem Menn kalla) Sie hun samhl iodande Guds Orde/ þa er su god Meining gagnleg/ Enn hafe hun ecke Guds Ord fyrer sier/ þa er hun daurleg/ Enn sie hun j mote Guds Orde/ þa er hun skadleg. Þuiad sa hñ vill med ódrū hætte Gude piona/ enn so sem Gud hefur býfalad/ sa syndgar med fiorū hættum.

Fyrst syndgar hañ j þui/ ad hñ yf-

er

er giefur þa rettu Reglu Gudlegrar Pionkunar/ sm̃ er GVDZ ORD/ Par næsti þui/ad hñ so darlega dirfest ad jñ skicka þad nockud til Guds Pienustu sm̃ Gud hefur ecke bifalad. J þridia mata syndgar hañ med metnade/ þad hañ meinar sig ad kuña ad auka nockru vid GVDZ Ord/ og efla Guds Pionustugiord framar meir enn þad Gud hefur sialfur bifalad. Med fiorda hætte giörer hann eirnen ödrum skada/ þeim sem hans Epterdæme verda epterfylgiande/ huar vier höfum nogleg Epterdæme til j Pauadomenum/ jæ jafnuel enn nu hia oss sialfum jnnbyrdis. Hugse huör med sier ad byria þad eckert sem Gud hefur ecke bifalad:

J ödru lage fylger Holld og Blod Radum sijns jnfædda Giests/ og stundar ad draga Mañen fra Gude med Ljkamans Vellyst/ med Kræsingum Matar og Dryckiar/ med Munadlyfe/ Enn Otte Drottins stendur a mot þessu öllu/ fraiñ setiande Epterdæme Christi + hñs Heilagra. Peink hier huad marger so munu fortapader/ og fra Gude suikner. Peñan Dag höfum vier og so Epterdæ-

T viij: me

me nogleg þessa Hlutar.

Heimuren leggur sig t epter ad vilia Guds Börn fra Gude / med Ræd̃ / Epterdæmum / Vallde / Vellyſtingum / Rÿkedome / Medlæte / t brÿdlar þeim Chriſtnu vm siñ Kross / Ofsokn t Motgang. Ad vÿſsu / ofsækker og deyder þa sem vidurkienna Jesum Chriſtũ. Eñ Guds Otte hñ setur þessu öllu j giegn / Guds Ræd / Guds Sonar Epterdæme / Krapt hins Helga Anda / Chriſti Vilia / Andlega gledej þeim Helga Anda / Himneskan Rÿkedom Himcrÿtis / Huggan Heilags Anda vnder Krossenum / og þa sælu Siguruñing sem þeir epter vona j Chriſto Jesu / nær aller Diöflar t þra Limer burt kaſtaſt j eilÿfa Helvÿtis Pÿnu.

Diöfullen hinn þridie Manñsins Ovinur / hann hefur og j fraṁe alla sÿna Kunnattu med Lygum t Morde / J mote hñ berst og Otte Drottins / med þui andlega Suerde / sem er GVDZ ORD / hafande viſſa von vm Siguruñingena / fyrer Jesũ Chriſtũ / sem þsse fiorda grein vppa hliodar:

J fiordu Grein / sa sem ottaſt Gud / hañ leitar sier Hialpar ad beriaſt j mot Hölldenu

Holldenu Heimenum og Diöflenum.

Hier vm talar Jesus Syrach j 41 Cap. Sa ed ottast Drotten hann hefur ónguan brest/og hañ þarf óngrar añarar hialpar vid. Og su agiæta Vörn/ j mot öllum christeña Maña Ovinum er ein aluarleg Bæn til Almættugs Guds/ so sem Salomon eirnen vidurkiennir. Nafn Drottins er hid styrkuasta Vijge edur Kastale/ þangad flyr hiñ Riettferduge/ t er holpen. Og Gud seiger j Psalmenum/ Akalla mig j Neyd þiñe/ eg vil hialpa þier/ og þu skallt prijsa mig. Og med þui ad christeleg Bæn er su sterkasta Veria eins christins Mans j allskyns Neyd og Motgange/ þa vil eg j stuttu tMæle hier fraiñ setia/ huad hall dast skal vt af þrre Christelegu Bæn.

Hier helld eg ecke naudsynlegt vera/ ad eyda þeirre Diöfuls Villu sem Pauen hefur jñsett j Heimen sem er Bæna akall til Heilagra Maña/ huad ei er añad eñ fyrerlitning vors Drottins Jesu Christi/ Gud banar oss ad forlæta oss a nöckra Skiepnu til Bæna akalls/ helld: a Gud alleina/ og skipar oss hañ a ad kalla t ónguan añan/ epter hans Orda hliod-

V. an

an: Eñ huór ódru vijs giórer/ſa ſyndg-
ar/ og lætur ſig af Dióflenum færa fra
heim ſaña Fyrerbonar Manne og Med
algangara Jeſu Chriſto. Eñ ſa ſem ott
aſt Gud/ hañ helldur ſier faſt vid Guds
Bifalning og Skipan/og treyſteſt j hans
Fyrerheitum/Gud hefur ſkipad og bod-
ed ſig alleina ad akalla. Chriſtus hefur
lofad ad huórs vier bidium j hans Naf-
ne/ pad ſkule oſs veitaſt/ ſo framt ſem
vier j eirnre ſtódugre Tru bidium t efūſt
ecke vm Guds Lofan t Fyrerheit.

Huad er pa ein Chriſte-
leg Bæn?

Ein ſoñ og Chriſteleg Bæn er ei
komen j Orda fiólda edur laungum Leſ-
ningum ſiñ Hræſnarar meina/ epter pui
ſem Chriſtus kieñer oſs hia Matth. 6:
Cap. Helldr er hun ein Hiartans girnd/
j huórre Manneſkian vpplypter Sælu
ſiñe til Guds j Himnenum/ t packar hó-
num fyrer hans Velgiórder j Nafne Je-
ſu Chriſti/ Ellegar bidur hañ vm nóck-
ud j Jeſu Chriſti Nafne/ med puilýku
Hiartans trunadar Trauſte/ ad Gud
mune hann Bænheyra. Moyſes bad med

vpp

vpp lyptum Hǫndum/ enn hans Varer hræddust huǫrge / helldur kallade hans Hiarta/ so ad Gud suarade hǫnum og sagde/ Þui hropar þu til mín. Dauid seiger/ Til þín Drotten vpplypte eg Sa lu mine. Af þessum tueimur Epterdǫ= mum meigum vier skilia/ ad ein sannleg Bǫn er ecke j Munenum/ helldur j Hiar tanu ein brenande Girnd til Guds/ vm Hialp og Myskun.

Huar fyrer lesa Menn þa Orden/ falla a Knie/ beria sig a Briost/ horfa til Himens þa þr bidiast fyrer.

Þad skiedur allt fyrer þessara Grei na saker. Fyrst/ Ad Mannsins Hiarta vppueckest þar mz til ad bidia/ ad Man sins Hugskot sie Ordonum samhliodans da/ ad Gud verde bǫde med Sælu og Lýkama þrýsadur/ ad Maduren opens berlega med Munenum og allre Lýkam ans Hegdan medgange Truna sem han hefur til Guds a Himnum/ Augustinus seiger/ Nu þo ad Gud vite Mannsins Hiarta og kiene hans Hiartans Girnd r Bǫner/ þa hefur þo Maduren Ordenn vid/ og þa ytre Limana hegdan/ so ad Manssins Astundan j Bǫnenne vagse og verde

verde þess meir breñande.

Huar med vpplyptest og vpphefst Mañsins Hiarta til Guds þa hann er a Bœnenne?

Eitt christins Mans Hiarta j Bœnenne vpplyptis til Guds med tueimr Hlutum/ so sem med ödrum tueimur Vœngium/ Sa fyrre / Er Vmhuxan Gudlegrar Myskunseme/ Sa añar/ er stöduglt trunadar Traust a vorum Medalgœngu Mañe Jesu Christo.

Vmhuxan gudlegrar Myskunseme er/ ad Gud hefur bÿfalad sig ad bidia/ hañ hefur lofad oss ad bœnheyra/ t vill vier sieum hönum þacklœter/ nœr Gud bœnheyrer oss/ Þetta þrent leggur Gud til samans j þeim 50. Psalme/ Akalla mig j þinne Angist (hier er Skipunen) Eg vil frelsa þig (hier er Lofunen og Fyrerheited ad hañ vilie bœnheyra) Og þu skallt vegsama mig (hier heimtest þacklœted) þar fyrer skalltu ecke ad eins alÿta Guds Bod og Fyrerheit nœr þu bidur/ helldur og eirnen miñast þacklœtesins huört ed j Hlydnenne til Guds Almattugs folged er.

Þar

Par fyrer huǒr hñ hefur Þ aform/ ad hañ vilie Syndena fremia/og akall- ar þo Gud/ hañ þarf ei ad vona nǒck- urs gods af Gude/helldur Straffs og hefndar sǒkum sijns oþacklætis/ þuiad so stendur skrifad j þeim 67. Psalme/ Hefda eg haft Ranglæte j mijnu Siñe/ þa hefde Drottenn ecke bænheyrt mig. Og S. Joh. 3. Cap. hins fyrra Pistils seiger/ Ef vort Hiarta þordæmer oss ecke (Þad er) Ef vier hǒfum ecke illt aform edur vonda Samuisku/ þa hǒfum vier Traust a Gude/ ad vier munum ǒdlast þad sem vier hann vmbidium. S. Ja- cobus 4. Cap. seiger/ Þier bidied ǂ fa- ed ecke/ þuiad þier bidied illa/ so þier eyded þui j ydrum Lostægirndum. Par fyrer skal huǒr christen Madur/ nær hñ vill akalla Gud/ hallda sig epter S. Pals Ordum j ǒdrum Pistle til Tim. 3. Cap: Huǒr hañ vill akalla Drotten/ hñ vijke fra Ranglætenu.

Sa annar Vængur med huǒrium Mañsins Hiarta j Bæneñe hefst vpp til Guds / þa er stǒdugt Traust a vorum Medalgangara Jesu Christo. Vm þtta Trausted a Jesu Christo vorum Medal

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

gangara þa talar Christur sialfur og seiger/ Huórs hellst sem þier bidied Fódu ren j mínu Nafne/ þad mun hañ giefa ydur. J þessare Jesu Christi ríkuglegre Lofan ↄ Fyrerheite/ eruꝛtueir hluter gaumgiꝛfande/ Sa fyrre þar hañ seiger/ Huórs hellst sem þier bidied / Sa añar/ ad hañ kieñer oss vppa huórn vier skulū oss forlæta þa vier erum a Bæneñe/ Ellegar huórnen vier skulum bidia.

Þar hañ seiger/ Huórs hellst sem þier bidied/ þad er so mýked sagt: þier sem erud Guds Bórn/ Huórs sem þier bidied ydarn Fódur/ þad ydur ma vera til gagns og Sáluhialpar/ þ mun hañ giefa ydur. So vtleggur hinn Heilage Johañes þta Fyrerheit j fyrra Pistle ↄ 5. Cap. Huad vier girnumst epter hans Vilia/ þar vm bænheyrer hañ oss. Eige er tilbærelegt ad Bórnen bidie nockurs j mote sínns Fódurs Vilid ↄ vilia. Ef nock ud Barn girnest Scorpion edur annann skadlegan Orm af sínum Fódur/ edur einhuórn annan skadsamlegan hlut / ad sonnu være þad j mote Fódursins Vilia/ ↄ ónguan mæta af Fódurnum veitanda/ þar fyrer skulu Guds Bórn giꝛta ad

þss

þessum tueimur Reglum:

Su fyrre/ Ef vier bidium nockurs þess sem bæde ma verda oss til gods og ills/ þa eigū vier ad bidia med fororde og seigia so/ Drotteñ/ vsi mier þess hlut ar/ so framt sem mier er þad gagnlegt/ og þad ei forbindrar mig j fra þui sem betra er/ So bædu og aller þýslaruottu ar. So plögum vier ad bidia nær vier med Pestelentiu og Stryde/ ellegar j añan mata verdum straffader. So bidium vier vm Heilsu ok Heilbrigde Lykamans/ vm veralldlega Biörg og Medlæte/ og giefum vorn Vilia med öllu vnder Guds Guddomlegan Vilia.

Su öñur Regla er þesse/ Huad gott sem þad er/ ad verda kann oss til goda/ þar vm eigum vier ad bidia æn nockurs forords/ sem er/ Guds vidurkieñing/ Tru araukning/ Gudhræddsla/ Polenmæde j Motgangenum/ og adrar christelegar Dygder. Þesse Regla er hier vppa grūdud öllud/ Vier vitum Guds Vilia/ þ̄ hañ vill aller Meñ verde Sæluholpner ok þr komest til Sañleiksins Vidurkieñingar/ sem adur er noglega biuñsad.

Vm þessan añan Vængen sem eirne christ-

Vilig.

christeñe Bæn vpplyptir til Himinsins/ talar Christur j sijnu Fyrirheite/ Huad þier bidied (seiger hann) Fodurenn j mijnu Nafne/ þad skal hañ giefa ydur/ þad er/ Huors þier bidied fyrer saker mijn/ j mijne vidurkiennijngu/ og Trauste til mijn/ þad skal Faderen giefa ydur fyrer mijna skuld og læta ydur mijnniota/ Eg sem er ydar Fyrirbonare/ Medalgangare og Arnadarmadur/ hia mijnum og ydar Fodur/ hann hefur ydur kiæra og elskar ydur fyrer saker mijn/ þuiad þier erud mijnir Limer/ mijnir Brædur og hans Oskabørn.

Enn huad oss byrie ad vita vt af Christo/ og huada Trauste vier eigum til hans ad hafa/ þad sama er ædur noglega sagt/ Þar fyrer vil eg hier ad eins tala vm þad huad vier hugsa skulum nær vier heyrum þetta Fyrirheit/ Huors þier bidied Fodure i mijnu Nafne þad skal hañ giefa ydur/ Þuiad hier høfum vier af ad merkia/ eirn agiætan Lærdom/ hialpsamlega Aminning og kroptuga Styrking t Huggan.

Fyrst verdur oss hier kient/ ad vt byrgia j vorn Bæna akalle/ alla byrs-

un

un vm vora eigen Verdskulldan og God verk/ Þuiad þa vier bidium j Christi Nafne/þa medkiennum vier Christum all eina ad vera maklegan ᵗ hafa verdskull dan þar til/ad Gud skule oss bœnheyra. Jtem. Vier lœrum hier af/ greinar mun ad giora a mille christena Mana Bœna og annara villu Mana/ Þuiad ein christ- en Bœn grunduallast a Trune til Jesum Christum/En aller adrer Villumen vid- urkiena han ecke/huar fyrer þeirra Bœn er eru einskis verdar/ ag hafa aunguan Grunduoll.

Sömuleidis hofum vier j þessum Ordū eina Aminning vm vorn eigen Bli- ndleika/ Þuiad fyrst þad vier eigum ad bidia j Christi Nafne/þa mun þ margt og miked vera sem vier þurfum vid/ Þar fyrer liggur Magt a ad vier lœtum vpp vor Augu/ og skodum glockt huad ossialfa skadar og so alla adra/Jtem. Gudrs vier vid þurfum bœde hid jnra ᵗ ytra/Lykamlega og Andlega/stundlega og eilyflega/Og ad vier j ollum vorum naudsynium vpp hefium vor Hiortu til Guds/ og bidium hann j Nafne vors Medalgongu mans Jesu Christi/Treyste

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

ande þar vppa/ad hañ vilie veita oss þ vier þurfum/ ef vier bidium riettelega med stödugre Tru/ og ef þad kañ koma oss til Sæluhialpar/sem sagt er.

Styrking og stora huggan höfum vier og eirnen hier af þessum Ordum/ þa vier bidium i Christi Nafne. Jæ ad sönu/Þesse Bænahattur/ hñ styrker oss i mote tueimur hlutum sem marga forhindra og hallda j fra Bæna akallenu til Guds/ sem er/ Holldleg efaseme/ og sialfs Overdugleike/ þuiad/ Nema þui eins/ad vier forlætum oss vppa Christi Verdskulldan/ þa skielfunst vier/ so vier þorum ecke ad bidia Gud/ Sierdeilis nær vier hugleidum allar vorar Synder fra Vngdome til þessa Dags. Eñ sa hñ nefner Christum i sine Bæn/ og forlætur sig a hañ/ sa hefur frijan tilgang til Guds Födurs/ fyrer Jesum Christũ.

Þetta er ad sönu þad S. Pæll segir til Rom. 5. Cap. Fyrer Truna höfũ vier Frid med Gude/ fyrer vorn Drotten Jesum Christum/ fyrer huörn vier höfũ tilgöngu med Truñe til þeirrar Nadar og Guds Vinskapar/ sem vier höfum feinged. Þessu samhliodar fagurlega þ

C

Ord Christi til samverska Kuiñunar sem
stendur j Evangelio Johañ. 4. Capit.
Tijmen er komen (seiger Christur) ↄ er nu
nær / ad sañer Tilbidiendur skulu tilbidia
Fǫduren j Anda ↄ Sañleika / þviad Fad
eren vill slijka Tilbidiendur hafa sem hñ
dyrka. Þesse Kuiña meinte so / ad Bǫn-
en vœre kröptug fyrer saker þess Helga
Bǫnastadar / þar ed Madur giörer sijna
Bǫn / þar fyrer sagde hun so / Vorer For
fedur badust fyrer a þessu Fialle / eñ þi-
er Gydingar seiged ad j Jerusalem sie sa
stadur huar Menñ skulu bidiast fyrer. Eñ
Christus leider hana j fra þessare Mein
ingu / ↄ kieñer hœñe þñ rietta Bǫnahatt
sem er / Ad vier skulum bidia Fǫdurenn j
Anda og Sannleika. Þar hann seiger J
ANDA / þar giörer hañ greinar mun j
millum þeirrar Bǫnar sem af Muñenñ
kiemur / og hiñar sem kiemur af Andan-
um / huǫr Ande ed verkar þa rettu Tru
medr oss / a huǫrre Bǫnen hanger. Huer
nen kuña þr (seiger S. Paall) ad akalla
hañ a huǫrn þeir ecke trua? Þar Christ-
us seiger J SANNLEJKA / Þar med
vtleggur hañ tueñar Figurur og Fyrer-
myndaner siñ j gamla Testamentinu vo-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

ru / Su fyrra vm Fialled a huórku Jacoß badst fyrer / þa adra / vm þañ stad j Jerusalem. Fialled merker / ad vier eige skulum j Bœnume alitta nockurn stad j Heimenum / helldur vpp hefia vor Hiórtu hætt yfer Fiöllin / þad er / fra öllum Dölum / og til Himinsins so sem Christus kieñer oss ad bidia ℟ seigia / Fader vor þu sem ert a Himnum ℟ ct. Þa adra Figuru vtleggur Christur / þar hañ seiger / Þier skulud tibidia Fódurenn j Anda og Sañleika / Þetta Ord (Sañleika) setur Christr j staden Jerusalem / huar ed var Madarstollen / og huar Gydingar giórdu sijnar Bœner. Eñ þesse Madarstoll sem kalladest Propitiatorium, merker vorn Herra Jesum Christum / sem er sa sañe Madarstoll / an huórs eingen verdur Bœnheyrdur nie kann ad komast til þess Heilaga stadar j Musterenu / Þ er til eilijfs Lijfs ℟ eilijfrar Saluhialpar.

Þañen vtleggur nu Christur huad sa Madarstollen hafde ad merkia / sem var j Musterenu. Hier med verdur og lijka / vteßyrgd og afskilen öll Hræsne j Bœnaakallenu / huiad so hæfer / ad huór hañ bidur / sa bidie j Sañleika / Þ er / hñ bidie

af

af öllu hiarta/ læte ecke annad Munnen mæla/ añad hiartad hugsa:

Petta læt eg sagt vera vt af GOTTA Drottins/ ad hañ er alleina sa sem helldur oss j Truñe og vid eina goda Samnisku/ Hañ fordast Syndena/ helldur sig epter Guds Bode/ vaktar sig fyrer Vielum og Suikum Holldz ✝ Blods/ Heims og Diófuls/ ✝ j öllum Mañraunum leitar hañ hialpar alleina til Guds/ med christelegre og aluarlegre hiartans Bæn/ býdur so og blýfur stadfastur til enda/ Pad er/ til þess Gud kallar oss fra þessum heime/ og medtekur til sýn j himerýke Sæler þeirra sem deyia i riettu Bæna akalle til Christum/ eñ læstur Líkame þrra hier a Jördu rotna/ ✝ ad Orma mat vda/ til eins vitnisburdar vm Guds riettferdugan Dom ✝ hñs Riettlæte/ huór DROTTen/ ad vpp mñ vekia vora Líkame a þñ sýdasta Dag/ og ad nyiu samteingia Sæl ✝ Líkama/ so ad Guds Börn fae og hreppe eilýfa Sæluhialp j vorum herra Jesu/ so ad þeir alldrei framar meir lýde nockud illt helldur eilýflega life j Glede og Fögnu-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

de med vorum Elſkulega Herra Jeſu
Chriſto vorum einka Frelſara/Huór-
tum med Fódur ok Heilógum An-
da/ſie Lof ok Dyrd/nu hied-
an fra og ad eilýfu/
Amen.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

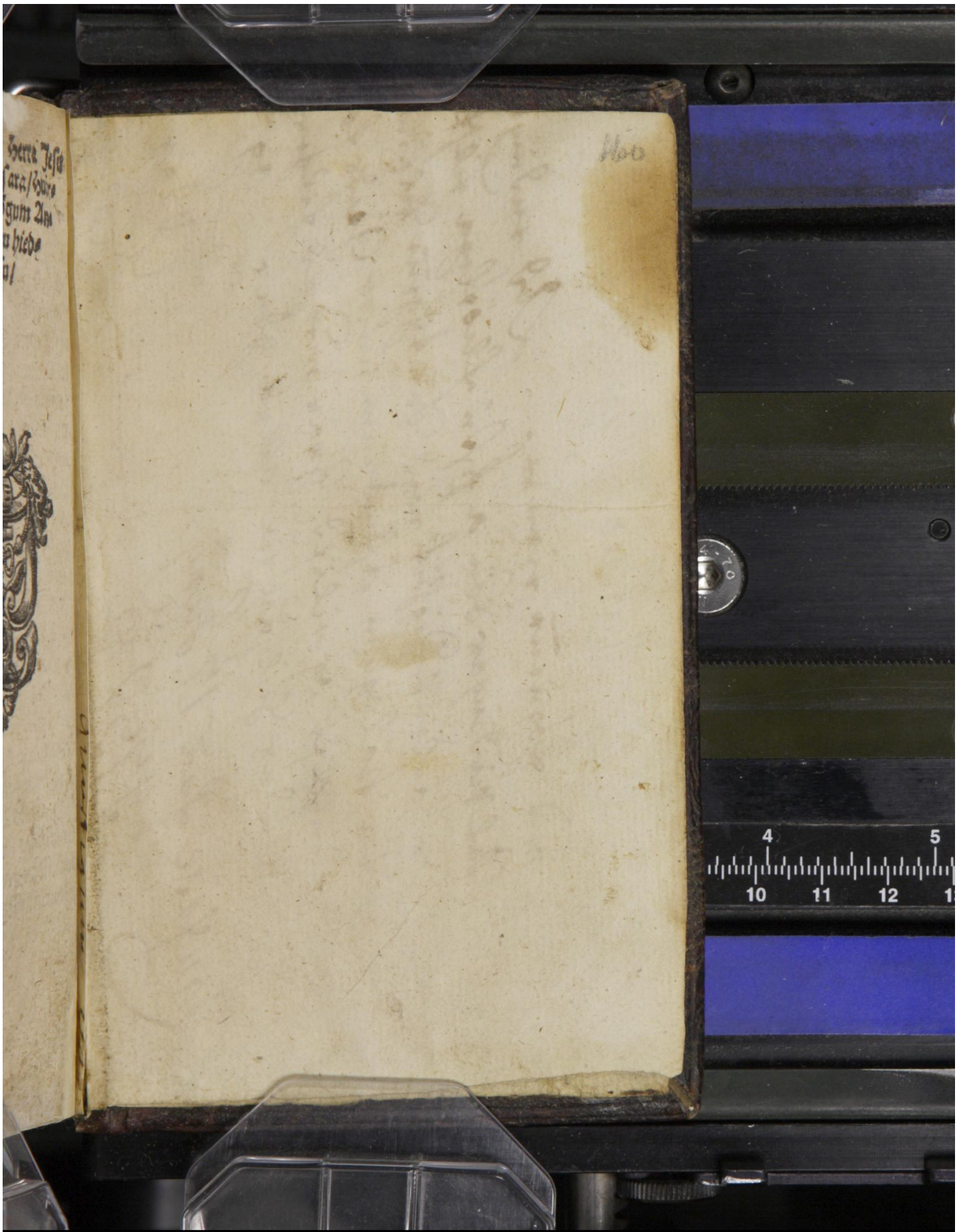

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°

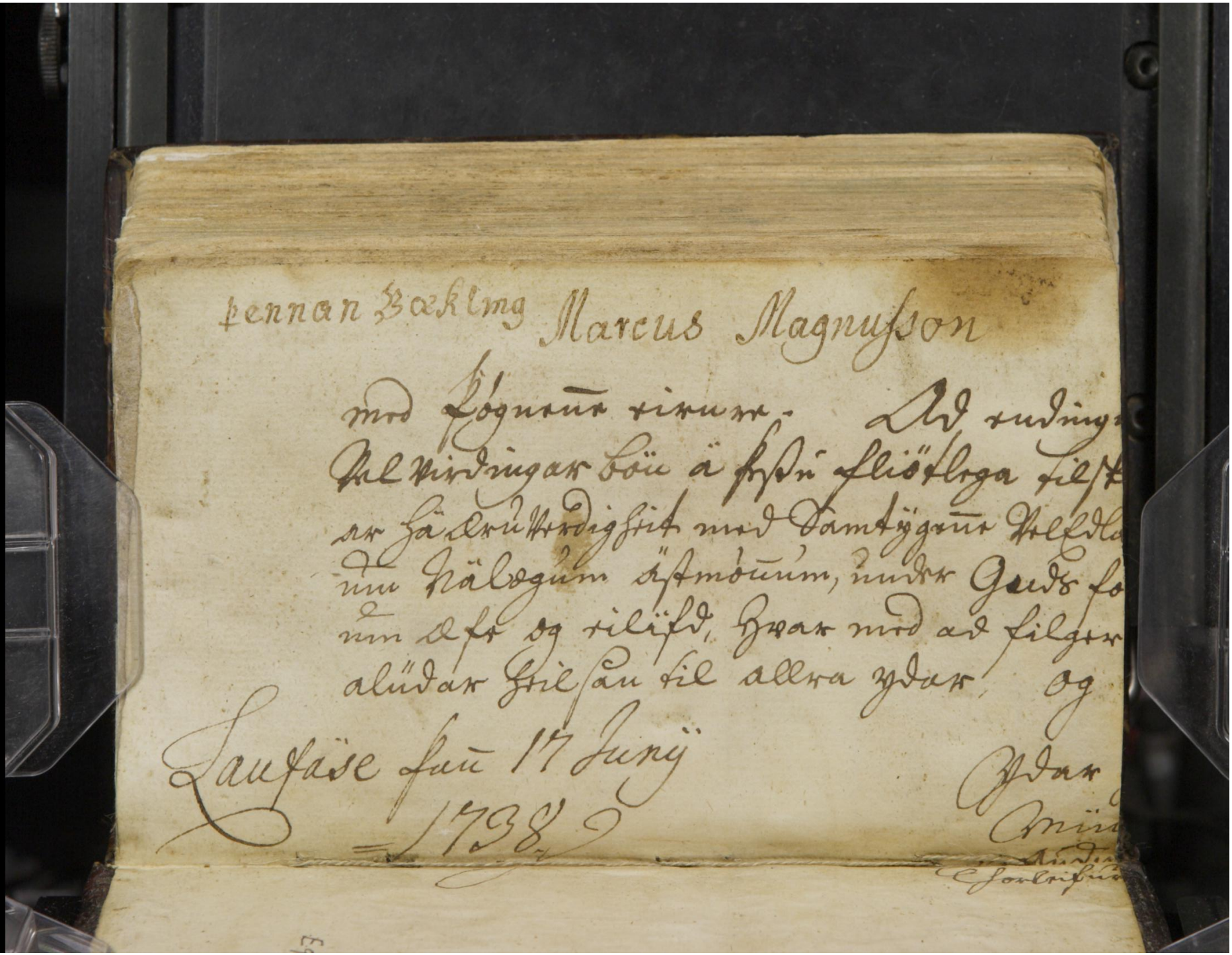

Þennan Bæklíng Marcus Magnusson

með Lögunúm tíunda. Að undirg
Að Kirkjugarðar böe á sérhvörjum sóknum
er hæfilegleikum með samtygunum Hreppa
um hálfdogum áfstöðum, undir Guðs fo
um dóm og tilsjón, hvar með að sídustu
aldurdar Grið sæu til allra ydar. og

Laufáse sæu 17 Junij
1738

Ydar
Mun
Sonarsyni

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 926 8°